

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05486

FAR GROYS UN KLEYN

Ephraim Auerbach

•

*Permanent preservation of this book was made possible
by Jerry & Corinne Gorelick
in memory of
Esther & Sol Gorelick and Samuel & Fannie Shakin*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אפרים אויערבאך

פאר גרויס און קליין

- (1) ביבלישע ערציילונגען מיט בילדער
פון פראפעסאר דארע
- (2) מעשה'לאך, אילוסטריט פון ז. מאוד

HEBREW PUBLISHING COMPANY
50-52 Eldridge St., New York
1921

Copyright 1921 by the Hebrew Publishing Co. New York, N. Y.

מיון הערשעלען א מתנה

112

משה'ס געבורט

נאך יוסף'ס טויט איז אויפגעשטאנען א נייער קעניג אויף מצרים. דער קעניג איז געווען זייער א שלעכטער, און ער האט שטארק פיינט געהאט די אידען, ווארים זיי האבען זיך געמערט און פארנומען דאס לאנד. דער שלעכטער פרעה האט ניט געוואלט געדיינקען, וואס יוסף, דער אידישער שני-למלך, האט אמאל געטאן פאר מצרים, און ער האט געזוכט עצות, ווי אזוי די אידען צו פאר-בימערען דאס לעבען.

האט ער גערופען צו זיך די קלוגע לייט פונ'ם לאנד מצרים און האט ביי זיי געפרעגט, וואס זאל מען טאן מיט די אידען, וואס מערען זיך אזוי און שטארקען זיך. האבען די קלוגע לייט געזאגט פרעה'ן, ער זאל מאכען די אידען פאר קנעכט און געבען זיי שווערע ארבעטען, וועלען זיי זיך אזוי ניט מערען. האט פרעה ארויפגעלייגט שווערע צינזען אויף די אידען און זיי גענייט צו בויען פאר אים פעסטונגס-שמעט פיתום און רעמסס, און ער האט פארבימערט זייער לעבען מיט קנעמען ליים און מאכען ציגעל און מיט אלערליי שווערע ארבעטען אויפ'ן פעלד.

ער האט צוועקגעשמעלט איבער זיי אויפזעערס, ביזע מצרים, און זיי האבען געפייניגט די אידען און געמאכט זיי שווער דאס לעבען. אין דער פריה, איידער דער מארגענשמערען איז נאך אויפ-געגאנגען, פלעגען שוין קומען די מצרים און מיט זייערע רימער אויפוועקען די אידען:

— שטייט אויף, קנעכט, צו דער אַרבעט.

די אידען האָבען געאַרבעט פון פאַרמאָג ביז שפעט אין דער נאַכט. די בייזע אויפזעערס האָבען זיי אונטערגעטריבען מיט זייערע רימער:

— אַרבעט, קנעכט, רוט ניט!

אַבער וואָס שווערער די מצרים האָבען מיט די אידען גע- אַרבעט, אַלץ מער האָבען זיי זיך געמערט און האָבען פאַרפלייצט דאָס לאַנד מצרים. פרעה און זיינע קלוגע לייט האָבען ניט געקענט געפינען קיין עצה, וואָס צו טאָן, אז די אידען זאָלען זיך אזוי ניט מערען.

איינמאָל זיינען געקומען צו פרעה'ן די שמערענוועערס פון מצרים און האָבען צו אים אזוי געזאָגט:

— גרויסער האַר, מיר האָבען געזען אויפ'ן הימעל אויפגיין אַ נייעם שמערען. אַ זון וועט ביי די אידען געבאַרען ווערען, וואָס וועט זיי באַפרייען פון קנעכטשאַפט און אַרויסנעמען פון מצרים.

אַז פרעה האָט דאָס דערטערט, האָט ער מורא געהאַט, אַז ער וועט בלייבען אַהן קנעכט, האָט ער באַפילען, אַז ווען באַ אַ אידישער מוטער וועט געבאַרען ווערען אַ אינגעל, זאָל מען אים אין טייך אַריינזאַרפען.

אין יענער צייט איז באַ יוכבד'ן, עמרם'ס ווייב, פון שבט לוי. געבאַרען געוואָרען אַ זון. יוכבד האָט מורא געהאַט, אַז די מצרים זאָלען ביי איר ניט צונעמען דאָס אינגעל און אַריינזאַרפען אין טייך, האָט זי אים באַהאַלטען אין אַ הייל, אַז קינער זאָל פון אים ניט וויסען.

פשה אויפ'ן נילוס

משה אויפ'ן טייך גילום

לאנג אבער האט יוכבד גיט געקענט באהאלטען דאס אינגעל, ווארים די מצרים האבען זיך נאך געקענט דערויסען און אים צו-נעמען, האט זי געמאכט א קעסטעל פון האלץ און אויסגעשמירט עס פון דרויסען מיט פעך און פון אינעווייניג מיט ליים, כדי עס זאל גיט אריינקומען קיין וואסער. שטילערהייט איז זי ארונטערגע-גאנגען אין דער הייל מיט איר מאכטער מרים'ען, און זיי האבען אריינגעלייגט דאס אינגעל אין קעסטעל. די מוטער האט געוויינט, געקושט דאס אינגעל, געבענטשט אים, אז ס'זאל אים קיין בייז גיט געשען, אוועקגעטראגען דאס קעסטעל צום טייך גילום און אראפגעלאזען אין וואסער ביים ברעג וואו ס'האט געוואקסען ראר.

אין דער זעלבער צייט איז געקומען בתיה, פרעה'ס מאכטער, מיט אירע באדינערינס זיך באדען אין טיך. זי האט דערזען, אז א קעסטעל שווימט אום אויפ'ן טייך, האט זי געשיקט איינע פון אירע דינסטען, זי זאל ארויסציען דאס קעסטעל. די דינסט איז אריינגעגאנגען אין טייך, האט ארויסגעצויגען דאס קעסטעל פון וואסער און האט עס געבראכט צו בתיה'ן פרעה'ס מאכטער.

אז בתיה האט אויפגעפענט דאס קעסטעל, האט זי דערהערט אז געוויין און דערזען, אז זייער א שיין קינד ליגט אין קעסטעל. האט זי רחמנות געהאט אויפ'ן קינד און האט געזאגט:

— דאס איז א אידיש אינגעלע.

בתיא פרעה'ס טאכטער, האָט געשיקט רופען אַ זייגערען.
זי זאל אַנזייגען דאָס קינד. אַבער דאָס אינגעל האָט זיך אָפגעקערט
און האָט ניט געוואָלט זייגען פֿן דער אַמ'ס מילך.

מרים, די שוועסטער פון דעם אינגעל, איז געשטאַנען פון
ווייטען און האָט דאָס געזען, איז זי צוגעקומען צו בתיא'ן און האָט
זי געפרעגט:

— זאל איך גיין רופען פאַר דיר אַ אידישע אַם, זי זאל אַנזייגען
דאָס קינד?

האָט בתיא געזאָגט צו מרים'ן:

— גיי און רוף מיר אַ אידישע אַם.

איז מרים געגאַנגען און האָט גערופען איר אייגענע מאמען
יוכבד'ן, אַנצוזייגען דאָס אינגעלע. יוכבד איז געקומען, האָט
גענומען דאָס קינד פון בתיא'ס הענט און געגעבען זייגען, און בתיא
האָט געזאָגט צו יוכבד'ן:

— נאָ דיר דאָס אינגעל, און זייג אים אויס פאַר מיר. איך
וועל דיך דערפאַר באַלוינען.

האָט יוכבד גענומען איר אינגעל צו זיך אַהיים און אים געזייגען.

משה אין פרעה'ס הויז

אז יוכבד האט אנטוויינט דאס אינגעל, האט זי אים אפגע-
בראכט צו בתיה'ן אין פרעה'ס הויז. בתיה האט אים זייער ליב
געקראגען, און האט אים א נאמען געגעבען משה.

משה איז געווען ביי איר ווי אן אייגען קינד, און פרעה אליין
האט אים אויך זייער ליב געהאט, ווארים משה איז געווען א שיין
און געראטען קינד. פרעה פלעגט אים נעמען צו זיך אויף די הענט
און זיך שפילען מיט אים.

איינמאל זענען געווען בא פרעה'ן אין פאלאץ די אלטע לייט
און די קלוגע לייט פונ'ם לאנד מצרים. פרעה איז געזעסען אויף זיין
גאלדענער שטול, פלוצלונג האט משה אראפגענומען די גאלדעניע
קרוין פון פרעה'ס קאפ און אנגעטאן זי אויף זיין קאפ. פרעה'ן איז
די שפיל געפעלען געווארען, אבער די חרטומים האבען זיך זייער
דערשראקען.

און איינער פון זיי האט זיך אויפגעשטעלט, זיך געבוקט פאר'ן
קעניג און געזאגט:

— גרויסער האר, דאס איז א שלעכטער סמן. משה וועט בא
דיר צונעמען די קרוין, וועט זי אויף זיך אנטאן און וועט ווערען א
קעניג איבער מצרים.

האט זיך פרעה אויך דערשראקען, און האט שוין געוואלט
הייסען טייטען משה'ן. דא איז אויפגעשטאנען אן אנדערער פון די
חרטומים, א גוטער מצרי, האט זיך געבוקט פאר'ן קעניג און האט
געזאגט:

— גרויסער האַר. דאָס איז אַ שלעכטער סמן. משה וועט באַ
ניט וויסען, צו האָט ער געמיינט מיט דעם צונעמען דיין קרוין.
מיר וועלען אים אויספרואווען מיט פייער און מיט גאַלד, וואָס פון
די ביידע זאכען ער וועט נעמען. וועט ער נעמען דאָס גאַלד, וועלען
מיר וויסען, אז ער איז אַ קלוגער, און דו וועסט אים הייסען טייטען.
טאַמער וועט ער אַבער נעמען דאָס פייער, וועסטו אים לאַזען לעבען.
איז פרעה'ן געפעלען געוואָרען, וואָס דער גוטער פון די חרטומים
האָט געזאָגט, און ער האָט געהייסען זיינע דינער זיי זאָלען בריינגען
צוויי כלים: איינע מיט פייער, די אַנדערע מיט גאַלד.

האַבען די באַדינער געבראַכט צוויי טאַצען. אויף איין טאַץ
איז געלעגען אַ שטיק לויטער גאַלד, אויף דער אַנדערער — פייערדיגע
קוילען. מען האָט צוגעטראָגען משה'ן די ביידע טאַצען צו זען וואָס
ער וועט נעמען. משה האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט און געוואַלט
נעמען דאָס גאַלד. איז געקומען פון הימעל דער מלאך גבריאל, האָט
אַוועקגענומען זיין האַנט פונ'ם גאַלד און צוגעטראָגען זי צום פייער.
משה האָט געכאַפט אַ ברענענדיגע קויל און זי אַריינגענומען אין מויל.
אַז פרעה און די חרטומים האַבען דאָס געזען, האַבען זיי ניט געוואוסט,
אַז אַ מלאך פון הימעל האָט צוגענומען משה'ס האַנט פונ'ם גאַלד.
זיי האַבען געמיינט, אז ער איז אַ נאַר, און האַבען אים דערפאַר
געלאַזט לעבען.

משה אנמלויפט פון פרעה'ס הויז

און משה איז ווייטער געבליבען ביי פרעה'ן אין פאלאץ. ער איז געוואקסען אין רייכקייט און אין גרויסקייט, ווי א קעניגס א זון. נאָר אַז ער איז גרויס געוואָרען, האָט אים גענומען ציען צו זיינע ברידער, די אידען, וואָס זענען געווען קנעכט באַ פרעה'ן. ער האָט זיך דערוואוסט, אַז פרעה אַרבעט מיט זיי שווער, אַז זיי קנעמען ליים און מאַכען ציגעל און אַז זיי טוען אַלערליי שווערע אַרבעטען אויפ'ן פעלד, און דאָס האַרץ האָט אים וויי געמאַן פאַר זיי. ער האָט ניט געקוקט אויף זיין הויכען ראַנג, וואָס ער איז אויס-געוואַקסען אין קעניגס פאַלאַץ, און אַלע טאָג פלעגט ער אַרויסקומען צו זיינע ברידער, וואו זיי האָבען געאַרבעט. ער פלעגט זיי מרייסמען, כדי צו מאַכען זיי גרינגער אויפ'ן האַרצען, און ער פלעגט זיי אויך העלפען אַרבעטען.

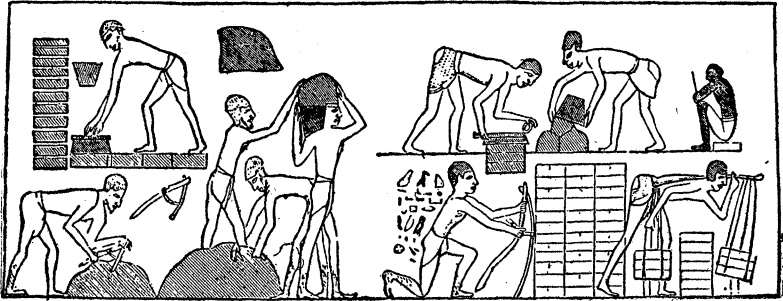
איינמאָל איז ער אַרויסגעקומען אין פעלד און האָט געזען, ווי אַ בייזער אויפזעער שלאָגט אַ שוואַכען אידען, וואָס האָט שוין קיין כח ניט צו אַרבעטען. האָט עס משה'ן שטאַרק וויי געמאַן, און זיין צאָרן האָט זיך אין אים אָנגעצונדען. ער האָט זיך אַ לאַז געמאַן צום בייזען מצרי און האָט אים דערשלאָגען אויף טויט.

אויף מאַרגען איז משה ווידער אַרויסגעקומען אין פעלד און האָט געזען, ווי צוויי אידען קריגען זיך, און איינער פון זיי, אַ שלעכטער, שלאָגט זיין חבֿר, האָט ער געזאָגט צום שלעכטען אידען:

— רשע, פאַר וואָס זאָלסטו שלאָגען דיין אייגענעם ברודער?
האָט אים דער שלעכטער איד געענטפערט:

— ווער האָט דיך געמאַכט פאַר אַ הערשער און פאַר אַ ריכמער
איבער אונז? ווילסט מיך אפשר אויך טיימען, ווי דו האָסט געטייט
נעכמען דעם מצרי?

האָט זיך משה דערשראַקען, און פרעה זאָל זיך ניט דערוויסען,
דאָס ער האָט געטייט אַ מצרי, און אַז ער נעמט זיך אָן פאַר די
אידען, האָט ער גאַרנישט געענטפערט דעם שלעכמען אידען און
האָט זיך אומגעקערט צוריק אין פאַלאַץ.

אַבער צו פרעה'ן איז שוין דערגאַנגען, וואָס משה האָט נעכמען
געטאָן, און אַז משה איז געקומען אין פאַלאַץ, האָט פרעה גענומען
אַ שווערד און געוואַלט אים אַראָפהאַקען דעם קאַפּ. האָט גאָט
געמאַכט משה'ס האַלז האַרט ווי שטיין, און פרעה'ס שווערד האָט
זיך צובראַכען. משה האָט דערזען, אַז פרעה זוכט אים צו טיימען,
איז ער אַנטלאָפען פון פאַלאַץ.

משה אין דער מדבר

משה איז אנטלאפען פון דער שטאָט, וואו פרעה האָט גע-
וואוינט. און איז אַזוי לאַנג געלאָפען, ביז ער איז געקומען אין דער
מדבר. ער האָט געוואַנדערט אין דער מדבר איבער די הייסע זאַמען.
די זון האָט אים געברענט דעם קאָפּ, און דאָס זאַמד האָט אים גע-
ברענט די פיס.

משה האָט אַזוי לאַנג געוואַנדערט אין דער מדבר, ביז ער
האָט דערזען פון ווייטען גרינע לאַנקעס און סטאַדעס שאַף, וואָס
האַבען זיך דאַרטען געפֿימערט. דאָס זענען געווען די לאַנקעס פון
דער שטאָט מדין און די פּאַסטוכער פון דאַרטען.

משה איז געקומען צום טויער פון דער שטאָט און האָט זיך
געזעצט באַם ברונען.

יתרו, דער עלטסטער כהן פון מדין, האָט געהאַט זיבען טעכטער,
און זיי האַבען געפֿימערט זייער פּאַטערס שאַף, זענען זיי אַנגע-
קומען פּאַרנאַכט צום ברונען אַנצוטרינקען זייערע דאַרשטיגע שאַף.
זיי האַבען אַנגעשעפּט וואַסער פון ברונען און אַנגעפֿילט די קאַרימעס.
זענען געקומען די אַנדערע פּאַסטוכער פון מדין, האַבען פּאַרטריבען
די זיבען שוועסטער און אויסגעגאַסען דאָס וואַסער פון די קאַרימעס.

אַז משה האָט דאָס דערזען, האָט ער זיך אַנגענומען פאַר יתרו'ס
טעכטער. ער האָט פּאַרטריבען די פּאַסטוכער, האָט אַנגעשעפּט פאַר
זיי אַנדער וואַסער, און זיי האַבען אַנגעטרונקען זייערע שאַף.

משה איז געבליבען באַם ברונען, און די שוועסטער זענען
געקומען אַהיים מיט זייערע סטאַדעס.

האָט זיי יתרו, זייער פּאַטער, געפרעגט :

— פאַרוואָס זענט איר היינט אַזוי פרי אַהיים געקומען ?

האָבען אים די טעכטער געענטפערט:

— א מצרי, וואָס איז געזעסען באַם ברונען, האָט זיך אָנגע-
נומען פאַר אונז, און האָט פאַרטריבען די אַנדערע פאַסטמוכער. ער
האָט אויך אָנגעשעפּט פאַר אונז וואַסער פון ברונען.

האָט יתרו זיי געזאָגט:

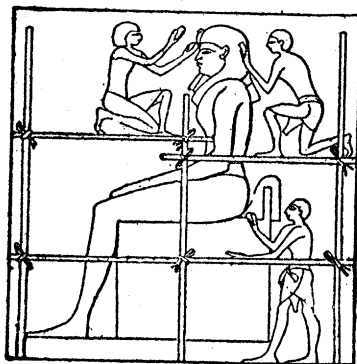
— פאַר וואָס זשע האָט איר אים איבערגעלאָזען באַם ברונען?
גייט בריינגט אים, און זאָל ער עסען מיט אונז ברויט.

זענען די טעכטער צוריקגעלאָפּען צום ברונען, האָבען גערופּען
משה'ן צו זייער פאַטער אין הויז אַריין און משה איז מיט זיי
געגאַנגען.

יתרו האָט אים באַגעגענט מיט גרויס כבוד און האָט פאַר
אים געמאַכט אַ מאַלצייט.

פון דאַמאַלסט אָן איז משה פאַרבליבען אין יתרו'ס הויז.
ער האָט געפּיטערט זיינע שאַף אויף די לאַנקעס פון מדין, און דער-
פאַר האָט ער געגעסען ביי אים ברויט און געטרונקען וואַסער.

ער האָט זיך זייער צוגעבונדען צו יתרו'ן און זיין הויזגעזינט,
און ער האָט גענומען איינע פון יתרו'ס זיבען טעכטער צפּורה'ן
פאַר אַ ווייב. צפּורה האָט אים געבאַרען אַ זון, און משה האָט אים
אַ נאָמען געגעבען גרשום.

משה און דער דארענבוים

משה האָט זייער ליב געהאַט די שאַף און לעמעלאַך, וואָס ער האָט געפֿימערט. ער פלעגט פֿאַר זיי אויסזוכען די בעסטע פֿאַשע, ער פלעגט זיי אָנטרינקען פֿונ'ם קלאַרסטען און ריינסטען וואַסער. און אז די יונגע לעמעלאַך פלעגען זיך אין אַ זוניגען טאָג צעטאַנצען אויף דער לאַנקע, פלעגט משה פֿאַר זיי שפּילען אויף זיין הילצערנעם פּייפֿעל.

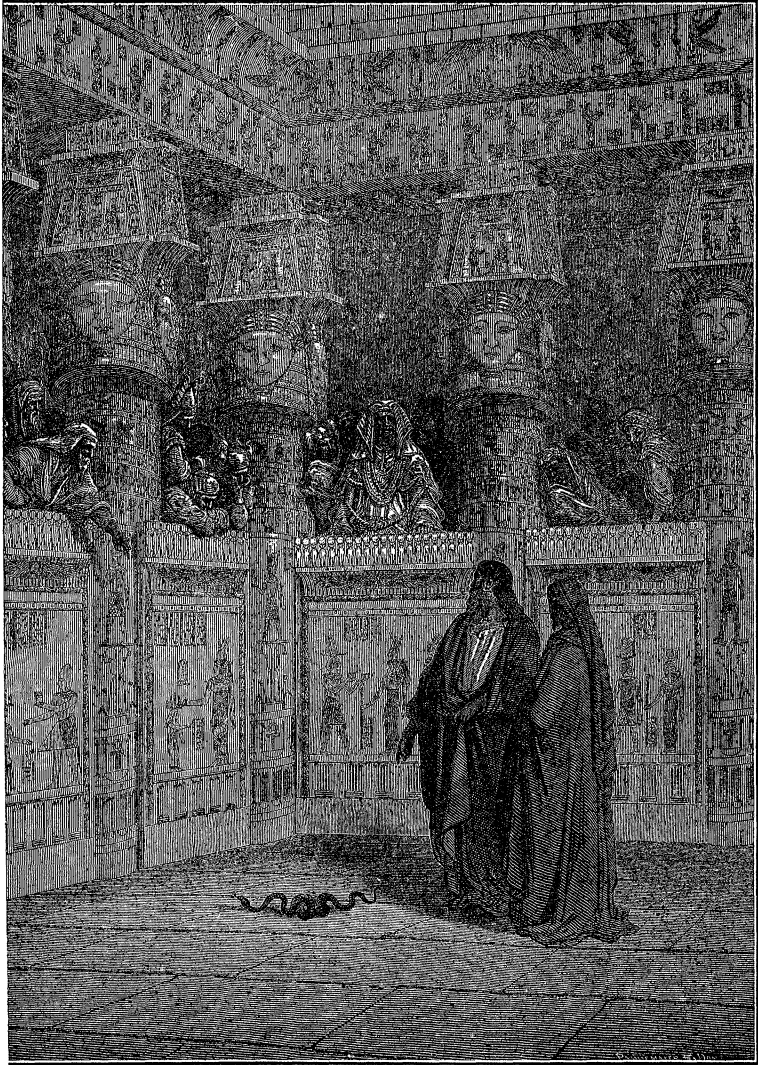
די שאַף און די לעמעלאַך האָבען אים אויך ליב געהאַט, און ווען אַ שטורעם פלעגט אָנקומען אין דער מדבר, פלעגען זיך אַלע סטאַדעס צונויפֿזאַמען אַרום משה'ן און שמומעהייט בעטען אים, ער זאָל זיי אַרונטערפירען אונטער אַ דאַך. און אז אַ לעמעלע איז געווען שוואַך און האָט ניט געקאַנט נאָכהאַלמען דער סטאַדע, האָט עס משה גענומען אויף די פֿליצעס און געטראָגען.

איינמאַל, אין אַ הייסען זומער טאָג, האָט משה געפֿימערט יתרו'ס שאַף. ער האָט געזוכט פֿאַר זיי בעסערע פֿאַשע און ער איז דעריבער פֿאַרגאַנגען ווייט אין דער מדבר.

ער איז געקומען צו אַ הויכען באַרג און האָט זיך אָפֿגעשטעלט פּימערען די סטאַדעס. די שאַף האָבען זיך צעשפּרייט איבער די לאַנקעס, און משה האָט זיך געזעצט אונטער'ן באַרג און אַכטונג געגעבען אז זיי זאָלען זיך ניט צעלויפֿען.

פֿולצונג האָט זיך משה'ן באַוויזען אַ וואונדערליך בילד: ער האָט דערווען פֿון ווייטען אַ פייער, וואָס האָט געברענט מיט אַזאַ פֿלאַם, וואָס ער האָט נאָך קיינמאַל אַזוינס ניט געזען. און ער האָט געזען, אז אַ דאָרענבוים ברענט און ברענט און ווערט ניט פֿאַרברענט.

אַז משה איז צוגעגאַנגען נענטער, האָט ער דערהערט אַ שמים, וואָס איז געקומען פֿונ'ם ברענענדיגען דאָרענבוים. די שמים האָט גערופֿען צו אים:

מושה פאר פרעה'ן

— משה, משה! איך רייד צו דיר, דער גאט פון דיינע עלטערען.
צי ארונטער די שיד פון דיינע פיס, וואָרים די ערד, וואָס דו שמייסט
אויף איר, איז אַ הייליגע.

האָט משה אַראָפּגעצויגען די שיד פון די פיס. און דערנאָך
האָט ער פאַרדעקט זיין געזיכט, וואָרים ער האָט מורא געהאַט צו
קוקען אויף גאט.

און גאט האָט ווייטער גערעדט צו משה'ן:

— איך האָב געהערט די קרעכצען און די געוויינען פון מיין
פאָלק, די אידען, וואָס זענען קנעכט ביי פּרעה'ן אין מצרים, און
איך האָב זיך דערמאָנט אָן דער שבועה, וואָס איך האָב געשוואָרען
צו זייערע אורעלטערען: אברהם יצחק און יעקב, אריינצובריינגען
זיי אין דעם לאַנד כנען. און איצטער גיי, איך וועל דיך שיקען צו
פּרעה'ן, און נעם אַרום די אידען פון מצרים און בריינג זיי אין
דעם לאַנד כנען, ווי איך האָב צוגעזאָגט זייערע אורעלטערען.

האָט משה געענטפּערט:

— ווער בין איך, וואָס איך זאָל גיין צו פּרעה'ן און זאָל אַרום-
נעמען די אידען פון מצרים?

האָט גאט געזאָגט צו משה'ן:

— איך וועל זיין מיט דיר, וואוהין דו וועסט גיין.

האָט משה געזאָגט צו גאט:

— די אידען וועלען מיר ניט גלייבען: זיי וועלען זאָגען, אַז
גאט האָט זיך צו מיר ניט באַוויזען.

האָט גאט געזאָגט צו משה'ן:

— וואָס האַלטסטו אין דיין האַנט?

האָט משה געענטפּערט:

— אַ שמעקען.

און גאט האָט געזאָגט:

— וואָרף אים צו דער ערד.

האָט משה געוואָרפען דעם שמעקען צו דער ערד, און ס'איז
פון אים געוואָרען אַ שלאַנג. ער האָט זיך דערשראָקען פאַר דער
שלאַנג און איז אַנטלאָפּען פון איר.

האָט אים גאָט געהייסען, ער זאל אויסשמרעקען זיין האַנט
און אָנהאַלטען די שלאַנג באַם עק. האָט משה אזוי געמאָן, און פון
דער שלאַנג איז צוריק געוואָרען אַ שמעקען אין זיין האַנט.

דערנאָך האָט גאָט געהייסען משה'ן ער זאל אַריינלייגען זיין
האַנט אין בוזים. משה האָט אזוי געמאָן, און אז ער האָט די האַנט
צוריק אַרויסגעצויגען פון בוזים, איז זי געווען וויים ווי שניי. האָט
אים גאָט געהייסען ווידער אַריינלייגען די האַנט אין בוזים, און אז
ער האָט זי דערנאָך אַרויסגעצויגען, איז זי געווען צוריק ווי גע-
וויינמליך.

און גאָט האָט געזאָגט צו משה'ן:

— אויב די אידען וועלען דיר ניט וועלען גלייבען, ווען דו
וועסט זיי ווייזען דעם ערשמען צייכען מיט'ן שמעקען, וועלען זיי
גלייבען דעם צווייטען צייכען מיט דער האַנט און אויב זיי וועלען
ניט גלייבען די ביידע צייכענס און וועלען אלץ נאָך זאָגען, אז איך
האָב דיר ניט געשיקט, זאָלסט נעמען אַביסעל וואַסער פון טייך און
אַרויסגיסען אויף דער טריקעניש, וועט ווערען בלוט פונ'ם וואַסער.

אַבער משה האָט ווייטער געזאָגט, אז ער וויל ניט גיין, ווייל
ער איז אַ שטאַמלער: בעת ער איז געווען אַ קינד, האָט אים פרעה
אויסגעפרוואוּט מיט פייער און מיט גאַלד. ער האָט געכאַפט אַ
ברענענדיגע קויל אין מויל און האָט זיך אָפגעברענט די צונג.

האָט גאָט פאַרדראַסען אויף משה'ן, און ער האָט געזאָגט:

— אהרן דיין ברודער וועט ריידען פאַר דיר. איר וועט זיך
באַגעגענען אויפ'ן וועג, און דו זאָלסט אים איבערגעבען אלע מיינע
רייד צו דיר, וועט ער פונדיינשוועגען רעדען פאַר פרעה'ן. און דעם
שמעקען זאָלסטו מיטנעמען מיט זיך, וואָרים מיט אים וועסטו
באוויזען די צייכענס.

משה רעדט צו די אידען

דער דארענבוים איז פארלאזשען געווארען. משה האט צונויפ-גענומען די צעשפרייטע שאף און האט זיך אומגעקערט אהיים צו זיין שווער יתרו'ן, און ער האט געזאגט צו אים:

— איך וועל זיך אומקערען צו מיינע ברידער אין מצרים און זען, צו זיי לעבען נאך.

האט אים יתרו זיין שווער געבענטשט אויפ'ן וועג און משה האט גענומען זיין ווייב צפורה מיט זיינע צוויי זין, האט זיי ארויפ-געזעצט אויף אן אייזעל און ער האט זיך אומגעקערט אין מצרים צו זיינע ברידער די אידען, וואס זענען דארטען געווען קנעכט.

אויפ'ן וועג האט ער זיך באגעגענט מיט זיין ברודער אהרנ'ען, און זיי זענען אינאיינעם געגאנגען דורך דער מדבר, ביז זיי זענען געקומען אין מצרים. יענער קעניג פון מצרים, וואס האט געזוכט צו טיימען משה'ן, איז שוין איצט געווען טויט, און משה האט קיין מורא נישט געהאט אריינצוקומען אין לאנד. און געקומען זענען משה מיט אהרנ'ען גלייך צו די אידען אויפ'ן פעלד. זיי האבען צונויפ-געזאמעלט אלע אלטע אידען פנ'ם לאנד און זיי האבען זיי דערציילט, וואס גאט האט געזאגט צו משה'ן; זיי האבען זיי אויך באוויזען די וואונדער מיט'ן שמעקען.

ווען די אידען האבען דערהערט, אז גאט האט זיך אן זיי דערמאנט, זענען זייערע הערצער אָנגעפילט געווארען מיט פרייד, און זיי האבען געגלייבט אַלצדינג, וואס משה מיט אהרנ'ען האבען זיי געזאגט.

פרעה מאכט שווערער דאס לעבען פון די אידען

משה מיט אהרן'ען האָבען פארלאָזט די אידען, זענען געגאנגען צו פרעה'ן, דעם מלך פון מצרים, און האָבען צו אים אזוי געזאָגט: — אזוי האָט געזאָגט גאָט, דער גאָט פון די אידען: דו זאלסט ארויסשיקען מיין פאלק און זאלען זיי מיר דינען און מאַכען מיר א פייער-טאָג אין דער מדבר.

האָט פרעה זיי געענטפערט:

— ווער איז ער, דער גאָט, וואָס איך זאל אים הערען און ארויסשיקען די אידען?

פרעה האָט די אידען ניט געוואָלט ארויסשיקען, און ער האָט נאָך יענעם טאָג אָנגעזאָגט די באַצווינגערס און די אויפזעערס איבער די אידען, זיי זאלען מער ניט געבען די אידען קיין שמרוי אויף אַריינצומישען אין די ציגעל, און די צאל ציגעל, וואָס זיי האָבען געמאַכט ביז אַהער, מוזען זיי ווייטער אויך מאַכען, עס טאָר ניט געמינדערט ווערען.

זיינען אַרויסגעגאנגען די באַצווינגערס און די אויפזעערס און האָבען געזאָגט צו די אידען:

— אזוי האָט געזאָגט פרעה: איך גיב אייך מער ניט קיין שמרוי. איר גייט און נעמט זיך אַליין שמרוי, וואו איר וועט געפינען, און פון אייער אַרבעט זאל גאַרנישט ניט ווערען געמינדערט.

האָבען זיך די אידען פאַרשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד מצרים צו קלייבען שמרוי, און די באַצווינגערס האָבען זיי אונטערגעטריבען און געזאָגט:

— טוט אָפּ אייער אַרבעט אַלע טאָג, ווי איר האָט געמאַן, בעת איר האָט געהאַט פאַרטיג שמרוי.

די אידישע אויפזעערס האָבען ניט געקענט צווען, ווי זייערע ברידער אַרבעטען אזוי שווער, ווי זיי האָבען ניט קיין רו אַפילו ביינאַכט, זענען זיי געקומען צו פרעה'ן אין פאַלאַץ און האָבען געזאָגט:

— פארוואס זאלסטו אזוי מאַן צו דיינע קנעכט? קיין שמרוי ווערט ניט געגעבען צו דיינע קנעכט, און ציגעל הייסט מען אונז מאַכען! דיינע קנעכט ווערען דערפאר געשלאָגען, און דין פאַלק, די מצרים זינדיגען.

האַט פרעה זיי געענטפערט:

— איר פוילט זיך, דערפאר זאָגט איר: מיר וועלען גיין דינען גאָט. אַצינד גייט צו דער אַרבעט: קיין שמרוי וועט אייך ניט געגעבען ווערען, און די צאָל ציגעל זאָלט איר אַרויסגעבען. ווען די אידישע אויפזעערס זענען אַרויסגעגאַנגען פון פרעה'ן, האָבען זיי באַגעגענט משה'ן און אהרן'ען. האָבען די אויפזעערס געזאָגט צו זיי:

— זאָל גאָט אייך משפּט'ען דערפאר, וואָס איר האָט אונז ערגער געמאַכט דאָס לעבען און געגעבען פרעה'ן און די מצרים אַ שווערד אין די הענט צו טיימען אונז.

משה האָט געהערט, וואָס די אידישע אויפזעערס האָבען אים דערציילט, און דאָס האַרץ האָט אים וויי געמאַן אויף זיינע ברידער, די אידען. איז ער אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן פעלד, האָט אויפגעהויבען זיין פנים צום הימעל און האָט געבעטען צו גאָט:

— מיין האַר, וואָס האָסטו געהאַט צו די אידען? נאַכוואָס האָסטו מיך געשיקט? זינט איך בין געקומען צו פרעה'ן און גערעדט צו אים אין דין נאָמען, האָט ער נאָך מער שלעכטס געמאַן דעם פאַלק, און אויסלייזען האָסטו זיי ניט אויסגעלייזט.

און גאָט האָט געזאָגט צו משה'ן:

— אַצינד וועסטו זען, וואָס איך וועל מאַן צו פרעה'ן. מיט בייזען וועט ער זיי מווען אַרויסשיקען, און ער וועט זיי אַליין אַרויס-טרייבען פון זיין לאַנד.

— גייט צו פרעה'ן און זאָגט אים, ער זאָל אַרויסשיקען די אידען פון מצרים, און ער וועט ניט וועלען, וואָרים איך ווייס, אַז זיין האַרץ איז בייז און שלעכט. זאָלט איר אים זאָגען, אַז איך וועל אויף אים אַנבריינגען אַ פּלאַג און ער וועט זיי מווען אַרויסשיקען.

גאט שמראפט פֿרעה'ן

זענען געקומען משה מיט אהרנ'ען צו פֿרעה'ן און האבען גע-
מאן, ווי גאט האט זיי אָנגעזאָגט. אהרן האָט געוואָרפֿען זיין שמעקען
פֿאַר פֿרעה'ן און פֿאַר זיינע קנעכט, און ער איז געוואָרען אַ שלאַנג.
האָט פֿרעה גערופֿען זיינע כּשוף-מאַכער, און זיי האָבען מיט זייערע
שפּרוכען אויך אזוי געמאָן. זיי האָבען געוואָרפֿען זייערע שמעקענס,
און סע איז פֿון זיי געוואָרען שלאַנגען. אַבער צוריק מאַכען פֿון זיי
שמעקענס, האָבען זיי מיט זייערע שפּרוכען ניט געקענט. אהרן
אַבער האָט אָנגעהאַלטען ביים עק פֿון דער שלאַנג, איז פֿון איר
צוריק געוואָרען אַ שמעקען אין זיין האַנט.

נאָר פֿרעה האָט געשטאַרקט זיין האַרץ און האָט ניט געוואָלט
אַרויסשיקען די אידען.

איינמאָל, אין אַ פֿרימאָרגען איז משה אַרויסגעגאַנגען צום
וואַסער, און פֿרעה איז אויך אַרויסגעקומען צום וואַסער. האָט זיך
משה געשטעלט קעגען אים און האָט געזאָגט:

— דער גאָט פֿון די אידען האָט מיך געשיקט צו דיר, און
געהייסען דיר זאָגען: „שיק אַרויס מיין פֿאַלק, און זאַלען זיי מיר
דינען אין דער מדבר. דו האַסט ביז איצט ניט געוואָלט הערען, און
דערפֿאַר וועל איך ברײַנגען אויף דיין לאַנד אַ פֿלאַג“.

משה האָט אויפֿגעהויבען זיין האַנט צום הימעל, און ס'איז
געקומען אַ האַגעל איבער'ן גאַנצען לאַנד מצרים: אויף די מענשען,
אויף די בהמות און אויף אַלע גראַזען פֿון פעלד. עס האָט געדונערט
און דער האַגעל איז געפֿאַלען אויף דער ערד, אויסגעמישט מיט
פֿייער, און האָט אַלץ פֿאַרדאַרבען. נאָר אין לאַנד גושן, וואו די
אידען האָבען געוואוינט, איז קיין האַגעל ניט געווען.

פֿרעה איז אַנטלאָפֿען אין זיין פֿאַלאַץ, האָט געשיקט רופֿען
משה'ן מיט אהרנ'ען און צו זיי געזאָגט:

— איך האב דאס מאל געזינדיגט. גאט איז דער גערעכטער, און איך און מיין פאלק זענען די רשעים. מאכט, אז סע זאלען אויפהערען די דונערען, און דער האגעל זאל אויפהערען, און איך וועל אייך ארויסשיקען אין דער מדבר צו דינען אייער גאט.

איז משה ארויסגעגאנגען הינטער דער שטאם, און האט אויס-געשפרייט זיינע הענט צום הימעל. גלייך האבען אויפגעהערט די דונערען, און דער האגעל און רעגען זענען געבליבען היינגען אין לופטען, צווישען ערד און הימעל, און זענען צו דער ערד נישט אראפ-געפאלען.

ווי נאר פרעה האט דערזען, אז דער האגעל האט אויפגעהערט, האט ער ווייטער געשמארקט זיין הארץ און האט נישט ארויסגעשיקט די אידען.

איז משה ווייטער געקומען צו פרעה'ן און האט אים געזאגט:

— אזוי האט גאט געזאגט: „ביז ווי לאנג נאך וועסטו מיך נישט וועלען הערען? שיק ארויס מיין פאלק, און אויב דו וועסט נישט וועלען, וועט גאט בריינגען א היישעריק אין דינע גרעניצען. און ער וועט אזוי באדעקען דאס לאנד, אז איר וועט אזש די ערד נישט ארויסזען“.

האט פרעה נישט געוואלט הערען משה'ן, און משה איז פון אים אוועקגעגאנגען.

אז משה איז אוועקגעגאנגען, זענען געקומען פרעה'ס דינער צו פרעה'ן און האבען צו אים געזאגט:

— ביז ווי לאנג וועסטו בריינגען אויף אונז שלעכטס? שיק ארויס די אידען, איידער מצרים גייט פארלארען. פרעה האט געזען, אז זיינע דינער שרעקען זיך, איז ער ווייכער געווארען, און האט געשיקט איינעם פון זיינע מענטשען, ער זאל אומקערען משה'ן מיט אהרנ'ען פונ'ם וועג, און פרעה האט צו זיי געזאגט:

— גייט און דינט אייער גאט. ווער פון אייך וועט אבער גיין?

האט משה געזאגט:

— אונזערע יונגע און אונזערע אלטע וועלען גיין, אונזערע זיין און אונזערע טעכטער, אונזערע שאף און אונזערע רינדער וועלען גיין, וואָרים ס'איז אַ גרויסער פייער-טאָג צו אונזער גאָט.

האַט פּרעה געזאָגט :

— ניין, ניט אזוי ווי דו זאָגסט. איך וועל אַרויסלאָזען נאָר די מענער, און זאָלען זיי דינען צו גאָט.

משה האָט אויף דעם ניט איינגעשטימט. און פּרעה האָט דערפאַר פאַרטריבען משה'ן מיט אהרנ'ען פון זיין פּאלאץ.

איז משה ווידער אַרויסגעגאַנגען הינטער דער שטאָט, האָט אויסגעשפּרייט זיין האַנט, און דער היישריק איז אָנגעפּאלען אויפ'ן לאַנד מצרים. ער האָט אויפגעגעסען דאָס גאַנצע גראָז פּונ'ם פעלד, וואָס דער האַגעל האָט איבערגעלאָזט, און אַלע פּרוכטען פון די ביימער האָט ער אויפגעגעסען. עס איז ניט איבערגעבליבען קיין גרין בלעטעלע אויף די ביימער, און קיין גרין גרעזעלע אויף דער ערד אין גאַנצען לאַנד.

אַז פּרעה האָט געזען, ווי דער היישריק האָט באַדעקט גאַנץ מצרים, האָט ער געשיקט רופּען משה'ן מיט אהרנ'ען און האָט צו זיי געזאָגט :

— איך האָב געזינדיגט צו גאָט און צו אייך. אַצינד פאַרגיט מיר נאָך דאָס מאָל מיין זינד און בעט אויער גאָט, ער זאָל צונעמען פון מיין לאַנד דעם היישריק, וועל איך אַרויסשיקען די אידען.

משה איז אַרויסגעגאַנגען הינטער דער שטאָט און האָט גע-
בעטען צו גאָט, איז געקומען אַ שטאַרקער ווינט פון מזרח זייט און
ער האָט פאַרטראָגען דעם היישריק צום ים. ס'איז ניט איבער-
געבליבען קיין איין היישריק אין די גרעניצען פון מצרים.

אַבער ווי נאָר פּרעה האָט דערזען, אַז דער היישריק איז שוין
נישטאָ מער אין זיין לאַנד, האָט ער ווייטער געשטאַרקט זיין האַרץ
און האָט ניט געוואָלט אַרויסשיקען די אידען.

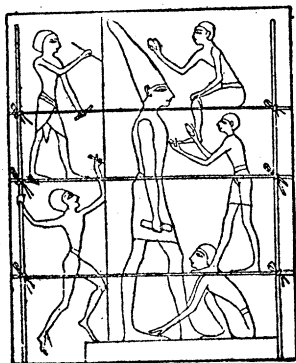
איז משה אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן פעלד, האָט אויסגעשפּרייט
זיין האַנט צום הימעל, און ס'איז אָנגעפּאלען אַ שטאַק-פינסטערניש

אויף מצרים. די מצרים האבען ניט געזען איינער דעם צווייטען. זיי האבען אפילו מורא געהאט צו רירען זיך פון זייערע פלעצער ווי זיי זענען געזעסען בשעת די פינסטערניש איז אָנגעקומען. אזוי זענען זיי געבליבען זיצען אויף זייערע ערמער. און אזוי געדיכט איז געווען די פינסטערניש. אז די מצרים האָט זיך געדאַכט, אז מע איז פאַר זיי אויגעוואַקסען אַ וואַנט.

בא די אידען אָבער אין די געצעלטען איז געווען ליכטיג, ווי אַלע מאַל.

די פינסטערניש האָט געדויערט דריי טעג. און די גאַנצע דריי טעג זענען די אידען אַרומגעגאַנגען אין דער ליכטיגקייט, און די מצרים זענען געזעסען אין זייערע הייזער, אָדער זיי זענען געשטאַנען אין די גאַסען און האָבען מורא געהאַט זיך צו רירען.

נאָך די דריי טעג איז אין מצרים צוריק געוואָרען ליכטיג, און פרעה האָט ווידער ניט געוואַלט אַרויסשיקען די אידען. משה האָט אויף מצרים געבראַכט נאָך אַנדערע פּלאַנען, אָבער פרעה'ס ביזן האַרץ האָט אים ניט דערלאָזט, ער זאָל באַפּרייען די אידען.

משה פירט ארויס די אידען פון מצרים

עס איז געקומען די נאכט אויפ'ן פופצענטען טאג אין חודש ניסן, און אין האלבער נאכט האט גאט געבראכט אויף מצרים די לעצמע פלאג. עס זענען אויסגעשטארבען אלע ערשטגעבארענע זין פון מצרים, פון פרעה'ס ערשטגעבארענעם זון, וואס איז געווען אין קעניגליכען פאלאץ, ביז'ן ערשטגעבארענעם זון פונ'ם געפאנגע-נעם, וואס איז געווען פארשפארט אין גרוכ.

ס'איז ניט געווען קיין הויז אין מצרים, וואו ס'איז ניט געווען קיין טויטער. אין אלע הייזער האט מען געוויינט, און גרויס איז געווען דאס געשריי אין מצרים.

האט פרעה גערופען משה'ן און האט געזאגט צו אים:

— שטייט אויף און גייט ארויס פון מיין לאנד צו דינען אייער גאט, ווי איר האט געוואלט. נעמט אויך מיט אייערע שאף און אייערע רינדער, ווי איר האט געוואלט, און בענטשט מיך אויך.

און די מצרים האבען געאיילט די אידען, זיי זאלען וואס פריער פארלאזען דאס לאנד, ווייל זיי האבען מורא געהאט. זיי זאלען ניט אויסשטארבען אלע.

פון גרויס איילעניש האבען די אידען ניט געקענט באקען קיין ברויט פאר זיך, און זיי האבען גענומען אויף זייערע פלייצעס דאס טייג, נאך איידער ס'איז זייער געווארען, און זיי זענען ארויסגע-גאנגען פון מצרים זעקס הונדערט טויזענט מאן.

משה האט אויך מיטגענומען יוסף'ס ביינער, ווארים יוסף האט באשווארען די אידען פאר זיין טויט:

— אז גאט וועט זיך דערמאנען אן אייך, און וועט אייך
ארײַנבריינגען אין לאַנד כנען, זאָלט איר מיטנעמען מיט זיך מײַנע
ביינער.

אויפ'ן צווייטען טאָג, נאָכדעם ווי פּרעה האָט אַרויסגעשיקט
די אידען פון מצרים, האָט ער זיך באַדיינקט און האָט געזאָגט צו
זײַנע האַרען:

— וואָס האָבען מיר געטאָן? נאָכוואָס האָבען מיר אַרויסגע-
שיקט די אידען? זײ וועלען דאָך איצט שוין מער ניט זײַן אונזערע
קנעכט.

האָט פּרעה געהייסען אײַנשפּאַנען זײַן רײטוואָגען, ער האָט
גענומען מיט זיך זעקס הונדערט אויסגעקליבענע רײטערס און האָט
זיך געלאָזט נאָכיאָגען די אידען.

אז פּרעה איז אַרויסגעקומען אין דער מדבר אן האָט דערזען
ווי די אידען רוען באַס ים, האָט ער געמײַנט, אז זײ בלאַנדזשען
אין דער מדבר, און דעריבער וועט ער זײ קאַנען אַניאַגען און כאַפּען.

אז די אידען האָבען אויפגעהויבען זײערע אויגען און האָבען
דערזען, ווי דאָס זאַמד אין דער מדבר הײבט זיך אויף צום הימעל,
און רײטער באַווײזען זיך פון ווײטען, האָבען זײ זיך זײער דער-
שראַקען, און האָבען אויפגעהויבען אַ געוויין צו גאָט.

האָט משה געזאָגט צום פּאָלק:

— איר זאָלט קײן מורא ניט האָבען, איר וועט זען, וואָס גאָט
וועט הײַנט טאָן פאַר אײַך. הײַנט זעט איר נאָך די מצרים, אָבער
מער וועט איר זײ שוין קײנמאַל ניט זען.

ווען ס'איז געקומען די נאַכט, האָט זיך אַ וואַלקען-זײל גע-
שמעלט צווישען די אידען און צווישען פּרעה'ן מיט זײַנע רײטער
און האָט זײ אַפּגעטײלט אײַנע פון די אַנדערע. צוליב דעם האָבען
די מצרים ניט געקענט זען די אידען.

די אידען גייען אריבער דעם ים אין דער טריקעניש

משה האָט אויסגעשפּרייט זיין האַנט איבער'ן ים, און ס'איז געקומען אַ שמאָרקער מורה-ווינט. אַ גאַנצע נאַכט האָט דער מורה-ווינט געבלאָזען, און ער האָט צעשפּאַלמען די וואַסערען. ווי צוויי מויערען זענען די וואַסערען געבליבען שטיין, און אינמיטען איז געווען טריקעניש. זענען די אידען דורכגעגאַנגען צווישען די צוויי פאַרפּרויענע וואַסער-ווענט, און ווען דער מאָרגענשמערן איז אויפֿ-געגאַנגען, זענען זיי שוין געווען אויף דער אַנדערער זייט ים.

די מצרים האָבען געזען, ווי די אידען זענען איבערגעגאַנגען דעם ים אין דער טריקעניש, האָבען זיי געמיינט, אַז זיי וועלען אויך קענען אַזוי איבערגיין, און זיי זענען אַריין צווישען די צוויי מויערען וואַסער.

דאָ אָבער האָט משה ווידער אַמאַל אויסגעשפּרייט זיין האַנט איבער'ן ים, און די וואַסערען זענען זיך צונויפגעקומען און האָבען צוגעדעקט די מצרים. זייערע רייטוועגען און זייערע רייטער און דאָס גאַנצע חיל פרעה'ס האָבען די וואַסערען צוגעדעקט, נאָר פרעה אַליין איז געבליבען לעבען און איז אַנטלאָפּען צוריק קיין מצרים.

די אידען האָבען דערזען, אַז די מצרים זענען פאַרשוואַנדען. האָבען זיי זיך זייער געפּרייט. משה און אַלע אידען האָבען געזונגען אַ לויב-געזאַנג צו גאָט.

און גענומען האָט מרים, אהרנ'ס שוועסטער, די פּויק אין איר האַנט, און סע זענען נאַכגעגאַנגען נאָך איר אַלע אידישע טעכטער מיט פּויקען, און זיי האָבען אַלע געטאַנצט, און מרים האָט געזונגען:

זינגט צו גאָט, ווייל גרויס איז ער,

פרעה'ס פּערד און רייטוועגען

האָט ער אין ים אַריינגעוואַרפּען.

און די אידען האָבען געמאַכט אַ גרויסען יום טוב. דער יום טוב איז פאַרבליבען אויף אייביג. דאָס איז דער יום טוב פּסח.

ברעה אין זיינע מענשען זינקען אין ים

משה שלאגט דעם שמיין

דורך דער אנגעגליטער מדבר האָט משה געפירט די אידען. באַמאָג איז פאַר זיי געגאַנגען אַ וואַלקען-זייל און באַנאַכט אַ פּייער-זייל, צו ווייזען זיי דעם וועג צום לאַנד כּנען. משה איז געווען מיט אַלע אידען, געלערענט זיי גערעכטיגקייט און אונטערגעגעבען זיי מוט זיי זאלען קענען איבערטראַגען דאָס שווערע לעבען אין דער הייסער מדבר.

אַ צוויי אידען האָבען געהאַט צווישען זיך אַ קריג, זענען זיי געקומען צו משה'ן, אויסדערציילט פאַר אים זייערע מענות און ער האָט געמאַכט צווישען זיי שלום. אַלע האָבען משה'ן ליב געהאַט און האָבען געהאַט פאַר אים גרויס אַפּשיי. ער האָט געלערנט די אידען ליב צו האָבען איינער דעם אַנדערען, העלפען דעם צווייטען ווען ער איז אין נויט, און אַנדערע גוטע מדות.

איינמאַל אין זייער אַ הייסען טאָג, דאָס זאַמד פון דער מדבר האָט געברייט די פּיס, די זון פון אויבען האָט געברענט. אויף מיילען ווייט איז נישט געווען קיין בוים, אפילו קיין גרעזעלע און קיין וואַסער איז נישט געווען. —

זענען געקומען די אידען צו משה'ס געצעלט און האָבען אַנגע-הויבען צו קריגען אויף אים, וואָרים זיי זענען געווען דאַרשטיג, זיי זענען אויסגעגאַנגען נאָך אַ טרונק.

— נאַכוואָס האָסטו אונז אַרויסגעפירט פון מצרים, — האָבען זיי גע'טענה'ט צו משה'ן, — כדי מיר זאלען דאָ שטאַרבען אין דער מדבר פון דאַרשט? דאַרמען אין מצרים האָבען מיר געהאַט גענוג וואַסער צום טרינקען און ברויט און פּיש צום עסען, און דאָ איז אַרום וויסמעניש, נישטאָ קיין ברונימער און קיין ברויט וואַקסט נישט. נאַכוואָס, משה, האָסטו אונז אַרויסגענומען פון מצרים צו טיימען אונז דאָ?

משה איז געשטאַנען אויף דער טיר פונ'ם געצעלט און זיין האַרץ איז אים צעריסען געוואָרען ווען ער האָט געזען זיין פאַלק, די אידען, ווי זיי זענען אויסגעצערט פונ'ם וואַנדערען אין דער

מדבר. און נאכמער האָט אים וויי געמאָן וואָס זיי ווילען בעסער זיין קנעכט אין מצרים, אָבי צו זיין אָנגעטרונקען און אָנגעגעסען. איז ער אַרויסגעגאַנגען הינטער'ן געצעלט, האָט אויסגעשמרעקט די הענט צום הימעל און האָט געזאָגט:

— גאָט, דערהער די געשרייען פון דיין פּאָלק, דערזע די ליידען פון די אידען, זיי גייען אויס פון דאָרשמ, שיק זיי וואַסער. האָט אים גאָט געזאָגט:

— דו זעסט דעם שטיין פאַר דינע אויגען, רעד צו אים און ער וועט געבען וואַסער פאַר די אידען צום טרינקען.

אַלע אידען האָבען זיך צונויפגענומען אַרום משה'ן און ווען ער האָט אָנגעהויבען צו רעדען צום שטיין און געבעטען באַ אים וואַסער, האָבען די אידען ניט געקענט מער אויסהאַלטען דעם דאָרשמ און געשרייען צו אים:

— מיר גייען אויס, נעם דיין שמעקען, וואָס מיט אים האָסטו באַוווּזען וואונדער פאַר פּרעה'ן און געשפּאַלטען דעם ים מיט אים, און שלאָג דעם שטיין, וועט ער באַלד גיבען וואַסער. מיר גייען אויס פון דאָרשמ, מיר קענען ניט וואַרטען ביז דער שטיין וועט דערהערען דינע רייד.

האָט משה רחמנות געקראָגען אויף די אידען און ער האָט מיט'ן שמעקען געשלאָגען דעם שטיין. אַ פּרישער שטראָם וואַסער האָט אַרויסגעשלאָגען פון שטיין, אַלע אידען האָבען זיך אָנגעטרונקען און זענען זיך צעגאַנגען אין זייערע געצעלטען. משה איז געבליבען אַליין הינטער'ן געצעלט און האָט געקוקט אויפ'ן שטראָם וואַסער, וואָס שלאָגט פון שטיין. פּלוצלינג האָט ער דערהערט די שטים פון גאָט:

— משה, דו האָסט ניט צוגעהערט צו מיינע רייד, איך האָב דיר געהייסען זאָלסט רעדען צום שטיין און דו האָסט אים געשלאָגען, דערפאַר וועסטו ניט אַריינקומען אינ'ם לאַנד כּנען, וואו דאָס פּאָלק ישראל וועט בויען זיין היים און וועט רוען אין זיינע געצעלטען. משה האָט זיך געבוקט פאַר גאָט און איז אַריינגעגאַנגען צו זיך אין געצעלט.

באם בארג סיני

אין איינעם א פרימארגען האָט משה צונויפגענומען אַלע אידען און האָט צו זיי אַזוי געזאָגט :

— זעט וואָס גאָט טוט פאַר אייך, פון היינט אָן וועט ער אייך שיקען דעם מן אינדערפרי און דעם סליו פאַרנאַכט. דער מן וועט זיין אייער ברויט און דער סליו וועט זיין אייער פלייש און איר וועט האָבען צו עסען די אַלע יאָרען וואָס איר וועט וואַנדערען אין דער מדבר. פּערציג יאָר וועט איר וואַנדערען אין דער מדבר, דערפאַר וואָס איר האָט אַלע מאל געוואַלט צוריקלויפען אין מצרים. איר וועט אין כּנען ניט אַרײַנקומען, נאָר איר וועט אויסשטאַרבען דאָ אין דער מדבר, וואָרים איר זענט נאָך אַלץ קנעכט, כאָטש איר זענט שוין אַרויס פון מצרים. אייערע קינדער, וואָס וועלען אויס-וואַקסען אין פּרייהייט, זיי וועלען אַרײַנקומען אין לאַנד כּנען.

און פון דעם טאָג אָן, פּלעגט אַלע אין דערפרי זיך פאַרשפּרייטען אויף דער ערד דער מן, וואָס איז געווען וויים ווי שניי און קיילעכיג ווי גרויפּען, און די אידען האָבען אים אָנגעזאַמעלט אין זייערע קיישלאַך. פאַרנאַכט איז געפאַלען דער סליו, אַזעלכע שוואַרצע פייגעל, און דאָס איז געווען זייער פלייש. די אידען האָבען געהאַט וואָס צו עסען און האָבען שוין מער ניט געוואַלט צוריקגיין אין מצרים. זיי האָבען אַלע געגלייבט אין משה'ן און האָבען אויף אים ניט געקריגט.

אַזוי האָבען די אידען געוואַנדערט אין דער מדבר ביז זיי זענען צוגעקומען צום באָרג סיני. דאָ, באָס צופוסענס פונ'ם הויכען באָרג האָבען זיי אויסגעשטעלט זייערע געצעלטען און האָבען גערוט. משה האָט זיי אָנגעזאָגט זיי זאָלען דריי טעג זיך הייליגען, וואַשען זייערע לייבער און באַפּרייען זיך פון אַלע שלעכטע געדאַנקען. וואָרים גאָט וועט זיי געבען די תורה און וועט שליסען מיט זיי אַ הייליגען בונד אַז זיי זאָלען אויף אייביג זיין זיינע געליבטע קינדער.

די אידען האבען געמאָן ווי משה האָט זיי געהייסען: דריי מעג האָבען זיי געוואָשען זייערע לייבער, האָבען געפאַסט און זיך געגרייט אָנצונעמען די תּוּרָה. אויפ'ן דריטען טאָג האָט משה אויסגעשטעלט אַלע אידען צופּוסענס פּון באַרג סיני און אַליין איז ער אַרויף אויפ'ן באַרג.

פּול מיט פּלאַמען איז דער באַרג געווען און אַז משה איז אַרויף אויף אים, איז ער אויך געוואָרען אַ שטיק פייער. די אידען זענען געשמאַנען און האָבען געזען ווי משה ווערט פּאַרשוואַנדען אין פייער און זייערע הערצער זענען פּול געוואָרען מיט פּחד און מיט אַפּשיי פּאַר זייער פּירער. ס'האַט אָנגעהויבען צו דונערען. די ערד אַרום האָט געציטערט, מיט יעדער דונער האָבען די אידען געהערט אַ ניי געבאַט. גאַט האָט זיי געלערנט ווי צו פּירען זיך, ווי צו לעבען גוט צווישען זיך און ווי ערליך צו האַלטען די עלטערען. צען געבאַט האָט ער זיי געגעבען און די אידען האָבען געשוואָרען אַז זיי וועלען זיי אַלע אויספּאַלגען. און דערפּאַר האָט ער זיי צוגעזאָגט אַז זיי וועלען לעבען אינ'ם לאַנד כּנען רואיג און וועלען ניט געשמערט ווערען פּון קיין פּיינד.

דער באַרג סיני איז פּאַרלאָשען געוואָרען, די אידען זענען זיך צעגאַנגען אין זייערע געצעלטען און משה איז געבליבען אויפ'ן באַרג אויסצוהאַקען די צען געבאַט אויף שטיינערנע טאַוולען. און אַז ס'זענען איבערגאַנגען עמליכע טעג און משה איז ניט געקומען צוריק, זענען די אידען געקומען צו אהרן'ען זיין ברודער און געמאַנט ביי אים אַ גאַט. זיי האָבען אַזוי געזאָגט:

— משה איז פּאַרשוואַנדען געוואָרען, ווער ווייסט צי די פּלאַמען האָבען אים ניט פּאַרצערט, מיר ווילען אַ גאַט וואָס מיר זאַלען אים קענען זען מיט די אויגען ווי מיר זענען געוואוינט געווען אין מצרים. מאַך פּאַר אונז אַ גאַט, אהרן, און מיר וועלען צו אים דינען.

האַט אהרן זיי געהייסען קומען שפּעטער מיט דריי מעג וועט ער זיי גיבען אַן ענטפּער. געמיינט האָט ער אַז אין די דריי מעג וועט משה צוריק אַראַפּקומען פּונ'ם באַרג סיני. אַכער משה

איז ניט צוריקגעקומען און די אידען האבען נאך די דריי טעג ווידער געמאכט ביי אים א גאט און ער האט זיי אפגעלייגט אויף נאך דריי טעג. און אז די אידען זענען אין דריי טעג ארום געקומען צו אהרנ'ען און משה איז נאך אלץ ניט געווען, האט זיי אהרן געהייסען זיי זאלען אים בריינגען גאר זייער גאלד און זילבער, וועט ער זיי מאכען א גאט.

די אידישע טעכטער האבען אראפגענומען פון זיך די גאלדענע בראסלעמען, די האלז-בענדער און די אוירינגלאך און האבען עס געבראכט צו אהרנ'ען. א גאנצער בארג מיט גאלד האט זיך אנגע-קליבען און אהרן האט צעלייגט א גרויס פייער און אריינגעווארפען דאס גאנצע גאלד. דאס גאנצע פאלק איז געשמאנען ארום פייער און אלע האבען געזען ווי פונ'ם גאלד האט זיך אין אנגעהויבען אויסצופורעמען א קאלב. אז דאס פייער איז אויסגעלאשען געווארען, איז אויף דעם ארט געבליבען שטיין א גאלדענער קאלב. אלע אידען, גרויס און קליין, האבען זיך צונויפגענומען ארום דעם קאלב און געמאכט און געפאטשט אין די הענט און געזונגען:

— דאס איז אונזער גאט, געלויבט איז אהרן, וואס האט פאר אונז א גאט געמאכט.

געווען איז עס אויפ'ן פערציגסטען טאג זינט משה איז ארויף אויפ'ן בארג און צו אים האבען געגרייכט די פריידיגע געשרייען פון די אידען, און געהערט האט ער זייער געזאנג און ער האט אראפגענידערט מיט די צוויי שטיינערנע טאוולען, וואס אויף זיי האט ער אויסגעקריצט די צען געבאט. מיט פרייד איז משה גע-קומען צום אידישען לאגער, ווארים ער האט געמיינט אז די אידען לויבען און זינגען צום איינציגען גאט אין הימעל, צו דעם גאט, וואס האט זיי געגעבען די תורה. און אז ער האט דערזען דעם גאלדענעם קאלב, וואס שטייט איבער אלע אידען, האט ער שוין פארשמאנען אז די אידען האבען זיך געמאכט א גאלדענעם גאט, האט אין אים אויפגעברענט דער צארען און ער האט אויסגעשריען:

— איר האט שוין פארגעסען אן אייער גאט און האט זיך געמאכט א גאט פון גאלד. דערפאר וועל איך איך ניט בריינגען

די אידען באם בארג סיני

זיינע געבאָט, וואָס האָבען געדאַרפט אַרײַנגעבען פֿרייד אין אײערע
הערצער און שמאַרקען די האָפענונגען אין אײך. איר זענט ניט
ווערט צו האָבען זײן תּורה.

און משה האָט אין זײן גרימצאַרען אויפֿגעהויבען די צוויי
שטיינערנע טאַוולען און זײ געוואָרפען צו דער ערד. די טאַוולען
זענען צעשפּרונגען אויף אלע זײטען און נאָר פּיצלאַך שטײן אײז
פון זײ איבערגעבליבען. די אידען האָבען געזען משה'ס צאַרען
און זײ האָבען זיך דערשראַקען פֿאַר אים, וואָרים אַ העליש פּײער
האַט פון אים געזעצט. זײ זענען זיך אלע צעלאָפען און משה האָט
צעבראַכען דעם גאָלדענעם קאַלב, אַרײַנגעוואָרפען די שמײקלאַך גאָלד
אין פּײער און זײ פֿאַרברענט. דאָס אַש האָט ער צעשפּרײט אויפֿ'ן
ווינט און קײן געדעכעניש אײז פון דעם ניט געבליבען.

אין דריי טעג אַרום האָט משה צונויפֿגערופען די אידען און
זײ געזאָגט אַז ער גײט ווידער אַרויף אויפֿ'ן באַרג סיני אויסקריצען
די צען געבאָט אויף נײע טאַוולען און ער וועט זיך דאַרמען זאַמען
פּערציג טעג. די אידען האָבען אײצט שוין צוגעהערט צו משה'ס
רייד און זענען זיך צעגאַנגען אין זײערע געצעלטען.

אין פּערציג טעג אַרום אײז משה אַראָפֿגעקומען פּונ'ם באַרג
סיני מיט די צוויי שטיינערנע טאַוולען אין זײנע הענט. די אידען
האַבען מיט פּורכט דערווען אַז אַ זוניגע קרוין רינגעלט אַרום זײן
קאַפּ און זײן פנים אײז אַזוי ליכטיג, אַז קײן מענש קען אין דעם
ניט קוקען. האָבען זײ פֿאַרשמאַנען אַז אַ געטליך ליכט רומ אויף אים
און זײ האָבען געקוקט אין זײן זײט מיט גרויס ציטערניש אין זײערע
הערצער.

פֿאַר די צוויי שטיינערנע טאַוולען האָבען די אידען געמאַכט
אַ קאַסטען פון מענענהאַלץ און פֿאַר דעם קאַסטען האָבען זײ געמאַכט
אַזאַ געצעלט. פון די טײערסטע געוועבען האָבען זײ דאָס געצעלט
געמאַכט און אײנווײניג האָבען זײ עס באַצױגען מיט פעל פון לעם-
פּערמען און פון אַנדערע חיות. דאָס געצעלט האָט מען געקענט
צענעמען און די אידען האָבען עס מיט זיך מיטגעפֿירט אין דער
מדבר וואו זײ האָבען געוואַנדערט.

קורח און זיינע חברים

צווישען די אידען איז געווען איינער א קורח, זייער א אָנ-
געזעצער מענש, וואָס איז אויך, אזוי ווי משה, אַרויסגעקומען פון
שבת לוי. האָט קורח אין איינעם אַ טאָג צונויפגענומען זיינע חברים
און אידען פון זיין משפחה און זיי זענען געקומען צו משה'ס געצעלם
און גענומען קריגען אויף אים. קורח האָט געזאָגט:

— פאַרוואָס, משה, ביזטו געוואָרען אַ הערשער איבער אונז?
פאַרוואָס דאַרפען מיר צוהערען צו דייע רייד און זיך בייגען פאַר
דיר? איך קום אויך אַרויס פון שבת לוי און בין אזא הייליגער מענש
ווי דו, איך וויל דו זאָלסט דיין פירערשאַפט איבערגעבען מיר מיט
מייע מענשען.

און אז אַלע אידען האָבען דערהערט קורח'ס ווערטער, האָבען
זיי אויך אָנגעהויבען צו קריגען אויף משה'ן פאַרוואָס ער האָט זיי
ניט אַריינגעבראַכט אינ'ם לאַנד כנען און לאָזט זיי אויסשטאַרבען
אין דער מדבר.

משה איז אַרויסגעקומען אויף דער שוועל פון זיין געצעלם.
ער איז שוין געווען גרוי, אָבער ער איז נאָך געווען הויך און שטאַרק.
מיט זיין פייערדיגען בליק האָט ער אָנגעקוקט קורח'ן מיט זיינע
חברים און אז די אידען האָבען אים דערזען, האָבען זיי שוין חרטה
געהאַט אויף דעם וואָס זיי האָבען אָנגעהויבען צו קריגען אויף אים,
וואָרים זיינע אויגען האָבען דורכגעלעכערט זייערע הערצער. אַלע
אידען האָבען זיך אָפגערוקט פונ'ם געצעלם, נאָר קורח מיט זיינע
חברים זענען געבליבען און האָבען געמאַנט ביי משה'ן ער זאָל זיי
ענטפערען.

האָט משה זיי געהייסען זיי זאלען אַרײַנגיין אין זייערע געצעל-
מען, וועט ער זיי אָפּענטפּערען אויף זייערע מענות. און צו אַלע
אידען האָט ער געזאָגט:

— איר דערווייטערט זיך אַלע פון די געצעלמען וואו קורח מיט
זיינע מענשען זענען דאָ, וועט איר זעען וואָס ס'וועט זיין.

האַבען זיך אַלע אידען דערווייטערט פון די געצעלמען און
משה האָט אויסגעשמרעקט זיינע הענט צום הימעל און געבעמען צו
גאָט. האָט די ערד געעפּענט איר מויל און די געצעלמען, וואו קורח
מיט זיינע מענשען זענען געווען, זענען איינגעזונקען געוואָרען אין
דער ערד. דערנאָך האָט די ערד צוריק פאַרמאַכט איר מויל און
ס'איז גאַר נישט געווען צו דערקענען אַז אויף דעם אָרט זענען אַמאָל
געשטאַנען געצעלמען. אַלע אידען האַבען עס געזען מיט זייערע
אייגענע אויגען און זיי האַבען שטאַרק געפאַרעט פאַר משה'ן. זיי
האַבען ווידער געזען אַז משה איז אַ הייליגער מאַן און אַז גאָט איז
שטענדיג מיט אים.

די מרגלים

די יארען זענען געגאנגען און די אידען זענען געקומען אלץ נעענטער צו די גרעניצען פונ'ם לאנד כנען. און אז ס'איז געקומען אויפ'ן פערציגסטען יאר זינט זיי האבען אנגעהויבען צו וואנדערען אין דער מדבר, זענען זיי שוין געשמאנען ביי די גרעניצען פונ'ם לאנד. משה האט צונויפגענומען די אידען און האט זיי געזאגט זיי זאלען זיך גרייט מאכען מלחמה צו האלמען מיט די איינוואוינער פון כנען. וואָרים די צייט איז שוין געקומען זיי זאלען פארנעמען דאָס לאנד. אָבער די אידען האָבען געזאָגט אז זיי ווילען ניט גלייך אריינגיין. טרעטען אין לאַנד, זיי ווילען פריער שיקען מענשען וואָס זאלען דאָס לאַנד אויסקוקען און אויספארשען און אז זיי וועלען קומען און דער-צוילען ווי אזוי דאָס לאַנד איז און וואָסער אַ מענשען סע וואוינען דארטען, וועלען זיי דאמאלסט אנריכטען אַ מלחמה געגען די אייג-וואוינער.

משה האָט נאָכגעגעבען דעם פארלאַנג פון די אידען. זיי האָבען אויסגעקליבען צוועלף מענשען, פון יעדער שבט איינעם, און זיי געשיקט אויסצופארשען דאָס לאַנד. אין פערציג טעג אַרום זענען די מרגלים צוריקגעקומען. אלע אידען האָבען זיך פארזאמלט צו הערען דעם גרום פונ'ם לאַנד, וואָס צו דעם האָבען זיי זיך געצויגען פערציג יאָר, געלעבט אין דער מדבר און אויסגעשמאנען אזוי פיל סכנות.

די מרגלים האָבען געבראַכט מיט זיך די פרוכטען פונ'ם לאַנד צו באַווייזען די אידען און זיי האָבען אזוי געזאָגט :

— מיר זענען אויסגעגאנגען דאָס גאַנצע לאַנד, פון מזרח ביז מערב און פון דרום ביז צפון. מיר האָבען געזען די מענשען פונ'ם

לאנד און זייערע פירונגען. דאָס לאַנד איז גוט, פרוכמען וואַקסען
דאָרטען גרויסע און געשמאַקע, די ערד גיט אַרויס גענוג ברויט, אָבער
מיר וועלען קיינמאַל אַהין נישט קענען אַריינקומען, וואָרים די
מענשען וואָס וואוינען דאָרטען זענען ריזען און מיר זענען קאַרליקעס
קענען זיי. איר זעט די פרוכמען ווי גרויס זיי זענען? אַזעלכע
פרוכמען האָבען מיר נאָך אין קיין לאַנד נישט געזען און אויך אַזעלכע
מענשען האָבען מיר נאָך אין ערגעץ נישט געזען. וואָס קומט אונז
אַרויס פונ'ם גוטען לאַנד, אַז די מענשען וועלען אונז אויסטייען
איינציגווייז און מיר וועלען אַהין נישט אַריינקומען?

נאָר צוויי זענען געווען צווישען די מרגלים, כלב בן יפונה און
יהושע בן נון, וואָס האָבען גערעדט אַנדערש ווי זייערע חברים.

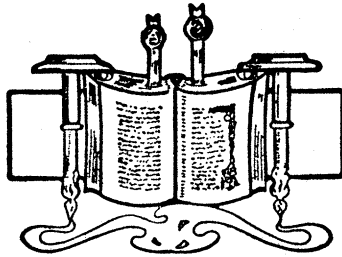
— אמת, די מענשען זענען טאַקע דאָרטען ריזען, — האָבען
זיי געזאָגט, — אָבער מיר דאַרפען פאַר זיי נישט פאַרכמען, וואָרים
מיר וועלען זיי באַזיגען. האָט אונז דען גאָט נישט אַרויסגעפירט
פון מצרים, האָט ער דען נישט באַוויזען פאַר אונז דעם גרויסען
וואונדער וואָס ער האָט געשפאַלמען פאַר אונז דעם ים און אונז
אַריבערגעפירט אין דער טריקעניש? און איצט וועט ער אויך זיין
מיט אונז און וועט איבערענטפערען אונזערע שונאים אין אונזערע
הענט און וועט אונז אַריינבריינגען אין לאַנד ווי ער האָט צו-
געזאָגט אונזערע עלטערען. מיר דאַרפען גלייבען אין אים און אין
משה'ן.

און דאָמאָלט איז אויפגעשטאַנען משה און האָט מיט
זיינע אויגען געמאַכט ציטערען די הערצער פונ'ם גאַנצען פּאָלק.
ער האָט געשמראָפּט דאָס פּאָלק פאַרוואָס סע פאַרכט אַריינצוגיין
אין כנען און פאַרוואָס סע הערט צו צו די רייד פון די מרגלים, וואָס
זענען אליין שרעקעדיגע מענשען.

— זעט דאָס לאַנד, — האָט ער זיי געזאָגט, — זיינע פרוכמען
זענען גוטע, די ערד איז אַ פעמע, מילך און אַהניג רינט אין לאַנד
און די מענשען וועט איר בייקומען ווען איר וועט שמאַרקען אייערע
הערצער, ווען איר וועט נישט וויסען פון קיין פורכט. גורם אַן אייערע
לענדען, ציט אַן אייערע בויגענס און גייט מלחמה האַלמען מיט די

איינוואוינער פון כנען און אז איר וועט דאס לאנד אייננעמען, וועט
איר זיך באזעצען אין דעם און אייערע פעלדער און אייערע וויינ-
גערמנער וועלען זיין געבענמשט. איר וועט עפען די פרוכטען פון
דער ערד און איר וועט רוען אין אייערע געצעלמען.

משה'ס רייד האָבען די אידען דערמוטיגט און זיי האָבען ניט
צוגעהערט צו די רייד פון די מרגלים, וואָס האָבען אָנגעוואָרפען
אויף זיי אַ פחד. זיי האָבען זיך אלע געגרייט אָנצורייכמען אַ
מלחמה געגען די איינוואוינער פון כנען און אין זייערע הערצער
האַט געברענט משה'ס גרויסער גלויבען. נאָר אַ קליינע מחנה
אידען האָט זיך אוועקגעלאָזט אויפ'ן וועג צוריק קיין מצרים.

בלעם

די אידען זענען אַרומגעגאַנגען דאָס לאַנד אדום, כדי עס ניט אַנצורירען און ניט פאַרפירען קיין מלחמה מיט דעם. זיי האָבען מלחמה געהאַלטען מיט'ן שטאַרקען קעניג סיחון פון אמור און האָבען אים באַזיגט. זיי האָבען אויך צוקלאַפּט דעם ריזיגען עוג, דעם קעניג פון בשן און זענען צוגעקומען צו מואב. און מואב האָט זיך זייער דערשראָקען פאַר די אידען, ווייל זיי זענען געווען שטאַרק און האָבען באַזיגט סיחון'ען און עוג'ן. קעניג איבער מואב איז געווען בלק, דער זון פון צפור. האָט ער געשיקט די אַלמע לייט פון מואב און פון מדין צו בלעם'ען דעם זון פון פעור, וואָס האָט גע-וואוינט אין פתור, אים צו זאָגען אַז אַ פאַלק איז אַרויסגעגאַנגען פון מצרים, וואָס איז שטאַרק און מוטיג און סע רומ איצט ביי די גרעניצען פונ'ם לאַנד מואב.

— איך ווייס אַז די אידען זענען שטאַרקער פון מיר און אַז איך וועל מיט זיי מלחמה האַלטען, וועלען זיי מיך פאַרטרײבען פונ'ם לאַנד. קום דו אין מיין לאַנד, וואַרים איך ווייס אַז וועמען דו שעלטסט, איז ער פאַרשאַלטען און וועמען דו בענטשט, איז ער געבענטשט.

זענען געגאַנגען די אַלמע לייט פון מואב און פון מדין, מיט מתנות אין זייערע הענט און זענען געקומען צו בלעם'ען און גע-רעדט צו אים בלק'ס ווערטער. האָט בלעם זיי געזאָגט אַז זיי זאָלען דאָ איבערנעכטיגען די נאַכט און מאַרגען וועט ער זיי ענט-פערען. אינדערפרי האָט בלעם געזאָגט צו די אַלמע לייט אַז ער קען ניט גיין מיט זיי וואַרים גאַט איז מיט די אידען. אַבער בלק האָט ווייטער געשיקט צו בלעם'ן:

— איך וועל דיר געבען גאָר דאָס גאַלד און דאָס זילבער פון מיין לאַנד, אבי קום און שעלט די אידען, וואַרים זיי האָבען אַנגעוואַרפען אַ פחד אויף אונז.

האָט בלעם אָנגעזאָמעלט זיין אייזעל און האָט גערימען אינ'ם
לאַנד מואב. ער האָט גערימען אויפ'ן אייזעל און זיינע צוויי דינער
זענען אים נאַכגעגאַנגען. אויפ'ן וועג האָט דאָס אייזעל דערזען
אַ מלאך, וואָס האָט זיך געשמעלט אינמיטען וועג מיט אַן אויסגע-
שטרעקטער שווערד. האָט זיך דאָס אייזעל אָפגעקערט פונ'ם וועג
און ס'איז געגאַנגען מיט'ן פעלד. האָט בלעם געשלאָגען דאָס אייזעל
אַז ס'זאל צוריק אַרויפגיין אויפ'ן גלייכען וועג. האָט זיך דער מלאך
אוועקגעשמעלט אויפ'ן שמעגעלע צווישען די ווינגערטנער, וואָס
זענען געווען אַרומגעצוימט מיט פלוימען. און אַז דאָס אייזעל, האָט
ווידער דערזען דעם מלאך און זיין אויסגעשטרעקטע שווערד, האָט
זיך עס צוגעשפּאַרט צו דער וואַנט און האָט צוגעדריקט בלעם'ס פּוס.
און ער האָט דערפאַר נאָך שטאַרקער געשלאָגען דאָס אייזעל. איז
פלוצלינג געשען אַ וואונדער און דאָס אייזעל האָט אָנגעהויבען צו
רעדען.

— וואָס האָב איך דיר געמאַן, — האָט דאָס אייזעל געזאָגט, —
וואָס דו שלאָסט מיך ? פאַרוואָס פייניגסטו מיך צוויי, בלעם ?

— ווייל דו מאַכסט פון מיר חזק, — האָט בלעם געענטפערט, —
ווען איך וואַלט געהאַט אַ שווערד אין מיין האַנט, וואַלט איך דיך
געטייט.

— אָבער איך בין דאָך דיין אייזעל, וואָס דו רייסטסט אויף מיר
שוין פון יאַרען און איך האָב דיר שמענדיג געדינט געטרייט...

האָט בלעם אויפגעהויבען זיינע אויגען און האָט דערזען דעם
מלאך וואָס האָט ניט געלאָזט דאָס אייזעל דורכגיין דעם וועג. איז
ער אַראָפגעקראַכען פונ'ם אייזעל און האָט זיך געבוקט ביז צו דער
ערד פאַר'ן מלאך. האָט דער מלאך געזאָגט צו בלעם'ען:

— פאַרוואָס האָסטו דריי מאל געשלאָגען דאָס אייזעל ? איך
האָב זיך געשמעלט און דיר איינג געמאַכט דעם וועג. ווען דאָס
אייזעל וואַלט ניט אַראָפגענייגט פונ'ם וועג, וואַלט איך דיך געטייט
און אים וואַלט איך געלאָזט לעבען.

האָט בלעם זיך געבוקט און געזאָגט:

— כ'האב געזינדיגט, וואָרים איך האָב ניט געוואוסט אז דו שטייסט אַנטקעגען מיר. און איצט, אויב דיר געפעלט ניט, וואָס איך גיי אין מואב, וועל איך זיך אומקערען.

האַט אים דער מלאך געזאָגט אז ער זאָל ווייטער גיין זיין וועג, אָבער ער זאָל נאָר ניט טאָן ביז ער וועט זיך ניט אַנפרעגען באַ אים. און בלעם איז ווייטער געגאַנגען מיט די אַלטע לייט פון מואב און פון מדין, אָבער ער האָט גוט געדיינקט וואָס דער מלאך האָט אים אַנגעזאָגט.

און אז בלעם איז געקומען אין מואב, איז אים בלק אַרויס-געגאַנגען אַנטקעגען און האָט אים אַרויפגעפירט אויף אַ באַרג און פון דאָרטען געוויזען די אידען.

האַט בלעם געהייסען בלק'ן אויסבויען זיבען מזבחות און ברייגן גען אים זיבען אַקסען און זיבען באַראַנעס. און אז מ'האַט אים אויסגעבויט די זיבען מזבחות און געבראַכט די אַקסען מיט די באַראַנעס, האָט ער געבראַכט קרבנות צו דעם גאָט בעל און האָט זיך אָפגעזונדערט צו הערען גאָט'ס שטים. איז אויף בלעם'ן אַנגע-פאלען אַ שלאָף און ער האָט געהערט ווי גאָט האָט צו אים גערעדט און אזוי געזאָגט:

— דו גיי צו בלק'ען און זאָלסט רעדען די ווערטער וואָס איך וועל דיר אַריינלייגען אין דיין מויל. דו זאָלסט מיר ניט ווידערשפע-ניגען, וואָרים איך וועל אויף דיר בריינגען מיין שווערע שטראַף.

אינדערפרי האָט בלק גענומען בלעם'ען אויפ'ן שפיץ פון באַרג און אים געהייסען שעלטען די אידען. און בלעם האָט אויפגעהויבען זיין שטים און אזוי געזאָגט:

— ווי קען איך שעלטען די, וואָס גאָט האָט זיי נישט גע-שאַלטען? און ווי קען איך צערנען אויף די, וואָס גאָט האָט אויף זיי ניט געצערענט? איך זע זיי פון די שפיצען פון די בערג ווי זיי רוען אָפגעטיילט פון אַלע פעלקער. ווער קען ציילען יעקב'ס שטויב? איך וויל אז מיין סוף זאָל זיין אזא גליקליכער ווי זייערער און איך זאָל שטאַרבען מיט'ן טויט פון גערעכטע.

אז בלק האָט דערהערט בלעם'ס רייד, האָט ער אויסגעשריען:

— וואָס האָסטו געמאַן? איך האָב דיך גערופֿען דו זאָלסט זיי
שעלטען און צום סוף בענטשטו נאָר זיי...

האָט אים בלעם געענטפֿערט:

— איך האָב דאָך דיר געזאָגט אז איך וועל רעדען די ווערטער,
וואָס גאָט וועט מיר הייסען.

האָט בלק געפֿירט בלעם'ן צו אַן אָרט, פֿון וואַנעט מ'האָט
נאָר אָנגעזען אַ טייל פֿון די אידען און ער האָט געמיינט אז דאָ
וועט ער זיי שוין יאָ קענען שעלטען. מ'האָט ווייטער אויסגעבויעט
זיבען מובחות און בלעם האָט געבראַכט קרבנות. בלעם האָט זיך
געשמעלט מיט'ן פנים צום אידישען לאַגער און האָט ווייטער גע-
בענטשט די אידען. ער האָט געזאָגט אז דאָס אידישע פֿאַלק וועט
אויפֿשמיין ווי אַ יונגער לייב און וועט ניט לייגען זיך רוען ביז ער
וועט ניט אויפֿעסען זיין פֿאַרצוקעבן.

האָט בלק געזאָגט צו בלעם'ען:

— איך בעט דיך שוין נישט דו זאָלסט שעלטען די אידען, אַבער
בענטש זיי נישט אויך. און איצט וועל איך פֿרוואַוען נאָך אַ דריט
מאַל, אפשר וועסטו זיי קענען שעלטען פֿון אַן אַנדער באַרג.

האָט ער אים אַרויפֿגענומען אויפֿ'ן באַרג פעור, וואָס קוקט צו
דער מדבר און זיי האָבען אויך געבראַכט קרבנות. און אז בלעם האָט
אויפֿגעהויבען זיינע אויגען און האָט געזען ווי די אידען רוען אין
זייערע געצעלטען, ווי איבער זיי איז פֿאַרשפּרייט אַ שמילע רואיגקייט,
האָט ער געזאָגט:

— ווי גוט זענען דייןע געצעלטען, יעקב, דייןע וואוינונגען,
ישראל. זיי ציען זיך ווי טייכלאָך, ווי וויינגערטנער אויפֿ'ן באַרג
אַרויף.

בלק, דער מלך פֿון מואב, האָט שוין פֿאַרשמאַנען אז בלעם
וועט די אידען נאָר בענטשען, נישט שעלטען, האָט ער אים אַוועק-
געשיקט אין זיין לאַנד.

משה'ס טוים

משה איז שוין אלס געווען הונדערט מיט צוואנציג יאר, ווען די אידען זענען צוגעקומען נאָענט צו די גרעניצען פונ'ם לאַנד כנען. האָט גאָט צו אים איינמאל אזוי געזאָגט:

— גיי אַרויף, משה, אויפ'ן באַרג און איך וועל דיר ווייזען דאָס לאַנד וואָס איך גיב אָפּ צו די אידען און דערנאָך וועסטו שטאַרבען.

משה איז אַרויפגעגאַנגען אויפ'ן באַרג, ווי גאָט האָט אים געהייסען, און ער האָט געזען פון ווייטען דאָס לאַנד. ער האָט גע-זען די בערג, פאַרפלאַנצטע מיט וויינגערטנער; ער האָט געזען די סאַלען, וואו ס'האַבען זיך געפיטערט שאַף און רינדער; די פלייגען האָט ער געזען, וואָס קאַרן ווייץ און גערשמען האָבען אויף זיי געוואקסען און אין זיין האַרץ האָט געברענט אַ פאַרלאַנג אַריינצו-קומען אין דעם לאַנד מיט אַלע אידען, זען ווי זיי לעבען זיך אין זייערע געזעלמען, ווי זיי עסען די פרוכטען פון די ביימער און די ברויטען פון דער ערד און דערנאָך ערשט שטאַרבען. ער האָט דאָך אזוי ליב געהאַט זיין פאַלק. און ער האָט זיך געבעטען:

— גאָט, דו האָסט אָנגעהויבען צו ווייזען צו דיין קנעכט דיינע גרויסקייטען און דיין שטאַרקע האַנט, פיר מיך איצטער אַריבער מיט מיין פאַלק דעם ירדן און לאַמיר זען מיט מייע אַייגענע אויגען דאָס גוטע לאַנד און דעם שיינעם באַרג לבנון.

אַבער גאָט האָט אים צאָרנדיג געענטפערט:

— ווענד דיינע אויגען צו מזרח און מערב, צו צפון און דרום, וועסטו זען דאָס לאַנד, אַבער אַריינקומען אין דעם וועסטו ניט.

און פאַר'ן טוים האָט משה צונויפגענומען אַלע אידען און האָט זיי געלערענט ווי צו לעבען און ווי צו פירען זיך. ער האָט זיי אָנגעזאָגט אז יעדער איינער זאל ליב האָבען דעם צווייטען ווי זיך

אליין, אז דער שטארקער זאָל ניט דריקען דעם שוואַכען, אז די אידען זאָלען גיין אין גאָט'ס וועגען און דערפאַר וועלען זיי לעבען אין זייער לאַנד כנען און די ערד וועט זיין געבענמשט און וועט אַרויס-געבען ברויט און די הימלען וועלען ניט פאַרמיידען צו בריינגען רעגען. די אידען האָבען צוגעהערט צו די רייד פון זייער אַלטען פירער און האָבען געוויינט.

און דערנאָך האָט משה געזונגען פאַר די אידען דאָס דאָזיגע געזאַנג:

האזינו *

פאַרנעמט, איר הימלען, און איך וועל רעדען.
און זאָל די ערד הערען די זאָג פון מיין מויל.

זאָל טריפען ווי אַ רעגען מיין לערע,
זאָלען פאַלען ווי טוי מיינע ווערטער.

ווי אַ טריף-רעגען אויפ'ן גרינס,

ווי אַ שפּריי-רעגען אויפ'ן גראָז. —

דען יהוה'ס נאָמען טו איך רופען, —
ניט גרויסקייט צו אונזער גאָט.

*

ער איז אַ פעלו. זיין ווערק איז גאַנץ,

און אַלע זיינע וועגען זענען רעכט.

ער איז אַ וואַרהאַפטיגער גאָט;

ער פאַרטראָגט ניט קיין אומרעכט.

נערעכט און רעכטפערטיג איז ער.

*

טוסטו דאָס יהוה'ן אַזוי בעצאָלען,

דו שאַלקהאַפטיג און נאַריש פאַלק?

ער איז דאָך דיין פאַטער, דיין נעסט-בויער.

ער האָט דאָך דיך באַשאַפען און האָט דיך אויפגעריכט.

* אַרויסגענומען פון דוד איגנאַטאָווס איבערזעצונג.

געדריינג די טעג פון אמאָל!
 פאַרשטיי די יאָרען פון דורות און דורות.
 פרעג דיין טאַטען, וועט ער דיר דערציילען,
 דינע זיידעס, און זיי וועלען דיר זאָגען:
 ווען דער אייבערשטער האָט פּאַנאַדערנעטיילט די פעלקער,
 ווען ער האָט פּאַנאַדערנעשיידט די מענשענקינדער,
 האָט ער אויפגעשטעלט פעלקער-גרענעצען נאָך דער צאָל פון
 ישראל;
 וואָרים דער טייל פון יהוה איז זיין פּאָלק,
 און יעקב איז דער מעסט-שטריק פון זיין ערבשאַפט.

*

ער האָט אים געפונען אין וויסטען לאַנד,
 אין גרוילענדיגען קלאָגען פון פוסטער וויסטעניש.
 ער האָט אים אַרומגערינגעלט,
 ער האָט אים געהיט און געשיצט, ווי דאָס שוואַרצעפּעל פון זיין
 אויג.

ווי אַן אַרלער הויערט איבער זיין נעסט,
 שוועבענדיג איבער זיינע יונגע. —
 ער שפּרייט פּאַנאַדער זיינע פליגעל,
 נעמט זיי, טראָגט זיי אויף זיין רוקען, —
 אזוי האָט יהוה אליין געפירט.

און אז משה האָט געענדיגט דאָס געזאַנג, איז ער אַרויפגע-
 גאַנגען אויפ'ן באַרג און איז געשטאַרבען. קיינער ווייסט ניט ביז
 היינטיגען טאָג וואו זיין קבר איז.

די מרגלים קערען זיך אום פון כנען

שמשון הגבור

צופוסענס פונ'ם בארג גלכוע

אינ'ם דערפעל צרעה, צופוסענס פונ'ם בארג גלכוע, האָט גע-
וואוינט דער איד מנוח מיט זיין ווייב דינה. זייער פעלד איז געווען
דאָס פעטסטע פון אַלע פעלדער אַרום און די ברוימען, וואָס מנוח
פלעגט אַלע יאָר אַראָפּנעמען פון דעם, זענען געווען די געראַטענסטע.
דער ווייץ זיינער איז געווען רויט ווי אַנגעגליטער קופּער און אזוי
שווער איז ער געווען, אַז ווען מנוח האָט אַנגעשאַמען אַ מעסטעל
און אַרויפגעשמעלט אויף דער וואָג, איז דאָס צינגעל אַראָפּגעזונקען, ווי
אַ גאַנצער באַרג וואָלט געפאַלען אויף דער וואָג. און זיין קאַרען האָט
אַרויסגעגעבען גוט געשמאַק מעל און זיין גערשמען האָט מען אַלע
יאָר אָפּגעקויפט פאַר די פּערד פּונ'ם קעניגס הויף.

גאָר דינה האָט מנוח'ן קיין קינדער ניט געבוירען און זיין
לעבען איז אים דערפאַר געווען פאַרביטערט, און אויך דינה איז
געווען פאַראומערט און זיך ניט געפרייט, ווי אַלע אידישע מעכטער,
ווען די שנימערס האָבען געשנימען די ברוימען אויף אירע פעלדער.
מנוח'ס געצעלט איז געשמאַנען האַרט באַס באַרג גלכוע און זיין
וויינגאַרטען האָט פאַרנומען אַ שטיק פּונ'ם בלויען באַרג, און סע
איז געווען, אַז די וויינטרויבען פון זיין וויינגאַרטען זענען צייטיג
געוואָרען און האָבען זיך אַנגעגאַסען מיט רויטער זאַפט און די ענגלען
האָבען זיך געבויען צו דער ערד, זענען געקומען די שנימערס און
שנימערנס, אַלע יונגע, פאַרברוינטע, און האָבען מיט די שערען
און מעסערס געשנימען די טרויבען. דאָס געזאַנג זייערס האָט זיך
געקייקעלט פּונ'ם באַרג אַראָפּ ווי זילבערנע פעסלאַך אַנגעפילט מיט
גאַלדענע גלעקלאַך. און דער שאַרפּער ריח פון די וויינטרויבען האָט
זיך פאַרשפּרייט אַרום און פאַר'שכר'ט די איינוואוינער פּונ'ם דערפעל
צרעה.

גאָר דינה איז געזעסען אויף דער שוועל פֿון איר געצעלט
און די פרייד האָט איר האַרץ ניט אַנגערירט, וואָרים געביינקט האָט

זי נאך א קינד. מנוח איז געווען פארנומען אין וויינגארטען, צי אויפ'ן פעלד און אז ער איז אהיימגעקומען און געזען זיין ווייב דינה'ן א פאראומערטע, האט ער א טיפען זיפן געטון און אריינגעגאנגען אין געצעלט. אויך זיין הארץ איז אויסגעגאנגען נאך א קינד און געטראכט האט ער זיך: „וואס דארף איך מיינע ווייצען, קארענס און גערשמענס, וואס קומט מיר ארויס פונ'ם רויטען, שפילעוודיגען וויין, אז איך האב ניט קיין זון, וואס זאל טראגען מיין נאמען נאך מיר?“ אזוי האט זיך געטראכט דער איד מנוח און אויף זיין גע- זיכט האט זיך אנגערוקט א וואלקען.

— דינה, — האט מנוח איינמאל געזאגט צו זיין ווייב, — גענוג דיר שוין צו וויינען און צו קלאגען. אז סע איז ניט באשערט, וועט ניט העלפען דיין וויינען און דיין זיין אייביג פאראומערט. גיי ארויס, איצט שניידען מיינע יונגען און מוידען די וויינטרויבען פונ'ם וויינגארטען און דו וועסט אכטונג געבען אויף זיי, ווארים איך דארף גיין אויפ'ן פעלד, וואו די דרעשערס דרעשען דעם וויין.

און געמיינט האט מנוח אז ווען דינה וועט קומען צווישען יונגע פריידיגע שנימערס און שנימערנס, וועט זי פארגעסען איר טרויער און איר געזיכט, וואס איז אייביג פינסטער, וועט אויפשיינען. דינה האט געפאלגט מנוח'ן און איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן בארג גלבווע, וואו דער וויינגארטען איז געווען. א גאנצען טאג איז זי געווען צווישען די יונגען און די מוידען, אבער אפילו קיין שמויכעל האט זיך אויף איר געזיכט ניט געוויזען.

פארנאכט, ווען אלע זענען זיך צעגאנגען און געבליבען זענען נאך די שאטענס פון די וועגען, וואס די טרויבען זענען אויף זיי געווען אנגעלייגט, האט זיך דינה אוועקגעזעצט אונטער א וויינ- שמאק און זיך פארטיפט אין געדאנקען. א לייכט ווינטעל האט זיך געקייקעלט פונ'ם בארג גלבווע און געכאפט האט עס די ריחות פון אלע וויינגערטנער ארום און צוגעטראגען צו דינה'ן. האט איר אין קאפ אנגעהויבען צו רוישען, אויפ'ן הארץ איז איר געווארען גוט און די אויגען האבען זיך איר פון זיך אליין געשלאסען.

און ווי זי האט נאך פארמאכט די אויגען, האט זיך איר אויס- געדאכט אז עמיצער רעדט צו איר מיט אזא שמילער שטים און

גלייך אין איר אויער צריין. און אפשר רעדט גאר קיינער נים, נאר דאס ווינטעל כוואליעט זיך אויף איר אויער? אבער דינה האט קלאר געהערט די שטים און איר הארץ האט דערביי געצימערט: — דינה, דו וועסט געבוירען א זון, אבער געדיינק, דו זאלסט זיינע האר נים שערען און קיין וויין און קיין ביר זאל ער נים טרינקען, וועט ער ווערען א האר און א הערשער איבער ישראל און וועט בריינגען הילף צום פאלק, וואס קרעכצט אונטער'ן יאך פון די פלשתים.

און אז דינה האט זיך אויפגעכאפט, האט זיך איר אויסגעדאכט אז אט די מינוט, איז אימעצער אוועקגעפלוויגען פון איר אויער. אז זי האט אויפגעהויבען די אויגען, האט זי געזען א טיפען בלויען הימעל אויסגעשפרייט איבער איר קאפ און זילבערנע שמערען ווינקען און שמיכלען צו איר. פונ'ם בארג האט זיך דערטראגען דאס קוויטשעדיג געוויין פון די שאקאלען און דאס פייפען פון די וועכטער-יונגען, וואס האבען געהיט אז די דארשטיגע גרויע חיות זאלען נים אויפפרעסען און צערעמען די וויינטרויבען פון מנוח'ס וויי-גארטען. פונ'ם טאל, וואו איר געצעלט איז געשטאנען, האט דינה געזען א קליין פייערל פינקלען. און זי האט זיך אויפגעכאפט און מיט א שרעקעדיג הארץ איז זי אנטלאפען א היים.

— וואו ביסטו געווען אזוי שפעט? — האט זי מנוח איר מאן באגעגענט, — און וואס ביסטו אזוי בלייך און צעשראקען?

האט אים דינה דערציילט אלצדינג וואס מיט איר האט זיך געטראפען און פון איר וואונדערליכער זעאונג האט זי אים אויך דערציילט. און געפלאמערט האט זי ווי א טויב אין א שמורעם און געקוקט האט זי דעם מאן גלייך אין די אויגען צריין צו הערען זיינע ווערטער. און מנוח'ס געזיכט איז ליכטיג געווארען און ער האט געזאגט:

— דינה, א צייכען איז געגעבען געווארען אז דו וועסט גע-בוירען א זון און דו דארפסט האפען און גלייבען.

אויף מארגען האט מנוח גענומען א ווייס ציגעלע און האט עס געקוילעט און דער נאך פארברענט אויף א שטיין. אזוי איז יענע ציימען געווען דער איינפיר. און אז דער פלאס האט זיך צעברענט און דער רויך האט זיך געדרייט צווישן צום הימעל, האט זיך מנוח'ן

אויסגעדאכט אז ער האט געזען א פיגור, א ליכטיגע, מיט שניי-
 וויסע פליגלען אינ'ם פלאס. און איידער ער האט נאך גוט אָנגעקוקט
 די דאזיגע פיגור, איז זי באלד פארשוואונדען און דער פלאס האט
 זיך פארלאזשען. מנוח איז געשטאנען א לאנגע צייט און געקוקט
 אויפ'ן שטיין, וואו סע האט זיך נאך גערייכערט און ער האט פאר-
 שטאנען אז דאס איז אים אויך געווען א צייכען אז זיין ווייב דינה
 וועט אים אינגיכען געבוירען א זון, ווי סע האט זיך איר נעכמען
 גע'חלום'ט ווען זי איז געזעסען אין זיין וויינגארטען.
 אין א יאר ארום האט דינה געבוירען א זון און מנוח האט
 גערופען זיין נאמען שמשון. אין געצעלט בא זיי האט געהערשט
 א גרויסע פרייד און טאטע מאמע האט זיך אויסגעדאכט אז שמשון
 האט זיי אריינגעבראכט ליכטיגקייט.

שמשון און זיין חבר דן

און אויף שמשון'ס קאפ איז קיין שער נישט געקומען. זיינע האר זענען געווען געדיכטע און געקריומע און לאנג זענען זיי געווען, אז זיי האבען זיך אים אלע מאל געקויקעלט אויף די אקסלען. אז שמשון איז אלט געווען פינף יאָר, איז ער געווען הויך און קרעפטיג און אלע פונ'ם דערפעל צרעה האבען גערעדט צווישען זיך אז דער דאָזיגער יונג וועט אויסוואַקסען אַ העלד.

און כאַטש שמשון איז געווען אזוי שטאַרק, האָט ער דאָך געלעבט גוט מיט אלע קינדער און קינימאַל זיך נישט געשלאָגען מיט זיי. ער האָט ליב געהאַט שוואַכע קינדער און ער פלעגט זיך שטענדיג מיט זיי שפּילען. צווישען זיינע חברים איז געווען איינער אַ אינגעלע דן, וואָס די עלטערען האָבען קיין פעלד נישט געהאַט און קיין ווייניג גאַרמען אויך נישט און זייער געצעלט איז שטענדיג געווען טרויעריג צוליב דער גרויסער אַרימקייט. איז שמשון שטענדיג אַרומגעגאַנגען מיט דעם דאָזיגען בלייכען אינגעלע און ער פלעגט זיך שפּילען מיט אים גאַנצע טעג.

און אז איז וויינגאַרמען פון שמשון'ס עלטערען זענען צייטיג געוואָרען די וויינטרויבען, האָט שמשון גענומען זיין חבר דן און אים אַרױפגעפירט אויפ'ן וויינגאַרמען און אים געגעבען אַ גרויסען קויש און געהייסען זיך אַנרייסען ענגלען טרויבען וויפיל ער וועט נאָר אַליין וועלען. דאָס בלייכע אינגעלע האָט מיט גרויס פרייד געריסען די וויינטרויבען, אַ פולען קויש האָט ער אַנגעריסען און אז ער האָט דעם קויש געוואָלט אויפהייבען, האָט ער נישט געקענט. און שמשון האָט דעם שווערען קויש אויפגעהויבען ווי אַ לייכט שפּילעכעל און אים אַוועקגעטראָגען אין געצעלט פון דנ'ס אַרימע עלטערען.

און אלע, וואָס האָבען אים געזען ווי ער טראָגט דעם שווערען קויש, האָבען זיך געוואונדערט און גערעדט האָבען זיי צווישען זיך אזוי:

— זעט נאָר ווי שמשון טראָגט אַזאַ שווערען קויש, וואָס אַ דערוואַקסענער מאַן וואָלט נישט געקענט פאַרטראָגען.
— ווי אַלט איז דען שמשון?

— ווען מע האט געשנימען דעם גערשמען, איז ער אלט גיך
וואָרען פינף יאָר...

— אַ וואונדער, אַ גרויס וואונדער. ניט קיין מענשליכער כח
איז עס...

— זעט זיינע לאַנגע קרויזיגע האַר. זיי זענען שוואַרץ ווי די
וואַלקענס וואָס ברײנגען שפּריירעגען אין די טעג פון פּסח...
אַבער שמשון האָט ניט געהערט די שמועסען וועגען אים. זיין
יונג האַרץ איז פול געווען מיט פּרייד וואָס זיין יונגער חבר דין וועט
האַבען גוטע וויינטרויבען צום עסען און וואָס דנ'ס עלטערען וועלען
זיין זאַט. און אז ער האָט געבראַכט דעם קויש אין אַרימען געצעלט
אַריין, האָט ער אים אויף גיך אוועקגעשמעלט און איז אַנטלאָפּען.
און אז שמשון איז אַהיימגעקומען, האָט אים זיין מוטער באַגעגענט
און געזאָגט:

— איך האָב געזען, זון מיינער, וואָס דו האָסט געטון. ביזט אַ
גומער זון און דו וועסט אויסוואַקסען אַ גומער מענש. מע דאַרף
העלפען אַרימע מענשען.

די פּלשתיים, וואָס האָבען געדריקט די אידען, האָבען געהאַט
אין צרעה פּיל פון זייערע האַרען און די דאָזיגע האַרען האָבען
געהאַט קינדער. פּלעגען די קינדער פון די פּלשתי'שע האַרען רייצען
זיך מיט שמשונ'ען און זאָגען אויף אים אז ער איז אַ מיידעל, ווייל ער
האַט אַזעלכע לאַנגע האַר. אַבער שמשונ'ען האָט עס ניט געאַרמ
און ער האָט זיך אַפּילו ניט צוגעהערט צו זייערע געשרייען. נאָר
איינמאַל האָבען די דאָזיגע קינדער אַרומגערינגעלט שמשונ'ען און
אים ניט אַרויסגעלאָזט פון זייער קרייז. זיי זענען געווען אַ סך
און צווישען זיי זענען געווען גרויסע דערוואַקסענע קינדער.

איז שמשון געשטאַנען אין מיטען קרייז און האָט געקוקט אויף
די ווילדע פּלשתי'שע קינדער און ער האָט געשמייכעלט. עס איז
אים אויסגעקומען אַזוי נאַריש וואָס אָט די דאָזיגע קינדער האָבען
אים אַרומגערינגעלט און לאָזען אים ניט אַרויס. ער האָט
געוואוסט אז ווען ער זאָל נאָר וועלען, וועט ער זיי אַלע צעטרייבען
און דערפאַר האָט ער געשמייכעלט און געקוקט אויף זיי. אַבער
איינער אַ גרויסער געזונטער יונג, מיט שפיציגע און קרומע אויגען
איז צוגעקומען נאָהענט צו שמשונ'ען און אים גענומען רייסען די האַר.

אין שמשונ'ען האָט זיך אָנגעצונדען דער צאָרן און ער האָט געכאַפּט דעם יונג און מיט זיינע קליינע הענט האָט ער אים צוגע- דריקט צו זיך אַזוי שטאַרק, אַז יענער איז בלייך געוואָרען און די קרומע אויגען האָבען אים אַרויסגעזעצט פון זייערע לעכער. ער האָט אַפילו ניט געקענט שרייען אַזוי האָט אים פאַרדריקט באַם האַרצען.. און דערנאָך האָט אים שמשון אַפּגעלאָזט און דער יונג איז אַוועקגעגאַנגען, וואַקלענדיג זיך ווי אַ שוואַכע זאַנג ווען עס קומט אַ שטורעמווינט. און אַלע קינדער זענען זיך צעלאַפען דערשראַקענע און געלאָזט שמשונ'ען אַליין אינמיטען פעלד. אַליין איז ער געבליבען אַ שטילער און אַ שווייגענדיגער. און אַז דן זיין חבר איז צוגע- קומען, האָט אים שמשון געזאָגט :

—דן, איך האָב גאָר ניט געוואוסט אַז איך בין אַזוי שטאַרק. שפּיל זיך מיט מיר ניט מער, וואָרים איך בין ווילדער פון אַ לייב... הערסט דן, חבר מייער, שפּיל זיך ניט מיט מיר...

און דן איז נאָך מער בלייך געוואָרען ווי ער איז אַלעמאַל געווען און ער האָט מורא געהאַט פאַר שמשונ'ען. ער האָט זיך גענומען אַפּרוקען פון שמשונ'ען און אַז ער איז שוין געווען אַ ביסעל ווייט פון אים, האָט ער גענומען לויפען ניט אומקוקענדיג זיך אַפילו. און שמשון איז ווידער געבליבען אַליין צווישען די בערג וואָס האָבען אַרומגערינגעלט די פעלדער. ער האָט ניט פאַרשטאַנען וואָס מיט אים איז, אָבער ער האָט געפילט אַז ער וויל איצט זיין אַליין און אַז אַפילו דער ווינט זאָל ניט בלאָזען און שויבערען זיינע האָר. אַזוי איז ער אומגעגאַנגען צווישען די פעלדער ביז סע איז געוואָרען פאַר- נאַכט און די שאַמענס האָבען אים אַרומגענומען מיט זייערע לייכטע פינגער.

און אַז שמשון איז אַהיים געקומען, האָט ער געטראָפען זיינע עלטערען זיצען פאַר דער שוועל פון זייער געצעלט. זיי האָבען אים באַגעגענט מיט פרייד, אָבער ער האָט געשוויגען און ניט געענטפערט ווי אַלעמאַל אויף זייערע גומע ווערטער צו אים. ער איז אַריינגע- גאַנגען אין געצעלט און זיך צעלייגט אויף דער געדיכט האַריגער לייבען פעל מיט'ן געזיכט אַראַפּ. און גוט איז אים געווען דאַ צו ליגען און געדאַכט האָט זיך אים אַז ער האַלט אין זיינע אַרעמס אַ לייב, אַ בייזען שטאַרקען לייב...

די מוטער איז שטיל צוגעקומען צו אים, געזעצט זיך לעבען
אים און גענומען גלעטען זיינע האָר.

— מאַמע, — האָט זיך שמשון פלוצלינג אויפגעכאַפּט, —
האַסט שוין אַמאָל געזען אַ לייב?

— וואָס פרעגסטו, זון מיינער? איך האָב קיין לעבעדיגען
לייב קיינמאָל נישט געזען און אַ טויטען האָט אַ מאָל געבראַכט אין
אונזער הויז אַ יעגער פון תּמנּה. דיין פאַטער האָט געקויפט די
פעל זיינע.

און שמשון האָט זיך אויפגעכאַפּט און מיט אַ מעכטיגער שטימ
האַט ער געשריען:

— איך וויל אַ לעבעדיגען לייב. אַ לייב מיט אַ רויטער גריווע
און מיט ברענענדיגע, בייזע אויגען...

האַט זיך די מוטער דערשראַקען פאַר זיין געשריי און זי האָט
שטאַרק צוגעדריקט זיין קאַפּ צו איר האַרץ און זי האָט געקעמט
זיינע האָר מיט אירע לאַנגע דינע פינגער און גערעדט האָט זי:

— וואָס רעדסטו, זון מיינער? צו וואָס דאַרפסטו האַכען אַ
לייב? אַ לייב צערייסט דאָך מענשען.

און שמשון איז געוואָרען רואיגער און ער האָט זיך איינגע-
טוליעט אין דער מוטערס האַרץ און געזאָגט:

— מאַמע, פאַרוואָס שערסטו מיר נישט אָפּ מיינע האָר? איך
האַב דאָך שוין באַלד צעפּ ווי דו. אַלע אינגלאַך שערט מען די האָר
און נאָר מיינע נישט. זאָג מיר, גוטע מאַמע, פאַרוואָס?

— ווייל אַזוי, שמשון, האָט מען מיר אָנגעזאָגט אין חלום ווען
איך בין געזעסען אין וויינגאַרטען...

און שמשון איז דאַמאָלסט אַלט געווען צען יאָר און ער האָט
אויסגעזען ווי ער וואָלט שוין אַלט געווען פּופּצען יאָר, אַזוי הויך
און אַזוי שטאַרק איז ער געווען.

שמשון צערייסט א לייב

ווען שמשון איז אויסגעוואקסען, איז צו אים קיין גלייכען ניט געווען ניט צווישען די אידען און ניט צווישען אלע פעלקער וואָס האָבען געוואוינט אַרום. ער איז געווען שלאַנק ווי דער צעדער פּונ'ם באַרג לבנון און זיין געזיכט איז געווען ברוין ווי די זון אין די מיט-זומערדיגע פּאַרנאַכטען. זיין קאַפּ איז געזעסען שטאַלץ אויף די אַקסלען און די אויגען זיינע האָבען געברענט מיט אַן אייביג פייער. און אַז ער איז געגאַנגען, האָט זיך געדאַכט אַז יעדער טראָט זיינער האָט געזונגען אַן אַנדער געזאַנג. זיינע האַר זענען שוין געווען אַזוי לאַנג, אַז ער האָט געמוזט אויספלעכטען פּון זיי זיבען צעפּ, אַזוי האָבען זיי פאַרשמעלט זיין געזיכט.

איינמאַל איז שמשון געווען אין דער שטאָט תּמנָה, וואו עס האָבען געוואוינט אַ סך פּלשתיים און ער האָט דאָרט דערזען אַ מיידעל פּון די פּלשתי'שע מעכטער און זי איז אים זייער געפעלען געוואָרען. איז ער אַהיימגעקומען צו זיינע עלטערען און ער האָט צו זיי אַזוי געזאָגט:

— איך האָב אין תּמנָה געזען אַ מיידעל און איך וויל זי מיר נעמען פאַר אַ ווייב.

האָט אים זיין פאָטער מנוח געענטפּערט:

— איז דען נישטאָ צווישען די מעכטער פּון דיינע ברודער די אידען אַ שוין מיידעל, וואָס דו האָסט זיך אויסגעוויילט אַ מיידעל פּון די פּלשתיים וואָס זיי זענען אונזערע פיינט?

אַבער שמשון האָט זיך געהאַלטען ביי זיינעם:

— דאָס מיידעל געפעלט מיר, נעם זי מיר פאַר אַ ווייב.

האָבען אים זיינע עלטערען נאַכגעגעבען, וואָרים זיי האָבען געמיינט אַז דאָס איז אויך אַ צייכען און אַז אַזוי דאַרף עס זיין. און זיי זענען אלע דריי געגאַנגען אין דער שטאָט תּמנָה צו נעמען דאָס מיידעל שמשון'ען פאַר אַ ווייב.

און אַז זיי זענען צוגעקומען צו די וויינגערטנער וואָס האָבען אַרומגערינגעלט די שטאָט תּמנָה, האָט זיך שמשון אַוועקגענומען

אין דער זייט אריין און אין זיך אליין געגאנגען אויפ'ן וועג. סע
איז געווען אין מיטען העלען ברענענדיגען טאג. די זון האט גערומ
אויף די געדיכטע וויינשטאקען. קיין ווינט האט ניט געבלאזען און
קיין פויגעל האט ניט געצויטשעט.

שמשון איז געגאנגען אליין, ווייל אזוי האט ער געוואלט, ווייל
אזוי איז אים געווען בעסער. זיין קאפ האט ער געהאלטען פאר-
ריסען צום הימעל, וואס קיין פיצעל וואלקען איז אויף אים ניט
געווען און זיינע אויגען האבען זיך געטרונקען אינ'ם וואונדער-
ליכען בלויקייט.

פלוצלינג האט שמשון דערהערט דאס ברילען פון א לייב און
זיין הארץ האט אויפגעצימערט. א לייב, אן אמת'ער לייב! און
ער האט זיך אין איין רגע דערמאנט אן דעם ווי ער איז אמאל
קליינערהייט געלעגען אן אומעטיגער אויף דער געדיכט האריגער
פעל פון א לייב און ווי סע האט אין זיין הארץ געברענט דער פאר-
לאנג צו באגעגענען זיך מיט א לעבעדיגען לייב. זיין יונג בלוט
האט אנגעהויבען צו לויפען אין זיינע אדערען אזוי שנעל און גע-
ברענט האט עס ווי צעלאזען בליי. ער האט דערפילט אין זיך אן
אומגעהויערע קראפט. זיינע הענט זענען געווארען הארט ווי שטיין.
אין איין רגע און דער לייב איז שוין געשמאנען לעבען שמשונ'ען
און געקוקט אויף אים מיט זיינע ברוינע אויגען. שמשון האט אויך
געקוקט אויף אים און דער יונגער לייב האט אים געצויגען צו זיך.
סע האט זיך אים געוואלט צו פאלען צו זיין גריווע און איינגורען
אין איר דעם קאפ זיינעם און פילען זיך אזוי נאענט מיט אים, דעם
קעניג פון אלע חיות.

דער לייב האט אבער לאנג ניט געווארט און ער האט זיך
געגעבען א ווארף אויף שמשונ'ען מיט איין מעכטיגען שפרונג.
און שמשון האט גאר פארגעסען אז ער איז א מענש, נאר ער האט
דערפילט אין זיך א פארלאנג צו קעמפען מיט דער חיה, ווי ער
וואלט אליין געווען א חיה. און ער האט מיט זיינע שטיין-הארטע
הענט א קלאפ געטון דעם לייב אין געזיכט און אים אומגעשליידערט.
און דערנאך האט ער זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן רוקען פון דער חיה,
האט אויפגעריסען איר ברייטען פיסק און האט מיט איין מאל אזא

רים געטון, אז ער האט אים צעריסען אויף צווייען אזוי גרינג ווי דער לייב צערייסט א ציגעלע.

און ער איז ווייטער געגאנגען אויפ'ן וועג קיין תמנה. ביי די טויערען פון דער שטאט האט ער באגעגענט זיינע עלטערען און ער איז מיט זיי געגאנגען. ער האט זיי ניט דערציילט וועגען זיין באגעגעניש מיט'ן לייב, נאר ער איז געגאנגען און געשוויגען.

און אז זיי זענען אלע דריי געקומען אין שטאט, זענען זיי אריין-געגאנגען אין געצעלט פונ'ם פלשתי'שען מיידעל. ער האט מיט איר גערעדט און זי איז אים נאך מער געפעלען געווארען. און ער האט זי גענומען פאר א ווייב פאר זיך. שפעטער מיט עטליכע טעג איז ער ווידער געגאנגען מיט זיינע עלטערען אין תמנה צו נעמען דאס ווייב זיינס אין זיין געצעלט. אויפ'ן וועג איז ער ווידער אוועקגע-גאנגען אויפ'ן זייטיגען וועג צו זען דעם צעריסענעם לייב. און ער האט געפונען ווי טויזענטער בינען האבען זיך געמאכט א בינשמאק אינ'ם בוך זיינעם און האניג האט געטריפט מיט שווערע גאלדענע טראפענס. האט שמשון גענומען מיט זיינע הענט דעם האניג און ער האט געגעסען. און ער האט אויך געגעכען זיינע עלטערען און זיי האבען אויך געגעסען. און ניט געזאגט האט ער זיי אז דער האניג האט געטריפט פונ'ם טויטען לייבס קערפער.

און אז זיי זענען געקומען אין תמנה, האט שמשון געמאכט א גרויסע סעודה, ווייל אזוי האט זיך דאמאלסט געפירט אז די בחורים, וואס האבען גענומען ווייבער פאר זיך, האבען געמאכט סעודות אין די געצעלטען פון זייערע ווייבערס עלטערען. און געווען זענען אויף דער סעודה דרייסיג יונגע, געזונטע פלשתי'שע בחורים. האט שמשון צו זיי געזאגט:

— איך וועל אייך פרעגען א רעטעניש און אויב איר וועט עס טרעפען אין די זיבען טעג פון דער סעודה, וועל איך אייך געבען דרייסיג לייליכער און דרייסיג גארניטערס קליידער. און אז איר וועט ניט טרעפען, וועט איר מיר דארפען גיבען דרייסיג לייליכער און דרייסיג גארניטערס קליידער.

און די דרייסיג יונגע פלשתי'שע בחורים האבען געזאגט צו

שמשון'ען:

— זאג אונז דיין רעמעניש, וועלען מיר הערען.

און שמשון האָט זיי געפרעגט דאָס רעמעניש:

וואָס איז עס, פון איינעם וואָס עסט אַליין איז אַרויסגעקומען
אַן עסען און פון אַ בייזען איז אַרויסגעקומען אַ זיסע שפּייז?

און די דרייסיג בחורים האָבען זיך געבראַכען די קעפּ און זיי
האָבען דאָס רעמעניש ניט געקענט טרעפען. און עס איז שוין גע-
קומען דער זיבעטער טאָג און זיי האָבען געזאָגט צו שמשון'ס ווייב:

— רעד דו איבער שמשון'ען ער זאָל דיר דעם באַשייד פונ'ם
רעמעניש זאָגען און דו וועסט אונז אויסזאָגען, וואָרים אַנים וועלען
מיר פאַרברענגען דיך און דיין פאַטערס הויז אין פייער. וואָס מיינסטו,
האָסט אונז פאַרבקעטן אַהער צו באַרויבען אונז?

און שמשון'ס ווייב איז דאָך אַליין געווען אַ פלשתי'שע טאָכטער,
האָט זי געהאַלטען מיט די מענשען פון איר פּאַלק. און זי האָט
געוויינט איבער שמשון'ען און געזאָגט:

— דו האָסט מיך גענומען פאַר אַ ווייב, אָבער דו האָסט מיך ניט
ליב. האָסט געפרעגט אַ רעמעניש באַ די זין פון מיין פּאַלק און מיר
האָסטו גאָר ניט געזאָגט.

און שמשון האָט איר געענטפערט:

— צו מיינע אייגענע טאַמע מאַמע האָב איך ניט דערציילט,
זאָל איך דיר יאָ דערציילען?

אָבער שמשון'ס ווייב האָט געהאַלטען אין איין וויינען און ער
האָט איר געזאָגט דעם באַשייד פונ'ם רעמעניש. און אַז סע איז
געקומען דער זיבעטער טאָג פון דער סעודה פאַרנאַכט, איידער די
זון איז אונטערגעגאַנגען און די יונגע פלשתי'שע בחורים האָבען
אים געזאָגט:

— אַט דאָס איז דער באַשייד פון דיין רעמעניש: פון אַ ליב,
וואָס האָט אַליין געגעסען, איז אַרויסגעקומען אַן עסען און פונ'ם
בייזען ליב איז אַרויסגעקומען זיסער האַניג.

און שמשון האָט פאַרשטאַנען אַז זיין ווייב האָט זיי אויס-
געזאָגט דעם באַשייד פונ'ם רעמעניש, אָבער ער האָט געהאַלטען
וואַרט. ער איז אָבער געווען אַרים און האָט ניט געהאַט אַזוי פיל
זאַכען צו געבען, האָט ער זיך אַזוי געטראַכט:

— די פלשתים זענען מיינע פיינט, אפילו מײן אייגען ווייב
האָט מיך אָפגענאַרט. איך וועל באַצאָלען מײן חוב, אָבער איך וועל
עס נעמען טאַקע באַ די פלשתים אַליין.

און שמשון איז געגאַנגען אין דער פלשתי'שער שטאָט אשקלון
און ער האָט דאָרטען געטויט דרייסיג מענשען און האָט באַ זיי
צוגענומען זייערע קליידער און האָט זיי אָפגעגעבען צו די דרייסיג
יונגע פלשתים. און זיין ווייב האָט ער איבערגעלאָזט, ווייל זיין
צאָרען האָט אין אים געברענט אויף איר און ער איז געגאַנגען צוריק
אין געצעלט פון זיינע עלטערען אינ'ם שמעטעל צרעה, וואָס איז
געלעגען באַם צופוסענס פונ'ם בלוען באַרג גלבוע.

און שמשון איז שוין דאַמאָלסט געווען אַ דערוואַקסענער מאַן.
אַלע אידען האָבען געגלייבט אין אים און זיי האָבען אים געמאַכט
פאַר זייער שופט. ער האָט גע'משפט דאָס פּאָלק מיט קלוגשאַפט
און גערעכטיגקייט און אַלע האָבען אים דערפאַר ליב געהאַט. צוליב
זיין שטאַרקייט האָבען די פלשתים מורא געהאַט צו טון שלעכטס
די אידען און שמשון איז געווען גליקליך מיט דעם וואָס ער קען
דינען זיינע געדריקטע ברידער.

שמשון צערייסט דעם לויב

שמשון פארברענ פלשתי'שע פעלדער

און געווען איז איינמאל אין דער צייט ווען מע האָט געשנימען דעם ווייץ. שמשון איז געווען אין גדי עזים און צוזאמען מיט אנדערע האָט ער געשנימען דעם גאלדיגען ווייץ. סע איז געווען וואונדער-ליך שיין אין דרויסען. פון די בערג האָט געבלאָזען אַ לינד ווינטעל. פון אלע זייטען האָט זיך געטראָגען אַ פריידיג געזאנג. און אין איינעם מיט דער פרייד איז אויך געקומען אַזא גוטער און ליכטיגער טרויער. שמשונ'ס מעכטיגע ברוסט האָט אַריינגעאַטעמט די פרישע שמעקענדיגע לופט און אים האָט זיך געדאַכט אַז זי איז געוואָרען ברייטער. אַך, ווי גוט און טרויעריג עס איז איצט.

און דער פאַרנאַכט האָט אַראָפּגענידערט. די זון האָט געזונקען אַרונטער די בערג און האָט געלאָזט אַ הימעל מיט שטיקער גאלדענע וואַלקענס. שמשון האָט זיך אַוועקגעלאָזט מיט'ן וועג בלאַנקען איבער די פעלדער און זיין האַרץ איז פול געווען מיט געזאנג. און ווי ער איז געגאַנגען, האָט ער זיך פלוצלינג דערמאַנט אַן זיין ווייב פון תּמנה וואָס ער האָט זי פאַרלאָזען דערפאַר וואָס זי האָט אויסגעזאָגט צו די דרייסיג יונגע פלשתיים דעם באַשייד פון זיין רעטעניש. און ער האָט זיך אַזוי געטראַכט:

— איך וועל גיין צו מיין ווייב. זי איז געווען יונג, האָט זי מיך אָפּגענאַרט, אַבער איצט וועט זי מיר שוין זיין געטריי. זי איז דאָך מיר אַזוי געפעלען געוואָרען ווען איך האָב זי געזען און גערעדט מיט איר. איך וועל גיין צו איר און זי איבערבּעמען.

און ער איז געקומען קיין תּמנה צו זיין ווייבס געצעלט, אַבער איר פאַטער האָט אים ניט אַריינגעלאָזט צו איר. ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט פאַר דער מיר פּונ'ם געצעלט און געזאָגט:

— זי איז שוין איצט ניט דיין ווייב, וואָרים איך האָב זי אַוועקגעגעבען צו אַן אנדערען. אַבער איך וועל דיר גיבען איר אינגערע שוועסטער, זי איז שענער און קליגער פון איר.

האָט עס שמשונ'ען פארדראָסען. ער האָט ניט געוואָלט איר
שוועסטער און ער האָט צו זיך געזאָגט:

— איך זע אז די פלשתים זענען מיינע פיינט און די פיינט פון
מיין פאָלק. איך וועל זיי אָפּטון שלעכטס פאר'ן שלעכטס וואָס זיי
האָבען מיר געטון.

און ער איז אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן פעלד און האָט געכאַפּט
דריי הונדערט שאַקאַלען און ער האָט צונויפגעבונדען זייערע עקען
און צווישען די עקען האָט ער אַריינגעפלאַכטען ברענענדיגע פאַקעלען
און האָט זיי אַריינגעטריבען אין די שמייענדיגע ברויטען פון די
פלשתי'שע פעלדער. און געלאָפען זענען די שאַקאַלען איבער די
פלשתי'שע פעלדער און האָבען אונטערגעצונדען אלע ברויטען.
און זיי זענען אויך אַריינגעלאָפען אין די מאַנדעלגערטנער און האָבען
זיי אויך אונטערגעצונדען.

און געווען איז עס אין מיטען נאַכט און די פלאַמען האָבען
באַלויכטען אַ שטיק פון דער נאַכט. און אז די פלשתים האָבען דאָס
דערזען, האָבען זיי געפרעגט ווער סע האָט עס געטון, האָבען די
איינוואוינער פון תּמנָה געענטפּערט:

— שמשון האָט עס געטון דערפאַר וואָס דער שווער זיינער
האָט באַ אים צוגענומען זיין ווייב און זי אַוועקגעגעבען צו אַן אַנדערען.

זענען זיי געקומען צום געצעלט פון שמשון'ס שווער און זיי
האָבען עס אונטערגעצונדען און ער מיט זיין גאַנץ הויזגעזינד זענען
פאַרברענט געוואָרען. און אז שמשון האָט געהערט וואָס די פלשתים
האָבען געטון מיט זיין ווייב, האָט עס אים שטאַרק פאַרדראָסען און
ער האָט זיך געוואָלט נוקם זיין אָן זיי. און ער איינער אַליין איז
באַפאַלען די אונטערינדער און האָט אַ סך פון זיי געמייט.

און אז שמשון האָט דאָס געטון, האָט ער פאַרשטאַנען אז
די פלשתים וועלען אים וועלען דער'הרג'ענען, איז ער אַנטלאָפען
און האָט זיך באַהאַלטען אין אַ הייל, וואָס איז געווען אויסגעהאַקט
אין אַ שטיין. קיינער פון די פלשתים האָט ניט געוואוסט וואו
שמשון געפינט זיך, נאָר די אידען האָבען יאָ געוואוסט. זיין מוטער

פלעגט אים אלע מאל בריינגען עסען און זי האט מיט אים גערעדט
און געטרייסט אים. אָבער שמשון האָט איר געענטפערט:

— דו דאַרפסט מיך ניט טרייסטען, גוטע מאַמע מיינע. מיר
איז דאָ גוט, וואָרים איך האָב דאָ ליב צו זיין אַליין. און דאָ, אין
דער שטיינערנער הייל טראַכט איך מיר מיינע געדאַנקען און קיינער
שמערט מיר ניט. אַז איך וויל זען דאָס ליכט פונ'ם טאָג, גיי איך
אַרויס פון דער הייל און איינער אַליין קוק איך אויף דער זון און
אויף די ווייטע בערג. זיי ניט פאַרזאָרגט, מיר איז דאָ גוט...

און די פלשתים האָבען צונויפגענומען זייערע אַרמיען און
זיי זענען באַפאַלען די אידען אין יהודה. האָבען די מענשען פון
יהודה געפרעגט די עלטסטע פון די פלשת'שע אַרמיען:

— פאַרוואָס זענט איר אונז באַפאַלען און פאַרוואָס אונטערזאָכט
איר אונז נאָך מער ווי פריער?

און די עלטסטע האָבען געענטפערט:

— מיר ווילען פאַנגען שמשון'ען און טון מיט אים ווי ער האָט
אונז געטון.

און דריי טויזענט מענשען פון יהודה זענען געקומען צו שמשון'ען
אין דער שטיינערנער הייל וואו ער איז געווען באַהאַלטען און זיי
האָבען צו אים אַזוי געזאָגט:

— דו ווייסט דאָך, שמשון, אַז די פלשתים געוועלטיגען איבער
אונז, מיר זענען די שוואַכע און זיי זענען די שטאַרקע. פאַרוואָס
זשע האַסטו דאָס געטון? זיי וועלען דאָך אונז אַלע פאַרטיליגען.
— וואָס זשע ווילט איר פון מיר איצטער? — האָט שמשון
געפרעגט.

— מיר וועלען דיך בינדען און איבערגעבען אין די הענט פון
די פלשתים און זיי וועלען אונז ניט אַזוי פיל שלעכטס טון. זיי
האָבען אָנגעשיקט אויף אונז זייערע אַרמיען...

האַט שמשון זיי געהייסען קומען שפעטער, וועט ער זיי גיבען
אַן ענטפער. און אַז די מענשען פון יהודה זענען אַוועקגעגאַנגען
און שמשון איז ווידער געבליבען אַליין, האָט אים דאָס האַרץ אָנגע-
הויבען ווי צו טון אויף זיינע ברידער די אידען און ער האָט צו זיך
אַזוי געזאָגט:

— איך וועל זיך לאזען איבערענטפערען אין די הענט פון די
פלשתים און זאלען מיינע ברידער ניט ליידען צוליב מיר. די פלשתים
וועלען נאך בריינגען אויף זיי הונגער און שמראף, זיי וועלען מאַרדען
זייערע קינדער און פאַרברענען זייערע געצעלמען.

און אז די מענשען פון יהודה זענען געקומען צוריק צו שמשון'ען
אין הייל, האָט ער זיי געזאָגט:

— איך וועל זיך לאזען בינדען און איר וועט מיך בריינגען צו
די פלשתים. אָבער א י ר זאַלט מיר גאַרניט טאָן.

און מע האָט שמשון'ען געבונדען מיט צוויי נייע שמריק וואָס
געפלאַכמען זענען זיי געווען אין דרייען. און געבראַכט האָבען
אים די מענשען פון יהודה צו די פלשתים אַ געבונדענעם. און אז
זיי האָבען אים איבערגעגעבען אין זייערע הענט, האָט שמשון אַ צי
געטון זיינע אַרעמס און די שמריק זענען געוואָרען אַזוי ווי איבער-
געברענטער פלאַקס און ער האָט זיי מיט איין מאָל צעריסען.

און ער האָט זיך אַרויסגעריסען פון די פלשתי'שע הענט און
האָט געכאַפט דעם קינבאַק פון אַ טוימען אייזעל וואָס ער האָט
געפונען און האָט מיט דעם געוואָרפען זיך אויף די פלשתי'שע
אַרמייען. די פלשתים האָבען געהאַט בויגענס און פּיילען, אָבער
איידער זיי האָבען זיך נאָך אַרומגעקוקט, האָט ער זיי שוין גענומען
שלאַגען רעכטס און לינקס. און די פלשתים זענען געפאלען ווי די
פליגען אונטער די קלעפּ פון שמשון'ען.

טויזענט פלשתים האָט שמשון געטייט און די איבעריגע זענען
זיך אין טויט שרעק צעלאַפען. קיין איין פלשתי איז ניט געבליבען
אַרום אים. און שמשון איז אַוועקגעגאַנגען צו זיך אַהיים.

איינמאָל איז שמשון געקומען אין דער שטאָט עזה און ער
איז דאַרמען געבליבען נעכטיגען. און די פלשתים האָבען זיך דער-
וואוסט אַז שמשון איז דאָ אין שטאָט, האָבען זיי פאַרשלאַסען די
טויערען פון שטאָט און האָבען געזאָגט איינע צו די אַנדערע:

— פון שטאָט וועט ער איבערנאַכט שוין ניט קענען אַרויסקומען
און מאַרגען גאַנץ פרי, וועלען מיר אים כאַפען און מיר וועלען אים
טייטען, וועלען מיר ניט האָבען מער קיין שרעק.

אָבער שמשון האָט פאַרשמאַנען וואָס די פלשתים ווילען אים
טון, וואָרים ער איז געווען געבענטשט מיט אַ וואונדערליכען פאַר-
שמאַנד און ער איז אויפגעשמאַנען אינמיטען נאַכט און ער איז
אָוועקגעגאַנגען צו די טויערען פון שטאַט. ער האָט געהערט ווי
פון יענער זייט דרייען זיך אַרום די פלשתי'שע הימער און רעדען
צווישען זיך וועגען אים:

— אַ, איצט איז ער שוין אין אונזערע הענט, — האָט איינער
געזאָגט.

— מיר וועלען זיך מיט אים אַפּרעכענען פאַר אַלע מויווענטער
אונזערע, וואָס ער האָט געטייט...

— כאַ-כאַ-כאַ! איי, וועט ער זיך. עס צאַפלען אין אונזערע
קיימען, אָט דער שמשון...

און אַרום איז געווען שטיל, די גאַנצע שטאַט איז געשלאָפּען.
בלויז די עטליכע פלשתי'שע הימער האָבען געוואַכט פון יענער זייט
טויערען און שמשון פון דער זייט. און געווען זענען די טויערען פון
שווערען דעמבענהאַלץ און דיק זענען זיי געווען פינף אילען די
דיק. און די זיילען, וואָס אויף זיי זענען זיי געהאַנגען, זענען געווען
פון שטאַרקען שטאַל און די שלעסער אויף די טויערען זענען געווען
אויך שטאַלענע מיט אייזערנע ריגלען איבער זיי.

האָט שמשון אָנגענומען די שטאַלענע זיילען מיט זיינע מעכטיגע
הענט און זיי האָבען זיך אָנגעהויבען צו וואַקלען. און דערנאָך האָט
ער זיי מיט איינמאַל אויסגעריסען פון זייערע גרונטען און ער האָט
גענומען די זיילען מיט די טויערען אינאיינעם אויף זיינע פלייצעס
און האָט זיי איבערגעטראָגען אויפ'ן שפיץ פונ'ם באָרג. און ער
איז אָוועקגעגאַנגען פון דער שטאַט עזה און די פלשתים האָבען
אים ניט געכאַפט.

שמשון און דלילה

שפעטער האָט שמשון זיך גענומען פאר אַ ווייב איינע אַ פלשתי'שע פרוי וואָס האָט געהייסען דלילה. ער האָט זי באַגעגענט אינ'ם מאָל שורק און געווען איז זי זייער אַ שיינע, מיט שוואַרצע האַר און ברענענדיגע אויגען. אָבער זי איז, ווי אַלע פלשתי'שע מעכטער, געווען אַ פיינט פון די אידען. און ס'ע זענען געקומען צו איר די האַרען און האַבען צו איר אַזוי געזאָגט:

— דו ווייסט דאָך אַז שמשון איז אונזער שטאַרקסטער פיינט. מיר קענען אים ניט בייקומען, ווייל ער האָט אַ באַהאַלטענע קראַפט אין זיך און מיר ווייסען ניט אין וואָס זיין קראַפט איז. דו ביזט דאָך זיין ווייב און אַז דו וועסט אים איבעררעדען, וועט ער דיר אויסגעבען דעם סוד פון זיין קראַפט און מיר וועלען וויסען ווי אים בייצוקומען. דו ביסט דאָך אַ פלשתי'שע מאַכטער און דו דאַרפסט דינען דיין פאַלק. און מיר וועלען דיר נאָך דערפאַר גיבען יעדער איינער צו טויענען און הונדערט שטיקער זילבער.

און ווען שמשון איז געווען מיט דלילה'ן אין געצעלט, איז זי צוגעקומען צו אים און געפרעגט:

— זאָג מיר, שמשון, מיט וואָס איז דיין קראַפט אַזוי גרויס אַז קיינער אויף דער וועלט קען דיך ניט בייקומען. ביסט אַזאַ שטאַרקער, מיין גוטער שמשון, זאָג, מיט וואָס מע קען דיך בייקומען... און שמשון האָט ניט געוואוסט אַז דלילה איז אונטערגעקויפט פון די פלשתי'שע האַרען און ער האָט געשמייכעלט אויף איר פראַגע, וואָרים ער האָט אַליין ניט געוואוסט אין וואָס זיין באַהאַלטענע קראַפט איז. און געזאָגט האָט ער צו איר אַזוי:

— אַז דו וועסט מיך בינדען מיט זיבען פייכטע שמריק וואָס זענען נאָך קיינמאָל אויסגעטריקענט געוואָרען, וועל איך פאַר-לירען מיין קראַפט און איך וועל קראַנק ווערען און ווערען גלייך מיט אַלע מענשען.

און די פלשתי'שע הארען האָבען שמילערהייט געבראַכט
דלילה'ן זיבען פייכטע שטריק, וואָס זענען נאָך קיינמאָל ניט טרוקען
געוואָרען און דלילה מיט עטליכע פלשתים האָבען שמשונ'ען געבונדען
די הענט און די פיס מיט די דאָזיגע שטריק. זיי האָבען איבערגעלאָזט
אין געצעלט און זענען אַוועקגעגאַנגען. פלוצלינג איז דלילה אַרייַן
געפאלען מיט אַ געשריי אין געצעלט וואו שמשון איז געלעגען:

— שמשון, די פלשתים האָבען אַרומגערינגעלט דאָס געצעלט
און זיי וועלען דיך באַלד פאַנגען.

און שמשון האָט צעריסען די זיבען פייכטע שטריק ווי מע
צערייסט אַ פלאַקסענעם פאַדעם...

אַז דלילה האָט דאָס געזען, האָט זי אָנגעהויבען צו וויינען און
רעדען צו שמשונ'ען:

— דו האָסט געשפּאַסט פון מיר, האָסט מיך אָפּגענאַרט. זאָג
מיר איצט מיט וואָס דיין קראַפט איז גרויס.

און שמשון האָט צו איר געזאָגט:

— אַז דו וועסט מיך בינדען מיט נייע שטריק, וואָס זיי זענען
נאָך קיינמאָל ניט גענוצט געוואָרען, וועל איך ווערען שוואַך און
און מען וועט מיך קענען בייקומען ווי איינעם פון אַלע מענשען.

האָט אים דלילה געבונדען מיט נייע שטריק, ווי ער האָט גע-
זאָגט, און האָט אויסגעשריען:

— שמשון, פלשתים קומען אויף דיר!...

און ער האָט די שטריק צעריסען ווי מען צערייסט אַ דינעם
פאַדעם פון באַוועל.

און דלילה האָט ווידער געוויינט איבער אים און גערעדט מיט
אירע פאַלשע רייד:

— דו האָסט מיך איצט אויך אָפּגענאַרט. דו האַלטסט אין
אין שפּאַסען פון מיר... זאָג מיר איצט אין וואָס ליגט דיין באַהאַלמענע
קראַפט. איך וויל עס אַזוי שטאַרק וויסען...

און שמשון האָט צו איר געזאָגט:

— אַז דו וועסט צונויפבינדען מיינע זיבען צעפּ מיט דעם
פאַרהאַנג און דו וועסט דעם פאַרהאַנג אַרייַנקלאַפען מיט'ן אייזערנעם

פלאַקען פונ'ם געצעלט אין דער ערד, וועל איך ווערען אַפגעשוואַכט
און אַפילו אַ קליין קינד וועט מיך קענען בייקומען. איך וועל ווערען
אַ קראַנקער, שוואַכער מענש...

און סע איז געווען אין איינער אַ נאַכט און שמשון איז גע-
שלאָפען אין זיין געצעלט, האָט דלילה צונויפגעבונדען זיינע זיבען
צעפּ מיט'ן פאַרהאַנג און דעם פאַרהאַנג האָט זי אַריינגעקלאַפּט
מיט'ן אייזערנעם פלאַקען פונ'ם געצעלט אין דער ערד אַריין. און
צונויפגערופען האָט זי אַלע האַרען און האָט זיי דערציילט אַז איצט
איז שוין שמשון אין זייערע הענט, ער וועט שוין מער ניט קענען
אַרויסרייסען זיך פון זיי. זיי האָבען שוין צוגעגרייט דאָס זילבער
פאַר דלילה'ן און האָבען זיך געפרייט מיט זייער נצחון. און דלילה
איז אַריינגעקומען אין געצעלט, וואו שמשון איז געשלאָפען און זי
האָט אויסגעשריען:

— שמשון, פלשתים קומען אויף דיר!...

און שמשון האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף און מיט איין
רים האָט ער אויסגעריסען דעם אייזערנעם פלאַקען פון דער ערד
און מיט די הענט האָט ער צעריסען די צעפּ, וואָס זענען געווען
צונויפגעבונדען מיט'ן פאַרהאַנג. און די פלשת'ישע האַרען זענען
אין איינע שרעק אַנטלאָפען און האָבען מיטגענומען מיט זיך דאָס
זילבער וואָס זיי האָבען געבראַכט פאַר דלילה'ן דערפאַר וואָס זי
האָט אויסגענאַרט באַ שמשונ'ען דעם סוד פון זיין באַהאַלטענער
קראַפּט. און דלילה אַליין איז געשטאַנען אַ דערשראָקענע און האָט
ניט געקענט אַרויסרעדען קיין וואָרט. אירע שוואַרצע אויגען זענען
געווען ברייט אויפגעריסען און די האַר צעשוויבערט. און שמשונ'ען
איז געפעלען געוואָרען איר שרעק און ער האָט זיך צעלאַכט.

— האַסט זיך דערשראָקען פאַר מיר, דלילה? — האָט שמשון
געזאָגט, — נאַ, אַט האַסטו די שטיקלאַך פונ'ם פאַרהאַנג און דעם
פלאַקען פונ'ם געצעלט... און די פלשתים דייען זאָלסטו זאָגען, אַז
שמשונ'ען וועלען זיי אַזוי גיך ניט פאַנגען...

האָט דלילה זיך צעוויינט און זי איז געפאַלען צו זיינע פיס
און זיך געקנילט ווי אַ שלאַנג.

— אזוי האָסטו מיך אָפגענאַרט שוין דריי מאָל. איך וועל זיך
שעמען פאַר אַלע מיינע חבר'טעס, האָסט מיך אַרויסגעשטעלט צו
שאַנד פאַר מיין גאַנצען פּאַלק.
און שמשון האָט אָפגעשטויסען פון זיך דלילה'ן און זיין גע-
זיכט האָט זיך אָנגעצונדען:
— שמשון נאַרט קיינמאָל ניט אָפ, הערסט, דלילה, שמשון
זאָגט קיין ליגען ניט. שמשון האָט דיך פיינט דערפאַר. וואָלסט
זיך קיינמאָל ניט באַווייזען פאַר שמשון'ס אויגען...
און אז ער האָט געזען ווי דלילה האָט נאָס געמאַכט די ערד
מיט אירע טרערען, ווי זי דרייט זיך און קריכט צו זיינע פיס, איז
ער ווידער גוט געוואָרען צו איר און ער האָט זי אויפגעהויבען און
אָוקגעזעצט לעבען זיך און געזאָגט:
— זיי ניט קיין נאַר, דלילה, איך וואָלט דיר געזאָגט, אַבער איך
ווייס אַליין ניט אין וואָס עס ליגט מיין באַהאַלמענע קראַפט. איך
בין שטאַרק, ווייל איך בין אזוי...
— דו ווייסט, נאַר דו ווילסט מיר ניט זאָגען, — האָט דלילה
אַלץ ווייטער געוויינט פאַר אים.

שמשון דערציילט דעם סוד פון זיין קראפט

און אזוי האָט זי געוויינט פאַר שמשון'ען עטליכע טעג נאַכאַ-
נאַנד ביז ס'ע איז געקומען איינער אַ מאָג, אַ הייסער, זומערדיגער
מאַג. שמשון איז געזעסען פאַר דער טיר פון זיין געזעלט און האָט
געקוקט אויף דער וואונדערליכער בלויער ווייטקייט. ער איז ערשט
געקומען פונ'ם וואַלד וואו די ביימער האָבען אים צוגעדעקט מיט
זייערע גרינע צווייגען און וואו די וועווערקעלאך זענען געשפרונגען
איבער אים.

און איצט איז דאָ אזוי גוט צו זיצען און פיהלען דעם לייכטען
ווינט, וואָס כוואַליעט די לופט. און ווי ער איז אזוי געזעסען, איז צו
אייב צוגעקומען דלילה. ער האָט זי ניט געזען צוקומען, נאָר
פלוצלינג האָט ער דערפילט אַ לייכטען קיצעל אויפ'ן געזיכט און
אַז ער האָט זיך אומגעקוקט, האָט ער דערזען אַז דלילה קיצעלט
אים מיט אַ דינעם צווייג פון אַ יונגען איילבירטבוים. און איר
געזיכט איז געווען באַגאַסען מיט'ן שיין פון דער זון און אירע
אויגען האָבען אזוי פריידיג געברענט און געשמייכעלט האָט זי ווי
אַ גליקלאַך קינד וואָס האָט צום ערשטען מאל דערזען די זון אין
דעם בלויען הימעל.

שמשון איז אויפגעשפרונגען מיט אַן אויסגעשריי וואָס האָט
געקלונגען ווי אַ געזאַנג:

— אַ, דלילה, דו ביזט שוין צוריק די פריערדיגע דלילה, די
ליכטיגע, די פריידיגע...

און דלילה האָט גענומען קאַמען אירע פעך-שוואַרצע האָר מיט
אירע לאַנגע זוניגע פינגער און מיט אירע אויגען האָט זי זיך גע-
הנדעלט פאַר שמשון'ען. ער האָט זיך אַנגעפאַנגען דרייען אַרום
איר אין אַ ווילדען מאַנג, פון זיין האַרץ האָבען זיך אים אַרויסגע-
ריסען אַזעלכע געזאַנגען, וואָס האָבען אַפגעקלונגען אין ווייטקייט
ווי די דונערען.

און אז דלילה האָט דאָס געזען, האָט זי אינגאַנצען צעוואַרפען
אירע האָר און זי האָט אָנגעכאַפט שמשונ'ען באַ אַ פּאַלע פון זיין
קלייד און אים מער ניט געלאָזט מאַנצען.

— זען זיך אַוועק מיט מיר אונטער'ן שאַמען פונ'ם פייגענ-
בוים, — האָט זי צו אים געזאָגט, — דער טאַג איז אַזאַ הייסער און
אַלע הינט אין גת גייען אַרום מיט אַרויסגעשטעקטע צינגער. קום,
שמשון, און מיר וועלען רוען אונטער'ן שאַמען פונ'ם פייגענבוים.

און שמשון איז איר נאַכגעגאַנגען ווי אַ פאַר'כישופ'טער. דער
פייגענבוים איז געווען אַ צעוואַקסענער און דער שאַמען אַרום אים
האָט זיך צעלייגט אויף דער ערד ווי אַ שוואַרצע קרוין.

— די צווייגען וועלען אונז צודעקען, — האָט דלילה ווייטער
גערעדט, — און די היץ וועט אונז ניט קענען גרייכען. קום, דאָ,
טיפער אונטער דער קרוין... אַ, סע איז דאָ פינסטער ווי אינמיטען
נאַכט. שפּאַר אָן דיין קאַפּ, שמשון, אויף מיין אַקסעל און פאַרמאַך
דיינע אויגען...

און שמשון האָט אָנגעשפּאַרט זיין קאַפּ אָן דלילה'ס אַקסעל און
ער האָט פאַרמאַכט זיינע אויגען. און דלילה האָט גענומען זיינע
האַר מיט אירע פינגער און געזונגען שטיל איינס פון די געזאַנגען
פון איר פּאַלק די פּלשתיים. און שמשון האָט געשמייכעלט ווי פון
שלאָף.

— דיינע פינגער ברענען און קילען, — האָט ער גערעדט, — דיין
אַקסעל איז ווייכער פון אַ לייבען-פעל. אַ, דלילה, מיין גוטע, ליכטיגע
דלילה...

און אז זיי זענען אַזוי אַפּגעזעסען אַ לאַנגע צייט, האָט דלילה
אים אַרײַנגעשושקעט אין אויער און איר אַמעס האָט אויף אים
אַ בלאָז געטון ווי מיט אַ הייסען מדבר ווינט:

— זאָג מיר איצט, שמשון, אין וואָס איז דיין באַהאַלטענע
קראַפט. מיין האַרץ ווערט אין מיר פאַרברענט. מיר דאַכט זיך
אַז אַלע מיינע חבּר'מעס קוקען אויף מיר מיט שפּאַטישע בליקען.
זיי זאָגען אַז דו נאַרסט מיך שטענדיג. זאָג מיר, שמשון, אין וואָס
איז דיין באַהאַלטענע קראַפט. ביזט דאָך שטאַרקער פון אַלע מענער
פון די פּלשתיים.

שמשון און דלילה

און שמשון האָט אַ שטילען שמייכל געטון און ער האָט זיך
גענומען באַרימען :

— אַז איך זאָל וועלען, קען איך נעמען אַט דעם פייגענבוים.
וואָס שטייט שוין דאָ ווער ווייסט וויפיל הונדערטער יאָרען, און אים
אַרויסרייסען און אַוועקטראַגען צו אונזער געצעלט און אַוועקשטעלען
פאַר אונזער מיר... אַז איך זאָל וועלען, קען איך צערייסען אַלע
ליבען פונ'ם וואַלד און צעשמעטערען די קעפּ באַ אַלע מיגערען.
דעם גאַנצען וואַלד קען איך אַרויסרייסען מיט די וואַרצלען. זאָג
מיר נאָר וואָס דו ווילסט, וועל איך טון...

— איך ווייס, שמשון, אַז דו ביזט דער שטאַרקסטער מאַן פון
גאַנץ ישראל און פון אַלע לענדער אַרום. און איצט זאָג מיר וואו
ליגט דיין קראַפט, זיי אַ גוטער און אַ געטרייער, מאַך דיין דלילה'ן
ניט צו שאַנד.

— איך ווייס ניט, דלילה, איך ווייס נאָר אַז מיינע הענט קענען
אויסרייסען בערג און מיינע אַרעמס קענען צעברעכען פעלזענשטיינער.
אַז סע מאַכט זיך אַ געפאַר, דערפיל איך ווי איך וואַלט געוואַרען
אַ נייער מענש, ווי עמיצער וואַלט אין מיר אַריינגעגאַסען איבער-
מענשליכע קראַפט.

— יא, שמשון, איך האָב געזען ווי דו האַסט צעריסען די
זיבענמאַל געפלאַכטענע שטריק, ווי דו האַסט אויסגעריסען די פלעקער
פונ'ם געצעלט. שמשון מיינער, גבור מיינער, דו ביזט דאָך דער
וואונדערליכסטער מאַן אין ישראל און אין פלשתים-לאַנד...

אַזוי האָט גערעדט דלילה און זי האָט זיך געלאַסטשעט צו
שמשון'ען און געצערטעלט אים. פלוצלינג האָט זיך שמשון אויפ-
געכאַפט מיט פריידיגע אויגען און האָט גענומען טאַנצען און דרייען
זיך אַרום דלילה'ן און זיינע האַר האַבען זיך דערביי צעוואַרפען איבער
די אַקסלען און האַבען דערגרייכט ביז אַריבער דעם גאַרטעל זיינעם.
און ער האָט מיט אַ גליקליכער שטים געשריען :

— איך ווייס, דלילה, איך האָב ערשט איצט פאַרשטאַנען וואו
מיין קראַפט ליגט באַהאַלטען. דו וועסט שוין מער ניט זיין צו קיין
שאַנד, דלילה מיינע, די פלשתים וועלען פון דיר ניט לאַכען, וואַרים
איצט ווייס איך שוין...

און א וואָרף טוענדיג זיינע האָר אזוי אז זיי זענען געפאלען
אויף זיין ברוסט ווי א שוואַרצע כוואַליע, האָט ער געוויזען:
— אַט, דאָ איז מיין קראַפט.

ביי דלילה'ן האָבען זיך די אויגען אָנגעצונדען, זי האָט אזש
אויפגעצייטערט, אין די אויערען האָט איר שוין גענומען קלינגען
דער זילבערנער קלאַנג פונ'ם זילבער, וואָס די פלשתים וועלען איר
אָפצייילען פאַר אויסזאָגען דעם סוד פון שמשונ'ס גבורה.

אַבער צו שמשונ'ען האָט זי גערעדט שמיל און זי האָט זיך
געמאַכט ווי זי גלייבט אים גאַרניט. זי האָט גאַר אָנגעהויבען צו
וויינען, אייננורענדיג דעם קאַפּ אין די הענט. שמשון האָט אויפ-
געהערט צו טאַנצען און ער איז געבליבען שטיין אַ דערשראָקענער
ווי אַ קינד, מיט אַן אָפען מויל און ברייט געעפענטע אויגען.

— וואָס וויינסטו, דלילה? איך האָב דאָך דיר שוין איצט
געזאָגט דעם אמת...

— ניין, — האָט דלילה ווייטער געכליפעט, — דו האָסט מיר
איצט אויך דעם אמת ניט געזאָגט, איך דערקען אז ניט. וואָרום ווי
קומען האָר צו גבורה? דו לאַכסט פון מיר, שמשון...

שמשון האָט דלילה'ן געטרייסט, אויסגעווישט איר די טרערען
מיט זיינע קרויזען און אז זי האָט אויפגעהויבען די אויגען און האָט
אַ שמייכעל געטון, איז ער געווען דער גליקליכסטער אין דער וועלט.
זי האָט אים אַריינגעפירט אין געצעלט און האָט אים געלייגט שלאָפען
אויף דער טיפהאַריגער לייבענפעל.

— דו ביסט מיר, שמשון, — האָט זי צו אים גערעדט, — רו זיך
אַפּ, שלאָף זיך אויס און מאַרגען וועלען מיר ווידער רעדען.

און אז שמשונ'ס אויגען האָבען זיך צוגעשלאָסען און אז זיין
כראַפען האָט אָנגעפילט אַלע ווינקעלעך פונ'ם געצעלט, האָט זיך
דלילה שמיל ווי אַ קאַץ אַרויסגעשארט און איז אַוועקגעלאָפען צו די
פלשת'שע האַרען. איידער זי האָט נאָך אפילו איבערגעכאַפט דעם
אַטעם, האָט זי שוין אויסגעשריען:

— דאָס זילבער! נעמט מיט די זעק מיט זילבער און קומט
מיט מיר, איך ווייס שוין.

און די פלשתי'שע הארען האבען אנגעלייגט זעק מיט זילבער
און זענען נאכגעגאנגען דלילה'ן צו שמשונ'ען אין געצעלט אריין. און
שמשון איז דארט געשמאק געשלאפען און האט ניט געהערט ווי
דלילה האט זיך פארגאנגען צו זיין בעט. און א שער האט דלילה
געהאט, שארף און גלאנציג, און זי האט אריינגענומען אלע זיינע
זיבען צעפ אין אירע ציטערדיגע הענט און מיט איינמאל האט זי זיי
אפגעשארען. די פעך שווארצע האר זענען שוין געלעגען בא אירע פיס.
און אז זי האט דאס דערזען, האט זי זיך צעלאכט :

כא-כא-כא! פלשתים קומען אויף דיר!...

און שמשון האט זיך אויפגעכאפט. זיין אפגעשארענער קאפ
האט אויסגעקוקט ווי א לייב וועמען מען האט אפגעשארען זיין
גרווע. ער האט זיך געוואלט ארויסרייסען פון געצעלט, אבער די
פלשתים האבען אים פארשמעלט דעם וועג. זיי האבען אים גע-
שמידט אין קייטען און געפירט. זיי האבען זיך נאך ניט געגלייבט
אז שמשון האט שוין טאקע אינגאנצען פארלארען זיין קראפט און
זיי האבען זיך גערוקט אין דער זייט אריין אז טאמער וועט שמשון
צערייסען די קייטען, זאלען זיי קענען אנטלויפען. נאר שמשון האט
געפילט ווי זיינע הענט זענען אים אפגעשוואכט און אז ער קען שוין
מער ניט באווייזען די וואונדערליכע גבורות וואס אמאל, ווען ער
האט געהאט זיינע צעפ.

און דלילה איז אים נאכגעגאנגען און אלע מאל איז זי ארויס-
געלאפען פאר אים און מיט א ווילד געלעכטער אים געוויזען שטיקער
זילבער, געקלונגען מיט זיי און מיט אויסגעשמעלטע אויערען זיך
צוגעהערט צום קלאנג. און געשריען האט זי :

— נא, זעסט, פאר דיר, פאר דיין פעך שווארצע צעפ,
פאר דיין באהאלטענער גבורה... כא-כא-כא, שמשון מיינער...

און שמשון איז געגאנגען מיט אן אראפגעלאזענעם קאפ אין
האט אפילו אויף דלילה'ן ניט געוואלט קוקען. און אז ער האט
איינמאל יא אויפגעהויבען אויף איר די אויגען, האט זי זיך דער-
שראקען און איז אנדערגעפאלען בא זיינע פיס. ער האט זי אוועק-
געשטויסען מיט זיינע פיס און איז ווייטער געגאנגען מיט אן אראפ-
געלאזטען קאפ און געשמידטע הענט.

און געבראכט האָבען אים די פּלשתי'שע האַרען אין דער שטאַט
עזה און האָבען אים אַרײַנגעזעצט אין געפּײַנקעניש. זײ האָבען
אים אויסגעשטאַכען די אויגען און אַײַנגעשפּאַנט צו דרײַען די מיל-
שײַנער פּון דער מיל אין געפּײַנקעניש. אויף באַנאַכט האָבען זײ אים
געוואַרפּען אין אַ פּײַנסטערען גרוב, וואו סע איז געווען נאַס און פּון
די ווענט האָט געטריפּט בלאַמע און גרינע פּײַכטקײט.

אינדערפּרי זענען געקומען די געפּײַנקעניש אויפּזעער, האָבען
אַראַפּגעלאָזט אַ שטריק, אַרויסגעשלעפּט שמשונ'ען פּונ'ם גרוב און
אים אַײַנגעשפּאַנט אין די מילשײַנער. די שווערסטע שײַנער
פּונ'ם גאַנצען לאַנד האָבען זײ געבראַכט, כדי שמשונ'ען אויסצו-
מאַטערען און עסען האָבען זײ אים געגעבען נאָר ברויט מיט וואַסער.
און אַז ער איז געבליבען שײַן אין מיטען און ווייטער ניט געקענט
דרײַען זיך אין צירקעל, האָבען די בײַזע אויפּזעער אים געקאַטעוועט
מיט די בײַמשען, וואָס אויף זײערע שפּיצען זענען געווען אַזעלכע
עקדעשען געמאַכט פּון בלײ. און שמשונ'ם לײב, וואָס אַמאָל איז
עס געווען קלאָר און שײן, אַז אַלע האָבען זיך זאַט ניט געקענט
אַנקוקען אויף דעם, איז איצט געווען פּול מיט וואונדען, מיט בלויע
פּאַסען פּון די שניידענדיגע בײַמשען. און זײנע הענט זענען געווען
וואונדיג און זײן געזיכט, איז געווען פּײַנסטער ווי דער גרוב וואו ער
איז געזעסען.

אַבער שמשון האָט קײַנמאָל קײַן קרעכץ ניט אַרויסגעלאָזט
און ער איז געווען גליקליך וואָס זײנע אויגען זענען אויסגעשטאַכען
און ער קען ניט זען די שפּאַטישע געזיכטער פּון די פּלשתי'שע האַרען
און זײערע קנעכט. די בײַמשען האָבען אים ניט אַזוי פּיל וויי געטון
ווי זײערע געלעכטערען און שפּעטערייען. אַבער זײערע שײַכלען
האַט ער ניט געזען און אויך ניט זײערע אויגען פּול מיט חוּק. האָט
ער געשלעפּט די מילשײַנער און אין זײן האַרץ האָט געברענט
דער פּאַרלאַנג צו נעמען נקמה פּון זײנע באַצווײַנגער די פּלשתיים.

שמשון אין געפיינקעניש

איינמאל איז געקומען אין געפיינקעניש דלילה און זי האט זיך אוועקגעשטעלט פון דער זייט און געקוקט ווי שמשון שלעפט די מילשטיינער, ווי זיין וואונדיגע ברוסט שפארט זיך אן אן דעם האלץ און איר געזיכט איז געווען פארקרימט פון א שמייכלע. איר האלז איז געווען באהאנגען מיט טייערע שווערע פערל, גרויסע דימענטענע אוירינגלאך האבען זיך געבאמבעלט אויף די אויערען און גאלדענע בראסלעמען האבען ארומגעכאפט אירע הענט און אירע פיס. דאס אלץ האט זי געקויפט פאר'ן זילבער וואס זי האט באקומען פון די פלשתי'שע הארען.

און זי איז צוגעגאנגען צו שמשון'ען נאענט און האט אנגערייט מיט איר האנט זיין אקסעל. האט שמשון א שטומער זיך אפגע-שמעלט און מיט די פינסטערע אויגען-לעכער האט ער געקוקט אויף איר. א ציטער איז דורכגעלאפען איבער דלילה'ס לייב. און זי האט געזאגט:

— שמשון, וויסט ווער סע שטייט לעבען דיר?

— איך דערקען די שטים פון דער פאלשער פלשתי'שער פרוי, —

האט שמשון געזאגט און האט גענומען שלעפען די מילשטיינער.

און דלילה האט פארגראבען איר געזיכט אין אירע הענט און פון איר האלז האט זי ארויסגעריסען א פארשטיקט געוויין. שמשון האט שטארקער גענומען שלעפען די מילשטיינער און ער האט זיך פלוצלינג צעלאכט מיט אזא געלעכטער אז די פארשטיקטע לופט פונ'ם געפיינקעניש האט אזש אנגעהויבען צו ציטערען. און דלילה האט געציטערט און איר הארץ האט געקלאפט ווי מיט טויזענט האמערען. פלוצלינג האט זי ארויסגעכאפט די ביימ'ש באם אויפזעער און מיט א שוים פון צארען אויף אירע ליפען איז זי צוגעלאפען צו שמשון'ען און האט אים גענומען קאטעווען איבער

די הילע וואונדען. און זי האט געלאכט דערביי און אירע אויגען זענען אומגעלאפען ווי בא א קראנקער פארוואונדעטער חיה און איר גאנצער קערפער האט געצימערט.

כא-כא-כא! נא, שמשון, א גבור ביסטו געווען, בערג האסטו אויסגעריסען, לייבען צעשפאלמען. קנעכט, שלעפ די מילשמינער... אזוי האט זי געשריען ווען איר בייטש איז געפאלען אויף שמשון'ס לייב. און זי איז פלוצלינג אנידערגעפאלען לעבען שמשון'ען און ער האט זי אוועקגעשליידערט מיט זיינע פיס און איז ווייטער שמומעהייט געגאנגען אין אויסגעטראמענעם צירקעל.

און אמאל האט זיין מומער זיך פארשמעלט פאר א פלשתי'שער בעטלערין און איז צוגעקומען צו די טויערען פונ'ם געפיינקעניש וואו איר זון איז געווען פארשפארט און אנשפארענדיג זיך אויף איר שמעקען, האט זי געזאגט צו די טויערען וועכטער:

— לאזט מיך אריין אין געפיינקעניש, איך וויל אנשפייען אין געזיכט שמשון'ען. ער האט אין א שלאכט מיין מאן געטויט...

און די וועכטער האבען פאר איר אויפגעפענט די טויערען און זי אריינגעלאזט. און ווען זי האט דערזען איר שמשון'ען מיט די אויסגעשמאכענע אויגען, אן אפגעשארענעם, ווי ער שפאנט אין צירקעל, דרייענדיג די שווערע מילשמינער, איז זי אומגעפאלען מיט א געשריי. שמשון האט איר שטים דערקענט, אבער ער האט גארניט געזאגט, ווארים ער האט פארשטאנען אז זי איז אריינגע-קומען אהער, ווייל זי האט געזאגט אז זי איז א פלשתי'שע פרוי און אז די אלטע מומער האט זיך צוריק אויפגעשמעלט אויף די פיס, איז זי צוגעקומען צו שמשון'ען און האט אים אנגעשפיגען אין גע-זיכט אריין.

— דו האסט מיין מאן געטויט מיט דיין טיוועלשער גבורה, — נא, דו גבור, דו קנעכט וואס דו ביסט...

שמשון האט זיך אפגעשמעלט, האט אויפגעהויבען די הענט מיט די שווערע קיימען אויף זיי און האט שמיל געפרעגט:

— מומער מיינע, ווי לעכט דאס פאלק ישראל? זענען די אידען פריי פון די פלשתיים, אדער זיי זיינען אונטערדריקט?

— די פלשתים טוען אָן דעם פּאָלק ישראל אַ סך צרות. זיי פאַרנעמען די שטעט און די דערפער, זיי לייגען אַרויף שווערע שטייערען און די ברויטען פון די פעלדער און די פרוכטען פון די גערטנער נעמען זיי צו. דאָס פּאָלק קרעכט אונטער'ן פלשתי'שען יאָך...

און פון שמשונ'ס האַרץ האָט זיך אַרויסגעריסען אַ קרעכץ אַז די ווענט פונ'ם געפיינקעניש האָבען אַ צימער געטון. ער האָט ווייטער שמוערהייט גענומען שפּאַנען אין שפּאַן, וואָרים ער האָט דערהערט ווי די בייטש פונ'ם באַצווינגער האָט אַ פייף געטון אין לופטען. די מאַמע זיינע האָט זיך ווידער איינגעבויען, גענומען איר בעטלער מאַרבע אויף די הענט און אַנשפּאַרענדיג זיך אויפ'ן שמעקען. איז זי אַרויסגעגאַנגען פון די טויערען פונ'ם געפיינקעניש.

שמשון נעמט נקמה פון די פלשתים

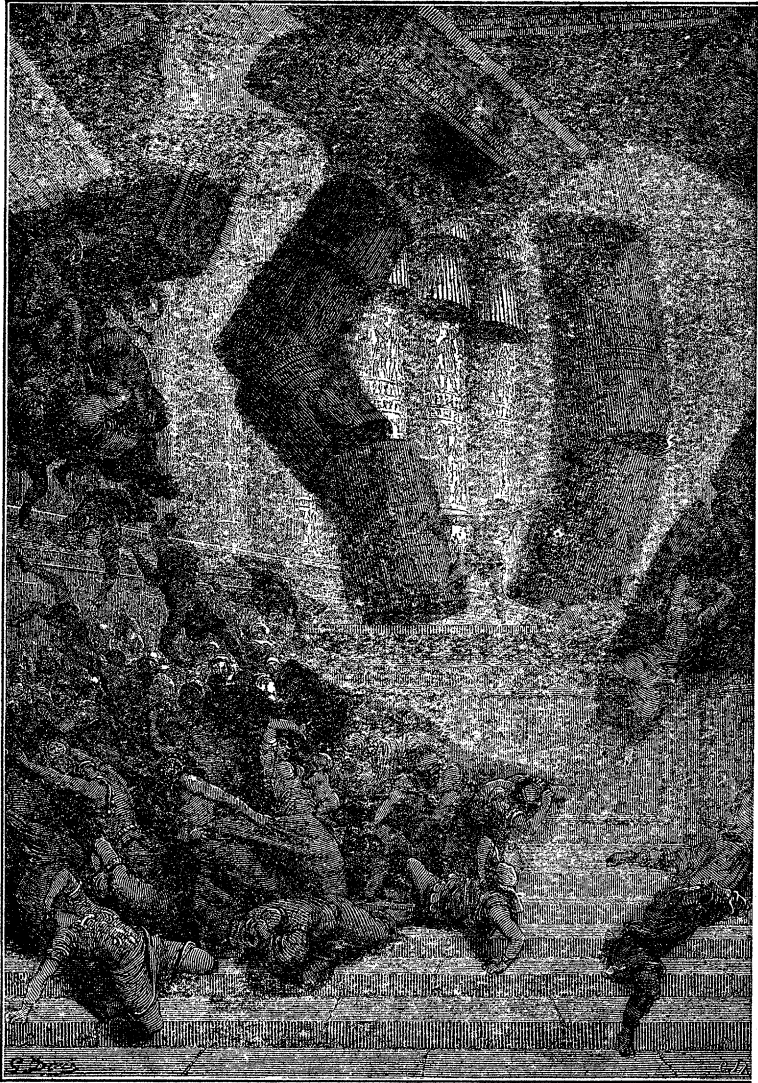
מיט דער צייט האָט ביי שמשון'ען ווידער אָנגעפאַנגען צו וואַקסען האָר און ער האָט געפילט אַז זיין קראַפט קערט זיך צו אים ווידער אום.

און וואָס גרעסער זיינע האָר זיינען געוואָרען, אַלץ שטאַרקער איז געוואָרען זיין האַפענונג אַז זיין אַמאָליגע קראַפט וועט זיך נאָך צו אים אומקערען. ער וועט נאָך ווערען צוריק דער אַמאָליגער שמשון און ער וועט זיך אַפּרעכענען מיט די פלשתים. פאַר זיך און פאַר'ן פּאָלק ישראל וועט ער זיך אַפּרעכענען און זיי וועלען מער נישט אונטערדריקען די אידען.

סע איז געווען אַ יום-טוב טאָג ביי די פלשתים. די האַרען זייערע האַבען געמאַכט אַ גרויסען מאָלצייט אינ'ם טעמפעל פּונ'ם גאָט דגון. זיי האַבען געקוילעט יונגע שעפּסעלאַך פאַר אים, געגאַסען וויין און געבראַכט פייעראַפּערען. דריי טויזענט פלשתים זענען געווען אינ'ם טעמפעל. אַלע האַבען געטרונקען און געגעסען און געפרייט יך מיט'ן גרויסען פייער טאָג, מיט'ן יום טוב פּונ'ם גאָט דגון. און דער טעמפעל דגון איז געווען פול מיט גאַלד און זילבער, דימענטען און בריליאַנטען. אַלערליי דימענטען זענען דאַרטען געווען: רוימע ווי די זון ווען זי פאַרגייט אין אַ זומערדיגען פאַרנאַכט; פּורפּערנע, ווי די וואַלקענס אַרום דער פאַרגייענדיגער זון; שוואַרצע ווי די נאַכט אין סוף חודש; גרינע ווי די וויימע לאַנקעס פון ישראל אין פּרילינגס צייט און געלע, ווי די געלע קאָרען בלימעלאַך. און דימענטען פון אַלערליי קאָלירען מיט אַמאָל זענען אויך געווען אינ'ם טעמפעל פּונ'ם גאָט דגון.

און אַז אַלע האַרען זענען שוין געווען גוט אָנגעטרונקען מיט'ן וויין, האַבען זיי זיך דערמאַנט אָן שמשון'ען. און זיי האַבען אַזוי געזאָגט איינע צו די אַנדערע:

— דער גאָט דגון האָט איבערגעענטפּערט שמשון'ען אין אונז-ערע הענט. איצט, אַז סע איז זיין יום טוב, וועלען מיר בריינגען דעם בלינדען אידישען גבור אויף דער שמחה און זיך לוסטיג מאַכען איבער אים. אונזער גאָט וועט זייער צופרידען זיין פון דעם...

שמשון נעמט נקמה פון די פלשתים

און זיי האָבען געשיקט בריינגען שמשונ'ען פון געפיינקעניש.
און זיי האָבען אים אַוועקגעשטעלט פאַר זייער גאָט דגון און יעדער
איינער פון די דריי טויזענט שכור'ע האָרען איז צוגעקומען צו אים
און האָט אים אַ רים געטון און אַ צופ געטון. אייניגע האָבען אים גע-
שטאַכען מיט נאָדלען; אַנדערע האָבען אָנגעגליט אייזענס און האָבען
זיי צוגעלייגט צו זיין קערפער. און געלאַכט האָבען זיי און געטאַנצט
אַרום אים. שמשון האָט קיין איין קרעכין נישט אַרויסגעלאָזט. ער
האַט איינגעביסען זיינע ציין אין די ליפען אַז בלוט האָט אַזש גע-
טריפט פון זיי. און אַז די פלשתיים האָבען דערזען דאָס בלוט, האָבען
זיי עס גענומען לעקען מיט זייערע צונגען ווי די דאַרשטיגע חיות
אין דער מדבר.

אַז די האָרען זענען מיט געוואָרען צו שפעטען איבער שמשונ'ען,
האָבען זיי אים איבערגעלאָזט מיט'ן וועכטער און זענען געגאַנגען
טאַנצען און הוליען. דער טעמפעל האָט געהאַט אַ באלקאָן און ער
איז געווען אונטערגעשפאַרט מיט זיילען. צווישען די זיילען האָבען
זיי געלאָזט שמשונ'ען.

— לאָז מיך אָפּ, — האָט שמשון געזאָגט צום וועכטער, — איך
וועל מיך אַליין אָנשפאַרען אָן די זיילען.
און אַז דער וועכטער האָט אים אָפּגעלאָזט, האָט שמשון אָנגע-
נומען צוויי זיילען מיט זיינע הענט און ער האָט פלוצלינג דערפילט ווי
זיין קראַפט האָט זיך צו אים אומגעקערט, פון זיין האַרץ האָט זיך
אַרויסגעריסען אַ געשריי:

— איך וויל שטאַרבען אינאיינעם מיט די פלשתיים!...

און אַז די פלשתיים האָבען דערהערט דאָס געשריי, זענען זייערע
הערצער אָפּגעשטאַרבען אין זיי, וואָרום זיי האָבען דערקענט דעם
אַמאָליגען שמשונ'ען. זיי האָבען זיך געלאָזט צו שמשונ'ען, אָבער
איידער זיי זענען צוגעקומען, האָט שוין שמשון אַ שמוּיס געטון די
זיילען און זיי האָבען זיך אָנגעהויבען צו וואַקלען. באלד האָבען זיי
זיך איבערגעבראַכען און זענען געפאלען, דער גאַנצער טעמפעל, וואָס
האַט זיך אויף זיי געהאַלטען, איז אויך אומגעפאלען און באַגראָבען
אונטער זיך די פלשתי'שע האָרען.

און שמשון אַליין איז אויך געטייט געוואָרען.

מנחם

דאס דערפעל דגניה

צווישען די בערג אינ'ם לאנד גליל, וואָס געפינט זיך אין ארץ ישראל, איז געווען אַ קליין דערפעל. אינגאנצען עמליכע שטיינערנע הייזלאך, וואָס זענען געווען צעוואַרפען און ווייט איינס פון ס'אַנדערע. דאָס דערפעל איז געווען אָפּגעריסען פון דער גאַנצער וועלט, וואָרים קיין גלייכער וועג האָט אַהין ניט געפירט, נאָר קרומע וועגלאך צווישען די בערג און אז אַ פרעמדער זאָל שוין אָפילו יא געווען וועלען קומען אין דעם דאָזיגען דערפעל, וואָלט ער אַהין ניט גע-מראָפּען. ער וואָלט זיך אזוי לאַנג געדרייט אויף די קרומע וועגלאך, ביז ער וואָלט זיך געווען פאַרבלאַנדזשעט און ניט געוואוסט וואו ער איז אין דער וועלט. דאָס דערפעל האָט געהייסען דגניה, דערפאַר וואָס אין די מאַלען אַרום דעם האָט געוואקסען פעטער און רויטער קאַרען און פון אים האָבען זיך געשפייזט די מענשען און אויך די בהמות. פּלאַקס האָט אויך דאָרט געוואקסען, האָבען די מעכטער פון דגניה אים געוויקט אין די קליינע טייכלאַך, דערנאָך אים אויסגעקלאַפּט, געשפונען אויף די שפינראַדען פּאָדים, אויסגעוועכט לייווענט אויף קליידער פאַר די איינוואוינער פון דגניה. און פון די שאַף איז געווען ווייסע און שוואַרצע און רויטע וואָל האָט מען אויסגעוועכט די שענסטע פאַרביגע קליידער, וואָס מען האָט זיי אַנגעמאַן אַלע שבת און יום-טוב.

נאָר איין מאַל אין יאָר זענען די מענשען פון דגניה, מיט זייערע ווייבער און מיט זייערע קינדער, מיט זייערע אַלטע לייט און מיט זייערע יונגע לייט געגאַנגען אין דער קרוינשטאַט ירושלים צו פרייען זיך אינאיינעם מיט אַלע אידען פונ'ם גאַנצען לאַנד מיט'ן יום-טוב פון שנים. דאָס איז געווען די פריילאַכסטע צייט פונ'ם יאָר פאַר די מענשען פון דגניה, ווי פאַר די אידען פון גאַנץ ארץ ישראל. יעדער איד האָט גענומען די ברויטען פון זיין פעלד, די פרוכטען פון זיינע ביימער, אריינגעלייגט אין קאַרבען און מיט אַ פריידיג

הארץ איז ער געגאנגען דעם ווייטען וועג קיין ירושלים. קיינער האט נישט געוואוסט פון קיין מידיגקייט, קיינעם איז דער וועג נישט געווען צו שווער, וואָרים די פרייד פונ'ם יום-טוב אין ירושלים האט אנגעפילט יעדענס הארץ מיט מונטערקייט. כאָטש די אידען פון דגניה זענען געווען אָפגעריסען פון די אידען פונ'ם גאַנצען לאַנד, האָבען זיי אָבער דאָס גאַנצע יאָר געשפייזט זייערע הערצער מיט די עראינערונגען פונ'ם פאַרגאַנגענעם יום-טוב פון שניט אין ירושלים און מיט די דערווארטונגען אויפ'ן קומענדיגען יום-טוב. זיי האָבען אַ גאַנץ יאָר איבערגערעדט וועגען דעם קאַרניוואַל אויפ'ן הר-הזתים, וועגען די טענץ און געזאַנגען, וואָס האָבען אַנגעפילט די גאַסען פון ירושלים, וועגען די יונגע לויים, אין די ווייסע זיידענע העמדער, וואָס האָבען פון זייערע פידלען, קלאַרנעמען, פייקלאַך און אַנדערע

. . . מיט זייערע ווייבער און מיט זייערע קינדער, מיט זייערע אַלטס לייט און מיט זייערע יונגע לייט זענען זיי געגאַנגען אין דער קרוינשטאָט ירושלים צו פרייען זיך אינאיינעם מיט אַלע אידען מיט'ן יום-טוב פונ'ם שניט.

כלים, אַרויסגעבראַכט וואונדערבאַרע מעלאָדיען. און וועגען בית המקדש האָבען די איינוואוינער פונ'ם דערפעל דגניה גערעדט, וועגען דעם גאַלד און זילבער, וועגען די דימענטען, בריליאַנטען און די שייַערע איידעלשמיינער, וואָס האָבען מיט זייער שיין אין שוויצענטער

קאלירען געבלענדט די אויגען און דערפרייט דאס הארץ. וועגען די
מייערע ווירוכען און שמעקעדיגע גראזען, וואס בארוישען און פאר-
שיכור'ען.

און איצט איז שוין דריי יאָר זינט ירושלים איז באלאגערט
און די איינציגע פרייד איז צוגענומען געוואָרען ביי די אידען פונ'ם
דערפעל דגניה. שוין דריי שבועות'ען קענען זיי ניט אריינקומען
אין דער קרוינשטאָט ירושלים, וואָרים דער שונא, די רוימער, האָבען
פארנומען אלע וועגען אַהין, האָבען באַ די טויערען אוועקגעשטעלט
זייערע חילות און לאָזען ניט אַרויס פון דאָרטען קיינעם און ניט
אריין קיינעם אַהין. מיט גרויס ביינקעניש דערמאָנען זיך די אידען
פון דגניה אָן יענע מעג, ווען פון אלע וועגען האָבען זיך, ווי שמילע
וואַסערען, געצויגען מחנות אידען קיין ירושלים אויפ'ן יום-טוב פון
שניט.

פאראומערט גייען זיי אַרום, מ'גייט זיי ניט איין דער שפּריי-
רעגען, וואָס קומט אין לאַנד און בריינגט ברכה אין די פעלדער;
זיי פרייען זיך נישט מיט די יונגע זאַנגען, וואָס הייבען זיך אָן צו
גאָלדיגען אויף דער זון, — זייער גליק איז זיי פאַרשמערט. אַמאל
נאָר נעמען זיי אָפּ גרוסען פון די אַנטרווענע פון ירושלים און זייערע
הערצער ווערען אַנגעפילט מיט שטאַליץ, וואָרים זיי הערען ווי די
איינוואוינער פון דער קרוינשטאָט זענען מוטיג ווי די יונגע לייבען
און גיבען זיך, ניט איבער דעם שונא אין די הענט.

יהודה

געווען איז צווישען די איינוואוינער פון דגניה א פשוט'ער, באשיידענער איד. גערופען האָט מען אים יהודה און ווייל ער איז געווען זייער אַ שטילער מענש, האָט מען אים דערפאר גערופען „יהודה דער שטילער“. ווייט פונ'ם דערפעל, צווישען צוויי בערג, האָט דער איד יהודה געהאָט זיין פעלד. אַלע פארטאָג, איידער די זון איז נאָך אויפגעגאַנגען, האָט ער פארלאָזט זיין הויז און איז געגאַנגען אויף זיין פעלד, אַמאָל צו אַקערען, אַמאָל צו זייען און אַמאָל צו שניידען. און אז די זון האָט אַריינגעקומט אין דעם טאָל, האָט זי אים שוין געפונען ביי דער אַרבעט און אז זי איז פאַרגאַנגען, האָט זי אים נאָך געלאָזט אין פעלד.

ווען די וועגען קיין ירושלים זענען נאָך געווען אַפען, איז יהודה מיט אַלע אידען פון דגניה, געגאַנגען אויף אַלע שבועות אַהין צו פרייען זיך מיט'ן גרויסען יום-טוב. דאַרמען איז ער גאָר געוואָרען אַן אַנדער מענש. דאָס געזאַנג פון דער שטאַט האָט אַנגעפילט זיין האַרץ און אים פאַר'שיכור'ט. זיינע שוואַרצע אויגען האָבען גע-ברענט ווי צוויי שוואַרצע פייערען; זיינע פיס זענען געוואָרען לייכט-ער פון ווינט און ער האָט געטאַנצט מיט אַזא ברען ווי קיינער ניט פון זיינע דאַרפסמענשען. מ'האַט געזען אַז די ברעגעס פון דעם אידענס האַרץ ווערען פאַרפלייצט מיט דער שטורמידגער פרייד.

דער איד יהודה, דער שטילער איינוואוינער פונ'ם דערפעל דגניה, האָט אויפגעשטורמט די קרוינשטאַט ירושלים מיט זיין פרייליכקייט. די יונגע טעכטער פונ'ם גאַנצען לאַנד האָבען אים געשאַנקען זייערע שטייכלען און האָבען אים צוגעפליעסקעט מיט זייערע הענט, און צוגעפויקט מיט זייערע פויקען, ווען ער האָט אַרומגעשוועבט אויף די גאַסען פון ירושלים. פון די טייערסטע וויינען האָט מען אים אַנגערונקען, די איידעלסטע בשמים האָט מען אים געשאַנקען, אַט דעם פאַרהאַרעוועטען ערד-אַרבייטער.

גאר זינט די וועגען קיין ירושלים זענען פארשמעלט געווארען פונ'ם שונא, איז דעם אידען ניט געווען צו דערקענען: א שווערער וואַלקען האָט זיך געלייגט אויף זיין פנים, דעם קאָפּ האָט ער שמענדיג געהאַלטען געבויגען, גלייך ווי די גאַנצע וועלט וואָלט זיך אים גע-לייגט אויפ'ן קאַרק. און אז ס'איז געקומען דער זומער, שניט צייט, האָט ער אַראָפּגענומען די ערשמע ברוימען, די ערשמע פּרוכטען און האָט באַהאַלטען אין שפייכלער. אַז ירושלים וועט אויסגעלייזט ווערען, אַז דער פיינט וועט פאַרטריבען ווערען פון אירע מויערען, וועט ער אָפּצאלען פאַר אַלע יאַרען.

און אַז איינמאַל האָט פאַרבלאַנדזשעט קיין דגניה שמואל דער שטיינהאַקער, וואָס האָט זיך אַרויסגעריסען פון ירושלים, האָט אים יהודה אַריינגענומען צו זיך און איז גאַר קיינמאַל נישט מיט געוואָרען צו הערען וועגען די העלדישקייטען פון די ירושלים'ער אידען.

— זיי שטייען אויפ'ן מויער, — האָט שמואל דערציילט, — און זיי וואַרפען פיער אין דעם שונא'ס לאַגער. ווי די צערייזטע לעמ-פערמען וואַרפען זיי זיך אויפ'ן פיינטס היילות; זיי מוען ניט אויס זייערע קליידער ניט באַמאַג און ניט באַנאַכט; זייערע בויגענס זענען אַלע מאַל אָנגעצויגען; זייערע אויגען ווייסען ניט פון קיין שלאָף און זייערע הענט ווייסען ניט פון קיין מידיגקייט.

און יהודה האָט צוגעהערט צו די ווערטער פון שמואל דעם שטיינהאַקער און אין זיין האַרצען האָט געברענט די קנאה, פאַר-וואָס ער איז ניט אין דער קרוינשטאַט. דער בויגען וואָלט זיך צוגעקלעפט צו זיין האַנט, די פיילען וואָלט ער געשאַרפט אויף קיזעלשטיין און די הערצער פונ'ם פיינטס היילות וואָלט ער דורכ-געלעכערט מיט זיי. ווי קען ער זיין דאָ, אַז ירושלים איז אַרומגע-רינגעלט פונ'ם בייזען רוימישען פיינט? ווי קען אים דאָ איינגיין דאָס לעבען, אַז די מויערען פון ירושלים ווערען דורכגעלעכערט פונ'ם שונא'ס העק און די גאַסען פון דער קרוינשטאַט זענען פול מיט מויער און דער הונגער איז דאָרט גרויס?

— אַך, ווי עלענד ס'איז איצט ירושלים, די שטאַט וואָס האָט אַזוי פיל מענשען, — האָט שמואל דער שטיינהאַקער ווייטער גע-רעדט, — די מאַרקען זענען ליידיק, קיינער קומט ניט קויפען און

קיינער פארקויפט ניט. די גאסען וואָס אויף זיי פלעגען אומשפּאַ-
 צירען די שענסטע מעכטער פון יהודה אין זייערע זיידענע קליידער,
 באַצירט מיט גאָלד און איידעלשטיינער, — די גאסען פון ירושלים
 זענען פול מיט אָפּגעריסענע בעטלער, וואָס זוכען אין מיסט עסען
 פאַר זיך. ר' שמעון בן גיורא'ס מאַכטער, אַט דאָס שטאַלצע מיידעל,
 וואָס איר שיינקייט האָט פאַרבלענדט די אויגען פון פרינצען און
 מלכים, זי גייט איצט אַרום אויף די גאסען און קלייבט ברעקלאַך.
 דער פּאַלאַץ, וואָס אַז אַפילו אַ הונט איז אין אים אַריינגעקומען אַ
 הונגעריגער, איז ער אַרויסגעגאַנגען אַ זאַמער, איז יעצט צעבראַכען
 פון דעם שונא'ס שאַרפע שטיינער און פּייער־צונגען וואָס ער וואַרפט.
 יהודה האָט געשוויגען, אַבער זיין האַרץ איז אין אים צעריסען
 געוואָרען אויף שטיקער. ירושלים, זיין קרוינשטאָט איז אַזוי גע-
 פאַלען. איין טרייסט איז נאָר דאָ וואָס די אידען גיבען זיך ניט
 אונטער. דער פיינט וועט מיד ווערען, ער וועט פאַרלאָזען די מויערען
 און די שטאָט ירושלים וועט צוריק אויפגעריכט ווערען, זי וועט
 צוריק ווערען די שטאָט פון אַלע שטעט, די שענסטע שטאָט אויף
 דער וועלט.

טרויער און טרייסט

ס'איז געווען ניין טעג אין חודש אָב אויפ'ן דריטען יאָר פון ירושלים'ס באַלאַגערונג. יהודה איז ווי שטענדיג געווען אין פעלד און האָט געאַקערט זיין ערד. ער איז שמיל נאַכגעגאַנגען דעם אַקער, וואָס דער איינציגער אָקס זיינער האָט געשלעפּט און זיינע מחשבות זענען געווען אין ירושלים און זיין האַרץ איז אויך דאָרט געווען. ער האָט אין האַרצען געהאַפּט אַז איבעראַיאָר, ווען דאָס נייע ברויט, וואָס ער וועט איצט פאַרזייען, וועט ציימיג ווערען, וועט ער שוין ווידער קענען קומען אין ירושלים אויף שבעות.

... פלוצלינג האָט זיך אַ פינסטערניש אָנגערוקט אויף די בערג. פון די שפיצען אָן האָט זיך די פינסטערניש גערוקט און איז געקומען אין מאָל וואו יהודה האָט געאַקערט.

פלוצלינג האָט זיך אַ פינסטערניש אָנגערוקט אויף די בערג. פון די שפיצען אָן האָט זיך דאָס פינסטערניש גערוקט און איז געקומען אין מאָל וואו יהודה האָט געאַקערט. דערנאָך האָט אָנגע-

הויבען צו דונערען, אָבער אזוי שטאַרק, אז ס'האָט זיך אויסגע-
דאַכט אז נאַנצע וועלטען ווערען צעבראַכען. די בערג האָבען גע-
צימערט ביז אין זייערע גרונטען. דער איד יהודה איז ווייטער
געגאַנגען באַם אַקער און האָט גאָר ניט געוואוסט וואָס עס האָט
באַטייט דער שווערער שמורעם אין די בערג. אָבער זיין אַקס האָט
זיך אינמיטען אָפגעשטעלט און האָט אַרויסגעלאָזט אזא טרויעריגען
מו אז דאָס האַרץ האָט געקענט צעריסען ווערען. האָט יהודה
ווייטער אים געטריבען און האָט געמיינט אז ער האָט זיך דערשראָקען
פאַר'ן שמורם. אָבער דער אַקס האָט ווייטער ניט געוואַלט גיין, ער
האָט זיך איינגעשפאַרט מיט די פיס אָן אַקער און האָט זיך ניט
געוואַלט רירען פּונ'ם אַרט. די אויגען האָבען אים אַרויסגעזעצט
פון די לעכער, די פעל האָט אויף אים געצימערט. און די דונערען
האָבען אַלץ ניט אויפגעהערט. די בערג האָבען איצט געשפיגען
מיט פייער. די הימעלען זענען געלעגען אויף זיי מיט זייערע וואַלקענס.
פאַרלוירען איז ער געשטאַנען און האָט ניט געוואוסט וואָס
סע טוט זיך דאָ אַרום אים. איז געקומען פון ערגעץ אָן אַראַבער
און האָט געזאָגט צו אים :

— שפּאַן אויס דיין אַקס פּונ'ם אַקער, איד, וואָרים דיין שטאַט
ירושלים איז פאַרוויסט געוואָרען, דער פיינט האָט זיך אַריינגעריסען
אין די טויערען פון דער שטאַט און האָט פאַרברענט דעם בית-
המקדש און די כהנים און די לויים האָט ער געטייט.

אז יהודה האָט דאָס דערהערט, איז ער געבליבען שטיין ווי
אָן אַ קאַפּ. ער האָט נאָר שמיל, קוים וואָס דער אַראַבער האָט
געהערט, געפרעגט :

— פון וואָנען ווייסטו דאָס אזוי ? דו ביזט דאָך ווייט פון
ירושלים און אַפילו דעם קעניגס בעסט פערד וואַלט ניט געקענט
אינלויפען אזא ווייטען וועג אין איין האַלבען טאַג.

— איך האָב די פינסטערע נייעס געהערט אינ'ם מרוקען פון
דיין אַקס, ער האָט די טרויעריגע בשורה געבראַכט.

האָט דער איד יהודה אויסגעשפאַנט דעם אַקס פּונ'ם אַקעראַייזען
ער האָט צעריסען אויף זיך זיינע קליידער, האָט אַ זאַק אויף זיין

לייב אָנגעטאָן און האָט אָנגעשאַמען אַש אויף זיין קאָפּ און ער האָט געוויינט און געקלאָגט אויפ'ן גרויסען אומגליק וואָס האָט געמאַכט דעם אידישען פּאָלק. ווען ער וואָלט קענען, וואָלט ער אינאיינעם מיט די אידען פון ירושלים געגאַנגען אין געפיינקעניש צו די רוימער. זיין לייב וואָלט ער אויף שטיקער צעריסען, דאָס בלוט פון זיין האַרץ וואָלט ער געלאָזט רינען אויפ'ן גאַנצען וועג פון ירושלים ביז רוים.

— די קרוין פונ'ם פּאָלק ישראל איז צוגענומען געוואָרען. ירושלים איז געפאלען אין די הענט פונ'ם פיינט און די קרוינשטאָט איז פונ'ם שונא פאַרוויסט געוואָרען. דאָס בית-המקדש איז פאַר-אומרייניגט געוואָרען פון די שכורים פון רוים. מוט אָן זעק אויף אייערע לייבער און וויינט אַלע, וואָרים איר זענט איצט געוואָרען קנעכט; דער פיינט וועט אייך דערנידעריגען און שפעמען פון אייך. וויי איז מיר, וויי איז אונז.

אַזוי האָט געקלאָגט דער איד יהודה, דער איינוואוינער פונ'ם דערפעל דגניה. זיינע אויגען זענען פאַרלאָפען מיט טרערען און פון זיין האַרץ האָט געטריפט בלוט. די גאַנצע וועלט איז פאַר אים פינסטער געוואָרען און די זון האָט אויפגעהערט צו שיינען איבער זיין קאָפּ.

דערווייל האָט אויפגעהערט צו דונערען, דאָס פינסטערניש פון די בערג איז זיך צעשוואומען און די זון האָט אַ לויטערע אַרויס-געקוקט, די גראָזען זענען אָפגעפרישט געוואָרען, ס'האָט געשמעקט מיט אַלערליי געווירציגע ריחות. האָט יהודה ניט פאַרשמאַנען ווי אַזוי די זון שיינט אַזוי ליכטיג ווען ירושלים, די שטאָט פון אַלע שמעט איז פאַרוויסט געוואָרען. און אינמיטען האָט זיך ווידער צעטראָגען דעם אַקס' אַ מו. ס'האָט זיך געהערט אין דעם מו אַזא באַהאַלמענע פרייד אַז דער איד איז ווייטער צעמישט געוואָרען. וואָס זאַל עס באַטיימען, וואָס די זון האָט אַזוי אויפגעשיינט, וואָס די גראָזען שמייכלען אַזוי און וואָס פון אַלע זייטען קומען אַזעלכע געווירציגע ריחות? און פאַרוואָס פרייט זיך אַזוי זיין אַקס? ער איז דאָך ניט מער ווי אַן ערד-אַרבייטער אין אַ פאַרוואָרפען ווינקעל אין גליל, וואָס קיין גלייכער וועג פירט ניט אַהין און די וועגעלאַך זענען אַזעלכע קרומע, — וואָס זשע קען ער וויסען? ער ווייסט נאָר אַז

פריער האָט ער געוואַלט אין ווייטאָג פאַרגיין, אַז פריער זענען
אַלע בערג געלעגען אויף זיין האַרץ און איצט איז אים געוואָרען
אַזוי לייכט און אַזוי פריידיג.

דער אַראַבער איז ווידער צוגעקומען און געזאָגט צו אים:
— איד שפּאַן איין דיין אַקס אינ'ם אַקעראַייזען, וואָרים אייער
משיח איז איצט געבאָרען געוואָרען. דער דערלייזער פון דיין פּאַלק
איז געקומען אויף דער וועלט. באַאַרבעט ווייטער דיין ערד ווי דו
האַסט געטון נעכטען און אייערנעכטען, וואָרים אייער גליק האָט
אויפגעשיינט.

— פון וואַנען ווייסטו דאָס! — האָט יהודה געפרעגט.
— דיין אַקס האָט די ליכטיגע בשורה געבראַכט. כ'האָב זי
געהערט אין זיין פריידיגען מו. ניט ווייט פון בית לחם איז דאָ אַ
דאָרף בירת ערבא. דאָרטען וואוינט זייער אַן אַרימע משפּחה.
זיי שפּייזען זיך פון דער אַרבעט פון זייערע הענט און ווייסען ניט
פון קיין רייך לעבען. אַבער זיי זענען אַ צווייג פון ישׁ'ים שטאַם
און זייער זון מנחם, וואָס איז באַ זיי געבאָרען געוואָרען אין דעם
טאַג וואָס דער פיינט האָט פאַרוויסט די קרוינשטאַט ירושלים, וועט
דערלייזען דאָס פּאַלק און וועט עס צוריק בריינגען אינ'ם אייגענעם
לאַנד.

האַט דער איד יהודה צוריק איינגעשפּאַנט דעם אַקס אין אַקער-
אייזען און האָט ווייטער געאַקערט זיין ערד.

יחודה ווערט א הענדלער פון געוואנט

ביו שפעט האָט יהודה געאַרבעט אויף זיין פעלד. די שמערען האָבען זיך שוין באַוווּזען אויפ'ן הימעל, ווען ער האָט אויסגע-שפּאַנט דעם אָקס פּונ'ם אָקער און איז געגאַנגען אַ היים. ער איז נאָך אַלץ געווען באַרוישט פון דער גוטער בשורה וואָס ער האָט געהערט. ער האָט געטראַכט באַ זיך ווי גרויס סע זענען די וואונדער אויף דער וועלט: אָט איז געווען אַ געדיכט פינסטערניש, ס'האָט גע-דונערט און געבליצט, ער אַליין איז געלעגען אין שטויב און האָט אויסגעוויינט זיינע אויגען אויפ'ן גרויסען חורבן אן באַלד דערנאָך. האָט אויפגעשיינט די זון און ער האָט דערהערט די גוטע טרייסט-רייד אַז משיח איז געבוירען געוואָרען. משיח איז געבוירען גע-וואָרען, אַ, ווי ער וואָלט געוואָלט זען דעם דערלייזער, דעם יונגען צווייג פון דוד'ס שטאַם, וואָס וועט טראַגען אויף זיין קאָפּ דוד'ס קרוין און וואָס וועט צוריק אויפבויען די פאַרוויסעטע שטאַט און דעם פאַרברענטען בית המקדש. גרויס זענען די וואונדער אויף דער וועלט און נאָך גרעסער זענען די וואונדער וואָס ווערען געטון מיט דעם אידישען פּאָלק. ווי נאָר די זון איז אויף יהודה'ס הימעלען פאַרגאַנגען, איז שוין געבוירען געוואָרען אַ נייע זון, וואָס וועט אַמאָל אויפשיינען.

דער איד יהודה איז אַ היימגעקומען צו זיין הויזגעזינד אינ'ם דערפעל דגניה און ער האָט אַזוי געזאָגט צו ווייב און קינד:

— איר ווייסט דאָך אַז איך בין אַ פשוט'ער מענש, תורה האָב איך ווייניג געלערענט, וואָרים איך בין געבוירען געוואָרען און אויסגעוואַקסען דאָ אין דגניה צווישען די בערג. אָבער מיין האַרץ איז פול מיט ביינקעניש צו זען אונזער געזאַלכטען משיח. איך וועל פאַרקויפּען מיין אָקס און וועל איינהאַנדלען אַביסעל לייזענענט און געוואַנט און וועל זיך לאָזען אויף די וועגען ביז איך וועל קומען אין דעם דאָרף בירת ערבא, וואָס געפינט זיך ניט ווייט פון בית לחם. איך וויל אַז מנחם זאל טראַגען מיינס אַ העמדעלע. און אפשר איז מיר אַנגעצייכענט אַז איך זאל אים אַנטפלעקען, וואָרים אַז ניט, פאַר וואָס זשע האָט מען קיינעם ניט דערציילט וועגען מנחם'ן,

נאָר מיר? דאָס איז ניט אומזיסט, ס'איז דאָ אַ באַהאַלטענער מיין דערביי.

האַט דאָס ווייב זיך צעוויינט:

— וואוהין וועסטו גיין, יהודה, אין אַזאַ צייט? דער שונא לוערט נאָך אויף די וועגען און דו קענסט נאָך אַריינפאַלען אין געפיינקעניש. ווער וועט אונזער פעלד באַאַרביימען, ווער וועט אונז שפייזען און קליידען? יהודה, גיי ניט, האָב מיטלייד אויף דיין ווייב און אויף דייע קינדער...

— פאַר אַריינפאַלען אין געפיינקעניש, — האָט יהודה גע- זאָגט, — האָב איך קיין מורא ניט, וואָרים מיט וואָס בין איך בעסער פון די שענסטע אידען פון ירושלים? זיי האָט געמעגט דער שונא שמידען אין קייטען און פאַרטרייבען קיין רוים און מיך ניט? און דאָס וואָס דו זאָגסט אַז דו וועסט ניט האָבען ווער ס'זאָל דיך שפייזען, האָב איך געלאָזט גענוג קאַרן און פלאַקס און וואָל אין שפייכלער וואָס ס'וועט אייך קלעקען אויף צוויי יאָר און ביז צוויי יאָר וועל איך מסתמא צוריקקומען אין די גרעניצען פון אונזער לאַנד.

און יהודה האָט גענומען מיט זיך אַ שטעקען, האָט איינגע- בונדען אין אַ פעקעל אַביסעל עסען און האָט זיך געלאָזט גיין אויפ'ן וועג קיין בירת ערבא. ער האָט צונויפגעקויפט באַ אַלע אייני- וואוינער פון דגניה די לייווענט און וואָל און איז געוואָרען אַ הענד- לער פון קינדער געוואַנט. ער איז געגאַנגען פון שטאָט צו שטאָט, פון דאָרף צו דאָרף און האָט פאַרקויפט געוואַנט פאַר די קינדער.

אויף וועגען

די וועגען זענען געווען וויס, וואָרים די אידען האָבען מורא געהאַט פאַר'ן פיינט'ס חיילות אומצוגיין. די שמעט און דערפער זענען געווען פאַרברענט און די מענשען זענען געווען דערשלאָגען. דער בראַך האָט שווער געמאַכט אימלעכענס האַרץ און באַהאַלט-ענערהייט האָבען אַלע געקלאָגט אויפ'ן חורבן, וואָרים דער פחד פאַר די רוימער איז געווען גרויס און אַפען האָט מען מורא געהאַט צו קלאָגען.

... דערווייל האָט אויפגעהערט צו דונערען, דאָס פינסטערניש פון די בערג איז זיך צעשוואַמען און די זון האָט אַ לויטערע אַרױסגעקוקט.

שוין הונדערט שמעט און דערפער איז יהודה דורכגעגאַנגען און קיינער האָט ניט געוואוסט אַז משיח איז געבוירען געוואָרען. ווי פאַרלוירענע שאַף האָבען זיך אַלע געפילט, קיינער האָט ניט געוויזען קיין גלייכען וועג וואוהיין זיך צו ווענדען. און יהודה האָט געמאַגען דעם גרויסען סוד באַ זיך אין האַרצען און האָט אים צו

קיינעם ניש אנטפלעקט. מיט גרויסע האָט ער כמעט גאַרניט גע-
רעדט, נאָר מיט די קינדער האָט ער זיך געשפּילט, געגעבען זיי
מתנות אַלערליי שפּילערייען און זיי האָבען אים דערפאַר ליב געהאַט.

אין גאַנץ ארץ ישראל האָט מען פון אים געוואוסט. „דער
גוטער הענדלער“ האָט מען אים גערופען און אז ער איז געקומען
אין אַ דאָרף צי אין אַ שמעמעל און האָט אויפ'ן מאַרק צעשמעלט
זיין געשמעל מיט'ן לייווענט, וואָל און זיידענס, האָבען זיך אַרום
אים פאַרזאמעלט די קינדער און האָבען געטאַנצט אַרום אים ווי
בינען אַרום אַ זאַפטיגער רויז. זיי האָבען געפאַשט אין די הענט-
לאַך און געשריען:

— דער גוטער הענדלער איז שוין דאָ, ער וועט אונז געבען
מתנות און שפּילערייען. גוטער הענדלער, זיי געבענטשט.

— קומט, מאַמעס, קויפט לייווענט, וואָל און זיידענס פאַר
אייערע קינדער און נאָט אייך נאָך מתנות דערצו. קומט געטרייע
מאַמעס.

זענען די מאַמעס געקומען און יהודה, דער איינוואוינער פונ'ם
דערפּעל דגניה, האָט זיי פאַרקויפט דאָס געוואנט און אז אַלע האָבען
שוין איינגעהאַנדעלט וואָס זיי האָבען באַדאַרפט, האָט ער זיין גע-
שמעל צונויפגעלייגט, דאָס פעקעל פאַרפאַקט און איז אַרום מיט
די קינדער אויפ'ן בריימען פעלד. דאָ האָט ער זיך מיט זיי געשפּילט
און זיי די קינדער האָט ער פאַרטרויט דעם גרויסען סוד אז אין
בירת ערבא איז דאָ אַ קינד מנחם, וואָס וועט דאָס לאַנד באַפרייען
פונ'ם שונא'ם יאָך און אויפבויען די חורבות.

— מנחם, — האָט ער זיי געזאָגט, — מיינט טרייסט, ער איז
געקומען אויף דער וועלט צו בריינגען טרייסט דעם פּאָלק. בענטשט
אים, קינדער, לויבט זיין נאָמען, גרויסט זיך מיט אים, וואָרים דער
טאָג וועט קומען און ער וועט זיך צו אייך באַוויזען אַ ליכטיגער,
אַ שיינענדיגער.

און אז ס'איז נאָכט געוואָרען, האָט יהודה זיך געמאַכט זיין
געלעגער אונטער אַ בוים און האָט זיך געלייגט שלאָפען. פאַרטאָג,
איידער די זון האָט נאָך אויפגעשיינט, איז ער אויפגעשטאַנען און
האָט גענומען זיך אויסשניצען שפּילערייען פאַר מנחם'ען. ער האָט

געמאכט פאר אים פונ'ם מייערסטען האַלץ ווינטמילען, דריידלאַך
און אַנדערע זאַכען און דערביי האָט ער געלויבט זיין נאַמען.
און אז ער איז געקומען אין בירת ערבא, האָט ער שוין געהאַט
אַ פולען זאַק מיט די שענסטע שפילאַכלאַך פאר מנחם'ען. און

... ער איז געגאַנגען פון שטאָט צו שטאָט, פון דאָרף צו דאָרף און
האָט פאַרקויפֿט געוואָנט פאר קינדער.

אויך האָט ער אַזעקגעלייגט דאָס בעסטע זיידענס פאר אים, דאָס
מייערסטע וואַלענס און די איידעלסטע לייווענט. אויף אַלצדינג,
וואָס ער האָט פאר מנחם'ען אַנגעגרייט, האָט ער שווער געאַרבעט
און זיינע ברכות האָבען גערוט אויף די שפילאַכלאַך און אויף די
מייערע שמאַפען.

אין דארף בירת ערבא

דאס מאַרק פלאַץ אין דאַרף בירת ערבא איז ניט געווען קיין נרוים. אַרום האָבען זיך געצויגען די הייזער ווי אַ רונדיגער רינג און אַז יהודה האָט צעשמעלט זיין געצעלט, זענען זיך באַלד צונויפֿ-געקומען אַלע מאַמעס מיט זייערע קינדער צו קויפֿען געוואַנט. באַ יעדער מאַמען האָט ער געפרעגט ווי דאָס קינד הייסט און קיין איין קינד האָט ניט געהייסען מנחם. דעם אידענס האַרץ איז פול גע-וואַרען מיט שרעק, מאַמער איז גאָר אַזאַ מנחם דאָ נישטאַ און ער איז גענאַרט.

און דאַמאָלט, אַ, וויי צו מיר, וויי צו אונז, וועט גאָר ניט זיין קיין סוף צו אונזער בראַך, וועט דאָס לאַנד בלייבען פאַרוויסט, וועט דער שונא שפּעמען פון אונז. דוד'ס קרוין וועט פאַרראַסט ווערען, ווייל קיינער וועט זי ניט אַנטון, דאָס בית־המקדש וועט בלייבען חרוב ווי סע איז איצטער. אַלע מאַמעס האָבען שוין אייג-געהאַנדעלט זייער געוואַנט און דער איד האָט נאָך אַלץ ניט צו-ניפּגעלייגט זיין פּעקעל. ער האָט געוואַרט אַז מנחם'ס מאַמע זאָל קומען קויפֿען. פּלוצלינג האָט ער דערהערט ווי איין מומער האָט געשריען צו דער צווייטער:

— פאַרוואָס גייסטו ניט קויפֿען קיין געוואַנט פאַר מנחם'ען און פאַרוואָס נעמסטו קיין מתנות ניט פאַר אים? אויב דו האָסט קיין געלט ניט, וועט דיר דער איד באַרגען, וואַרים מע רופּט אים דער גומער הענדלער, קיינער גייט פון אים ניט אַוועק מיט ליידגען.

— ווי אַזוי קען איך קויפֿען פאַר מנחם'ען געוואַנט, אַז ער איז באַ מיר געבוירען געוואַרען אינ'ם טאַג פונ'ם חורבן, — האָט אַ וויינענדיגע שטים אָפּגעענטפּערט.

און אַז יהודה האָט דערהערט די וויינענדיגע שטים, האָט זיין האַרץ אין אים אָנגעהויבען צו ציטערען פאַר פּרייד. הייסט עס אַז אין בירת ערבא איז טאַקע געבוירען געוואַרען מנחם און ער וועט זיין דער אויסלייזער פונ'ם אידישען פּאָלק. ניט אומזיסט האָט ער אומגעוואַנדערט אויף די וועגען פונ'ם לאַנד; ניט אומזיסט האָט ער

באהאלמען די טייערסטע זיידענשטאָפּען און וואָלענשטאָפּען און ניט אומזיסט האָט ער געשניצט שפּילאָכלאָך פאַר מנחם'ען. ער וועט אים איצט זען, האַלמען אויף די הענט און שפּילען זיך מיט אים. פאַרפאַקט האָט יהודה זיין געוואַנט, צונויפגעלייגט דעם גע-שמעל און איז צוגעקומען צום געצעלמ, פון וואַנעט ער האָט געהערט די וויינעדיגע שמים פון מנחם'ס מוטער. סע איז געווען אינמיטען טאָג, אַ ברענענדיגע זון האָט געהאַנגען איבער בירת ערבא און די יונגע מוטער איז געזעסען אויפ'ן שוועל פונ'ם געצעלמ אַ פאַרוויינטע ווען יהודה איז צו איר צוגעקומען. דער האָט מיט אַ שמייכל באַגריסט די יונגע פרוי:

— פרידען צו דיר, אידישע מאַכטער, פרידען צו דיין זון מנחם'ען און פרידען צו דיין גאַנצען הויזגעזינד. איך בין אַ הענדלער פון קינדער געוואַנט, קויף באַ מיר עפעס פאַר דיין מנחם'ען און איך וועל דיר גיבען נאָך מתנות און שפּילאָכלאָך פאַר אים.

און די מוטער האָט געהאַלמען מנחם'ען אויף די הענט און זי האָט גאַרניט געענטפערט, נאָר פון אירע אויגען האַבען זיך געגאַסען טרערען און זענען געפאַלען אויפ'ן קינד'ס געזיכט ווי הייסע טראָפענס. — וואָס וויינטו, — האָט דער איד יהודה געפרעגט, — פאַר-וואָס באַגיסטו מיט טרערען מנחם'ס געזיכט?

— ווי זאָל איך ניט וויינען, — האָט די מוטער אויפגעהויבען איר קול, — אז איך בין אזוי פאַרשאַלמען? אינ'ם טאָג, ווען דער פיינט האָט זיך אַריינגעריסען אין אונזער קרוינשטאָט ירושלים, איז באַ מיר מנחם געבוירען געוואָרען. ער איז געקומען אינאיינעם מיט'ן אומגליק אויף מיין פאַלק. איך האָב אין מיין בויד די קללה געטראָגען און דו ווילסט נאָך איך זאָל קויפען געוואַנט פאַר מנחם'ען. — שלעכטס רעדען דייע ליפען, — האָט יהודה געזאָגט, —

ניט וויינען דאַרפסטו, נאָר פרייען זיך, וואָרים דיין מנחם איז גע-קומען אויף דער וועלט אויסצולייזען דאָס אידישע פאַלק, צו זיין אַ טרייסט פאַר דעם. ניט קיין קללה האַסטו געטראָגען, נאָר אַ ברכה פאַר דיין פאַלק.

— וואָס רעדסטו, פרעמדער מאַן? ביסטו געקומען שפעטען פון אַן אַרימער אומגליקליכער פרוי? מיין מאַן איז אין גלות פאַר-

מריבען, וואָרעם ער איז געשטאַנען אויף דער ירושלים'ער פעסטונג
און איצט בין איך איינע אליין מיט מיין אומגליק אויף מיינע הענט,
ביסטו נאָך געקומען שפעטען פון מיר. דו טוסט ניט גוט, הענדלער,
גיי צוועק פון מיר און לאָז מיך וויינען אין מיין עלענדקייט.
דאָס קינד האָט זיך אַ צאָפּעל געטון אויף דער מוטערס הענט
און יהודה האָט זיך צוגעבויען צו דעם און איינגעקוקט זיך אין זיינע
שוואַרצע אויגען. און געדאַכט האָט זיך אים אַז דאָס קינד קוקט
אים גלייך אין די אויגען אַריין און רעדט צו אים עפעס וואָס ער
פאַרשטייט ניט.

און אַנגערופען האָט זיך דער איד יהודה צו דער פאַרוויינטער
מוטער:

— איך האָב איצט אַריינגעקוקט אין די אַפּגרונטען פון דיין
מנחם'ס אויגען און איך האָב געזען אין זיי דעם טיפען סוד פון
דערלייזונג פאַר אונזער פאַריאָגט פּאַלק.

— ווער ביסטו, וואָס דו רעדסט אַזעלכע ווערטער? — האָט
זיך די מוטער פאַרוואַנדערט, — מיר האָבען איצט קיין נביאים
ניט, זיי זענען אַלע פאַרטריבען אין גלות און דו רעדסט ווי אַ נביא.
זאָג מיר, פּרעמדער, ווער ביסטו און פאַרוואָס זאָל איך דיר גלייבען?
— איך בין אַ הענדלער און איך בין אויסגעווען אין אַלע
ווינקעלאַך פּונ'ם לאַנד ביז די וועגען האָבען מיך געבראַכט אַהער
קיין בירת ערבא איך זאָל מיט מיינע אייגענע אויגען זען מנחם'ען,
אַריינקוקען אין די שוואַרצע אַפּגרונטען פון זיין בליק. און אין דער
היים האָב איך געוואוינט אין אַ קליין דערפעל, פאַרוואַרפען אינ'ם
גליל.

— פאַרוואָס זשע ביסטו אַזוי זיכער אַז מנחם מיין זון איז
געקומען אויסצולייזען די אידען, אַז אליין ביסטו קיין נביא ניט און
גאַטס וואָרט איז גיט אויף דיין צונג?

— ווען איך האָב דערהערט אַז ירושלים איז פאַרוויסט געוואָרען,
האַט פון מיין האַרץ גערונען אַ שטראָם בלוט און דערנאָך איז מיר
מיין וואונד פּלוצלינג געהיילט געוואָרען און דאָס איז דערפאַר וואָס
מע האָט דערפילט אַז דער אויסלייזער איז געקומען אויף דער וועלט.
ניט קיין נביא בין איך, נאָר אַ אידישער הענדלער.

און דער איד יהודה האָט ווידער צעלייגט זיין פעקעל געוואָנט

און גענומען ווייזען:

— דו זעסט, אָט דאָס זיידענשטאָף מיט די גרויסע ווייסע בלומען, דאָס איז פאַר אים. נעם עס און ניי אויף פאַר אים די שענסטע קליידער. און דאָס וואָלענס נעם און דאָס געוואָנט, וואָס איז ווייס. ווי דער שניי אויפ'ן חרמון און איידעל ווי דאָס געזיכט פונ'ם קעניגס מאַכטער. נעם און פּוין אויס מנחם'ען און פריי זיך מיט אים, אידישע מאַכטער.

און יהודה האָט גענומען דאָס קינד אויף די הענט און האָט זיך אוועקגעזעצט מיט דעם אונטער אַ ברייט צעצווייגטען בוים וואו ער האָט זיך גענומען שפּילען מיט דעם. ער האָט אַרויסגענומען אַלע שפּילעכלאָך וואָס ער האָט אָנגעגרייט פאַר אים.

און אז ער האָט אַרויסגענומען פון זיין מאַרבע אַן אויסגע- שניצט לייבעלע, וואָס ער האָט געמאַכט, ווען ער האָט איינמאַל אין אַ מאָג גערוט אין אַ וואַלד אין די אפרים-בערג, האָט דאָס קינד אויסגעשמרעקט די הענטלאָך און זיך געצויגען צו דעם. און געדאַכט האָט זיך יהודה'ן אז די אויגען באַם קינד האָבען אויפגעפלאַמט. און געזאָגט האָט ער צו זיך אַליין אז מנחם וועט זיין שמאַרק ווי אַ לייב און אז ער וועט פאַרצוקען אַלע פיינט פונ'ם אידישען פּאָלק.

דאָס קינד האָט זיך אַזוי לאַנג געשפּילט באַ יהודה'ן אויף די הענט, ביז סע איז איינשלאַפען געוואָרען. און גענומען האָט עס דער איד און האָט עס אוועקגעטראָגען צו דער מוטער און שפּילער- הייט האָט ער צו איר געזאָגט:

— ער איז איינגעשלאַפען, לייג אים אַריין אין וויגעל און וואַך איבער אים סע זאָל אים קיין שלעכטס ניט געשען. היט אים ווי דיין אויג אין קאַפּ.

און ער האָט איבערגעלאָזט פאַר מנחם'ען אַלערליי שמאַפען און שפּילעכלאָך און איז מיט'ן פעקעל זיינעם אוועקגעגאַנגען ווייטער אין זיין וועג פון וואַנדער. אַבער איצט איז ער שוין געגאַנגען צוריק מיט דער גרויסער בשורה אויף זיינע ליפען.

מנחם פאר'שווינדט

און נאך עמליכע וואַכען וואַנדער איז יהודה צוריקגעקומען אין זיין דערפעל דגניה. זיין הויזגעזינד האָט ער געטראָפּען זייער פאַר-אַרימט און אַז זיין ווייב האָט אים דערזען אַ באַוואַקסענעם און אַ ליכטיגען מיט פּריידיגע אויגען, האָט זי אויסגעשריען:
— יהודה, וואו ביסטו געווען? דו ביסט באַוואַקסען ווי איינער וואָס האָט געלעבט מיט די חיות אין וואַלד, אָבער דו זעסט אויס גליקלאַך...

— יא אײך בין גליקלאַך, וואָרים אײך האָב געפונען מנחם'ען, דעם דערלייזער פונ'ם אידישען פּאָלק.

און דאָס ווייב איז געוואָרען פּריילאַך, וואָרים זי איז געווען אַ גוטע אידישע טאַכטער און האָט געוואַלט דאָס פּאָלק זאָל דער-לייזט ווערען. האָט זי געמיינט אַז דער דערלייזער איז שוין אַ דער-וואַקסענער איד און אַז באַלד וועט ער באַפּרייען די אידען.
— ווען וועט ער קומען? — האָט זי מיט פּרייד געפּרעגט, — אײך וויל אײם שוין זען און דאָס אידישע לאַנד וויל אײך שוין זען באַפּרייט...

— ניין, — האָט יהודה געענטפּערט, — ער וועט אַזוי גיך ניט קומען, וואָרים ער ליגט נאָך אין וויג און זיין מוטער האַדעוועט אים נאָך מיט איר מילך. אָבער ער וועט זיין דער משיח. אײך האָב אריינגעקוקט אין די אַפּגרונטען פון זיינע שוואַרצע אויגען...

און יהודה האָט פּלוצלינג אויסגעשריען מיט באַגייסטערונג און דאָס פנים זיינס האָט אויפגעשיינט ווי באַלויכטען פון אַ פּלאַס:
— שטאַרק וועט ער זיין ווי אַ לייב. אײך האָב אים געגעבען אַ הילצערן לייבעלע און ער האָט אויסגעשמערקט זיינע הענטלאַך צו דעם. דאָס איז אַ צייכען אַז ער האָט אין זיין נשמה דעם מוט צו קעמפען און צו שפּילען זיך מיט לייבען...

און אַלע פּאַרנאַכט האָט יהודה צונויפגעזאַמעלט די אידען פון דגניה און ער האָט זיי דערציילט די וואַנדער פון מנחם'ען. די אידען

האָבען זיך צוגעהערט צו זיינע ווערטער און זיי האָבען אים מקנא געווען וואָס ער האָט געהאַט דאָס גליק מיט זיינע אויגען אַליין צו זען דאָס קינד, וואָס וועט דאָס אידיש לאַנד אויסלייזען און צוריק-בריינגען די פּאַרטריבענע זין.

— איר הערט, די מוטער זיינע האָט דאָך אים געשאַלטען, ווייל זי האָט געמיינט אַז ער האָט געבראַכט די קללה אויפ'ן פּאַלק...

אין דער שטילקייט פון דער דגניה'ר נאַכט האָט יהודה דער-ציילט די אידען ווי מנחם זעט אויס, ווי ער שפילט זיך באַ דער מוטער אויפ'ן שוים און געטרייסט זענען די אידען געוואָרען און מיט גליקעליגקייט זענען זייערע הערצער אָנגעפילט געוואָרען.

... פּלוצלינג האָט ער דערהערט ווי איין מוטער האָט געשריען צו דער צווייטער:

— פאַר וואָס גייסטו ניט קויפּען קיין געוואַנט פאַר מנחם'ען און פאַר וואָס נעמסטו ניט קיין מתנות פאַר אים?

דער איד יהודה האָט צוריק אָפּגעקויפט זיין אַקס און ער האָט זיך ווידער גענומען באַאַרביימען זיין ערד, ווי ער האָט געטון אַלע יאַרען זיינע, ווען ער איז נאָך געווען אַן ערד אַרביימער צווישען די הויכע בערג פּונ'ם גליל.

איינמאל איז ער מיט זיין אָקס געווען אויפ'ן פעלד און פלוצלינג
איז געקומען אַ שמורעמווינט. ביימער האָט ער אויסגעריסען מיט
זייערע וואַרצלען, בערג האָט ער געמאַכט ציטערען. און אז יהודה
האָט אויפגעהויבען זיינע אויגען צום הימעל, האָט ער געזען אז אַ וואונ-
דערליכע לויטערקייט איז צעגאַסען פון איין ברעג ביי צום אַנדערען.
אַזא לויטערקייט, וואָס ליכטיגער איז עס נאָך פון דער זון. אונטען
אַ שמורעס און אויבען אַ וואונדערליכע ליכטיגקייט, וואָס קען עס
באַטייטען ?

... — דו זעסט, אָט דאָס זיידענשטאַף מיט די גרויסע זויסע בלומען,
דאָס איז פאַר אים. נעם עס און ניי אויף פאַר אים די שענסטע קליידער.

און יהודה'ס אָקס ווייטער געמרוקעט און יהודה האָט
ניט פאַרשטאַנען דעם באַשייד דערצו. פלוצלינג האָט ער דערהערט
ווי איבער זיין קאָפּ האָט זיך עפעס פאַרבייגעטראָגען און אין דעם
שמורעמווינט האָט זיך אים געדאַכט אז ער הערט מנחם'ס שטים.
איז ער דערציטערט געוואָרען און איז געפאַלען מיט זיין געזיכט
צו דער ערד.

יהודה האָט באלד אויסגעשפּאַנט דעם אָקס, האָט געלאָזט
דעם אָקעראַיזען אינמיטען פעלד און איז אַהיים געקומען. און צו

זיין ווייב האָט ער געזאָגט מיט אַ צימערדדיג, דערשראָקען קול:
— מע רופט מיך ווידער. איך האָב געהערט ווי מנחם האָט
דורכגעשוועבט איבער מיין קאָפּ און ער האָט עפעס געזאָגט.
— דאָס האָט זיך דיר נאָר אויסגעדאַכט, יהודה, — האָט אים
דאָס ווייב געענטפערט, — ס'איז ניט מער ווי דער שמורעם.
— ניין, איך האָב דערפילט מיט מיין האַרץ אז עפעס איז
געשען מיט מנחם'ען. איך וועל גיין אין בירת ערבא.
דאָס ווייב און אלע דאָרפסמענשען האָבען אים געבענטשט
אויפ'ן וועג און יהודה איז מיט זיין פעקעל אויף די פלייצעס ווייטער
געגאַנגען אויפ'ן וועג קיין בירת ערבא.

דאָס איז געווען אין אָנהייב הערבסט, ווען די יונגען און די
מודען פון גליל האָבען צונויפגעזאַמעלט די תבואה אין די שייערען.
און אין יענער צייט האָט דער פיינט נאָכמער געדריקט די
אידען. די האַרען פון רוים זענען געקומען אויף די אידישע פעלדער
און האָבען צוגענומען די ברוימען פאַר דער מלוכה. און די אידען,
וואָס האָבען שוין באַהאַלטען די ברוימען אין די שייערען, האָבען
זיי געשמיסען און געצוואונגען זיי צו גיבען די שלימען און אַליין
אַנפילען די זעק און אַנלאָדען די וועגענער אַוועקצופירען זיי קיין
רוים. און דאָס פאַלק האָט געהונגערט און געקרעכצט אונטער'ן
שווערען יאָך. פון די געוויינען פון די הונגעריגע קינדער האָבען זיך די
הימעלן געשפאַלטען, אַבער קיינער האָט זיך צו זיי ניט צוגעהערט,
וואַרים די הערצער פון די פיינט זענען געווען האַרט ווי קיזעלשטיין.
אַז יהודה איז פאַרבייגעגאַנגען אַ דאָרף, האָט ער פאַרזאַמעלט
אַלע אידען און האָט צו זיי גערעדט און געטרייסט זיי:

— דער דערלייזער איז שוין געבוירען געוואָרען. ווען דער
פיינט האָט אין זיין ווילדען צאַרען פאַרוויסט די הייליגע שמאַט
ירושלים, איז ער געבוירען געוואָרען. ער איז אַ קינד פון ישי'ס
שמאַם און ער וועט טראָגען דוד'ס קרוין אויף זיין געזאַלכטען קאָפּ...
אין איינער אַ נאַכט איז יהודה געקומען קיין בירת ערבא און
ער האָט איבערגענעכטיגט אין וועלדעל לעבען דאָרף. אינדערפרי
איז ער געגאַנגען צום געצעלט וואו מנחם'ס מוטער האָט געוואוינט

און אויף דער שוועל האָט ער זי געטראָפּען אַ טרויעריגע און פאַר-
וויינטע.

— וואו איז מנחם? — האָט יהודה געפרעגט און זיין האַרץ
אין אים האָט געצימערט.

— דער ווינט האָט אים פאַרטראָגען, — האָט די מוטערגע-
ענטפערט, — איך בין געשטאַנען מיט אים אויף דער שוועל פון
מיין געצעלט און געלאָבט זיך מיט זיין ליכטיגען שמייכל, איז גע-
קומען אַ שטורעמווינט און האָט אויסגעריסען דאָס קינד פון מייע
הענט...

— האָסטו אים געהיט?

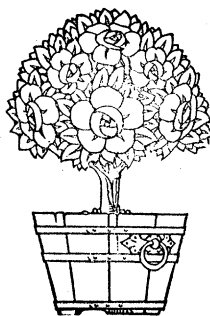

... — דער ווינט האָט אים פאַרטראָגען. איך בין געשטאַנען אויף
דער שוועל פון מיין געצעלט, איז געקומען אַ שטורעמווינט און האָט אויס-
געריסען דאָס קינד פון מייע הענט.

— ווי מייע אויגען אין קאָפּ. קיינמאַל פון אים ניט אָפּגע-
טראָפען. נאָר דער ווינט האָט אים צוגענומען און אז איך האָב
אויסגעשמרעקט מייע הענט צו אים, האָב איך אים ניט געקענט
דערגרייכען. איך האָב געזען זיין שמייכל און ער איז פאַרשוואונדען,
וויי איז צו מייע טעג, — האָט די מוטער געוויינט מיט ביטערע
מרענען...

יהודה האָט איצט פאַרשטאַנען וואָס דער שמורעמווינט איבער
זיין קאַפּ האָט באַטייט און ער האָט געזאָגט:
— וויין ניט, מנחם'ען איז קיין שלעכטס ניט געשען. ער איז
פאַרשוואַנדען און ער וועט זיך צוריקקערען אין דער ריכטיגער
צייט, ווען די דערלייזונג וועט קומען...

און דער איד יהודה האָט זיך ווידער געלאָזט וואַנדערען אויף
וועגען און האָט זיך צוגעהערט צום שמורעמס צאַרענדיג בלאַזען אין
די פינסטערע נעכט, ווען ער איז געלעגען אויף זיין פעקעל ערגעץ
אין אַ וועלדעל, אָדער אויף אַ פליין.

די גאלדענע האר

ר' חנינא איז געווען א געלערנטער און ערליכער מאן. ער האט געהאט א סך תלמידים, וואס האָבען ביי אים געלערנט חכמה און זיי זענען אויך געווען אזוי פרום און ערליך ווי ער. אין דער פרי, ווי די זון האָט נאָר אויפגעשיינט, איז ר' חנינא מיט זיינע תלמידים ארויסגעגאנגען אויפ'ן פעלד און זיי האָבען אַלע אינאיינעם באַארבייט די ערד און ווען די זון איז געקומען אינמיטען הימעל, האָבען זיי זיך געזעצט אונטער'ן שאַמען פון אַ ברייטען, צעצווייגטען בוים און ר' חנינא האָט מיט זיינע תלמידים געלערנט אַלערליי חכמות פון דער וועלט.

אין יענער צייט האָט אין שומרון, דער קרוינשטאָט פון ישראל, געקעניגט זייער אַ שלעכטער מלך. אַלע האָבען דעם מלך פיינט געהאט און ער האָט פיינט געהאט אַלעמען. ער האָט געדריקט דאָס פּאָלק, האָט אַרויפגעלייגט אויף אים שווערע צינוען און האָט צוגענומען ביי די ערד-אַרבייטער די בעסטע ברוימען פון זייערע פעלדער, און ביי די פּאַסטוכער — די בעסטע שאַף און רינדער. און וואָס מער ער האָט דאָס פּאָלק געדריקט, אַלץ מער האָט עס אים פיינט געהאט; און וואָס מער דאָס פּאָלק האָט אים פיינט געהאט, אַלץ מער האָט ער פיינט געהאט דאָס פּאָלק.

און אפילו זיינע ראַט-געבער האָט דער מלך פיינט געהאט. ער האָט שמענדיג מורא געהאט אַז זיי לוייערען אויף זיין לעבען, און אַז זיי פלעגען אים עפעס ראַטען, וואָס אים איז נישט געפעלען געוואָרען, האָט ער צאָרנדיג אויסגעשריען:

— אַ, איך ווייס, איר ראַט מיך אוממיסמען שלעכט, כדי מיך צו פאַרפירען! — און ער האָט באַפוילען צוויי פון די ראַט-געבער צו טוימען, כדי די אַנדערע זאָלען וויסען און מורא האָבען. האָט דער שלעכטער מלך פון ישראל געהערט וועגען ר' חנינא און, וועגען זיין ערליכקייט און וועגען זיין קלוגשאַפט, האָט ער

געשיקט א רייטער אין'ם דערפעל וואו ר' חנינא האָט געוואוינט
און האָט אים געבראַכט אין פּאַלאַץ אַרײַן. און ווען ר' חנינא איז
געשטאַנען פאַר'ן מלך, האָט ער צו אים געזאָגט:

— חנינא, איך האָב געהערט דערציילען, אז דו ביזט זייער
א געלערנטער און קלוגער מאַן. איך האָב אויך געהערט, אז דו ביזט
אן אַרענטליכער און ערליכער מאַן. איך וועל דיך דערפאַר מאַכען
פאַר מיין עלטסטען ראַט-געבער.

האָט ר' חנינא זיך געבוקט פאַר'ן מלך און געזאָגט:

— אדוני קעניג, אויב איך בין געלערנט און קלוג, ווילסטו דאָך
געוויס איך זאָל אַנדערע אויך לערנען, אז זיי זאָלען זיין אזוי ווי
איך, ווי-זשע קען איך פאַרלאָזען מיינע תלמידים?

— נעם דיינע תלמידים מיט זיך אין מיין פּאַלאַץ, איך וועל
באַפעלען מיינע הויפּלייט זיי זאָלען אייך באַדינען. — האָט דער
מלך געזאָגט.

— ניין, אדוני מלך, מיר ווילען נישט עסען קיין אומזיסט
ברויט. די חכמה קען נאָר קומען צו דעם וואָס אַרבייט אויף זיין
ברויט. מייל אונז אָפּ אַ שטיק פון דיינע פעלדער און מיר וועלען
דאָס פעלד באַאַרבייטען און לערנען. און ווען דו וועסט מיך דאַרפֿען,
וועסטו מיך שיקען רופֿען.

איז דעם מלך זייער געפעלען געוואָרען ר' חנינא'ס ווערטער
און ער האָט געמאָן ווי ער האָט אים געבעטען. ר' חנינא מיט
זיינע תלמידים האָבען זיך באַזעצט לעבען שומרון אויף דעם מלך'ס
פעלד און זיי פלעגען ווי שטענדיג אויפשטיין מיט'ן טאָג גלייך און
באַאַרבייטען דאָס פעלד און דערנאָך, ווען די זון איז געקומען אינ-
מיטען הימעל, האָבען זיי זיך געזעצט אונטער'ן שאַמען פון אַ בוים
און געלערנט חכמה.

דער מלך האָט ר' חנינא'ן זייער ליב געהאַט פאַר זיין ערליכ-
קייט און די אַנדערע ראַט-געבער האָט ער נאָך מער פיינט באַקומען.
האָבען די ראַט-געבער צווישען זיך גערעדט:

— זינט ר' חנינא איז געקומען צום מלך, איז ער נאָך געוואָרען
ערגער צו אונז. מיר דאַרפֿען זען פון ר' חנינא'ן פטור ווערען.
ער דערציילט אדאי אויף אונז שלעכטס.

און צווישען די ראט-געבער איז געווען איינער א גוטער, האָט
ער געזאָגט צו זיינע חברים :

— ניין, איר האָט אַ מעות, ר' חנינא וועט אויף אייך נישט
ריידען קיין שלעכטס, איך קען אים גוט און ווייס, אַז ער איז דער
ערלאַכסטער מענש אין דער וועלט. מיר דאַרפען זוכען אַנדערע
וועגען ווי אַזוי דעם קעניג בעסער צו מאַכען. אַ, איך האָב אַ
מיטעל, דער קעניג האָט נישט קיין ווייב, וועלען מיר אים ראַטען
ער זאָל חתונה האַבען, אפשר וועט ער דאַמאַלס בעסער ווערען.
מיר וועלען אויסקלייבען פאַר אים אַ גוטע און ערליכע אידישע
מאַכטער און זי וועט ווייכער מאַכען זיין ביזן האַרץ.

די עצה איז געפעלען געוואָרען אַלע ראַט-געבער און זיי זענען
געקומען צום מלך און אים געראַטען ער זאָל חתונה האַבען. אַבער
ער האָט אַפילו נישט געוואָלט הערען. ער האָט אויף זיי ביז
אַנגעשריען און האָט זיי פאַרטריבען פון זיך.

אין אַ צייט אַרום איז דער מלך געזעסען אין זיין גאַרטען
אַנגעלענט אויף אַ שטול פון צעדער-האַלץ און האָט געקוקט פון
ווייסען ווי זיינע דינער טראָגען אין פאַלאַץ אַרײַן אַלע פרוכטען
וואָס זיי האַבען צוגענומען פון דעם פאַלקס גערטענער. פּלוצלינג
איז געקומען צולויפען אַ פּויגעל, וואָס דער קעניג האָט נאָך אַזעלכען
קינמאַל נישט געזען. דער פּויגעל האָט זיך אַראַפּגעלאָזט צום
קעניג'ס קני און האָט אַנידערגעלייגט אויף זיין האַנט אַ האַר און
איז אַוועקגעפּלויגען. דער מלך האָט גענומען די האַר און האָט
געזען אז זי איז אַ גאַלדענע. אַקעגען דער זון האָט זי געגלאַנצט
און האָט אויסגעזען ווי אַ גאַלדענער שטראַל.

האָט דער מלך באַלד געשיקט רופּען זיינע ראַטגעבער און
האָט צו זיי געזאָגט :

— איר האָט מיך געראַטען איך זאָל חתונה האַבען און איך
האָב אייך נישט געוואָלט הערען. איצט האָב איך זיך איבער-
גערעכענט און איך וועל חתונה האַבען מיט דער מיידעל, וועמעס
האַר דאָס איז. איר דאַרפט מיר געפינען די מיידעל, אַז נישט וועל
איך אייך טויטען. נו, גייט דערפּילט מיין באַפעל.

האָבען זיך די ראָט-געבער זייער דערשראָקען, וואָרים זיי האָבען
נישט געוואוסט וואו צו געפינען די מיידעל, וואָס די גאָלדענע האָר
איז אירע. האָבען זיי געזאָגט צום מלך :

— גרויסער הערשער, דו האָסט ביי זיך אזא קלוגען ראָט-
געבער ווי ר' חנינא, באַפעל אים, וועט ער געפינען די מיידעל וואָס
די גאָלדענע האָר איז אירע.

און געטראַכט האָבען זיי ביי זיך: ר' חנינא וועט די מיידעל
נישט געפינען און דער מלך וועט אים דערפאַר טויטען, וועלען
מיר דערווייל פֿטור ווערען פון אים.

האָט דער מלך געשיקט רופען ר' חנינאָן, און ער איז געקומען.
— חנינא, — האָט דער מלך צו אים געזאָגט, — איצט איז
געקומען די צייט זאָלסט באַווייזען ווי גרויס דיין קלוגשאַפט איז:
געפין די מיידעל וואָס די גאָלדענע האָר איז אירע און בריינג זי
צו מיר, וועל איך זי מאַכען פאַר דער מלכה פון ישראל. און
טאָמער געפינסטו זי נישט, וועל איך דיך טויטען.

האָט ר' חנינא מיטגענומען דריי ברויט און צוועלף גולדען
און האָט זיך געלאָזט אין וועג אַרײַן. דעם ערשטען טאָג האָט ער
זיך געלייגט שלאָפען אונטער אַ בוים, וואָרים ער איז מיד געווען
פונ'ם וועג. הערט ער ווי אַ ראב קראַקעט אויפ'ן בוים. קראַ-קראַ-
קראַ-קראַ! האָט ר' חנינא פאַרשמאַצען, אז דער ראב איז הונגעריג,
האָט ער אים אַוועקגעגעבען איין ברויט פון זיינע דריי ברויטען.
אויפ'ן צווייטען טאָג האָט ער באַגעגענט אַן אויסגעדאַרטען הונט,
וואָס האָט געקוקט אויף אים מיט ברענענדיגע אויגען. און ר'
חנינא האָט דעם הונט אַוועקגעגעבען זיין לעצט ברויט. ער איז
געגאַנגען ווייטער דורך פעלדער און וועלדער ביז ער איז געקומען
צו אַ גרויסען טײַך. זעט ער ווי פישער האָבען געפאַנגען אַ פיש
און ווי דער פיש צאָפעלט זיך אין די נעצען. האָט ר' חנינא
באַצאָלט די פישער פאַר'ן פיש די צוועלף גולדען וואָס ער האָט
מיט זיך געהאַט און דעם פיש האָט ער צוריק אַרײַנגעלאָזט אין
טייך אַרײַן.

און ר' חנינא איז ווייטער געגאַנגען ביז ער איז געקומען צו
אַ ווייטען פרעמדען לאַנד. אין יענעם לאַנד איז דעם טאָג געווען

א יום טוב און ר' חנינא האָט געזען ווי דאָס פּאַלק איז געגאַנגען
איבער די גאַסען און האָט געזונגען און האָט געלויבט זיין גוטע
קעניגין. האָט ר' חנינא אָפּגעשמעלט איינעם פּונ'ם פּאַלק און אים
געפרעגט:

— זאָג מיר, גוטער מענש, ווי זעט אױס אייער קעניגין?
— אונזער קעניגין האָט בלויז אויגען ווי דער הימעל און
גאַלדענע האָר ווי די זון און גוט איז זי ווי אַ מלאַך. געלויבט
איז אונזער קעניגין!

איז ר' חנינא געקומען צו דער קעניגין פּאַלאַץ און האָט
געבעטען מ'זאָל אים אַרײַנגלאָזען. האָכען זיך די דינער פּון אים
אױסגעלאַכט:

— פּון וואָנעט קומסטו, פרעמדער מענש? דו ווייסט נישט
ווי באַ אונז פירט זיך: באַ אונז קען יעדער זען די קעניגין ווען
ער וויל און ער דאַרף זיך באַ קיינעם נישט אָנפרעגען. אונזער
קעניגין האָט פאַר קיינעם קיין מורא נישט. זי טוט יעדען גוטם
און יעדער טוט איר גוטם.

איז ר' חנינא אַרײַנגעקומען צו דער קעניגין און האָט געזען
אַז אירע האָר זיינען פּונקט אַזעלכע ווי די גאַלדענע האָר וואָס
דער פּויגעל האָט געבראַכט דעם מלך פּון ישׂראל, און ער האָט צו
איר געזאָגט:

— גוטע קעניגין, איך האָב געהערט ווי דאָס פּאַלק זינגט
דיר לידער און לויבט דיך. איצט בין איך געקומען צו דיר פּון
ווייסען און איך וויל דו זאָלסט מיט מיר פּאַרען אין מיין לאַנד
און חתונה האָבען מיט'ן מלך פּון ישׂראל. נאָר דו מיט דיין גוטם-
קייט וועסט קענען וויכער מאַכען זיין ביזן האַרץ און לייטערען
זיין נשמה. ס'איז אַזוי באַשערט, וואָרים אַ פּויגעל האָט געבראַכט
צום מלך'ס קני דיינע אַ האָר.

אַז די קעניגין האָט דאָס דערהערט, האָט זי אױסגעשריען:
— איצט זע איך שוין, וואָס דער פּויגעל האָט דאַמאַלס אױס-
געריסען מיינע אַ האָר. איך בין איינמאַל געשטאַנען אין גאַרטען
און געוואָשען מיין קאַפּ אין די קלאַרע וואַסערען פּונ'ם טײַך, איז
פּלוצלינג געקומען אַ פּויגעל, אַזאָ וואָס איך האָב נאָך קיינמאַל זיין

גלייכען נישט געזען, און ער האט זיך געזעצט אויף מיין קאפ און האט אויסגעריסען א האר. גוט, איך וועל גיין מיט דיר, אבער פריער וויל איך דיך אויספרואווען מיט צוויי זאכען. ערשמענס, וויל איך זאלסט מיר בריינגען אין אט די צוויי קריגעלאך וואסער, איין קריגעלע מיט גן-עדן וואסער און דאס צווייטע מיט גהינום וואסער.

און די גוטע קעניגין האט ר' חנינא'ן געגעבען די צוויי קריג-עלאך. איז ער ארויסגעגאנגען אין דרויסען און האט זיך געטראכט: „וואו וועל איך נעמען גן-עדן וואסער און גהינום-וואסער? איך בין פארלארען“.

און ווי ער שטייט אזוי. דערהערט ער פלוצלינג דאס זעלבע קראקען פון דעם ראב, וואס ער האט אים אַוועקגעגעבען דאס ברויט. דער ראב האט זיך אראפגעלאזט צו ר' חנינא'ן אויפ'ן אקסעל און האט גענומען פאכען מיט די פליגעל. האט ר' חנינא פארשטאנען וואס ער מיינט און האט אָנגעבונדען די קריגעלאך אויף זיינע ביידע פליגעלען און האט אים אָפגעלאזט. דער ראב האט זיך אויפגעהויבען ביז איבער די וואַלקענס, דערנאָך זיך אראפ-געלאזט אין אַ טיפען טאל און איז צוריקגעקומען מיט ביידע קריגעלאך פול מיט וואסער. ר' חנינא האט די קריגעלאך אָגע-בונדען פון'ם ראב'ס פליגעלען און האט זיי אַריינגעטראָגען אין דער קעניגין'ס פאלאץ.

אז די קעניגין האט דערזען די צוויי קריגעלאך פול מיט וואסער, האט זי געזאגט:

— איך וויל דאס וואסער אויספרואווען.

און זי האט אַרויפגעגאַסען אַביסעל פונ'ם וואסער אויף איר האנט און די גאַנצע האנט האט גענומען ברענען ווי מיט אַ העליש פייער. דערנאָך האט זי אַרויפגעגאַסען אַביסעל גן-עדן וואסער און די האנט איז איר באַלד געהיילט געוואָרען.

— און איצט, — האט די קעניגין געזאגט, — וויל איך דיך אויספרואווען מיט אַ צווייטער זאך. איך בין אַמאָל געפאַרען אויפ'ן ים, האב איך אומגערן אַריינגעוואָרפען אין וואסער אַ טייערען דימענטענעס רינג. אז דו וועסט מיר אים בריינגען, וועל איך מיט דיר פאַרען צו דעם מלך פון ישראל און וועל מיט אים חתונה האַכען.

איז ר' חנינא ארויסגעגאנגען צום ים און האט זיך געטראכט :
 נו, איצט איז שוין פארפאלען. די גרונטען פונ'ם ים זענען נישט
 אויסצומעסטען, ווי וועל איך דארטען אויפזוכען דער קעניג'ס רינג?
 אזוי ווי ער טראכט אזוי, שלאגט זיך אן א כוואליע אן זיינע
 פיס און ער דערזעט דעם ריש, וואס ער האט אפגעקויפט כס די
 פישערס פאר צוועלף גולדען. דער פיש האט זיך געגעבען א ווארף
 און האט אויסגעשפיגען דעם דימענטענעס רינג. ר' חנינא האט
 גענומען אויפהייבען דעם רינג, איז אָנגעקומען א קאץ און האט
 דעם רינג איינגעשלונגען. האט ר' חנינא שוין געוואלט צוריק-
 גיין צו דער קעניג'ן און איר זאגען, אז ער קען דעם רינג נישט
 געפינען, אבער אין דער מינוט איז אָנגעקומען יענער הונט, וואס
 ר' חנינא האט אים אוועקגעגעבען זיין לעצט ברויט, און ער האט
 צעריסען מיט זיינע שארפע ציין די קאץ אויף צווייען און דער רינג
 איז געבליבען ליגען לעבען ר' חנינא'ן.

אז די קעניג'ן האט דערזען איר רינג, האט זי געהייסען אָנ-
 לאדען קעמלען מיט די בעסטע פרוכטען, געוועכס, גאלד און זילבער
 און איז מיט ר' חנינא'ן געפארען קיין שומרון חתונה האָבען מיט'ן
 מלך פון ישראל. און אז דער מלך האט זי דערזען, האט זיך דאס
 ערשטע מאל אין זיין גאנץ לעבען באוויזען א שמייכלעל אויף זיין
 געזיכט און ער איז געווארען א גומער קעניג. און ר' חנינא'ן
 האט ער געמאכט פאר'ן ערשטען מענשען פון לאנד נאכ'ן קעניג.

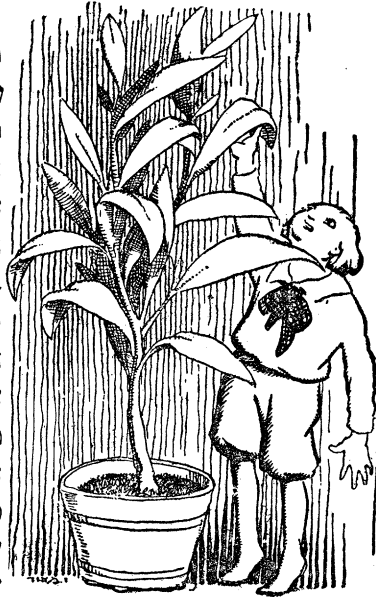

קריינע מעשה'לאך

אין א רעגענדיגען אווענט

דער זומער איז אוועק. די טעג זענען געווארען קורצע. קאלטע ווינטען האבען אנגעהויבען צו בלאזען. עס איז געקומען דער הערכסט מיט זיינע גאלדענע טעג און בלויע הימלען און מיט די קאלטע ווינטיגע נעכט. אויף די גאסען און אין די פארקען האבען זיך געוואלגערט געלע, אפגעשמיסענע בלעמער און די ביימער זענען שוין געשטאנען נאקעמע מיט טרוקענע צווייגען.

יאנקעלע איז שוין געגאנגען אין סקול. דעם ערשטען סעזאן האט ער ערשט אנגעהויבען צו גיין אין סקול און עס איז אים אזוי שווער געווען אויפצושטיין פרי. אבער, אז ער האט נאך געעפענט די אויגען און איז אראפגעשפרונגען פון בעט, איז ער שוין געווען א מונטערער און אויפגעלעכטער. ער האט ליב געהאט די סקול און איז צופרידען געווען כאטש א גאנצען טאג צו לערנען אין סקול. און ניט אזוי די סקול אליין ווי קינדער, מיט וועלכע ער האט זיך געשפילט: עס איז אזוי פרייליך און גוט צו שפילען זיך מיט קינדער פון איין

קלאס. ביזט היימיש מיט זיי, בעסער נאך, ווי מיט אייגענע שוועסטער און ברידער.

אין דער היים האט זיך שוין גענומען פילען, אז דער קאלטער ווינטער שטייט הינטער דער טיר און ווארט נאך דער האלב ווארימער הערכסט זאל זיך נעמען דעם וועג. די מאמע האט גאנצע טעג גענייט

ווארימע קליידער פאר יאנקעל'ען און זיין שוועסטער'ל, באשעלע.
דער מאמע האט אוועקגעגעבען זיין פאראיאריגען ווינטער-מאנטעל
אויספרעסען און האט אלץ גערעדט, אז ווען עס וואלט ניט געווען אזוי
טייער, וואלט ער זיך געקויפט א נייעס. די פענסטער אין הויז האט
מען שוין ניט געהאלטען אזוי ברייט אפען און אויף באנאכט האט די
מאמע נאר איין פענסטער אביסעל געלאזט אפען און די איבעריגע
האט זי פארמאכט.

— עס איז שוין ניט קיין זומער, — האט זי גערעדט צו זיך אליין,
אדער צו אימליכען, — ס'גייט שוין צו ווינטער און די ווינטען זענען
קאלטע.

איינמאל אין א מאג האט די מאמע ארויפגעבראכט פונ'ם יארד
דעם ראכער פלענט. א גאנצען זומער איז דער פלענט געשמאנען אין
דרויסען אויף דער פרישער לופט, אויף דער זון און אויפ'ן רעגען.
איצט, אז די קעלט איז אנגעקומען, האט די מאמע אים ניט געוואלט
לאזען אין דרויסען, ווייל ער האט נאך געקענט פארפרוירען ווערען.
און אז די מאמע האט דעם ראכער פלענט אוועקגעשמעלט אין
הויז לעבען פענסטער, איז עס יאנקעל'ען זייער געפעלען געווארען.
ער האט באטראכט די פליישיגע בלעמער, האט ארומגעטאפט זיין
האריגען שטאם און האט זיך געפרייט, וואס ער איז אזוי שוין אויס-
געוואקסען. דערנאך איז יאנקעל'ען איינגעפאלען צו צומעסטען זיך
צום ראכער פלענט. ער האט זיך אוועקגעשמעלט און האט געזען, אז
די בלעמער זענען העכער פון אים אפשר מיט פינף קעפ. האט ער
אויסגעשמרעקט די האנט און האט קיים דערגרייכט דעם פערטען
בלאט.

— זע נאר, — האט יאנקעלע געזאגט צו זיך אליין — א ראכער
פלענט וואקסט אפשר טויזענט מאל גיכער פון א קינד. ערשט אין
פרילינג, אז די מאמע האט דעם פלענט ארונטערגעטראגען אין יארד,
בין איך געווען צוויי מאל אזוי הויך ווי ער און איצט גיב נאר א קוק
ווי ער איז אויסגעוואקסען.

א גאנצען מאג האט יאנקעלע געטראכט וועגען דעם ראכער
פלענט און ער האט דערציילט זיין שוועסטער'ל, ווי שנעל ראכער
פלענטס וואקסען. באשעלע איז געווען עלטער פון יאנקעל'ען מיט
א יאר און זי האט גערעט ווי א גרויסער מענטש.

— ווייסטו פארוואס, יאנקעלע, — האָט זי געזאָגט, — דער פּלענט איז אזוי אויסגעוואַקסען? דערפּאַר, וואָס ער איז געשטאַנען טאָג און נאַכט אין דרויסען. אַפּילו, אַז עס האָט גערעגענט האָט מען אים געלאָזט אין דרויסען...

— אָבער איך, פּאַרוואָס איך נים? — האָט יאָנקעלע געפרעגט.
— ווען דו וואָלסט געשטאַנען די גאַנצע צייט אין דרויסען, וואָלסטו אויך אזוי אויסגעוואַקסען...

אין אַווענט זענען ביידע קינדער געזעסען אין הויז און געקוקט אין אַ בוך מיט בילדער. אין דרויסען האָט גערעגענט. דורכ'ן פענסטער האָט אַריינגעבלאָזען אַ קאַלמער נאַסער ווינט. אָבער אין הויז איז געווען גוט און וואַרעם. די עלעקטריק האָט העל באַלויכטען די שטוב און עס אזוי גוט די קינדערלאַך צו זיצען דאָ, וויסענדיג, אַז אין דרויסען איז אזוי קאַלט.

פּלוצלינג האָבען די קינדער דערזען ווי דורכ'ן פענסטער האָט זיך אַריינגעריסען אַ פּייגעלע. מיט אַזאַ שטילען גערויש איז עס אַריינגעפּלויגען. עס איז אינגאַנצען נאַס געווען און די פּליגעלאַך האָבען זיך קוים באַוועגט. יאָנקעלע האָט זיך באַלד אויפגעכאַפט און גענומען טאַנצען:

— אַ פּייגעלע, אַ פּייגעלע, לאַמיר עס כאַפען...

אָבער באַשעלע האָט געענטפּערט:

— מען טאָר נים, יאָנקעלע, אַ פּייגעלע האָט נים ליב, אַז מע

כאַפט עס.

דערנאך האָט זיך באַשעלע באַטראַכט :
 — מיר וועלען עס יא באַפען, יאַנקעלע, וואָרים אַ פייגעלע
 איז נאַריש און עס וועט נאָך צוריק אַרויספליען אין דרויסען אויפ'ן
 רעגען און אויף דער קעלט און עס קען נאָך פאַרפרוירען ווערען...
 יאַנקעלען איז געפעלען געוואָרען וואָס באַשעלע זאָגט, אַז
 מע מעג באַפען דאָס פייגעלע און ער האָט גענומען טאַנצען :
 — מיר וועלען עס באַפען, באַשעלע, און געבען עס עסען און
 אַביסעלע מילך...

ביידע קינדער האָבען זיך געלאָזט נאַכיאָגען דעם פייגעלע.
 אַבער דאָס פייגעלע האָט ניט פאַרשטאַנען, וואָס די קינדער ווילען
 פון דעם. עס האָט ניט געוואוסט, אַז זיי מיינען ניט קיין שלעכטס
 און עס איז געפלויען מיט אַלע כחות, כאַטש געווען איז עס אַפּגע-
 שוואַכט פון דער קעלט און רעגען.

מיט אויסגעשטרעקטע הענט זיינען די קינדער נאַכגעלאָפען
 דעם פייגעלע. זיי זענען געשפרונגען אויף ביינקלאַך און אויף מישען,
 זיי האָבען אומגעוואָרפען שטולען, גלעזער אויפ'ן טיש אן דאָס
 פייגעלע האָבען זיי ניט געקענט באַפען.

און דאָס קליינע פייגעלע איז דערווייל אַלץ שוואַכער געוואָרען
 און מיט די לעצטע כחות איז עס אַנטלאָפען פון די קינדער. און
 אזוי אַנטלויפענדיג האָט זיך עס מיט אימפעט אַנגעשלאָגען אָן דער
 וואַנט און זיך צוקלאַפט דאָס קעפעלע. אויף דער וואַנט איז געבליבען
 אַ פּלעק פּונ'ם בלוט. און דערנאָך איז עס אַרויסגעפלויען דורכ'ן
 פענסטער.

האַט זיך יאַנקעלע צוואוויינט, אזוי האָט אים פאַרקלעמט ביים
 האַרץ, אַבער באַשעלע האָט געזאָגט ביז :

— ס'איז געווען אַ שלעכט פייגעלע, מיר האָבען געוואַלט עס
 האַלטען אין דער וואַרים און ניט אַרויסלאָזען אין דרויסען, האָט עס
 אַליין ניט געוואַלט.

און כאַטש באַשעלע איז עלטער געווען פון יאַנקעלען מיט
 אַ גאַנץ יאָר, האָט זי דאָך ניט פאַרשטאַנען, אַז זי האָט שלעכטס
 געטון דעם פייגעלע.

דאס גאלדענע קעלבעלע

אין א שטאָט האָבען געלעבט צוויי ברידער. איין ברודער איז געווען א רייכער און דער אַנדערער איז געווען אן אַרעמער. דער רייכער ברודער האָט געוואוינט אין אַ שייַן הויז, וואָס איז געשטאַנען אין אַ גאַרמען. אין גאַרמען זענען געוואַקסען וואונדערבאַר-שיינע בלומען מיט שמעקענדיגע רויזען, מיט אַלערליי גוטע געשמאַקע פרוכטען.

און אין הויז איז געשטאַנען דאָס שענסטע מעכעל. רויט-פאַלירטע שטולען, מיט ווייכע קישעלאַך; מישען גרויסע און מישען קליינע, פיר-עקיגע מישען און קיילאַכדיגע מישען; ביי די ווענט ווייכע סאַפעס און אויף די ווענט האָבען געהאַנגען שפייגלען, אַזעלכע גרויסע, אַז אַ מענש האָט זיך געזען אין זיי אין גאַנצער גרייס. און דער אַרימער ברודער האָט געוואוינט ווייט הינטער דער שטאָט אין אַ קליין הילצער'ן הייזעל מיט אַ צובראַכענעם דאַך, וואָס, אַז ס'איז געגאַנגען אַ רעגען, האָט דורך אים אַריינגעפלוכטע אין שטיבעל אַריין.

דאָס גאַנצע מעכעל ביים אַרימען ברודער אין שטיבעל איז געווען געמאַכט פון פשוט'ען ווייסען האַלץ און מער ווי אַ צוויי מאַבורעטלאַך, אַ מיש מיט איין צובראַכענעם פוס און מיט דריי גאַנצע פיס און צוויי בעמען איז אין שטיבעלע ניט געווען.

דער אַרימער ברודער האָט געהאַט פיר קינדער און דער רייכער האָט קיין קינדער ניט געהאַט.

דער אַרימער ברודער פלעגט אַמאָל קומען צום רייכען, אָבער דער רייכער צום אַרימען פלעגט קיינמאָל ניט קומען, וואָרים, וואָס וועט ער קומען אין דעם איינגעפאַלענעם הייזעלע, אַז ער האָט אַזאַ שייַן הויז.

איינמאָל אין אַ זומערדיגען פאַרנאַכט איז דער רייכער ברודער גראַד פאַרבייגעגאַנגען דעם אַרימען ברודער'ס שטיבעלע און ער האָט

געהערט פון דארטען א געזאנג. ער האט פארשטאנען, אז אין שטיבעלע דארטען איז זייער פריילאך און ס'איז אים געווען א וואונ-דער. אז ער האט אין עמליכע מעג ארום באגעגענט זיין ארימען ברודער, האט ער זיך אָנגערופען צו אים:

— איך פארשטיי ניט, וואָס באַ דיר איז אזוי פריילאך. דו וואוינסט אין אַ חורבה, קיין מעבעל האָסטו ניט און איך האָב געהערט, אז ס'מאכט זיך אָפּט דו זאָלסט ניט האָבען קיין שטיקעל ברויט אין הויז. מיין הויז איז דאָס שענסטע אין שטאָט און דאָס מעבעל איז דאָס רייכסטע און באַ מיר איז אומעדיג און טרויעריג. האָט דער אַרימער ברודער אַ שטיקעל געמאָן און אים גע-ענטפערט:

— א, באַ מיר אין הויז איז דאָ אַזאַ גאָלדען קעלבעלע, וואָס האָט גלעקלאַך, טרומפייטלאַך און פייפעלאַך און אַ דאָס קעלבעלע צעמאָנצט זיך, הייבען די גלעקעלאַך אָן צו קלינגען, די טרומפייטע-לאַך צו טרומפייטלען און די פייפאלאַך צו פייפען. אין הויז ווערט דערפון פריילאך, אז מיר פאַרגעסען אַן אַלע אונזערע צרות, אַפילו דעם הונגער פאַרגעסען מיר אויך פאַר פרייד.

טראַכט זיך דער רייכער ברודער:

— גאָלד האָב איך דאָך אַ סך, וועל איך מאַכען פאַר זיך אַ גאָלדען קעלבעלע, אַ בעסערס און אַ שענערס, ווי מיין ברודער האָט, און באַ מיר אין הויז וועט ווערען נאָך פריילאכער ווי באַ מיין אַרימען ברודער אין הויז.

איז דער רייכער ברודער געקומען אַהיים און האָט געשיקט רופען דעם בעסטען גאָלדשמיד פון שטאָט און האָט צו אים אַזוי געזאָגט:

— נאָ, איך גיב דיר דאָס בעסטע גאָלד, וואָס איך האָב, דאָס איז לויטער גינגאָלד און מאַך מיר אַ קעלבעלע פון דעם מיט גלע-קעלאַך, מיט טרומפייטאָלאַך און מיט פייפאלאַך. און מאַך אינאָ ווייניג אַזעלכע שרייפאלאַך, אז דאָס קעלבעלע זאָל אַליין קענען גיין, ווען מע וועט עס אַנדרייען.

איז דער גאָלדשמיד אַהיימגעגאַנגען, האָט זיך פאַרשלאָסען באַ זיך אין הויז און איז אָפּגעזעסען גאַנצע זיבען טעג. אויפ'ן

אכטען מאָג אויף דער נאכט האָט ער אָפּגעבראַכט דאָס קעלבעלע צו דעם רייכען אין הויז. אַך, איז דאָס געווען אַ קעלבעלע! דאָס גאַלד האָט געבלאַנקט, די אויגען זענען געווען ווי לעבעדיג, וואַרים דער גאַלדשמיד האָט אַרײַנגעזעצט אַזעלכע צוויי טײַערע דימענטען, וואָס האָבען אויסגעקוקט אזוי ווי קעלבערנע אויגען.

היינט די גלעקעלאַך, די טרומפּײטאַלאַך און די פּײפּאַלאַך, זיי זענען געווען אזוי פּײן אויסגעטאַקט און האָבען אזוי הויך גע-קלונגען, געטרומפּײטערט און געפּײפּט, אַז שענער און בעסער איז אויף דער וועלט נישטאַ.

און באַם גביר אין הויז האָט מען אָנגעצונדען אַלע לאַמפּען. ס'איז געווען ליכטיג און די גאַלדענע כלים אויף די טישען האָבען אין זיך אָפּגעשפּײגלט די ליכטיגקײט און אַרױסגעגעבען אזוי פּײל פאַרבען און קאַלירען, אַז ס'איז געווען וואַנדערבאַר. דער רייכער מאַן אַלײן און דאָס ווייב זײנס זענען געזעסען

אויף די ווייכע שטולען, אויסגעפּוצט אין זײדענע קליידער און זיי האָבען באַקוקט דעם גאַלדשמידס אַרבייט. אַט איצט וועט זיי שוין זײן אזוי פּײלאַך, דאָס גאַלדענע קעלבעלע וועט פאַרטרייבען דעם אומעט און די טרויעריגקײט פּונ'ם הויז.

דער גאַלדשמיד האָט מיט אַזאַ שליסעל אָנגעדרייט די שרײ-פּאַלאַך פּונ'ם אינווייניגסטען מעכאַניזם און דאָס קעלבעלע האָט אָנגעהויבען צו גײן איבער'ן הויז און אונטערצוטאַנצען און די גלע-קאַלאַך האָבען דערביי געקלונגען, די טרומפּײטאַלאַך האָבען גע-טרומפּײטערט און די פּײפּאַלאַך האָבען געפּײפּט, פּײלאַך איז אַבער נײט געוואָרען. פאַרקערט, ס'איז געוואָרען אומעטיגער און מאַן און ווייב זענען געזעסען און האָבען שווער געזיפּצט פּון טרויעריגקײט.

שפּעטער מיט עטליכע טעג האָט דער רייכער ווידער באַגע-גענט דעם אַרײמען ברודער און ער האָט זיך צו אים אָנגערופּען:

— וואָס פאַר אַ מין קעלבעלע איז באַ דיר דאָ? איך האָב געמאַכט אַ קעלבעלע פּונ'ם בעסטען גאַלד און באַ מיר איז געוואָרען נאָך אומעטיגער פּון דעם.

— קום וועל איך דיר ווייזען מיין גאלדען קעלבעלע. — האָט דער אַרימער געזאָגט.

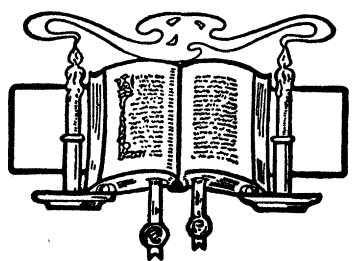
ס'איז געווען אַ רעגענדיגער פאַרנאַכט. ביידע ברידער זענען אַרויסגעגאַנגען הינטער דער שטאַט און זענען צוגעקומען צום קליינעם איינגעפאַלענעם הייזלע. נאָך פון דערווייטענס האָבען זיך גע-
הערט אַ פּריילאָך געלעכטער און אַ געזאַנג.
און אז זיי זענען אַריינגעקומען אין הויז, האָט דער אַרימער
אַנגעוויזען דעם רייכען:

— אַט דאָס איז מיין גאלדען קעלבעלע.

אויף דער ערד האָבען זיך געשפּילט פיר קינדערלאָך, געקיקעלט זיך, געפאַרען רייטענדיג איינער אויפ'ן אַנדערען און געפאַטשט אין די הענטלאָך און געפרייט זיך.

דער רייכער ברודער איז אַ שטילער געשמאַנען אַ לאַנגע צייט און דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— ווייסטו וואָס, ברודער, קום וואוּן מיט דיין גאלדען קעלבעלע ביי מיר אין הויז.

ביימעלע, ביימעלע

דעם גאנצען זומער איז יאסעלע אפגעווען אין קאנטרי. די קליינע פארם איז געשטאנען צווישען הויכע בערג, מיט שווארצע פינסטערע וועלדער. ארום דער פארם אליין איז געווען א פרוכט-גארטען, וואו ס'האבען געוואקסען עפעל, בארען און פלוימען. ווען יאסעלע איז געקומען אין קאנטרי, זענען נאך די פרוכטען געווען גרין, אבער שפעטער, אין זומער אריין, האבען זיך די עפעל אנגעהויבען צו רויטלען, די בארען זענען געווארען שווער און בא-קומען א געלכליכען קאליר און די פלוימען זענען שווארץ געווארען.

האט ער זיך דערמאנט אן די בערג, אן די שווארצע וועלדער און אן אלע וואונדערליכע זאכען פון דער קאנטרי און ס'האט זיך אים אזוי געביינקט, אז דאס הארץ אין אים איז שיעור ניט צוריסען געווארען.

יאסעלע האט געהאט אזא שטעקען, מיט וועלכען ער פלעגט אראפקלאפען די פרוכטען און אנים, פלעגט ער גלאט צוגיין, א טרייסעל טון דעם בוים און די עפעל, די בארען, אדער די פלוימען, האבען אנגעהויבען צו פאלען גלייך אויף אים. אך, איז דאס געווען גוט! יאסעלע האט אזש געטאנצט פאר פרייד און געזונגען:

ארצע בארצע —
פלויען שווארצע,
בערעל שומה —
עפעל רויטע,
זונען העלע —
בארען געלע.

און מיט די פערד, און מיט די בהמות און מיט יונגע ווייכע
קעבלאך האט זיך יאסעלע געשפילט און ס'איז אים געווען אזוי
פריילאך, אז ער האט אלע מאל געזונגען און געטאנצט.
אז דער פארמער האט געבראכט א וואגען היי פונ'ם פעלד,
האט יאסעלע צונויפגענומען אלע קינדערלאך און זיי האבען ארויפ-
געקלעמערט אויפ'ן הויכען וואגען און זיי האבען געזונגען:
איינס צוויי,
אויפ'ן היי,
דריי פיר,
פארען מיר.

דער זומער איז אבער אוועק, ס'איז געקומען סעפטעמבער
און יאסעלע'ס מאמע האט זיך איינמאל אנגערופען צו יאסעלען:
— נו, מיין זונדעלע, מארגען פארען מיר שוין א היים. דארפסט
שוין אנהייבען צו גיין אין סקול.

איז יאסעלען געווארען טרויעריג אויפ'ן הארצען. ער איז
אויפגעשטאנען דעם צווייטען טאג גאנץ פרי און איז ארויסגע-
גאנגען אין דרויסען.

סע איז געווען ווארים און ווייך. די זון האט געשיינט און
געגלעט ווי א גוטע אלטע באבע. דער וואלד, וואס האט זיך
אנגעהויבען ציען באלד הינטער'ן הויז, איז געשמאנען ווי א פאר-
הלום'טער. א לייכט ווינטעלע האט שוין געבלאזען און די בלעמער
האבען זיך שטיל באוועגט.

אך, ווי יאסעלען האט באנג געטאן פארלאזען די קאנטרי.
אבער ער מוז פארען אין שמאט אריין, ווארים ער דארף אנהייבען
ווידער גיין אין סקול.

יאסעלע האט דערהערט א שטילען מו און ער האט דערקענט
די שמים פונ'ם קעלבעלע, מיט וועלכען ער האט זיך דעם גאנצען

זומער געשפילט. ער איז נאכגיידאנגטן נאכ'ן מוקען און איז צו-
געקומען צום קעלבעלע.

ער האט עם ארומגענומען, צוגעלייגט דעם קאפ צום קעלבעלעס
קאפ און זיך געזעגענט מיט דעם:

— זיי געזונט, מיין קעלבעלע,
— האט יאסעלע געזאגט, — איך
פאר שוין אוועק אין שטאט
אריין. ווינטער וועל איך זיך
שוין שפילען מיט די קינדער
אויף דער גאס, אבער זומער וועל
איך צוריק קומען צו דיר. א, דו
וועסט שוין זיין א קועלע און
וועסט מיר שוין געבען מילך צום
טרינקען... זיי געזונט, מיין
קעלבעלע...

דערנאך איז יאסעלע געגאנגען זוכען דאס פערד „ביל“. ער
האט ביל'ן געפונען אויפ'ן גראז, וואו ער האט זיך רואיג געפאשעט.
דאס פערד האט אָנגעהויבען פרייליך צו הירזשען ווען יאסעלע איז
צו דעם צוגעקומען, אבער יאסעלע איז ניט געווען פריילאך ווי
אלע מאָל.

ער האט אָנגענומען ביל'ן בא
דער מאַרדע און זיך געזעגענט
מיט דעם.

— ווייסט, ביל, כ'פאר שוין
אוועק. אין שטאט אריין פאר
איך. ווינטער וועסטו זיך שפיל-
ען מיט'ן הונט פעט'ן. ער וועט
בילען אויף דיר און דו וועסט
הירזשען. ביידע וועט איר זיין
אין שטאל און איך וועל זיין אין
שטאט. זיי געזונט מיין ביל...

און מיט'ן עפעלבוים האט זיך
יאסעלע אזוי געזעגענט:

— ביסט א גוטער בוים, האסט
מיר געגעבען אזעלכע רויטע
רונדע עפעל. א דאנק דיר פאר
זיי...

ווייט אין וואלד איז געלאפען
א שמאל טייכעלע. יאסעלע
פלעגט זיך דא באדען, וואשען
דאס געזיכט אין די קאלטע
וואסערען און אמאל, אז סע

איז אים געווארען אומעדיג, פלעגט ער זיך אוועקשמעלען דא און
ווארפען קלייניקע שטיינדעלאך אין דעם. סע איז געווען אזוי
פריילאך צו זען ווי די שטיינדעלאך גיבען א פלושקע אויף דאס
וואסער און סע ווערען קליינע בלעזלאך, רעדעלאך אזעלכע און
דערנאך צעגייען זיי זיך.

איז יאסעלע צוגעקומען צום
טייכעלע און לאנג געשטאנען
און געקוקט אויף דעם. די
וואסערען זענען געלאפען איבער
די שטיינער און געפליסטערט
עפעס אזוינס וואס יאסעלע האט
ניט פארשטאנען, אבער וואס איז
אים געווען אזוי אנגענעם צו
הערען.

— זיי געזונט, טייכעלע. —
האט יאסעלע געזאגט, — אין
פאר אוועק אין שמאט אריין.

איבער'ן ווינטער וועסטו פארפרוירען ווערען, דער פראסט וועט
פארשמידען דינע וואסערען. און זומער אז דו וועסט צוריק לויפען,
וועל איך צו דיר ווידער קומען.

דעם שווארצען הונט טאט האָט ער אויך געזאָגט „גוד באַי“
און איז אַהיים געפאַרען אין שטאָט אַרײַן.

אַבער אין שטאָט איז אים געווען אַזוי אומעטיג. מיט זײַנע
חברים האָט ער זיך ניט געקענט שפּילען, וואָרים זײ האָבען ניט
געוואָלט הערען אַז ער האָט זײ אָנגעהויבען דערציילען וועגען דער
קאַנטרי.

אײנמאַל איז יאָסעלע אַרויסגעגאַנגען פון סקול. ס'איז געווען
אַ זונטיגער טאָג. האָט ער זיך דערמאַנט אָן די בערג, אָן די שוואַרצע
וועלדער און אָן אַלע וואונדערליכע זאַכען פון דער קאַנטרי און
ס'האַט זיך אים אַזוי געבײנקט, אַז דאָס האַרץ איז אים שיעור ניט
צערײסען געוואָרען.

איז ער אַזוי געשטאַנען אַ לאַנגע צײַט און דערנאָך איז ער
צוגעגאַנגען צו עטליכע קינדערלאַך וואָס האָבען זיך געשפּילט אויף

אַבער די קינדער האָבען זיך אויף אים אַפּילו ניט אומגעקוקט און
יאָסעלע איז געבליבען אַלײַן.

דער גאַס. ער האָט זײ געוואָלט דערציילען, אַז אײַצט איז אין
קאַנטרי גוט, אַז דער פאַרמער רופט מסתמא אײַצט די קעלבעלאַך
„קעבאַס, קעבאַס“ און זײ לױפען מיט די גלעקער אויף די העלוער
און כאַפען עסען פון זײַנע הענט. אַז די עפעל זענען שוין אײַצט

אזעלכע גרויסע און די בארען ציימיגע, אז זיי צוגייען זיך אין מויל.
אבער די קינדער האבען זיך אויף אים אפילו ניט אומגעקוקט און
יאסעלע איז ווידער געבליבען אליין. ער האט זיך געטראכט:
„אט, נארישע קינדער, וויסען ניט וואס גוט איז. דא איז הויכע
מויערען, די זון זעט מען ניט און קיין ביימער זענען נישטאָ. עפעל
דארף מען קויפען באם איטאליענער און זיי זענען ניט פריש“...
פון ווימענס האט יאסעלע דערזען א ביימעלע, איז ער צו
דעם צונגעגאנגען און האט צו דעם געזאָגט:

ז. מאינד

ביימעלע, ביימעלע, דו שטייסט דא אליין, קיינער קוקט זיך אויף
דיר ניט אום... איך בין אזוי עלענד ווי דו...

— ביימעלע, ביימעלע, דו שטייסט דא אליין, קיינער קוקט
זיך אויף דיר ניט אום. איך בין אויך אזוי עלענד ווי דו. מיר
ביידע זענען די בעסטע חברים. ביימעלע, ביימעלע, איך האב דיך
אזוי ליב... איבער א יאר וועל איך דיך מיטגעמען מיט זיך אין
קאנטרי און דו וועסט דארטען זיין צווישען אזוי פיל שיינע ביימער.

דאס רויטע אינגעלע

בערעלע, רויט ווי א מערעלע, האָט געהאַט אַ שוועסטערל
שיינדעלע, ווייס ווי אַ ציינדעלע. האָבען די קינדער אַלע מאל גע-
לאַכט פון זיי און זיך גערייצט:

בערעלע,

מערעלע,

שיינדעלע,

ציינדעלע,

האַב...

שוועסטערל שיינדעלע

בייסט מיט'ן ציינדעלע

בערעלע-מערעלעס

קאַב...

עפעלע-צעפעלע,

אין אַ קליין טעפעלע

קאַכט מאַמע פּערעלע

בערעלע-מערעלע

אַב...

האַט בערעלע, רויט ווי אַ מערעלע, געלאַכט און געזאָגט:

— מיך אַרט ניט. מיין שוועסטערל שיינדעלע בייסט מיך
ניט און מיין מאַמע פּערעלע קאַכט מיך ניט אין אַ טעפעלע, זיי
האַבען מיך ביידע ליב.

און שיינדעלע, ווייס ווי אַ ציינדעלע, האָט אַרויסגעשטעקט
איר צינגעלע, שאַרף ווי קלינגעלע, און האָט געזאָגט:

— עבערעבע! מאַמע מיר אויפגענייט אַ ניי קליידעלע, און
מאַמע געבראַכט בערעלען אַ שוין זייגערל. קיינער האָט ניט אַזאַ
שיין זייגערל...

האַבען די קינדער ווייטער געלאַכט פון בערעלען:

שלום עליכם א גוטער איד,
ס'גאנצע פנים אפגעברייט,
פייער-רויט איז בערעלע
ווייל זיין מאמע פערעלע
האָט אים אָפגעקאָכט אין טאָפּ
מיט די פיס און מיט'ן קאָפּ...

פאר די קינדער אין די אויגען האָט בערעלע געלאַכט. נאָר
ווען ער איז געבליבען אַליין מיט זיין שוועסטערל שיינדעלע, ווייס
זוי אַ ציינדעלע, האָט ער געוויינט:

— או-הו-הו... פאר וואָס האָט מאַמע מיך אָפגעברייט... איד
ווייל ניט זיין רויט...

האָט אים שיינדעלע געגלעט, וואָרים זי איז געווען אַ גוט
מידעלע, און האָט אים געטרייסט און אויסגעווישט די טרערען פון
די אויגען:

— שאַ, בערעלע, וועסט ווערען ווייס. וועסט שוין זען... איכ'ל
זאָגען דער מאַמען... שאַ, ווייסטו גאָר וואָס, טרינק מילך. מילך
איז ווייס, וועסטו אויך ווערען ווייס...

און בערעלע, רויט ווי אַ מערעלע, האָט אָנגעהויבען צו טרינקען
מילך. אַבער ווייס איז ער ניט געוואָרען. ער איז אַלץ געווען אַ
רויטער, מיט פייערדיגע האַר.

איינמאָל, אַז בערעלע מיט שיינדעלען האָבען זיך געשפּילט
אין דרויסען מיט נאָך קינדערלאַך, איז צוגעקומען איין אינגעל און
האָט געזאָגט:

— זע נאָר, אַ רויט אינגעלע... ס'איז דאָך אַ גולן. אַלע גולנים
זענען רויט...

האָבען אַלע קינדער זיך גענומען רייצען מיט בערעלען:

בערעלע גולן
נייט אין וואַלד,
זעט ער אַ מענשען,
שיסט ער אים באַלד...
בערעלע-מערעלע,
שיינדעלע-ציינדעלע
האָפּ...

האַט בערעלע געהאַט אַ וואַסער-ביקסעל, האָט ער עס אַרויס-
געכאַפט און האָט זיך געמאַכט ווי ער איז טאַקע אַ גולן, און האָט
אויסגעשריען צו די קינדער:

— אַנטלויפט פון מיר, וואָרים אַט באַלד שים איך אייך...
איר זעט, כ'שים...

האַבען זיך די קינדער דערשראָקען און זענען זיך צעלאָפּען,
און אַז בערעלע איז געבליבען אַליין מיט שיינדעלען, האָט ער באַ-
האַלטען דאָס וואַסער-ביקסעל און געזאַגט:
— שיינדעלע, איך וויל ווערען וויים. איך בין ניט אַ גולן...
זיי האָבען מיך אויסגעלאַכט.

— וועסט ווערען וויים, בערעלע, וועסט שוין זען... אַט וועט
קומען פעטער שנייער, מיר אים פרעגען ווי צו ווערען וויים... פעטער
שנייער איז אַ גוטער, ער'ט זאַגען...

איז געקומען דער פעטער שנייער. ער האָט באַדעקט אַלע
גאַסען מיט ווייסע פעדערען און אויף אַלע ביימאַלאַך האָט ער אַג-
געטון ווייסע שנירעלאַך. איז בערעלע, רויט ווי אַ מערעלע, אַרויס-
געגאַנגען אין דרויסען, ווען דער שניי איז געפאַלען, און האָט געזאַגט:
— פעטער שנייער, פעטער שנייער, ביזט דאָך אַ גוטער, זאַג
ווי אַזוי קען איך ווערען וויים אַזוי ווי דו. אַלע קינדער לאַכען פון
מיר און רופּען מיך בערעלע-מערעלע און בערעלע גולן... פעטער
שנייער, גוטער פעטער שנייער, מאַך מיך וויים.

האַט אים דער פעטער שנייער גאַרניט געענטפּערט, וואָרים
ער איז געווען פאַרנומען, ער האָט געדאַרפט פאַרדעקען די גאַנצע
וועלט מיט ווייסע פעדערען און אַנטון ווייסע שנירעלאַך אויף די
ביימלאַך און ווייסע היטלען אויף די דעכער.

איז בערעלע, רויט ווי אַ מערעלע, אַהיימגעקומען צו זיין
שוועסטערל שיינדעלע, וויים ווי אַ ציינדעלע, און זיך געקלאַגט פאַר
איר, אַז פעטער שנייער וויל אים ניט ענטפּערען.

— פעטער שנייער איז אַ שלעכטער, — האָט שיינדעלע גע-
זאַגט. — דו הערסט ווי ער בייזערט זיך וואו-און... מיר'ן גיין
צו דער לבנה, זי איז אַ גוטע.

און אַז ס'איז געקומען אַ לבנה-נאַכט, איז בערעלע מיט
שיינדעלען אַרויסגעגאַנגען אין דרויסען און זיך געשמעלט קענען

דער לבנה, און בערעלע האָט געזאָגט:

— לבנה, לבנה, ביזט דאָך אזוי גוט, זאָג מיר, ווי אזוי קען
איך ווערען ווייס אזוי ווי דו, אז אלע קינדער זאלען פון מיר ניט
לאַכען און ניט רופען מיך בערעלע-בערעלע און בערעלע גולן. לבנה,
איך האָב דיך אזוי ליב...

און שיינדעלע, ווייס ווי אַ ציינדעלע, האָט געבעטען די לבנה:
— לבנה, לבנה, זיי גוט צו מיין ברודער בערעלען און זאָג
אים ווי צו ווערען ווייס...

אַבער די לבנה האָט זיי ביידע ניט געענטפערט, וואָרים זי
שווייגט שמענדיג. נאָר פון ערגעץ איז אָנגעקומען אַן אלטער מאַן,
מיט אַ ווייסער באָרד און ווייסע ברעמען, און האָט ביידע קינדערלאַך
אַריינגעפירט אין אַ הויז און האָט געזאָגט:

— זעסט, בערעלע, איך בין ווייס איצט. אַמאָל בין איך אויך
געווען אזוי רויט אזוי ווי דו, און איצט בין איך ווייס. וועסט
ווערען אלט אזוי ווי איך, וועסטו ווייס ווערען. פעטער שנייער
וואָרפט אלע יאָר אַרויף אַ קליין ווייס שטויבעלע, און אז ס'ע גיין
אָוועק אַ סך יאָרען, נעמען זיך צונויף אַ סך ווייסע שטויבעלאַך און
מ'ווערט ווייס... און איצט גייט אַהיים, קינדערלאַך, און זייט געזונט
און פריילאך...

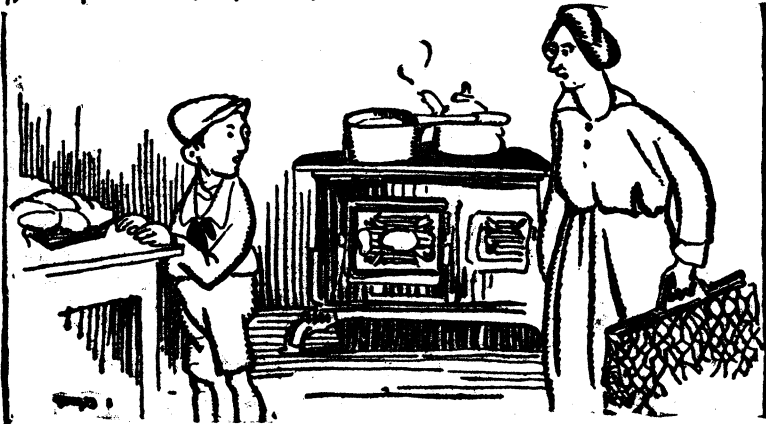
בערעלע מיט שיינדעלען זענען אַהיים געגאַנגען. אויפ'ן וועג
זאָט שיינדעלע, ווייס ווי אַ ציינדעלע, אַרויסגעשמעקט איר צינגעלע,
שאַרף ווי אַ קלינגעלע, צו דער לבנה און געזאָגט:

— ביזט אַ שלעכטע, לבנה. פעטער שנייער איז בעסער פון
דיר, ער וועט וואָרפען אלע יאָר אַ ווייס שטויבעלע אויף בערעלען
און ער וועט ווערען ווייס ווי יענער אלטער מאַן...

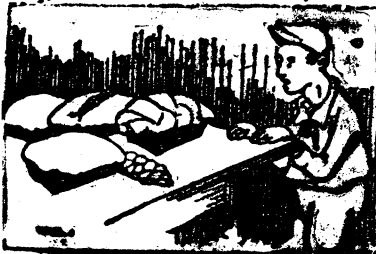
סע לויפט

די מאמע האט גענומען דאס קוישעל און געזאגט צו סעמיץ:
— הער זיך צו, סעמעלע, איך דארף גיין אין גאס צריין
איינקויפען, וויל איך, אז דו זאלסט שטיין לעבען דער חלה און היטען

זי זאל ניט איבערלויפען, ווארים דער גראסער האט מיר געגעבען
היינט צופיל הייווען און דאס מייג הייבט זיך שטארק.
און אז די מאמע איז שוין געשטאנען אויף דער טיר, האט
זי נאך צוגעשריען:

— און די מילך זאלסטו אויך היטען, זי זאל ניט אויסלויפען.

סעמיץ איז געפעלען געווארען די
ארבעט. ער האט זיך אוועקגע-
שטעלט לעבען דער חלה און גע-
קוקט ווי זי הייבט זיך אין דער לופ-
טען.

— אן. — האט ער זיך געמראכט,

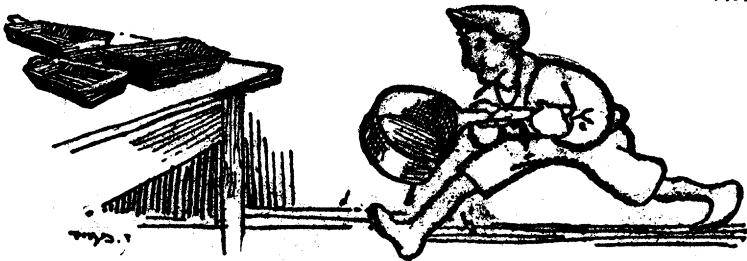
— וועט דאָס זיין געשמאַקע חלה! זי וועט זיך צעגיין אין מויל... שאַ כ'האַב גאָר פאַרגעסען, אַז איך דאַרף הימען די מילך... לויפט ער אין איין אַטעם צו צום אויווען און זעט, אַז די מילך האָט נאָך נים אָנגעהויבען צו קאַכען, איז ער ווייטער צוגעגאַנגען צום מיטש, וואו די חלה איז געשמאַנען, און זיך אַוועקגעשמעלט הימען.

אַזוי איז מעמי אומגעלאָפּען פון דער חלה צום מילך און פון דער מילך צו דער חלה. איז ער מיד געוואָרען און זיך אַוועקגע-זעצט אויף אַ שטול. איז ווי ער זיצט אַזוי, הערט ער ווי עפעס הייבט אָן צו שיפען, צו זידען. קוקט ער זיך גוט צו, זעט ער, ווי דאָס פענדעל מיט מילך לויפט. עס האָט באַקומען פּיסלאַך און ס'האַט גענומען לויפען.

מעמי איז אויפגעשפרונגען פון שטול און האָט אָנגעפאַנגען נאַכצו-לויפען. אַבער ער האָט זי נים גע-קאַנט דעריאָגען. און ווי ער לויפט אַזוי נאָך דער מילך, דערמאַנט ער זיך אָן דער חלה. די חלה קאָן דאָך נאָך אַנטלויפען. לאָזט ער איבער די מילך און נעמט זיך לויפען נאָך דער חלה. און אַז ער איז צוגעקומען צום מיטש, וואו די חלה איז געשמאַנען, האָט ער דערזען, אַז זי איז שוין דאַרט נישטאָ.

די חלה מיט דער מילך זענען ביידע אַנטלאָפּען געוואָרען. געבליבען איז נאָר דאָס ליידעגע פענדעל און די בעקעלאַך פון דער חלה.

און מעמי האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט אויפ'ן שטול און

האַט זיך שוין געוואַלט צעוויינען. פּלוצלונג האָט ער דערפּילט,
ווי עמיצער רייסט אים. די מאַמע שרייט אים אין די אויערען:
— אַזוי, סעמעלע, האָסטו געהיט? מע קען זיך טאַקע אויף
דיר פּאַרלאָזען. נישטאַ וואָס צו ריידען...
סעמעלע האָט זיך אויסגעריבען די אויגען און געשריען:
— מאַמע, וואָס זאַל איך טאָן? זיי זענען אַנטלאָפּען... די
מילך האָט באַקומען פּים און איז געלאָפּען... און די חלה אויך אַזוי...
די מאַמע האָט זיך צעלאַכט:
— ס'האַט זיך דיר גע'חלום'ט, סעמעלע, די מילך האָט זיך
אַפּילו נישט אַנגעהויבען צו קאַכען, וואָרים איך האָב נישט אַנגעצונדען
די געז און די חלה האָב איך שוין אַיינגעזעצט אין אויווען...

פערעלע די קליינע

פערעלע איז שוין אלט געווען צען יאָר און אויסגעקוקט האָט זי ווי זי וואָלט נאָך אַפילו קיין פינף ניט געווען. אַ קליינינקע, מיט קורצע פיסעלאַך, מיט פיצעלאַך הענטעלאַך, אַזא איז פערעלע געווען. קיינער האָט זיך ניט געקאנט גלויבען אַז אין דעם קליינעם מיידעלע, וואָס קען נאָך נעמען אַ שפאציר אונטערען טיש, זאָלען שוין ליגען צען יאָר.

ניט איין מאָל מאַכט זיך אַז פערעלע שמעלט זיך אַוועק אין דער ריי אַרײַנצוגיין אין שול, קומט צו איר צו אַ קינד, וואָס קען זי ניט און טרייבט זי אַוועק:

— אַרויס פון דער ריי, דו פאַרזעעניש, גיי אַהיים, וועט דיר די מאַמע געבען אַ „פּלעשעלע“...

און פערעלע מאַכט אַ געוואַלד:

— וואָס מיינסטו, איך וועל דערציילען דער לערערין. איך לערן שוין אין 4 ביי. איך בין קליינער פון דיר.

און ס'ווערט אַ געלעכטער. אַלע הייבען אָן צו שפאסען פון פערעלען.

— איר ווייסט — זאָגט איין אינגעלע — אַז זי שמעלט זיך אונטער'ן טיש און שטרעקט אויס די האַנט, קען זי מיט די שפיץ פינגער דערגרייכען דעם דעק...

— איך האָב אַליין געזען ווי זי האָט זיך געשפילט מיט אַ הינטעלע. אַז דאָס הינטעלע האָט זיך אַוועקגעזעצט איז פערעלע געווען פונקט די גרייס ווי דאָס הינטעלע.

— וואָס דאַרפט איר אַ סך, איך האָב געזען ווי זי איז געגאַנגען מיט אַ קינד פון דריי יאָר און איטליכער האָט געמיינט אַז דאָס דריי יאָריגע קינד איז איר עלטערע שוועסטער...

פערעלע איז געשמאַנען אין ריי, אַ בייזע, אַ צעקאַכטע און האָט זיך געטראַכט: וואַרט, וואַרט, כ'וועל זיך אינגיכען אונטער-

כאפען, כ'וועל מיט אמאל אונטערוואקסען און דאמאלסט וועל איך זיך מיט אייך אפרעכענען. איר וועט שוין מער פון מיר ניט לאכען, כ'וועל אייך שוין ווייזען, אז איר וועט שוין פארזאגען א צענטען, ניט אַנצוהויבען זיך מיט מיר...

אז פערעלע פלעגט אמאל גיין מיט'ן פאטער אין גאס און זיי פלענען באגענענען באקאנטע, האבען אלע געפרענט, פארוואס ער נעמט מיט אזא פיצעל מיט זיך. פערעלע'ס הארץ איז צעריסען געווארען פון ווייטאג און שאנד. די קינדער פון איר עלטער האבען זיך מיט איר ניט געוואלט שפילען, ווייל זי איז צו קליין און מיט קלענערע קינדער איז איר ניט אַנגעשמאנען צו שפילען זיך. און פערעלע איז דערפאר געווען עלענד און אליין פלעגט זי אומשפאצירן רען אין דרויסען, מיט זיך אליין שפילען און מיט קיינעם ניט אַנקערען זיך.

נאָר די מאמע איז געווען די איינציגע וואָס האָט זי געטרייסט און איר אויסגערעדט דאָס האַרץ:

— ווארט, פערעלע, וועסט מיט אמאל אויסוואקסען... איך בין אויך ביז 12 יאָר געווען אַ קלייניקע...

אזוי האָט די מאמע גערעדט צו פערעלען און פערעלע האָט שוין געווארט אויף יענער צייט ווען זי וועט מיט אַ מאָל אויס-וואקסען. אָך, וועט דאָס זיין אַ גליקלאַכע צייט פאַר איר. זי וועט איטלאַכען קענען קוקען אין די אייגען אַרײַן, קיינער וועט פון איר ניט לאַכען און זי וועט זיך קענען שפילען מיט קינדער פון איר עלטער.

איינמאל, אין אַ ווינטערדיגען טאָג, איז פערעלע דעם גאַנצען טאָג אַרומגעלאָפען. ס'איז איר דעם טאָג געווען זייער פריילאָך, וואָרים זי האָט זיך געשלימעלט און געגלימט. זי האָט אין יענעם טאָג פאַרגעסען, אז זי איז עלענד, וואָרים זי האָט געהאַט אַן איבער-געבענעם פריינט, דאָס שלימעלע. זי איז אַהיים געקומען אַ מידע און ווי זי האָט נאָר אַפּגעגעסען, האָט זי זיך באַלד געלייגט שלאָפען. איר בעטעלע איז געווען אַ קליינס, אַבער ווי קליין עס איז ניט געווען, האָט זי דאָך קיינמאל ניט דערגרייכט אַפילו העלפט פונ'ם בעטעלע. די מאמע האָט איר אמאל געזאָגט אז זי וועט אויסוואקסען, וועט

זי מיט די פיס דערגרייכען דאָס צווייטע ווענטעל פונ'ם בעטעל.
אָבער דערווייל האָט אַזוינס נאָך קיינמאָל ניט געטראָפּען.
פּערעלע איז געשמאַק אַנשלאָפּען געוואָרען און ווען זי האָט
זיך אויפגעכאַפּט אינמיטען נאַכט, האָט זי דערפילט, אַז זי דער-
גרייכט מיט די פיס דאָס צווייטע ווענטעל פונ'ם בעטעל. דאָס האַרץ
האַט איר גענומען האַסטיג צו קלאַפּען. וואָס זאָל עס הייסען ? איז
זי מיט אַמאָל אויסגעוואַקסען ?

פרוואוּט זי נאָך אַמאָל אויסשמרעקען די פיס: דאָס ווענטעל
שטייט איר ווידער אין וועג. פּערעלען האָט זיך שוין ווידער פאַר-
געשטעלט ווי זי קומט מאַרגען אַרויס אין גאַס און אַלע זעען אַז זי
איז אַ הויך מיידעלע און קיינער וועט שוין ניט וואַגען צו לאַכען
פון איר. און זי טראַכט זיך דערביי, אַז זי וועט זיך מיט קיינעם
ניט אַפּרעכענען. צו וואָס דאַרף זי דאָס ? ס'איז גענוג פאַר איר
וואָס זי איז אויסגעוואַקסען. און פּערעלע האָט געוואָלט אַז איר
גוטע מאַמע זאָל באַלד וויסען פונ'ם גליק וואָס האָט איר געטראָפּען.
האַט זי אַנגעמאַכט אַ געוואַלד:

— מאַמע, מאַמע, מאַמעניו!...

די מאַמע איז געקומען צולויפּען אַ דערשראָקענע ניט טויט,
ניט לעבעדיג.

— וואָס שרייטו, פּערעלע ?

— גיב אַ קוק, מאַמעניו, איך בין דאָך אויסגעוואַקסען...

די מאַמע האָט אַנגעצונדען די עלעקטריק און האָט דערזען
אַז פּערעלע איז געלעגען אין דער ברייט פונ'ם בעטעל...

שרעמעלע

בערעלע האָט געוואוינט מיט זיין טאטע-מאמע און זיינע צוויי ברידערלאך און איין שוועסטערל אין אַ קליין שטיבעלע ווייט הינטער דער שטאָט. און געווען איז זיין טאטע אַ גרויסער אַרימאן. האָט ער שווער געדארפט אַרבייטען אויף צו פאַרדינען זיין ברויט. און די מאמע האָט אויך געאַרבייט, נאָר קיינמאָל האָבען די קינדער נישט געהאַט קיין גאַנצע קליידער: אַלעמאָל זענען זיי געגאַנגען אין גע-לאַטעמע רעקעלאַך, אין צעריסענע הייזעלאַך און אין אַפּגעבליאַקע-וועטע קליידעלאַך.

אַבער די קינדער זענען אַלעמאָל געווען פּרייליך, וואָרים אַז דעה טאטע פלעגט אַהיימקומען, פלעגט ער מיטבריינגען עפעס אַ זאַך צום שפּילען זיך. ער האָט די זאַכען קיינמאָל נישט געקויפט, וואָרים ער האָט נישט געהאַט פאַר וואָס און דערפאַר זענען דאָס מייסטענס געווען נישט קיין געוויינטליכע שפּילעכלאַך, וואָס אַנדערע טאטעס בריינגען זייערע קינדער, נאָר אַזוינע זאַכעלאַך וואָס מע געפינט אין גאַס און קיינער וויל זיי נישט אויפהייבען.

אַמאָל בריינגט ער אַהיים אַ קליין שרייפעלע און אַזאַ רעדעלע אין וועלכען דאָס שרייפעלע דרייט זיך אַריין. אַן איינפאַך שרייפעלע פון אַן אַלמען וואָגען, וואָס האָט זיך געוואַלגערט אין גאַס און קיינער האָט זיך אויף דעם נישט געוואַלט אומקוקען. אַבער דער טאטע האָט צונויפגענומען אַרום זיך אַלע קינדער און האָט זיי פּריער גוט אָנגעקושט און דערנאָך געזאָגט:

— טרעפט, קינדער, וואָס איך האָב אייך געבראַכט? איי אַ
שיינע זאַך!...

און די קינדער זיצען שוין מיט אָפּענע מיילער און ברייט צע-
עפענטע אויגען און זיי וואַרטען אויפֿן מאַמענס מתנה. און דער
מאַמע נעמט פּאַמעליך אַרויס דאָס פּאַרראַסטע שרייפעלע מיט'ן
רעדעלע און באַווייזט עס:

— איר זעט, דאָס איז פון אַ וואָגען... פון אַ גרויסען שאַראַכאַן...
צוויי שוואַרצע פּערד זענען געווען איינגעשפּאַנט אין דעם שאַראַכאַן
און אַז זיי פּלעגען לויפּען האָט די ערד געצימערט אונטער זיי.
איי, איז דאָס געווען אַ פּאַר פּערד... די הויט האָט אויף זיי געברענט.
פון די נאַזלעכער האָט אַ ווינט געבלאַזען...

פּאַרגאַפּטע זענען די קינדער געזעסען און געקוקט אויפֿן
קליינעם שרייפעלע און זיך פּאַרגעשטעלט דעם שאַראַכאַן מיט די
פּערד. אַפּילו דעם ווינט פון די פּערדס נאַזלעכער האָבען זיי געזען.
און זיי האָבען געפּילט ווי די ערד צימערט אונטער די פּערדס מריט.
און דאָס קליינע שרייפעלע האַלט נאָך דער מאַמע אין זיינע הענט,
דרייט עס פּאַר די קינדערס אויגען און לאַכט.

— און איצט, קינדער, לאַמיר זען ווער סע וועט גיכער אַרייַן-
דרייען דאָס שרייפעלע אין רעדעלע. — זאָגט דער מאַמע און דער-
לאַנגט עס בערעלען.

צווישען די קינדער ווערט אַ טומעל, זיי נעמען זיך דרייען דאָס
שרייפעלע, וועמען זיך און סע איז זיי פּריילאָכער פון אַנדערע קינדער,
וועלכע האָבען שפּילעכלאָך פּאַר גרויס געלט. זיי שפּילען זיך אַזוי
אַפּ ביז שפּעט אין דער נאַכט ווען זיי לייגען זיך שלאָפּען.

אַבער בערעלע, וועלכער איז געווען דאָס עלטסטע קינד, האָט
שוין פּאַרשאַטען אַז דער מאַמע אַרבייט שווער און ער האָט אַלע-
מאַל געטראַכט ווי אַזוי צו מאַכען אַז דער מאַמע זאָל ניט אַזוי שווער
דאַרפּען אַרבייטען. ער שטייט אויף פּאַרטאָג, דער מאַמע און גייט
אַוועק ערגעץ און אַהיים קומט ער ערשט ווען סע איז שוין פינסטער
און ער קוקט אויס פּאַרפינסטערט, אויסגעמאַמערט.

געהערט האָט בערעלע דער-
 ציילען וועגען שרעמעלען. די
 קינדער האָבען אים דערציילט
 אז שרעמעלע איז אַ קליין מענ-
 שעלע, מיט אַ צילינדער הוט,
 מיט רויטע הויזען און פיינע
 גלאַנצעדיגע שמיוועלאַך. ער
 רייכערט שמענדיג אַ סיגאַר און
 זיצט אויף אַן אָפּגעהאַקטען
 שטאַם פון אַן אַלמען בוים. און
 אז שרעמעלע לייגט זיך אַוועק
 אונטער דער שוועל פון אַ הויז,
 ווערט אים יענעם הויז ליכטיג
 און וואַרים און דימענטען, ברי-
 ליאַנטען און רענדלאַך שימען

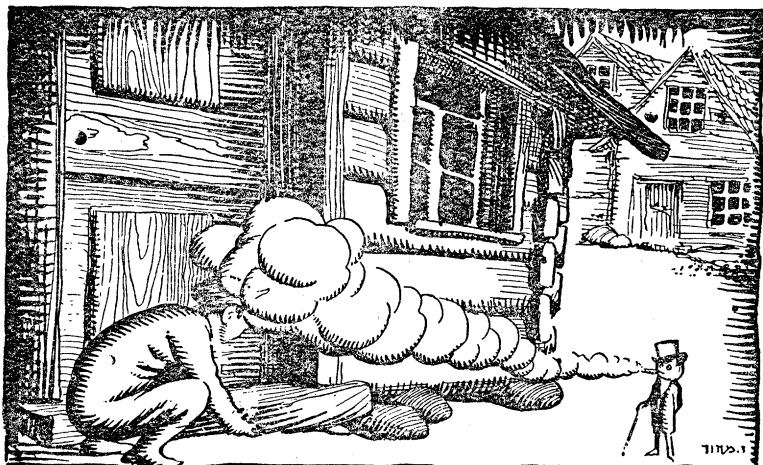
זיך דאַרט פון זעק גאַנצע טעג און גאַנצע נעכט.

און בערעלע האָט אַלץ געטראַכט וואו צו כאַפּען שרעמעלען
 און אַוועקלייגען אים אונטער דער שוועל פון זייער הויז. ער וויל
 ניט אז די דימענטען, בריליאַנטען און רענדלאַך זאָלען זיך שימען
 טאַג ווי נאַכט. ניין, איין זאַק וויל ער נאָר. גענוג פאַר'ן טאַמען
 איין זאַק, וועט ער שוין ניט אַרבעטען אזוי שווער און אַלע
 קינדער וועט ער קויפען נייע גאַרניטערלאַך און היטעלאַך און שיכע-
 לאַך. אַכער ווי קריגט מען שרעמעלען?

און בערעלע האָט אַלע מאַל געזוכט אונטער דער שוועל פון
 זיין שטיבעלע, אפּשר ליגט דאַרט שרעמעלע באַהאַלמען. איינמאַל
 האָט בערעלע, ווי געוויינטלאַך, געזוכט אונטער דער שוועל פון זיין
 שטיבעלע און ער האָט פּלוצלינג דערזען ווי שרעמעלע שטייט פון
 ווייטען און קוקט אויף אים און שמייכלט. ער רייכערט אַ סיגאַר
 און די קנוילען רויך דרייען זיך פאַר בערעלעס אויגען. די קנוילען
 דרייען זיך און דרייען זיך פאַר בערעלעס אויגען און עפעס ווערט
 אים אזוי גוט אויפ'ן האַרצען, אַך, ווי גוט, ווי גוט מע ווערט. דער
 בלויער רויך עפענט פאַר אים אַזעלכע ווייטע, ברייטע פעלדער,

גרויסע שאראבאנען מיט ברענענדיגע פערד יאָגען זיך אויף זיי און די ערד צימערט, צימערט...
 און שרעטעלע קומט צו צו בערעלען און זאָגט אים:

— האָסט מיר גערופען, בין איך געקומען... איך האָב געבראַכט דיר נאָר איין זאַק מיט דימענטען, בריליאַנטען און רענדלאַך, אָבער סע וועט זיין גענוג פאַר דיין מאַמען...

— פאַרוואָס ביסטו, שרעטעלע, געקומען אזוי שפעט? איך האָב דיר אזוי לאַנג גערופען...

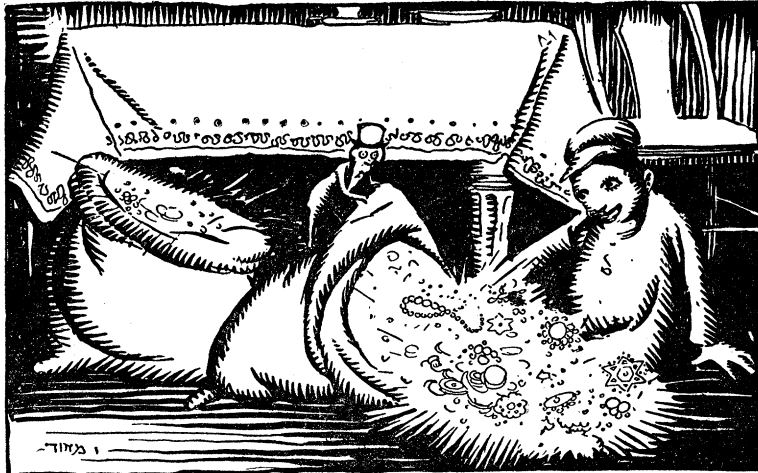
— א, בערעלע, שרעטעלע איז געווען פאַרנומען. א סך אזעלכע קינדער ווי דו זענען פאַראַן... דו ביסט נישט דער איינציגער. אָבער איצטער דאַרפען מיר אזעקגיין אויף אַ באַהאַלמען פּלאַץ און איך וועל דיר אויסשיטען די רענדלאַך פּונ'ם זאַק...

— פאַרוואָס נישט דאָ? — פּרעגט בערעלע און דאָס האַרץ צימערט אים.

— דערפאַר, בערעלע, וואָס קיינער מאַר נישט זען, וואָרים ווען אַן אַנדערער וועט זען, וועט דאָס זעקעל מיט די רענדלאַך פאַר-שווינדען...

בערעלע האָט זיך אַ קלאַפּ געטון אין קאַפּ און אויסגעשריען:
 — א, איך בין געפאַלען אויף אַ שכל... מיר וועלען זיך באַ-האַלמען אונטער'ן מיש...

און זיי האבען זיך ביידע פארקליבען אונטער'ן מיש און
שרעטעלע האט אויפגעפענט דעם זאק און די רענדלאך האבען
זיך גענומען שימען און שימען. ברענענדיגע, פייעריגע רענדלאך.
און אונטערן מיש וואקסט אויס א בארג, א גאנצער בארג מיט
רענדלאך.

נאָר אינמיטען דערינען איז צוגעקומען לאה'לע, בערעלעס
שוועסטערל און א פאטש געטון מיט די הענטלאך:
— א, אזוי פיל רענדלאך...

און אין איין אויגענבליק איז שרעטעלע פארשוואונדען מיט'ן
זאק רענדלאך. בערעלע איז ווידער געזעסען פאר דער שוועל און
לעבען אים איז געשמאנען לאה'לע. בערעלע איז אויפגעשפרונגען
מיט א געשריי:

— אוועק, לאה'לע, דו האסט קאליע געמאכט אינגאנצען...
— וואס רעדסטו בערעלע? — האט לאה'לע ניט פארשמאנען.
— ווען דו קומסט ניט אן, וואלט שרעטעלע ניט אנטלאפען
מיט'ן זאק רענדלאך... טאמע וואלט מער ניט געדארפט ארבייטען
אזוי שווער...

אבער לאה'לע האט אלץ גארניט פארשמאנען, ווארים זי האט
שרעטעלע'ן ניט געזען און קיין רענדלאך האט זי אויך ניט געזען...

די קליינע שיד-פוצער

עס איז געווען א ווארימער טאג. כאטש עס איז געווען אינגלייך מיטען ווינטער, האט דאך געבלאזען א לינד ווינטעל און די זון האט געווארימט ווי אין אן אנהייב פריילינג-טאג. די קינדער האבען זיך ארויסגעכאפט אין דרויסען און די שווערע אויבעררעקלאך, ווארים אז עס איז ווארים, איז נישטא וואס מורא צו האבען, פארקילען קען מען זיך נישט אין אזא טאג.

יאנקעלע איז געגאנגען אויף ארמשרד סטריט מיט'ן קעסטעלע אונטער'ן ארים און ער האט זיך אונטערגעזונגען. גוט איז אים געווען אט דעם קליינעם יאנקעלע דעם שיד-פוצער, ווייל אז עס איז ווארים און שיינ אין דרויסען, פוצען זיך מענשען די שיד און ער מאכט מער געלט.

אויפ'ן ראג פון א גאס איז אים אנגעקומען אנטקעגען זיינער א חברה, דיווי, אויך א שיד-פוצער.

— העלא, יאנקעלע, — האט דיווי אויסגעשריען, — האסט שוין היינט געפוצט שיד? א, איך האב שוין געמאכט מער ווי א האלבען דאלאר

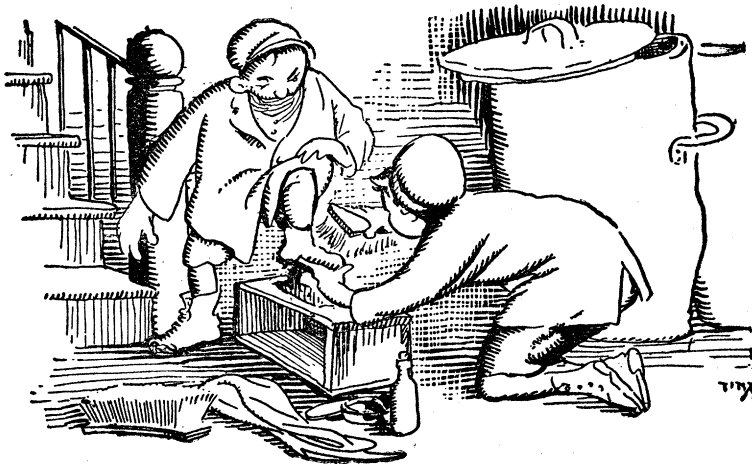
— אזוי, — האט יאנקעלע אים איבערגעקרימט, — א גרויסע זאך א האלבער דאלאר, בא מיר אין קעשענע קלינגט שוין באלד א גאנצער דאלאר, דו הערסט?

ביידע חברים האבען זיך געלאזט איבער דער גאס מיט פריילאכע הערצער אי פונ'ם שיינעם טאג, אי פון די גרויסע פארדינסטען, וואס זיי האבען היינט געמאכט. לעבען א הויז מיט א הויך בריקעל האבען זיך ביידע קינדער אפגעשטעלט און יאנקעלע האט געזאגט: — ווייסטו וואס, דיווי, לאמיר זיך בייטען, איך וועל דיר אפפוצען דיינע שיד און דו וועסט מיר אפפוצען מיינע שיד...

— אזוי, — האָט שוין איצט דיוויי איבערגעקרימט יאַנקעלען, —
 מער פֿעלט דיר ניט ווי געפּוצטע שיד. האָב פּריהער גאַנצע שיד...
 — צעריסענע שיד, אַז מען פּוצט זיי אָפּ, קוקען זיי אויס
 ווי גאַנצע.

— ווער האָט עס דיר געזאָגט? קיין לעכער קען מען מיט
 קיין פּוץ ניט פּאַרלייגען. פּוץ זיי היינט, פּוץ זיי מאָרגען, וועלען
 זיי בלייבען צעריסען...

אַבער יאַנקעלע האָט זיך גענומען בעטען באַ דיוויי'ן.
 — וואָס אַרײַן דיר? סיי ווי סיי זענען איצט נישטאָ קיין
 מענשען וועמען צו פּוצען די שיד, וועלען מיר דערווייל אַריינכאַפּען...
 — גוט, אַבער דו וועסט מיר פּריהער אָפּפּוצען מינע שיד...

דיוויי האָט זיך אַוועקגעשטעלט אויפ'ן בריקעל פּונ'ם הויז און
 יאַנקעלע האָט אים גענומען פּוצען די צעריסענע שיד זיינע. אים
 האָט זייער געפּרייט צו פּוצען די שיד באַ אַן אייגענעם חבּר, אַזאַ
 אינגעלע ווי ער און ער האָט זיך דאַרום געפּלייסט, אַז דער גלאַנץ
 אויף די שיד זאָל זיין אַ שפּיגעלדיגער און אַז די שיד זאָלען אויס-
 קוקען ווי נייע.

און אַז יאַנקעלע האָט אָפּגעפּוצט דיוויי'ס שיד, האָט ער זיך
 אַוועקגעשטעלט אויף דעם זעלבען בריקעל און דיוויי האָט גענומען
 פּוצען זיינע שיד. דיוויי האָט זיך אויך געפּלייסט, וואָרים ער האָט

אויך געוואָלט, ווי יאַנקעלע, אז זיין חבר'ס שיד זאָלען גלאַנצען ווי אַ שפיגעל. אָבער ווען דיווי האָט געהאַט אַפּגעפּוצט ערשט איין שוך באַ יאַנקעלען און האָט זיך געוואָלט נעמען צום צווייטען, איז אָנגעקומען אַן אלטער איד, אַ הויכער, מיט אַ גרויער באָרד און אַ גראַבען שטעקען און געזאָגט:

— זע נאָר אַביסעל, די שיד פּוצט ער אים... קום גיכער, אינגעלע, פּוץ מיר אַפּ מיינע שיד, איך האָב קיין צייט ניט צו וואַרטען.

און אז דיווי האָט דערזען דעם אידען, האָט ער כּאַלד אַוועק-געוואַרפען יאַנקעלע'ס שוך און איז צוגעשפרונגען צו יענעם און גענומען פּוצען זיינע שיד.

אַ צעטומעלטער. ער האָט ניט פאַרשמאַנען כּאַלד וואָס אַזוינס האָט געטראַפּען, אָבער אז ער האָט געזען ווי דיווי איז שוין פאַרנומען מיט'ן אַלטען אידענס שיד, האָט זיך אים עפעס אַפּ-געריסען אין האַרץ. דערנאָך האָט ער אַ קוק געמאַן אויף זיינע שיד און געזען, ווי איינער גלאַנצט אַזוי פּיין און דער צוויי-טער איז פאַרשמוצט, האָבען זיך טרערען גענומען גיסען פון זיינע אויגען.

— ביסט אַ שלעכטער, דיווי, איך האָב דיר אַפּגעפּוצט די שיד און דו מיר ניט. וועסט מיר האָבען צו געדיינקען...

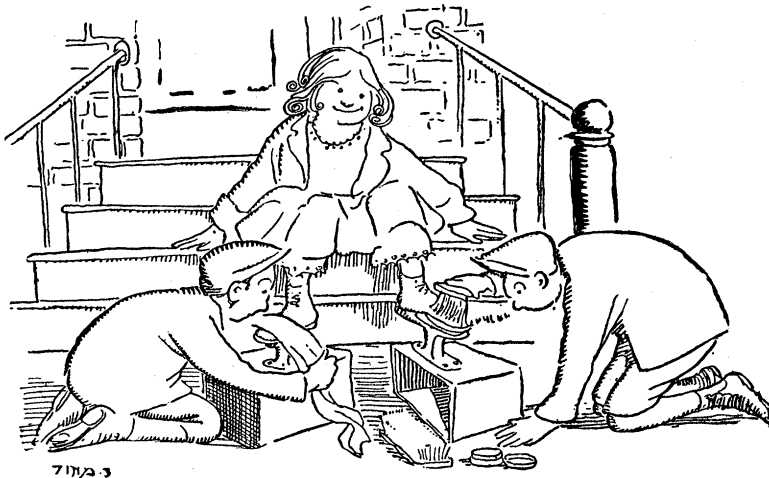
דיווי האָט אויפּגעהויבען די אויגען פּונ'ם קעסטעלע און האָט געזען ווי פון יאַנקעלע'ס אויגען רינען טרערען, האָט ער זיך צעלאַכט:

— ביסט דאָך אַ נאַר, יאַנקעלע, אַט וועל איך ענדיגען, וועל איך דיר אַפּפּוצען דעם צווייטען שוך דיינעם... וואָס איז דאָ וואָס צו וויינען. יאַנקעלע'ס געזיכט האָט צוריק אויפּגעשמראַלט.

דייווי האט שוין געענדיגט פוצען דעם אידענס שיד, דעם ניקעל האט ער שוין אריינגעוואָרפֿען אין קעשענע און מיט אַ פֿריילאָך גע- שריי זיך אויסגעדרייט צו יאָנקעלען:

— נו, אַצינד שמעל זיך אַוועק, וועל איך דיר אַפּפּוצען דעם צווייטען שוך דיינעם...

דערנאָך האָבען ביידע קינדער גענומען די קעסטעלאַך אונטער די אַרעמס און זיך געלאָזט איבער דער גאַס, שמועסענדיג צווישען זיך וועגען דעם אַז ס'ע איז גוט צו האָבען גאַנצע שיד און שיינע קליידער.

3 מיוני 7

אַזוי ווי די קינדער זענען געגאַנגען, פֿאַרטיפּט אין זייער שמועס, איז זיי אַנטקעגען געקומען בעסי, אַ מיידעלע מיט אַ פֿאַרריסען געזעלע, זי האָט געקענט יאָנקעלען, ווייל זיי האָבען געוואוינט אין איין בלאַק, איז זי צוגעשפּרונגען און מיט אַ שטעקעלע אַ קלאַפּ געטון אין זיין קעסטעלע. יאָנקעלע האָט זיך דערשראַקען, אַבער אַז ער האָט דער- זען בעסין ווי זי האָט געשמייכעלט און דאַס געזעל אירס האָט זיך נאַכמער פֿאַרריסען פֿון דעם, האָט ער זיך צעלאַכט:

— בעסי, אַ, בעסי! דאַס איז דאָך דיייווי, מיין חבר דיייווי...

און אַלע דריי קינדער האָבען זיך צוגעשאַרט צו אַ הויז וואו קיין פּושקאַרטס זענען נישט געשטאַנען און זיי האָבען זיך אַוועק-

געזעצט אויפ'ן בריקעל. דערווייל האָט דייווי דערזען בעסי'ס שיק
אז זיי זענען פארשטויבט, האָט ער זיך אָנגערופען:

— איך וועל דיר אָפּפּוצען די שיק...

— וואָס עפעס דו? איך קען בעסי'ן פאר דיר...

— אזוי, ווייל איך האָב געזאָגט דער ערשמער.

— און אז דער ערשמער איז וואָס?

די קינדער האָבען זיך שיעור ניט צעשלאָגען איבער בעסי'ן.

אָבער זי איז געפאלען אויף אַ שכל און מיט אַ שמייכלעל געזאָגט:

— ווייסט איר וואָס? איר וועט מיר ביידע אָפּפּוצען די שיק.

דו, יאַנקעלע, איינעם און דייווי איינעם...

בעסי האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ טרעפעל און ביידע קינדער

האַבען זיך אַוועקגעשמעלט אויף די קני און גענומען פּוצען אירע שיק.

און דערנאָך זענען אַלע דריי פריילאָכע און אויפגעלעכטע גע-

גאַנגען אויף דער גאַס און געזונגען און אונטערגעטאַנצט.

פּוסי'ס ערשטער ארויספאר איבער דער וועלט

אמאל האָט אין אַ ווייטען קעניגרייך געלעבט אַ שוואַרצער קאַטער מיט זיין קאַץ קאַטערינאַ. זיי האָבען געהאַט אַ קליין קעצעלע, אַ שוואַרץ מיט ווייסע פּלעקען.
אין איינעם אַ טאָג האָט דאָס קליינע קעצעלע געזאָגט צו דער מאַמען:

— מאַמע, איך וועל אַביסעל אַרויסגיין אַנקוקען די וועלט.
איך בין שוין מיד צו שפּילען זיך מיט די שאַקלאַד-מייזלעך, אין אונזער גאַרטען.

האַט די מוטער-קאַץ אַנגעמאַכט אַ געוואַלד.

— מיצאָה, מיצאָה! איך וועל דיך נישט לאָזען, דו ביסט נאָך קליין און שוואַך, דו ביסט נאָך גאַר אַ קינד, קעצעלע מיינס.

אַבער דאָס קעצעלע האָט זיך איינגעשפּאַרט און די מאַמע האָט גערופּען דעם פּאַטער-קאַטער, דעם שוואַרצען און דעם פּלינקען און אים דערציילט אַז קעצעלע פּוסי וויל אַליין אַוועקגיין איבער דער וועלט.

דער פאטער-קאמער האט א שטייגע, געלון, אין זיינע שווארצע
שטעכעדיגע וואנסען און ארויסגעמיטאקעט:

— אזוי, וויל שוין אונזער קאמערל, אונזער פוסילע ארויסגיין
אויף דער וועלט? וואס וועסטו דארטען טון, פוסילע מיין זון?
— א, פאטער-קאמער, איך וויל ארויסגיין פון יענער זייט וואנט
און זען די ליכטיגע וועלט. איך האב זיך די גאנצע צייט געשפילט
מיט מיין, געמאכט פון שאקאלאד און איצט וויל איך זיך יאגען
נאך לעבעדיגע מיין.

— גוט, גוט, פוסילע, גיי און האב גליק... איך האב דיך גע-
לערנט זיין מומיג, דו האסט בא מיר איבערגענומען מיין קאמערשע
פלינקייט און כיטרעקייט, לאמיר זען וואס דו קענסט...

מיט א גליקלאך הארץ איז פוסי ארויסגעלאפען פונ'ם גארטען
און זיך געלאזט איבער די וועגען אין דער ברייטער, וועלט אריין.
דער וועג איז געווען שטויביג אבער פוסי'ן האט דאס נישט געארט,
ער איז ווייטער געשפרונגען.

— הע-הע! — האט ער צו זיך אליין גערעדט, — איצט וועל
איך געפינען אמת'ע מיין, לעבעדיגע, צאפעלדיגע.

א שוין געל פייגעלע, וואס איז געזעסען אויף א בוים, האט
אנגעפאנגען צו זינגען וועגען די שאקאלאד מייזלאך אין פאטערס
גארטען. פוסי האט זיך פארביינקט א היים און ער האט זיך שוין
געוואלט אומקערען. אבער כאלד האט ער זיך בארעכענט, אז סע
פאסט נישט פאר אים, דעם אלטען פאטער-קאמערס פוסי, צו ביינקען
א היים און ער איז ווייטער געגאנגען אויפ'ן שטויביגען וועג.

ווייטער אויפ'ן וועג האט פוסי באגעגענט א פיין אשיג פערד.
— וואס מאכסטו, פוסי? — האט דאס פערד זיך אנגערופען, —
אזא ווי דו איז געווען בא מיין באלאבאס און איך האב עס געפירט
אמאל עמליכע מייל. אי האט זיך עס געפרייט...

— זאג מיר בעסער, פערד פלאפלער, — האט פוסי געזאגט, —
ווייסטו נישט צי סע זענען דא בא דיר אין רויטען שיער א סך מיין?
— ניין, פוסי, מיין באלאבאס האט א קאפן און זי האט שוין
אלע מיין אויפגעפרעסען.

— נו, א גוטען טאג...

ווייטער און ווייטער איז פוסי
גענאנגען. און באגעגענט האט
ער אן אלטע פרוי מיט א קיישעל
אויף די הענט.

— זאג מיר נאָר, גומע אלטימ-ש-
קע וויסטו ניט וואו איך קען גע-
פינען אַ שייער מיט מיין?

— ניין, פוסי, איך ווייס ניט,
זעסט איך טראָג אַ קיישעל? דאָ
ליגט אן אלטע קאָץ, זי האָט באַ
מיר אין הויז אלע- מיין אויסגע-
רוימט, דערנאָך האָט זי זיך גענו-

מען צו דער פוטער. טראָג איך זי איצטער אַוועק און איך וועל זי אין
מיין אַריינזאָרפּען...

האַט זיך פוסי דערשראָקען, וואָרום ער האָט ניט געוואוסט
פון אַזעלכע זאַכען און ער האָט זיך געלאָזט לויפען איבער'ן וועג אָן
אַן אַמעם. לויפט ער אַזוי און לויפט ביז ער קומט צו אַ גרויסען שייער,
וועלכער איז געווען אויסגעבויט פון רויטע ציגעל. פאַר'ן שייער איז
געזעסען אַ מאַן, אָן אַלטער, אַ גרויער, מיט גומע אויגען. האָט זיך
פוסי צו אים אָנגערופען:

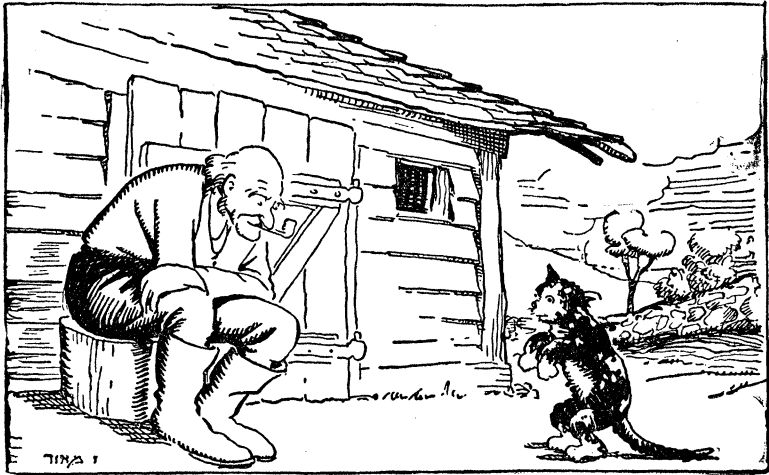
— גומער מאַן, קענסטו מיר ניט זאָגען צו איז דאָ אין דיין
רוימען שייער מיין, אמת'ע לעבעדיגע מיין? באַ מיר אין דער היים
האַט מיך מיין פאַטער-קאַטער געלערנט כאַפען קליינע מייזלאַך,
געמאַכט פון שאַקאַלאַד און איך וויל זיין אָן אמת'ער קאַטער, ווי
עס פאַסט פאַר מיין משפּחה די קאַטערס די שוואַרצע און די קעץ
די ווייסע... ווייז מיר, גומער אַלטער, וואו איך קען געפינען אמת'ע
מיין.

— אַ, פוסיילע, — האָט דער אַלטער געענטפערט, — איך
זיך טאַקע אַ קעצעלע, וואָס זאַל מיינע מיין פאַרטרייבען. אַבער
דו ביסט צו קליין, פאַר דיר וועלען מיינע מיין קיין מורא ניט האַבען...
האַט זיך פוסי באַליידיגט און אויפשטעלענדיג זיך אויף די
הינטערשטע פיסלאַך, האָט ער געזאָגט:

— א, דו אלטער, פארגעסט, ווייזט אויס, אז איך קום צורום פון די שטארקסטע קאמערס אין אונזער קעניגרייך? מיין פאטער-קאמער האט אלע מיין פון אונזער קעניגרייך פאריאגט און מיין מאמע קאפן איז פלינקער פונ'ם טיגער וואס וואוינט אין וואלד פון מיליאן ביימער...

— נו, וועלען מיר זען ווי דו וועסט זיך ספראווען מיט מיין

מיין.

און דער אלטער האט געעפענט די טירען פונ'ם שייער. מיט איין שפרונג איז פוסי געווען אינווייניג. די טירען האבען זיך צוריק פארמאכט און פוסי איז געבליבען אליין אינ'ם גרויסען פינסטערען שייער. בערג מיט ווייץ זענען געווען אנגעלייגט אין שייער. זעק מיט גערשמען, האבער און רייז זענען געווען צעשטעלט אין שייער. און פינסטער איז געווען, ווארים נאר א קליין פענסטערל האט פון דער הויך, פון אונטער דער סטעליע אריינגעלאזט אביסעל שייץ.

בא פוסי'ן האט דאס הארץ געקלאפט. אבער ער האט זיך געשמאקט און ער האט גענומען שפרינגען איבער די זעק און די בערג מיט ווייץ. פלוצלינג — שא, עפעס הערט פוסי ווי א מייזעלע דראפעט זיך... פוסי האט זיך אויסגעצויגען און האט פארמאכט די אויגען. ער איז טויט. און דאס מייזעלע האט זיך ווייטער געשארט

אויף א זאך. מיט איין שפרונג איז פוסי געווען אויפ'ן זאך און ער
האט געמיינט אז ער האט שוין דאס מייזעלע, אבער דאס גרויע
ווה'לע האט זיך ארויסגעגלימט פון זיינע לאפקעלאך און איז
פארשוואנדען...

— נו, דאס ערשמע מאל. — האט זיך פוסי געטראכט, —
ווייטער וועל איך שוין כאפען...

אזוי איז פוסי געלעגען און געווארט אויף א ניי מייזעלע.
נאך פלוצלינג האט זיך באוויזען א גרויסע מויז, א גרעסערע נאך
ווי פוסי איז געווען. באס קאמערל האבען אנגעהויבען צו צימערען
די לאפקעלאך און די גאנצע פעל. און די מויז (א), ווי גרויס זי איז
געווען! (...) איז געגאנגען אלץ ווייטער און ווייטער ביז זי איז צוגע-
קומען צו פוסי'ן.

און אז פוסי האט דערזען לעבען זיך די גרויסע מויז, האט ער זיך
געגעבען א כאפ אויף און — פאמיוג — געלאזט זיך לויפען. און
די מויז נאך אים. אבער וואו אנטלויפט מען אז די מירען זענען
פארשלאסען? דא האט פוסי דערזען דאס קליינע פענסטערל אונטער
דער סמעליע און ער האט זיך גענומען דראפען אויף דער גלייכער
וואנט. די ווייכע נעגעל פונ'ם יונגען קאמערל האבען זיך געבראכען,
דאס הארץ האט בא אים געפלאמערט און געצימערט... נאך אַם
איז ער שוין אויבען און די זון בלענדט אים שוין די אויגען.

— נו, א שווערע ארבייט געהאט, — האט פוסי געזאגט צו
זיך אליין — קוים מיט'ן לעבען ארויס...

און ער איז ארונטערגעשפרונגען אין דרויסען און זיך געלאזט
לויפען מיט'ן וועג דעם שטויביגען, אהיים צו זיין פאטער-קאמער
אין גארמען...

די שווארצע קאץ

ווינטער פראָסט האָט דעם טייך מיט איין פארשמידט. שטיל איז דאָס וואַסער אונטער דער בלוי-גרינער אייזיגער קאָלדרע געלאָץ-פען. און פון אויבען נאָך אַ קאָלדרע, אַ ווייסע, אַ שנייאַגע. און די וואַסערמיל, וואָס איז כאַס ברעג טייך געשטאַנען, איז אויך גע-שלאָפען. וואָרים אַז דאָס וואַסער האָט ניט געשטראַמט, האָט עס דאָס ראָד ניט געטריבען, האָבען זיך די מילשטיינער ניט געדרייט.

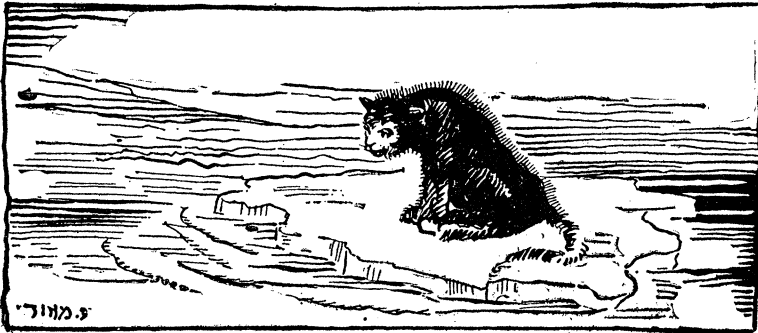
איז דער מאַרץ ווינט געקומען און האָט די שווערע וואַלקענס פון הימעל צעטריבען און פאַר דער זון אַ פלאַץ געמאַכט, זי זאָל קומען און די וועלט דערוואַרמען. האָט זיך פּרילינגס זון לאַנג ניט געלאָזט בעמען און איז געקומען, אַ יונגע, אַ שמייכלענדיגע. און אַז זי האָט צוויי טעג אויף דער שניי-קאָלדרע געשמייכלעט, האָט דער שניי אַנגעפאַנגען ווייך צו ווערען, איז ער שוואַרץ געוואָרען. איין טאָג און צוויי און ער איז צעגאַנגען און טייכלאָך האָבען אַנגע-זויבען צו רינען.

און אַז די זון איז פאַרטיג געוואָרען מיט דער שניי-קאָלדרע, האָט זי זיך גענומען צו דער בלוי-גרינער אייזיגער קאָלדרע. אונטען האָבען זיך שוין די כוואַליעס געריסען, געוואַלט אויף דער פּריי אַרויסקומען. איין טאָג און נאָך צוויי טעג און דער טייך האָט אַנגעפאַנגען צו שטראָמען. שטיקער אייז האָט ער מיט זיך מיט-געשלעפט און זיי פאַרטראָגען ערגעץ ווייט. פּריילאָך האָט זיך דער שטראָם געצויגען.

און אַז עס איז געקומען שוין אינגאַנצען אַ וואַרימער טאָג, איז די קאָץ די שוואַרצע פּונ'ם הויז אַרויס און האָט זיך אויפ'ן ראָד פון דער וואַסער-מיל אַוועקגעזעצט און האָט זיך אויף דער זון גע-וואַרעמט. מיט'ן צינגעל דעם רויטען האָט זי זיך די פעל געוואַשען, וואָרים זי האָט געוואַלט זיין ריין און אַפּגעוואַשען פאַר'ן פּרילינג דעם ליכטיגען און וואַרעמען.

דערווייל האָט דער שטראָם דאָס אייז אַרום ראָד אונטער-געוואַשען, די כוואַליעס האָבען זיך פּריילאָך צוגעשפּאַרט און מיט אַ ברום האָבען זיי עס גענומען דרייען גיך און געשווינד.

און די קאץ די שווארצע מיט'ן צינגעל דעם רויטען ארויס-
געשמעקט איז אין וואסער אריינגעפאלען. אין קאלטען שטראם
זיך אפגעבאדען און אויף א שטיק אייז זיך ארויפגעכאפט.

שווימט אזוי די קאץ אויפ'ן מיך א טאג נאך א טאג און קען
צו קיין ברעג ניט קומען. באטאג איז ווארעם, באנאכט איז קאלט
און עסען איז נישטא וואס. באנאכט ווערט זי צום אייז צוגעפרויען
און באטאג רייסט זי זיך אפ פונ'ם אייז.

אויפ'ן רויטען טאג איז זי אין א פרעמד לאנד געקומען. דאס
שטיק אייז האט זיך אן א וואנט אנגעשלאגען און איז געבליבען
שטיין. ניט ווייט פון א ברעג איז עס געווען. און אויפ'ן ברעג איז
א פויער געשטאנען. אין גרויסע שטיוועל און רויטע הויזען. ער
האט א נעץ געפלאכטען אין טייך אראפצולאזען, פיש צו כאפען.
און אז די קאץ האט דעם פויער דערזען, האט זי אויסגעשריען:

— קום מיט דייע גרויסע שטיוועל און נעם מיך פון אייז אראפ.

— פון וואנעט קומסטו, קעצעלע שווארצם?

— פון א לאנד וואס ליגט פון דאנעט ווייט, דריי טעג און

דריי נעכט מיט'ן טייך צו שווימען, הונגעריג בין איך און קאלט
איז מיר.

— גומ, קעצעלע, איך וועל פריער מיין נעץ אין טייך אראפ-

לאזען און דערנאך וועל איך דיך אראפנעמען. איך דארף האבען
א הונגעריגע קאץ. מיינע קעץ זענען זאט, פוילען זיי זיך מיין צו
כאפען און די מיין גריזשען כא מיין אלטער דאס ברויט.

די נעץ אין טייך אראפגעלאזט, א שיפעל אפגעכונדען און

צו דער קאָץ צוגעשוואומען. אונטער'ן פעלצעל האָט ער זי גענומען.
סע זאָל איר וואַרעמער זיין. און אז זיי זענען צום ברעג געקומען.
האָט ער זי אין הויז אוועקגעטראָגען צו דער אַלמער.
— נאָ, אַלמיינקע מיינע, אַ הונגעריג קעצעלע דיר געבראַכט,
אַלע מייז וועט זי דיר אויסכאַפּען. וועלען זיי דיר דאָס ברויט ניט
גריזשען.

און אונזער קאָץ די שוואַרצע האָט זיך אין אַ ווינקעל אוועק-
געזעצט און איז אַנשלאָפען געוואָרען. איז שוין געווען באַנאַכט
און אַלע אין הויז זענען געשלאָפען. האָט זי זיך די ביינער אויס-
געלייכט, זיך אויסגעצויגען און דערפילט דעם הונגער.
— דאַרף מען זיך, הייסט עס, נעמען צו דער אַרבייט מייזעלאַך
כאַפּען...

גייט אַזוי די קאָץ אַהין און אַהער און זוכט די מייזענלעכער.
האָט איר פאַרשמעקט פּרישע לעבעדיגע פּיש. און אין בויך האָט
אַזוי געברוטשעט ווי עמיצער וואָלט דאָרט געזעסען און געברומט
„עסען... עסען...“

ניט לאַנג געטראַכט און זיך צוגעכאַפט צו דער מולמער מיט
די לעבעדיגע פּיש. איינס און צוויי, זיך גוט אַנגעגעסען און זיך
געלייגט שלאָפען. אַך, ווי געשמאַק עס איז זיך געשלאָפען זאַמער-
הייט!

אינדערפרי איז דער פּויער מיט דער פּויערמע אויפגעשטאַנען.
— נו, קעצעלע מיינס, עפעס אַ סך מייזעלאַך געכאַפט ?
און די קאָץ די שוואַרצע ענטפּערט ניט. די אויגען קלעפען
זיך איר, זי וויל ווייטער שלאָפען. פון קיך איז די פּויערמע געקומען
צולויפען מיט אַ געשריי און אַ געפילדער:
— וואָס זאָנסטו אויף דעם? די קאָץ האָט דאָך אַלע פּיש
אויפגעגעסען. די קעפּ וואַלגערען זיך באַ דער מולמער...
האָט דער פּויער געכאַפט אַ שמעקען און האָט די קאָץ פאַר-
טריבען.

— קיין קעין נאַשערינס דאַרף איך ניט... האָסטו זיך געפּוילט
מייז צו כאַפּען, וועסטו איצט הונגערען...

אין א הנוכה נאכט

אז ס'איז געקומען דער ערשמער אויפדערנאכט פון הנוכה, האט דער זידע צוגערופען ביילקעלען מיט שעפסעלען און צו זיי אזוי געזאגט:

— איר ווייסט, אייניקלאך מיינע, היינט הייבט זיך אן דער שיינער יום טוב הנוכה. באלד וועט איר זען ווי איך וועל בענשען הנוכה-ליכטלאך און דערנאך וועל איך אייך געבען א שיינע זאך. איר וועט זיך שפילען און עס וועט אייך זיין שוין איינמאל פריילאך.
— פארוואס איז הנוכה? — האט ביילקעלע געפרעגט.
— טאקע, זידע, פארוואס הנוכה? — האט שעפסעלע אונטער-געכאפט.

דער זידע האט זיך אויסגעהוסט, האט ארויפגערוקט די ברילען הויך אויפ'ן שמערען און גענומען דערציילען די קינדער וועגען הנוכה. — אמאל האבען אלע אידען געלעבט אין ארץ ישראל. זיי האבען געהאט אייגענע פעלדער, וויינגערטנער און אלווען-גערטנער. ארץ ישראל, דאס אמאליג אידיש לאנד, האט בלויז בערג און גרינע טאלען. ירושלים איז געווען די קרוינשטאט פונ'ם אידישען לאנד און פארמאגט האט די שמאט וואונדערבארע הייזער, באפוצטע מיט שניצערייען און מיט סטאטוען.

— און געווען איז אויך אין ירושלים א גרויסער טעמפעל, וואס האט געהייסען בית המקדש, אדער דאס הייליגע הויז. די ווענט אין דעם בית המקדש זענען געווען באשלאגען מיט גינגאלד און באצירט מיט טייערע דימענטען. אין איינער פון די ווענט איז געווען אזא קליין אייוועלע און אין דעם אייוועלע האט געברענט א קליין לעמפעל. קיינמאל האט מען דאס לעמפעל ניט פארלאזשען און גערופען האט מען עס נר-תמיד, דאס אייביגע ליכט, ווארים עס האט אייביג גע-ברענט, מאג און נאכט, מאג נאך מאג.

— נאר איינמאל זענען געקומען די פיינט פון אידישען פאלק און האבען צוגענומען די שיינע קרוינשטאט ירושלים און האבען

זיך אויך אריינגעריסען אין דעם הייליגען הויז, אין בית המקדש.
אלע אידען האבען געוויינט אויפ'ן בראך, וואָרים די אידען האָט וויי
געטון דאָס האַרץ אויף זייער שיין לאַנד, וואָס איז פאַרכאַפּט געוואָרען
פון די פיינט פונ'ם אידישען פאלק.

אין הויז איז געווען פינסטערלאך, וואָרים די נאַכט האָט זיך
שוין אַריינגעקליבען אַהער און דער זיידע האָט איבערגעהאַקט זיין
מעשה'לע.

— מיר וועלען אַנצינדען די עלעקטריק, אייניקלאַך מיינע, און
דערנאָך וועל איך ווייטער דערציילען וועגען די אידישע גבורים,
וואָס האָבען פאַרטריבען דעם שונא פון ארץ ישראל.

אין הויז איז געוואָרען ליכטיג. דער זיידע האָט זיך אַוועק-
געזעצט אין ווייכען פאַטער-שטול און ביילקעלע מיט שעפּסעלען
האַבען זיך אַוועקגעשמעלט פון ביידע זייטען. זיי האָבען שטאַרק
געוואַלט הערען וואָס ס'האַט ווייטער געטראַפּען און זיי האָבען
דערפאַר געשוויגען.

— יא, מיינע אייניקלאַך, — האָט דער זיידע אָנגעפאַנגען, —
דאָס איז געווען אַ שלעכטע צייט פאַר'ן אידישען פאלק. דער פיינט

האַט געמאַן וואָס ער האָט געוואָלט און קיינער האָט זיך אים נישט געשטעלט אַנטקעגען.

— און וואָס איז געוואָרען מיט'ן נר-תמיד ? — האָט ביילקעלע געפרעגט.

— דעם נר-תמיד האָבען זיי פאַרלאָשען, ביילקעלע, און נישט נאָר דאָס האָבען זיי געמאַן, זיי האָבען נאָך צעבראָכען אַלע פיינע זאַכען פון גאָלד און זילבער, וואָס זענען געווען אינ'ם אידישען הייליגען הויז. זיי האָבען אויך פאַראומוויירדיגט אַנדערע הייליגקייטען.

שעפּסעלע איז געוואָרען רויט פאַר כעס, ער האָט פאַרקאַשערט די אַרבעל און געמאַכט „מאַסעלס“ :

— איך וואָלט זיי געגעבען... — האָט שעפּסעלע געשריען, —

כ'וואָלט זיי געמאַכט בלויע אויגען...

— יא, שעפּסעלע, ביזט גערעכט. ס'האָבען זיך געפונען אידישע

העלדען, וועלכע האָבען זיך אָפּגערעכענט מיט די שונאים און דערפאַר מאַכען מיר דאָך חנוכה. הערט, וועט איר וויסען. ווייט פון ירושלים איז געלעגען אַ קליין אידיש דערפעל, מודיעין האָט עס געהייסען. אין דעם דערפעל האָט געוואוינט אַן אַלמער איד, אַ כהן, מתתיהו מיט זיינע פינף זין. און אז דער פיינט איז צוגעקומען צו מודיעין, האָט ער דאָס דערפעל איינגענומען און, ווי אומעטום, גערויבט אידיש האָב און גומס.

דער גענעראַל זייערער האָט געהייסען אויפשטעלען אַ מזבח אינמיטען גאַס, אַ מזבח פאַר'ן גריכישען גאַט. דערנאָך האָט ער געהייסען בריינגען דעם אַלמען מתתיהו און האָט אים באַפוילען ער זאָל בריינגען אַ קרבן פאַר'ן גריכישען גאַט. מתתיהו איז שוין געווען אַלט און שוואַך און די הענט האָבען אים געצימערט פון אַלמקיים.

אַבער ווען ער האָט דערהערט וואָס דער גריכישער גענעראַל וויל פון אים, האָט ער אויסגעגלייכט זיינע אַלמע ביינער, זיין געזיכט האָט זיך אָנגעצונדען פאַר צאַרען, זיינע אויגען זענען געוואָרען ווי צוויי פלאַקערען.

— ניין, — האָט מתתיהו'ס שטים געדונערט, — איך וועל דאָס נישט טון. פאַר דיין גאַט וועט מתתיהו נישט בריינגען קיין קרבן.

און אין דער זייט זענען געשטאַנען מתתיהו'ס פינף זין, אַלע יונגע, שטאַרקע און מיט הערצער, וועלכע האָבען נישט געפורכט און

ניט געשראקען זיך. זיי האבען זיך אלע געגרייט איינצושמעלען זיך פאר זייער אלטען פאטער. אבער דער גענעראל איז אויך ניט געווען אליין, ווארים ארום אים זענען געווען די גריכישע סאלדאטען, באוואפענטע פון קאפ ביז די פיס.

מיט צארן האט ער ווידער באפוילען צו בריינגען א קרבן פאר'ן גריכישען גאט. און פלוצלונג האט דער אלטער מתתיהו ארויסגע- כאפט א מעסער און דערשמאכען דעם גענעראל. די גריכישע סאל- דאמען האבען זיך א ווארף געטון צום אלטען כהן, אבער די פינף יונגע העלדען האבען ארומגערינגעלט זייער פאטער און קיינער האט שוין צו אים ניט געקענט צוקומען. אלע אידישע איינוואוינער פונ'ם דערפעל האבען זיך אויך געשמעלט געגען די גריכען און כאטש די גריכען זענען געווען מער ווי די אידען, האבען דאך די אידען זיי פארטריבען און א סך פון זיי געמייט.

ביילקעלע און שעפסעלע האבען געטאנצט פאר פרייד. סע איז זיי געפעלען געווען וואס די אידען האבען זיך אזוי אפגערעכענט מיט זייערע שונאים.

— ווארמ, איר וועט זיך נאך ווייטער פרייען, — האט דער זיידע געזאגט צו די קינדער און געשמייכעלט, — די פינף העלדען האבען געמאכט דעם מיטעלסטען ברודער זייערען יהודה פאר זייער עלטסטען און זיי האבען צונויפגענומען ארום זיך 8 טויזענט אנדערע אידישע העלדען און זיי האבען אנגעריכט א מלחמה געגען דעם שונא און האבען אים פארטריבען פונ'ם גאנצען לאנד.

און אין ירושלים האבען זיי צוריק געעפענט דאס הייליגע הויז און אנגעצונדען דעם נר-תמיד, דאס אייביגע ליכט, וואס האט גע- ברענט אין א ווינקעל פון בית-המקדש...

— און איצט, אייניקלאך, וועל איך בענשען חנוכה-ליכטלאך און מיר וועלען זיך דערמאנען אן יענער צייט און אן די אידישע העלדען.

דער טאטע איז נאך וואס א היים געקומען פון דער ארבייט און די קינדער זענען אים אנטקעגען געשפרונגען מיט א פריידיג געשריי, פאטשענדיג אין די הענטלאך:

— דער זיידע וועט בענשען חנוכה ליכטלאך... ער'ט אונז גיבען דערנאך א שיינע זאך... איא, זיידע, וועסט אונז געבען?

— יא, קינדער, איך וועל אייך גיבען, — האָט דער זיידע גוט געשמייכלט.

ביילקעלע האָט זיך צעטאַנצט און שעפּסעלע האָט זיך אַרויפֿ-געכאַפּט צום מאַמען אויף די אַקסלען און אים גענומען קושען אין ביידע באַקען, אַזוי פּריילאָך איז ער געווען.

— וואָס זענט איר משוגע געוואָרען, קינדער, — האָט די מאַמע געשריען פון דער קיך, — לאַזט אַפּ דעם מאַמען, ער איז הונגערדיג.

אַבער די קינדער האָבען דעם מאַמען ניט געוואָלט אַפּלאַזען. שעפּסעלע האָט שוין אַראָפּגעקלעמערט פּונ'ם מאַמענס אַקסעל און ער מיט ביילקעלען האָבען זיך אָנגענומען ביי די הענט און געטאַנצט אין אַ ראָד אַרום מאַמען. זייערע אייגעלאָך האָבען געברענגט, די באַקען געפלאַמט און די פּיס האָבען געקלאַפּט צום מאַקט אויפ'ן דיל:

— היינט איז חנוכה... היינט איז חנוכה...

— ווייסט איר כאַטש, קינדער, וואָס איז אַזוינס חנוכה? — האָט דער מאַמע געפרענגט און דערביי האָט ער זיך געוואָלט אַרויס-רייסען פּונ'ם ראָד.

— א, מיר ווייסען, — האָט ביילקעלע געענטפערט.

— גוט, קינדער, איך וועל אייך עפעס גיבען, אַבער לאַזט מיך גיין עסען פּריער.

די קינדער האָבען אַפּגעלאָזט דעם מאַמען און האָבען זיך ווידער גענומען צום זיידען. זיי האָבען געוואָלט ער זאָל שוין בענשען חנוכה ליכטלאָך, וואָרים זיי ווילען שוין וויסען וואָס ער וועט זיי גיבען.

דער זיידע האָט געבראַכט אַ חנוכה לעמפּעל, האָט עס אַוועק-געשמעלט אויפ'ן פענסטער. דערנאָך האָט ער גענומען אַ פּאַדעס און געמאַכט עטלאַכע קנייטלאָך, האָט זיי אַריינגעלייגט אין די רער-לאַך פון לעמפּעל און אין ערשטען אָנגעגאַסען בויםעל. ביידע קינדער זענען געשמאַנען פאַרוואונדערטע און געקוקט אויף אַלצדינג וואָס דער זיידע האָט געטון. זיי האָבען עס נאָך קיינמאַל ניט געזען, וואָרים דער זיידע איז ערשט צוריק מיט עטליכע וואַכען געקומען קיין אַמעריקאַ און דער מאַמע האָט זיי ניט דערציילט וועגען חנוכה.

און אַז אין לעמפּעל איז שוין געווען בויםעל און קנייטלאַך, האָט דער זיידע גענומען אַזאַ ליכט, וואָס איז געווען צונויפּגעדרייט פון עטלאַכע וואַקסענע ליכטלאַך און ער האָט עס אָנגעצונדען. דאָס ליכט

האַט געקנאַקט און דאָס פלעמעל אויף דעם האָט געשפרונגען ווי עס
וואַלט זיך אויך געפרייט מיט חנוכה.

דערנאָך האָט דער זיידע עפעס גענומען זאָגען און זינגען און ער
האַט אָנגעצונדען דאָס קניימעל אין דעם ערשטען רערעל פונ'ם חנוכה-
לעמפעל. דאָס ליכט האָט ער צוגעקלעפט צום ווענטעל פונ'ם חנוכה-
לעמפעל און ער האָט זיך אויסגעדרייט צו די קינדער מיט אַזאָ ליכטיג
געזיכט און מיט פריילאָכע שיינענדיגע אויגען.

— יא, אייניקלאַך מיינע, מיר האָבען שוין געבענשט דאָס
ערשטע חנוכה-ליכטעל, — האָט דער זיידע געזאָגט, — און איצט
קומט צום טיש וועל איך אייך גיבען וואָס איך האָב אייך צוגעזאָגט.
די קינדער מיט'ן זיידען זענען צוגעגאַנגען צום טיש און דער
זיידע האָט אַרויסגענומען פון בוים-קעשענע צוויי אַזעלכע זאַכעלאַך
און געזאָגט:

— איר זעט, דאָס זענען דריידלאַך. חנוכה שפילען אַלע
אידישע קינדער אין דריידעל. קומט וועל איך אייך ווייזען ווי
אַזוי מע שפילט.

ביילקעלע האָט זיך אַרויפגעשמעלט אויף אַ שטול און זיך
אַריבערגעבויגען איבער'ן טיש און שעפסעלע איז אינגאַנצען אַרויפ-
געקראַכען אויפ'ן טיש. און דער זיידע האָט זיי געוויזען:

— איר זעט, אויפ'ן דריידעל זענען דאָ 4 אותיות: נון, גימל,
היי, שין. נעמט מען און מע דרייט דאָס דריידעל אַט אַזוי א, איז אַז
סע פאַלט נון אַדער שין, געווינט מען און אַז סע פאַלט גימל אַדער
היי, פאַרשפילט מען. איר פאַרשטייט שוין ווי צו שפילען?

— יא, מיר ווייסען, מיר ווייסען... — האָבען ביידע אויסגעשריען.
דערווייל זענען אַריינגעקומען פון קיך דער טאַטע מיט דער
מאַמען און דער טאַטע האָט געגעבען די קינדער חנוכה-געלט.
ביילקעלע מיט שעפסעלען זענען אַוועקגעגאַנגען אין אַ ווינקעל, זיך
געזעצט אויף דעם דיל און גענומען שפילען אין דריידעל.

ביילקעלע האָט די ערשטע געדרייט איר דריידעל און סע איז
געפאַלען אַ נון, האָט זי זיך אויפגעכאַפט פון דיל און גענומען זיך
דרייען און זינגען:

— איך האָב געוואונען, איך האָב געוואונען...

האַט שעפסעלע אַרויסגעשמעלט אַ צונג, פאַרדרייט די נאָז און

מיט א שמים, וואס מע האָט ניט דערקענט צי ער וויינט, צי ער
לאכט, האָט ער געזאָגט:

— איי, איי, איי, איך וועל אויך געווינען. צען מאָל וועל איך
געווינען.

און ער האָט אָפגעלאָזט זיין דריידעל. מע האָט זיך געדרייט
און געדרייט, אויף אַ סעקונדע איז עס געבליבען שטיין און דערנאָך
האָט עס זיך גענומען בייגען אויף דער זייט, בייגען און בייגען און
שעפּסעלעס קאָפּ האָט זיך נאָכגעבויגען נאָך דעם און דאָס האַרץ
האָט אים געקלאַפּט, אָט אַ און מע פּאַלט.

— אַ גימעל!... — האָט ביילקעלע אויסגעשרייען. — האָסט
פאַרשפּילט!...

שעפּסעלע איז געבליבען זיצען שטיל און געקוקט אויף זיין
דריידעל מיט טרויעריגע אויגען. אָבער באלד האָט ער זיך געכאַפּט
און אַ געשריי געמון:

— מע גאַרניט, איך וועל ווייטער געווינען. אָט, ביילקעלע,
וועסטו איצט פאַרשפּילען...

ביילקעלע האָט געלאָזט איר
דריידעל. שעפּסעלעס האַרץ
האָט איצט געקלאַפּט נאָך שטאַר-
קער ווי ווען זיין דריידעל האָט
זיך געדרייט. איי, האָט ער גע-
וואָלט אז ביילקעלע זאָל פאַר-
שפּילען. ער וואָלט זיך אזוי גע-
רייצט מיט איר. נאָר זי האַלט
אין איין געווינען, וואָס, זיין
דריידעל איז דען ניט דאָסעלבע?
און ביילקעלעס דריידעל האָט
זיך גענומען בייגען און בייגען.
די קעפּ פון ביידע קינדער האַבען
זיך נאָכגעבויגען —

— אַ שין! איך האָב ווידער געוואונען... איך וועל באַ דיר
אָפגעווינען דאָס גאַנצע הנוכה-געלד, שעפּסעלע... וועסטו זען, וועסטו
זען!...

— אזוי, — האָט שוין שעפּסעלע מיט אַן אמת'ר וויינענדיגער
שטים געזאָגט, — איך וועל באַ דיר אָפּגעוויינען דאָס חנוכה-געלט
אפשר צען טויזענט מאָל...

אַבער שעפּסעלען איז ניט געגאַנגען, וואָרים ער האָט געהאַלטען
אין איין פאַרשפּילען. זיין דריידעל האָט זיך נאָר געבויען צום
גימל, אָדער היי און ביילקעלעס צו נון און צו שוין.

שעפּסעלען איז געווען ביטער אויפ'ן האַרץ און ער האָט זיך
צעוויינט אויפ'ן קול: — איך דאַרף ניט שוין, ביילקעלען האָט דער
זיידע אַ גוט דריידעל געגעבען און מיר האָט ער געגעבען אַ שלעכטס...
דערפאַר פאַרשפּיל איך און ביילקעלע געווינט...

און ער האָט גענומען ריימען ביי ביילקעלען איר דריידעל און
טופען מיט די פיס. זענען צוגעקומען דער טאַטע מיט דער מאַמען
און דער זיידע איז אויך צוגעקומען און זיי האָבען גענומען איינריידען
ביילקעלען זי זאל זיך ביימען מיט די דריידלאַך. ביילקעלע האָט
ניט געוואָלט, ניט געוואָלט, אָבער זי האָט געפאַלגט און זיך געביטען.

און די קינדער האָבען זיך ווייטער אַוועקגעזעצט. אין אַ ווינקעל
און געשפּילט. אָבער ווי אויף צו להכעיס איז שעפּסעלעס דריידעל
אַלעמאַל געפאַלען און געפאַלען אויף גימל און היי און ער האָט גע-

האלמען אין איין פארשפילען. און דאס הארץ האט אים ווי געטון,
און ער האט זיך געשעמט. פארוואס קומען צו אים ניט די נון מיט
דער שין? און אלעמאל ווען זיין דריידעל האט זיך געדרייט, האט
ער בא זיך אין הארצען געבעמען: „נונעלע, שינעלע, קומט צו
מיר... כ'האב אייך אזוי ליב...“ און געפאלען איז א גימל אדער א
היי...

סע איז געווארען שפעט. די קינדער האבען זיך געלייגט שלא-
פען. ביילקעלע א פריידיגע און שעפעלע א טרויעריגער און א
צארנדיגער אויף דער נון מיט דער שין.

באנאכט הערט שעפעלע ווי עמיצער קריכט אויף אים. ער
האט זיך איבערגעדעקט מיט דער קאלדרע, ווארים ער האט זיך
שטארק דערשראקען. אבער דער עמיצער איז ווייטער געקראכען
אויף אים מיט זיינע דינע פיסלאך. שעפעלע האט איינגעהאלמען
דעם אטעם און האט זיך טיפער איינגעדעקט מיט דער קאלדרע.

נאר אט איז דער עמיצער צוגעקומען צו שעפעלעס קאפ.
ער האט אראפגעשעלעפט די קאלדרע און מיט זיינע שארפע פינגער,
וועלכע זענען געווען קאלט, גליטשיג און בלייאייג, האט ער אנגע-
נומען שעפעלען פאר'ן אויער און געזאגט:

— שרעק זיך ניט, שעפעלע, איך בין די שין...

און שעפעלע האט אויך געפילט ווי אן אנדערער האט אים
אנגענומען ביי די האר, געגלעט און געקיצעלט. און דער אנדערער
האט געזאגט: — שרעק זיך ניט, שעפעלע, איך בין די נון...

און דערנאך האבען ביידע גענומען טאנצען אויף אים מיט
זייערע בלייענע פיסלאך און זינגען מיט טריקענע שטימען:
שין צו נון, נון צו שין,

שפיל אין דריידעל און געוויין...

און שעפעלע האט א פריילאכער אויפגעמאכט די אויגען און
דערזען די דריי קעפלאך פון דער שין, וועלכע האבען זיך געבויען
צו אים מיט געלעכטער און די נון, וואס האט אים אזוי געגלעט און
סע איז אים געווען גוט.

— אזוי, שעפעלע, מיר וועלען שוין איצט קומען צו דיר, —
האט די שין געשאקעלט מיט אירע דריי קעפלאך.
און די נון האט אויך צוגעשאקעלט מיט איר קעפעלע:

— יא, שעפסעלע, מיר וועלען קומען, מיר וועלען קומען...
 און באלד זענען זיי ביידע אראפגעשפרונגען פונ'ם בעט און
 גענומען מאנצען אויפ'ן דיל און זינגען:
 שין צו נון, נון צו שין,
 שפיל אין דריידעל און געוויזן...

און אזוי האבען זיי זיך ארויס-
 געדרייט פונ'ם צימער און שעפ-
 סעלע איז זיי נאכגעלאפען און גע-
 בעטען זיך ביי זיי:

— נונעלע, שינעלע, אנטלויפט
 ניט פון מיר...

אבער זיי זענען שוין ניט געווען
 און שעפסעלע האט גענומען
 שרייען:

— נונעלע, שינעלע, אנטלויפט
 ניט פון מיר...

די מאמע איז אריינגעקומען אין
 צימער און געמאכט ליכטיג. זי האט געפונען שעפסעלען א פאר-
 וויינטען, א דערשראקענעם. די מאמע האט אים גענומען טרייסמען
 און צערטלען:

— וויין ניט, שעפסעלע, וואס איז געווען?

— די נון און די שין זענען ערשט געווען און זענען אנטלאפען...

— ביזט א נאריש אינגעלע, שעפסעלע, סע האט זיך דיר נאר

געחלום'ט... לייג זיך צוריק שלאפען. מארגען וועסטו שוין געוויינען...

און שעפסעלע האט זיך געלייגט צוריק אין בעט און איז

א גליקליכער אנטלאפען געווארען.

דער פורים-שפילער

שימעל האָט זיך צוגעקלעפט אַ גרויע באַרד, האָט זיך אָנגעטאָן
אַ מיצעל אויפ'ן קאָפּ און מיט אַ זעקעל אויף די פלייצעס איז ער
אַרויסגעקומען צו די קינדער אויף דער גאַס.

די קינדער האָבען אים ניט דערקענט. ער האָט אומיסטען
גערעדט מיט אַ גראָב קול און האָט געטאַנצט אויף איין פּוס:

היינט איז פורים,

מאָרגען איז אויס,

ניט מיר אַ פעני,

און טרייבט מיך אַרויס...

— ווער ביסטו? — האָבען אים די קינדער פון אלע זייטען
געפרעגט. — מיר האָבען נאָך קיינמאל ניט געזען אַזאַ קליין אידעלע.

און איין אינגעלע האָט גענומען טאַפען דאָס זעקעל, וואָס
שימעל האָט געטראָגען אויף זיינע פלייצעס און האָט געשריען:

— זעט נאָר, קינדער, עפעס איז דאַרטען אַזוי פיל זאַכען...

און שימעל האָט ווידער גענומען זינגען מיט'ן גראָבען קול:

איך האָב פאַר אייך אין זעקעלע

מתנות אַלערליי,

איך האָב אַ כישוף-שמעקעלע —

אַ מאַך און ס'פאַלט אַ שניי.

און ווילט איר מרדכי'ס פערדעלע?

צי אפשר המנ'ם שווערדעלע?

איך נעם אַרויס דאָס שמעקעלע,

וואָס ליגט באַ מיר אין זעקעלע,

אַ מאַך אַהער, אַ מאַך אַהין,

איר ווייסט שוין, קינדער, ווער איך בין?

האַבען די קינדער געקוועטשט מיט די פלייצעס:

— פון וואַנעט זאַלען מיר וויסען?

און אלע האָבען געקוקט אויפ'ן זעקעלע און האָבען געוואַלט

שוין זען, וואס דארטען איז דא און דאס כישוף-שמעקעלע האבען
זיי געוואלט זען, וואס קען אויפטאן אזוי פיל וואונדער.

און אז א קינד האט זיך געוואלט צורירען צו שימעל'ס זעקעלע,
האט ער אוועקגעטאנצט אויף איין פיסעל און האט געלאכט אויף
זיין גראב קול, ווי אן עלטערער איד. און די קינדער האבען אים
נאכגעטאנצט אלע אויף איינע פיס. און שימעל האט ווייטער געזונגען:

האמענטאשען שפיציגע,

אנגעפילט מיט מאן,

גיב איד אייד אין איין מינוט,

ווי איר קוקט מיך אן.

און די קינדער האבען אלע אויסגעשמרעקט די הענט און די
אויגען זייערע האבען געברענט, ווייל אלע האבען זיי ליב געהאט
האמענטאשען.

— נו, גיב שוין, — האבען זיי געשריען, — גענוג דיר שוין
צו זינגען, לאמיר זען וואס דו האסט אין זעקעלע און ווייז אונז דיין
כישוף-שמעקעלע.

נאר שימעל האט נאך אלץ ניט געעפענט זיין זעקעל. ער איז
ווייטער געשפרונגען אויף איין פיסעל און געזונגען מיט א גראב קול:

פלעדעלאך מיט נים,
זענען האַניג־זים,
זאָנט מיר, ווער סע וויל,
כ'האָב אין זעקעל פיל.

— מיר ווילען אלע, — האַבען די קינדער געשריען, — זינג
ווייניגער און עפען בעסער דיין זעקעל. פון זינגען וועט גאַרניט
אַרויסקומען...

שימעל האָט ווייטער געמאַנצט אויף איין פיסעל און די קינדער
האַבען אים גאַכגעמאַנצט. פלוצלינג האָט אַנגעהויבען בלאַזען אַ
שמאַרקער ווינט, ווייל אין מאַנאַט מאַרץ רייסען זיך אלע ווינטען
פון די קייטען, וואו זיי זענען צוגעשמידט, און עס האָט אַנגעהויבען
צו וואַרפען די קינדער ווי פילקעס.

און שימעלען האָט עס אויך גענומען וואַרפען, זיין צוגעקלעפּטע
באַרד האָט דער ווינט אַראַפּגעריסען און די קינדער האַבען דערקענט
שימעלען, זייער קליינעס חכר. האַבען זיי געמאַכט אַ געשריי:
— זע נאַר, דאָס איז גאַר שימעלע! אַבי מיר האַבען נים
געוואוסט ווער דאָס איז! ... אַנו, שימעלע, ווייז נאַר וואָס דו האַסט
אין זעקעלע.

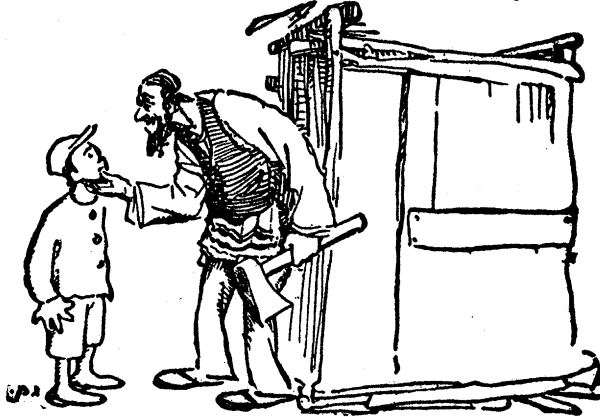
און שימעלע האָט אויפגעבונדען דאָס זעקעלע און געוויזען די
קינדער, וואָס דאַרמען איז דאָ. און די קינדער זענען אויפגעבראַכט
געוואָרען אויף אים און זיי האַבען אים געוואַלט שלאַגען:
— האַסט דאָך אונז אַפּגענאַרט, אין זעקעלע זענען דאָך דאָ
נאַר שמאַטעס. וואו איז דער פלאַדען, די האַמענטאַשען, די נים און
אלע גומע זאַכען? און וואו איז דאָס כישוף-שמעקעלע? האַסט
אונז גענאַרט, שימעלע.

און שימעלע האָט זיך צעלאַכט:

— וואָס שרייט איר אַזוי? דאָס איז דאָך נים מער ווי אַ
שפּיל אַזאָ. היינט איז פורים, האַב איך זיך פאַרשמעלט פאַר אַ
פורים-שפּילער...

א מעשה מיט א סוכה־שער

— נו, קינדער שמיים ניט, — האָט דער מאַמע געשריען, —
 אויפדערנאָכט איז שוין סוכות און מיר דאַרפען נאָך אויפשמעלען
 צוויי ווענט און דערנאָך ערשט צודעקען די סוכה.
 די קינדער זענען אלע געווען פאַרנומען: יאַנקעלע האָט גע-
 שלעפט אָן אַלט פּענסטער אַריינצושמעלען אין דער הינטערשמער
 וואַנט; שימעלע האָט געהאַלטען דעם האַמער מיט די צוועקעס;

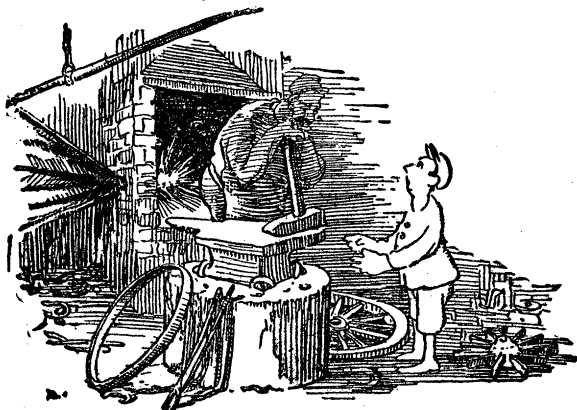

פייגעלע האָט צוגעהאַלטען דעם רידעל, מיט וועלכען דער מאַמע
 האָט געגראַכען די גריבער. נאָר בערעלע האָט קיין אַרבייט ניט
 געפונען. ער האָט זיך געפלאַנצערט אונטער די פיס און יעדען
 איינעם געשמערט.

— דו'סט אויפהערען צו דרייען זיך ווי אַ רויך אין קוימען, —
 האָט יאַנקעלע אָנגעשריען אויף אים, — גיי דיר אַריין אין הויז,
 קיינער דאַרף דיך דאָ נישט האַכען... האַסמו געזען, ער לאָזט ניט
 אַרבייטען... אויפדערנאָכט איז דאָך שוין סוכות...

— מאַקע, — האַכען אונטערגעכאַפט שימעלע און פייגעלע, —
 ווער דאַרף דיך דאָ? ...

— כ'וויל אויך העלפען בויען די סוכה, — האָט בערעלע גע-
 מופעט מיט די פיסעלאך, — וואָס, איר מעגט און איך מאָר ניט?
 גיב מיר דאָס פענסטער...
 און בערעלע האָט גענומען רייסען ביי יאָנקעלען דאָס פענסטער.
 יאָנקעלע איז געווען עלטער פון בערעלען מיט צוויי יאָר, איז ער

געווען געזינטער פון אים, האָט ער געגעבען אַ רים און טראַך — די
 שויבען זענען צעבראָכען געוואָרען. איז דער מאַטע צו געקומען
 און האָט בערעלען אַוועקגעטריבען. איז בערעלע געשטאַנען פון
 ווייטענס און האָט מקנא געווען זיינע ברידער און זיין שוועסטערל
 פייגעלע וואָס זיי העלפען בויען די סוכה און אים לאָזט מען ניט צו.
 שפעטער איז געקומען אַ איד וואָס האָט ליב מאַכען שפּאַס
 און געזאָגט צו בערעלען:

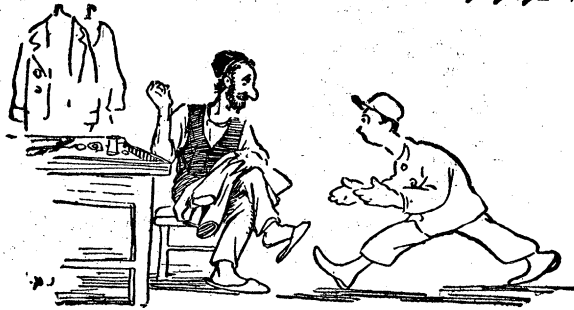
— ווילסט עפעס טאָן, בערעלע? איך וועל דיר געבען אַרבייט.
 דו זעסט, מע דעקט שוין איצט דעם דאָך, פון דער סוכה. מיט ראָר
 און מיט שמרוי דעקט מען דעם דאָך, וועלען דאָך אַראָפהיינגען
 עקעלאַך פּונ'ם ראָר און פּונ'ם שמרוי, דערפאַר דאַרף מען האַכען
 אַ סוכה-שער די עקעלאַך אַרומצושערען. גיי, בערעלע, צום שמיד
 און ליי אַ סוכה-שער...

איז בערעלע געוואָרען פּריילאָך, וואָס ער האָט שוין אויך
 אַרבייט און טאַנצענדיג און שפּרינגענדיג איז ער אַוועק צום שמיד.
 — גוט יום-טוב, — איז ער אַריין מיט אַ פּרייליכען געשריי, —

דער טאמע האָט מיך געשיקט ליען ביי אייך אַ סוכה-שער, די
עקעלאַך פּונ'ם סכך אַרומצושערען.

דער שמיד האָט אַ שמייכעל געמאַן אין זיינע רויטע וואַנסעס
און געזאָגט:

— אַט ערשט, אינגעלע, האָב איך מיין סוכה-שער אַוועק-
געגעבען צו אַן אַנדערען. אַך, אַזאָ פאַרדראָס... נאָר גיי זיך דורך
צו סענדער דעם שניידער, וועט ער דיר געבען.
איז בערעלע ווייטער געשפּרונגען צו סענדער דעם שניידער.

— גוט יום-טוב אייך, סענדער, — האָט בערעלע אויסגעשריען
נאָך שטייענדיג אויף דער שוועל. — דער טאמע האָט מיך געשיקט
צו אייך ליען אַ סוכה-שער די עקעלאַך פּונ'ם סכך אַרומצושערען.

סענדער דער שניידער איז געווען אַן עלטערער מענש, אַ טויבער
אויף אַן אויער און אַ קורצזיכטיגער, האָט ער געמיינט, אַז בערעלע
איז געקומען פּרעגען צו זיין קאַסטומדעל איז שוין פאַרטיג אויף
יום-טוב, און ער האָט געמאַכט אַ געוואַלד:

— זיך אין דערהיים און וואַרט, ס'וועט זיין פאַרטיג, וועל
איך אליין אַפּבריינגען...

איז בערעלע צוגעגאַנגען נאָענט צום טויבען סענדערען און
אים אַריינגעשריען אין אויער:

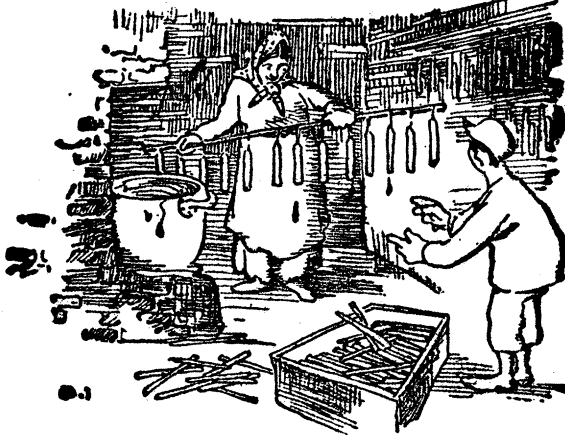
— אַ סוכה-שער, סענדער, אַ סוכה-שער וויל איך ליען...

האָט סענדער דער שניידער אַ שמייכעל געמאַן און געזאָגט:

— אַך, אַזאָ פאַרדראָס, כ'האָב די סוכה-שער ערשט אַוועק-
געגעבען צו אַן אַנדערען. אָבער גיי, אינגעלע, צו דער ליכטציערין.

זי האט א שער, מיט וועלכער זי שערט אפ די קנייטלאך. זי וועט זי דיר לייען.

איז בערעלע געלאפען צו דער ליכטציערין, וואס האט גע-
וואוינט הינטער דער שמאט אין א קליין שטיבעלע. די ליכטציערין

איז געווען א גוטע פרוי, האט זי רחמנות געהאט אויף בערעלען און געזאגט צו אים:

— גיי אהיים, אינגעלע, מע האט דיך אפגענארט, ס'איז נישטאָ

קיין סוכה-שער און די עקעלאך פונ'ם סך שערט מען נישט ארום.
איז בערעלע געגאנגען אהיים א דערשלאגענער און א כאפטע
ביזע הינט זענען אים באפאלען און צעריסען זיינע קליידער. ער
האט זיך קוים פון זיי ארויסגעריסען און איז געקומען אהיים מיט
א געוויין.

דעם ווינטערס שמאפעמען

א גאנצען מאָג האָט געשפּריצט אַ קאַלט רעגענדעל. אז פּערעלע איז אַרויסגעגאַנגען אין דרויסען, האָבען די קאַלמע טראָפענס איר געשמאַכען דאָס געזיכט ווי מיט שאַרפע נאַדלען. עס איז געווען קאַלט און כאַטש פּערעלע איז געגאַנגען אַנגעטאָן אין אַ וואַרים מאַן. מעלע און אונטער'ן מאַנטעלע אַ סוועטער, האָט דאָך די קעלט זי דורכגענומען און זי האָט געציטערט.

אין הויז האָט די מאַמע געזאָגט, אז איצט איז שוין געקומען דער אמת'ער ווינטער.

— באַלד, פּערעלע, — האָט די מאַמע געזאָגט, — וועלען זיך אָנהייבען די פּרעסט און מיר וועלען האָבען פאַר אַ גאַסט דעם פעטער שנייער. דאָס איז שוין איינמאַל אַן אַנגעלייגטער גאַסט.

— יא, כ'געדייניק פון פאַר-א-יאָרען ווינטער, — האָט פּערעלע אונטערגעכאַפט, — אַלע קינדער האָבען זיך געגליטשט און געשלי- מעלט און ס'איז געווען אזוי גוט.

אויפדערנאַכט איז פּערעלע געזעסען אין הויז. אין דרויסען איז געווען נאַס און דאָס רעגענדעל האָט נאָך אַלץ געשפּריצט. דערפאַר איז אין הויז געווען היימלאַך און וואַרים. די סמים האָט געזאַמען, דער עלעקטרישער לאַמפּ האָט העל געלויכטען. די מאַמע איז געזעסען אין טיפּען ווייכען שטול און האָט געשמריקט אַ סוועטער פאַר איר אינגערען ברודער דיווי; דער טאַטע האָט זיך צוגעשפּאַרט אויף דער סאַפקע און געלייענט אַ צייטונג און זי אַליין, פּערעלע, האָט זיך געשפּילט מיט דיווי'ן. אויף דער פּיאַנאָ האָט געדערמעלט דאָס אַש-קאַלירטע קעצעל. עס איז געלעגען צונויף- געקאַרטשעט און געכאַרכעלט.

— ווייסט, פּערעלע, — האָט זיך דיווי אַנגערופּען, — באַס קעצעלע אין האַלז איז דאָ אזא הייזעריג פּייפעלע, אַזעלכעס וואָס איך האָב געהאַט אין עלעקשאַן-דעי און וואָס סעס מיט דער פאַרדרייטער נאָז האָט עס מיר צעבראַכען.

— רעדסט נאַרישקייטען, — האָט פּערעלע געענטפּערט, —
 באַ אַ קעצעלע אין האַלז קען ניט זיין קיין פּייפּעלאַך.
 — פאַרוואָס זשע כאַרכעלמט עס?
 — אַט וועל איך דיר באַלד זאָגען... עס כאַרכעלמט, ווייל עס
 כאַרכעלמט...

דערנאָך האָבען זיך די קינדער געשפּילט מיט די מענשעלאַך
 אין זייערע ביכער און ווען דער זייגער, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן
 ביכערשראַנק, האָט אויסגעקלאַפּט מיט אַ דרינזשענדיגען קלאַנג 8,
 זענען די קינדער געגאַנגען שלאָפּען אין זייער באַזונדער צימערל.

באַנאַכט האָט פּערעלע דערהערט, ווי עמיצער רייסט די פענס-
 טער און זי האָט זיך דערשראַקען. זי האָט דערהערט, ווי עמיצער
 פּייפט, האָט זי זיך דערמאַנט אָן די געשיכטעס וועגען גולנים, וואָס זי
 האָט געלייענט און עס האָט זיך איר פאַרגעשטעלמט, אַז גולנים ווילען
 זיך אַרײַנרייסען צו זיי אין הויז און זיי פּייפען זיך איבער, ווי עס
 שטייט געשריבען אין די געשיכטעס וועגען גולנים. האָט זי שטיל
 גענומען וועקען דייווי'ן:

— דייווי, שטיי אויף... גולנים... רייסען זיך... פּייפען.

אַבער דייווי איז געשלאָפּען געשמאַק און פּערעלע האָט אַנגע-
 צונדען די עלעקטריק. ווי ס'איז נאָר געוואָרען ליכטיג אין צימער,
 האָט פּערעלע זיך אויפגעהערט צו שרעקען. זי האָט זיך גוט איי-
 געקוקט אין די פענסטער און האָט געזען ווי טראַפּענס קייקלען זיך
 אויף זיי און קיין מענשען האָט זי ניט געזען. האָט פּערעלע פאַר-
 שטאַנען, אַז דאָס זענען ניט קיין גולנים, נאָר דער ווינט וואָס רייסט
 די פענסטער און וואָס פּייפט אַזוי.

איצט האָט זי שוין גענומען וועקען דייווי'ן שטאַרקער, וואָרים
 זי האָט שוין קיין מורא ניט געהאַט. געוואַלט האָט זי נאָר דערציילען
 דייווי'ן די שיינע מעשה'לאַך, וואָס זי האָט געלייענט וועגען
 שטורם.

און אַז דייווי האָט אויפגעריסען די אויגען און דערהערט דאָס
 הוזשען און פּייפען פון ווינט, האָט ער זיך דערשראַקען אויף טויט,
 אַבער פּערעלע האָט אים באַרואיגט:

— שרעק זיך ניט, דייוועלע, דאָס איז נאָר דער ווינט. ער רייסט און פייפט, ווייל ער דארף בריינגען צו אונז דעם גומען פעטער שנייער.

— פון וואַנעט ווייסטו, פערעלע?

— א, איך ווייס שוין... איך האָב געלייענט אזא געשיכטע און איך וועל דיר איצט דערציילען. אָבער הער זיך צו מיט קאָפּ.

און פערעלע האָט דערציילט דייווי'ן, וואָס זי האָט געלייענט וועגען שטורעם: אז ס'קומט ווינטער, נעמען זיך צונויף אלע ווינטען פון גאָר דער וועלט און מיט אַ ברומעריי, וואָס באַ זיי מיינט עס אַ געזאָנג, גייען זיי באַגעגענען דעם פעטער שנייער, דעם ווייסען און דעם שטיפערישען.

דער פעטער שנייער הוליעט אַרום אויף די ווייטע און ברייטע פעלדער באַ דעם פאַרפרוירענעם ים. דאַרטען איז אייביג קאַלט און דער שניי ליגט דאַרט פאַרשפּרייט אַ גאַנץ קיילעכדיג יאָר. און פריי איז דאָרט דער פעטער שנייער; ער קען אַרומווירבּלען מאַג און נאַכט און אַנהויפּען שניי בערג אויף בערג און אַמאַל, אז ס'פאַרווילט זיך אים, הייבט ער אָן צו בלאָזען און צו ברומען, מאַכט ער אַ שטויב, נעמט ער מיט זיין ווייסער באָרד און קערט אים אלע פעלדער באַם פאַרפרוירענעם ים און ס'הייבט זיך אויף אזא שטויב, אז מען קען גאָר ניט זען, נאָר פליטערלאַך, וואָס דרייען זיך.

און אז די ווינטען פון גאר דער וועלט קומען צום פעטער
שנייער באם פארפרוירענעם ים, הייבט זיך דארט אויף אזא הוזשעריי,
אז אזוינס זאל גארניט געדאכט ווערען. די ווינטען פון איין זייט
און דער פעטער שנייער פון דער אנדערער זייט. עס קאכט און עס
זיט דארט, עס קראכט און עס שמורעמט. עס איז שוין איינמאל
א באגעגעניש.

דערנאך כאפען די ווינטען פון גאר דער וועלט דעם פעטער
שנייער אויף זייערע פליגלען און זיי בריינגען אים צומראגען צו אונז.
אבער איידער זיי בריינגען אים אריין, שיקען זיי פריער עמלאכע
שמאפעמען אנזאגען אונז די בשורה, אז זיי מראגען אויף זייערע
פליגלען דעם פעטער שנייער. זיי קלאפען אן אין אלע פענסטער
און פייפען אויס אויף זייער שפראך, אז דער גומער גאסט, דער
פעטער שנייער, דער וויסער און דער שטיפערישער קומט אן.
— און איצט, דייוועלע, זענען געקומען די שמאפעמען אונז
אנזאגען אז דער פעטער שנייער שטייט שוין ניט ווייט און וועט
באלד אריינקומען.

ביידע קינדער האבען זיך גוט איינגעדעקט און זענען אנשלא-
פען געווארען.

און דער שמורם האט א גאנצע נאכט געריסען די פענסטער,
געפייפט, געשליידערט שילדען און געווארפען ביימער.

אויפ'ן גלימש

באלד ווי סעמי האט זיך אויפגעכאפט און האט דערזען די
ליכטיגע זון, וואס האט זיך אריינגעריסען אין הויז דורך דעם
פענסטער, איז ער אראפגעשפרונגען פון בעט און גענומען מאנצען:
— א פראסט... א שטארקער, ברענענדיגער פראסט...
א נאנצען ווינטער איז נאך קיין פראסט ניט געווען. אט ווערט
קאלט און איידער אויפ'ן טייכעל פארציט זיך נאך א דין הייטעל
אייו, ווערט שוין צוריק ווארים און דאס אייו צעגייט.
אבער היינט איז שוין טאקע געקומען דער אמת'ער פראסט
דאס טייכעלע אין קראמאנא פארק מוז שוין זיין גוט פארפרוירען
און היינט וועט זיין א גלימש ווי סע באדארף צו זיין.
און סעמי האט זיך גענומען אנטאן.
די מאמע איז אריינגעקומען און געזאגט;
— וואס עפעס אזא איילעניש אויף דיר?
— מאמע, סע איז עפעס שטארק קאלט אין דרויסען?
— יא, סעמעלע, א פראסט, סע ברענט די אויערען, סע צופט
און סע ברענט... וואס איז מיט דיר זונעלע מיינער?...
— גארניט, מאמע, סע איז גוט וואס סע איז א פראסט...
— וואס איז דאס גומסקייט?...
— מע וועט זיך שוין קענען גלימשען...
און איידער נאך סעמי האט זיך איינגעוואשען, איז ער אריין-
געקראכען אין דער קליידער-שאפע און גענומען זוכען זיינע גלימש-
ערס. אין שאפע איז געשטאנען עטליכע אלטע רענצלאך, צעריסענע
שיך און קאלאשען האבען זיך געוואלגערט און סעמי'ן איז אָנגעקומען
שווער, איידער ער האט זיינע גלימשערס אויפגעזוכט. און אז ער
האט זיי ארויסגענומען, האט ער זיי באטראכט מיט ליבשאפט, ווי
איינער וואס באגעגענט זיינע אלטע, געטרייע גומע פריינט.
ער איז אריין אין קיך, אפגעכאפט אויף גיך דאס עסען און
איידער די מאמע האט זיך ארומגעקוקט, איז ער שוין געווען אָנגעטון

אין זיינע ווינטערדיגע קליידער, מיט די גליטשערס אונטער'ן אַרעם.
— גוט באַי, מאַ! ...

— זע סעמעלע, זאָלסט ניט פּאַלען און זאָלסט זיך ניט דער-
היצען...

אַבער סעמי האָט שוין ניט געהערט, ווייל ער איז שוין גע-
שטאַנען פון יענער זייט מיר.

ווי סעמי איז נאָר אַרויסגעקומען אויף דער גאַס, האָט די קעלט
אים אַרומגענומען און די באַקען זיינע האַבען זיך באַלד אָנגעצונדען.
ער האָט זיך דערפילט אַזוי לייכט, גלייך ווי פליגלען וואָלטען אים
אויסגעוואַקסען און זיי וואָלטען אים געטראָגען.

געקומען צום מייכעל אין פּאַרק, האָט ער געזען אַז דאָס אייז
גלאַנצט און די זון שפילט זיך אויף דעם מיט איר שייך. ער האָט
זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק און גענומען אָנמון די גליטשערס.
צו אים זענען צוגעקומען אַנדערע קינדער און זיי האַבען זיך אויך
געזעצט אָנמון די גליטשערס. אויפ'ן מייכעל האַבען זיך עטלאַכע
קינדער געגליטשט און סעמי האָט געוואָלט וואָס גיכער שוין זיין
אויפ'ן אייז און זיך „צעלאָזען“.

אַבער אויף צו-להכעיס, האַבען זיך די גליטשערס ניט אָנגעטון.
עפּים אַ שרייפעלע האָט זיך אַרויסגעדרייט און כאַטש צערייס זיך,
קען זיך עס ניט פאַרשרויפען.

— זע נאָר, — האָט ער זיך געבעטען באַ אַ אינגעלע, וואָס איז
געזעסען לעבען אים, — עפּים פאַרשרויפט זיך ניט באַ מיר...
דאָס אינגעלע האָט רחמנות געהאַט אויף סעמי'ן און אים
געהאַלפּען פאַרשרויפען די גליטשערס.

און באַלד האָט זיך סעמי צעלאָזט אויפ'ן מייכעל. די פּיס
זענען אים געווען לייכט, דאָס האַרץ פּריידיג און וואָס ווייטער ער
האַט זיך געגליטשט, אַלץ פּריילאָכער איז אים געוואָרען אויפ'ן
האַרצען.

באַלד האַבען זיך עטלאַכע קינדער אָנגענומען פאַר די הענט
און אַלע צוזאַמען זיך געלאָזט איבער'ן גליטש. סעמי איז געווען
אינמיטען און ער האָט אַלעמען געשלעפט נאָך זיך:

— גיכער, פלינקער... אַ-אַ-אַ! ...

— קינדער, אין א ראָד — האָט אַ מיידעלע אויסגעשריען.
האַבען זיך אלע קינדער אָנגענומען אין אַ ראָד און גענומען
זיך דרייען. דאָס איז געווען אַ שווערע אַרבייט און די קינדער זענען
איינציגווייז געפאלען אויפ'ן אייז מיט אַ געלעכטער.
אַזוי האָט זיך סעמי מיט אלע קינדער געגליטשט ביז די זון
האַט זיך שוין אָנגעהויבען אַרונטערצורוקען צום פאַרגיין. ער האָט
דערפילט אַז ער איז שטאַרק הונגעריג און ער האָט שוין געוואָלט
גיין אַ היים. אָבער ער האָט געזען ווי עס קומען אָן דערוואַקסענע
מענשען זיך גליטשען און ער האָט געוואָלט זיי ווייזען אַז ער, דער
קליינער סעמי, קען בעסער פון זיי מאַכען קונצען אויפ'ן אייז. האָט
ער פאַרגעסען אין הונגער און איז ווייטער געבליבען.
ער האָט זיך אַוועקגעשמעלט לעבען אַ הויכען יונגענמאַן אין אַ
ברוינעם סוועטער און האָט זיך מיט אים פאַרמאַסטען. יענער האָט
זיך געדרייט אויפ'ן אייז, געמאַכט „רונדען“, געלאָפּען מיט האַסטיג-
קייט און פּלוּצלינג זיך אויסגעקערעוועט און סעמי האָט אים ניט
געקענט נאַכהאַלטען. האָט עס אים פאַרדראָסען און ער האָט זיך
צוגעשטאַרט צו אַ מיידעל. זי איז אָבער געווען נאָך פּלינקער פון
יענעם יונגענמאַן און סעמי איז געבליבען ווייט הינטער איר.
אַז ער האָט דאָס געזען, איז אים אינגאַנצען אַוועק דער חשק
ווייטער צו גליטשען זיך און ער האָט זיך דערמאַנט אַז ער איז גאר
הונגעריג, ער האָט נאָך גאַרניט געגעסען.
— גרויסע מאַכערס זענען זיי, — האָט ער צו זיך אליין גע-
זאָגט, — זיי האַבען זיך אָנגעגעסען, קענען זיי מאַכען קונצען, איך
וועל זיך אָנעסען, וועל איך קענען בעסער פון זיי...
און סעמי איז אַהיימגעגאַנגען.

יאסעלע מיט די ציגעלאך

איינמאל איז יאסעלע אריינגעגאנגען אין שמאל און האט גע-
זען ווי די ווייס-שווארצע ציג האט געלעקט די פעלכעלאך פון
צוויי ברעקעלאך ציגעלאך. איז יאסעלע'ן געווארען פריילאך אויפ'ן
הארצען. צוויי קלייניקע, שייניקע ציגעלאך, מיט פעלכעלאך
וויכינקע, מיט אייגעלאך שווארצינקע. אך, ווי גוט עס וועט זיין
ארומיאגען זיך מיט זיי אויפ'ן בריימען הויף.

און אין דרויסען איז שוין געווען ווארים און ליכטיג. מ'האט
שוין געקאנט גיין צוויי און א ווארים אויבערעקעל. די מאמע האט
אויסגעווישט די שויען און זיי האבען געלאנגט ווי שפיגלען. אין
הויז איז געווארען פריילאכער, די זון האט זיך צעלייגט אויף די ווענט
און האט אומגעטאנגט אויף דער סטעליע.

איז יאסעלע געקומען צו זיין מאמען און האט צו איר געזאגט

מיט פרייד:

— מאמע, די ציג האט געהאט ציגעלאך. צוויי ציגעלאך,
אזעלכע קלייניקע, ווי מיינע פערדעלאך... זי שטייט אין שמאל
און לעקט זיי די פעלכעלאך...

— איך ווייס, יאסעלע, — האט די מאמע געענטפערט, —
איך בין אויפגעשטאנען פארטאג און איך האב זיי באשאמען מיט
זאלץ.

— צו וואס האסטו זיי באשאמען מיט זאלץ, מאמע? — האט
יאסעלע געפרעגט.

— אז די פעלכעלאך זייערע זענען געזאלצען, לעקט זיי די ציג
און מאכט זיי ריין...

און יאסעלע האט דערציילט אלע זיינע חברים, אז זיין ציג
האט געהאט צוויי ציגעלאך. די מאמע האט זיי באשאמען מיט
זאלץ און די ציג האט זיי געלעקט... און ער האט שטילערהיים אריין-
גענומען די חברים זיינע אין שמאל אריין און זיי געוויזען די ציגע-
לאך. ער האט זיי ניט געלאזט אויסריידען קיין הויך ווארט:

— שמילער רעדט, די ציגעלאך וועלען זיך נאך איבערשרעקען...
זעט, א וויסער פלעק בא דעם ציגעלע אויפ'ן שמערען. און דאס
ציגעלע איז גאר אינגאנצען א רויטס...

אין עטליכע טעג ארום האָט יאָסעלע געזען, ווי באַ די ציגעלאַך
אויף די קעפעלאַך האַבען זיך באַוווּזען אַזעלכע קליינע בערגעלאַך.
ער האָט די בערגעלאַך גענומען מאַפען און ער האָט ניט פאַרשטאַנען,
וואָס דאָס איז אַזוינס. איז ער געקומען צוליפֿען צו דער מאַמען אַ
פאַרסאַפעטער און האָט אויסגעשריען:

— מאַמע, בערגעלאַך ביי די ציגעלאַך... אָט דאָס, אויף די
קעפעלאַך... וואָס איז עס, מאַמע? טוט עס ניט וויי, די ציגעלאַך?
זיי זענען אַזעלכע האַרטע...

— וואָס שרייסטו, נאַרעלע? — האָט די מאַמע געשמייכעלט.
דאָס זענען די הערנער. באַ די ציגעלאַך הויבען שוין אָן צו וואַקסען
הערנער. דאָס טוט זיי ניט וויי. פאַרקערט, יאָסעלע, זיי זענען צו-
פרידען מיט די הערנער...

און אַז יאָסעלע האָט דאָס דערהערט, איז ער אַרויסגעלאַפען אין
גאַס און האָט דערציילט זיינע חברים:

— באַ מיינע ציגעלאַך וואַקסט שוין הערנער. דערווייל זענען
זיי נאָך קליינע בערגעלאַך, אָבער זיי וועלען אויסוואַקסען אַזעלכע

גרויסע ווי בא דער ציג. פארדרייטע וועלען זיי זיין. איר וועט שוין זען. אלצדינג וויים איך...

און אין דרויסען איז שוין געווען גוט ווארים. די ציג מיט די ציגעלאך האט מען ארויסגעלאזט אויפ'ן הויף, זיי זענען שוין געווען א ביסעל גרעסער און זיי האבען זיך געשפילט ביידע צווישען זיך. איין ציגעלע איז געלאפען און דאס צווייטע איז עס נאכגעלאפען און דערביי האבען זיי געמאנצט, געשמעלט זיך אויף די הינטערשמע פיסלאך און געמעקעט מיט דינע שטימעלאך. און אט האבען זיי זיך אויף קאמפאוועס גענומען שלאגען צווישען זיך, געבוזקעט זיך מיט די קעפעלאך...

יאסעלע איז געשמאנען פון ווייטענס און עס האט זיך אים אויך געוואלט שלאגען זיך מיט די ציגעלאך. אך, ווי גוט וואלט געווען, ווען ער וואלט זיך אזוי געיאגט און די ציגעלאך נאך אים. אדער ווען ער וואלט זיך געבוזקעט מיט זיי אין די קעפעלאך. דאס הארץ איז אים אויסגעגאנגען פון ביינקעניש. ער האט א פאר מאל געפרואווט זיך שפילען מיט זיי, אבער זיי האבען ניט געוואלט. זיי איז בעסער געפעלען געווען צו שפילען זיך צווישען זיך אליין, ניט מיט אים, מיט יאסעלען.

איז יאסעלע אנטלאפען אין הויז און ער האט אנגעכאפט די מאמען באס פארטוך און געזאגט מיט טרערען אין די אויגען:
— מאמע, די ציגעלאך ווילען זיך מיט מיר ניט שפילען... נאך ביידע שפילען זיי זיך... פארוואס, מאמע, קען איך ניט זיין קיין ציגעלע? איך וויל זיין א ציגעלע און שפילען זיך מיט זיי...

די מאמע האט זיך צעלאכט:
— ביסט א נאריש אינגעלע, יאסעלע, א אינגעלע קען קיין ציגעלע ניט ווערען... גיי שפיל זיך מיט די חברים...

ווי אזוי בעלעם האט אפגעברענט

בעלעם, קינדער, איז א שטאט פון בלויז נארעאנים. אז א קלוגער קומט אמאל אין בעלעם, לויפען אים נאך די בעלעמער, סיי גרויס, סיי קליין, און אפילו אלטע אידען מיט בערד, און שרייען: מרייבט אים ארויס, דעם נאר...

מ'דערציילט זיך אן א סך שיינע מעשה'לאך פון די בעלעמער און איך וועל אייך דערציילען ווי אזוי בעלעם האט אפגעברענט:

אמאל האט זיך געטראפען, אז אין בעלעם האבען זיך באוויזען א סך מיין. אין יעדען הויז, אין יעדען שייער האבען זיך די מיין אויסגעגראבען לעכער און פארשלעפט אהין עסענווארג. ערגער איז נאך געווען דאס, וואס די מיין האבען ניט געלאזט די בעלעמער שלאפן. די איינוואוינער פון דער שטאט פלעגען ארומבלאנקען זיך גאנצע נעכט איבער די בעלעמער גאסען און גענעצען.

אבער די גרעסטע צרה איז געווען מיט די ווייבער. ווייבער, האבען זיי מורא געהאט פאר מיין און זיי פלעגען דערפאר שפרינגען אויף די ביינק און אויף די מישען און קוויטשען. די בעלעמער מאנסבילען האבען זיך געמוזט פארשטאפען די אויערען מיט וואטע, אז ניט וואלמען זיי טויב געווארען.

אז די בעלעמער האבען געזען, אז ס'איז שלעכט, זייער שטאט וועט נאר, חלילה, אונטערגיין צוליב די מיין, און וואס וועט די וועלט טון אן בעלעם? האבען זיי זיך צונויפגענומען צו טראכטען און געפינען אן עצה צו די מיין. האט איינער געראמען, אז מ'זאל אריינלייגען בריוועלאך צו די מיין אין די לעכער און מ'זאל זיי בעמען, אז זיי זאלען אוועקגיין אין אן אנדער שטאט. א צווייטער

האָט געזאָגט, אז מ'זאָל מאַכען אַ גרויסע סעודה, כאָס ברעג טיך, און צונויפּרופּען אַלע מיז און זיי דערנאָך אַרײַנוואַרפּען אין טײַך אַרײַן. און אַ דריטער האָט געראַטען, אז מ'זאָל אויסקלייבען צוויי מענשען און זיי זאָלען גיין אין דאָרף אַרײַן און פאַרבעטען די קאַץ אין כעלעם, וועט זי שוין אַפּרעכענען זיך מיט די מיז.

זענען געפאַרען די צוויי אָנגעזעענסמע מענשען פון שטאָט אין אַ דאָרף אַרײַן צו פאַרבעטען די קאַץ קיין כעלעם. אין עטליכע טעג אַרום זענען זיי צוריקגעקומען מיט דער קאַץ און האָבען זי מיט גרויס פאַראַד אַרײַנגעבראַכט אין כעלעם. אַלע אײַנוואוינער זענען אַרויס-געגאַנגען אַקעגען מיט געזאָגט און מיט קאַפּעליעס, אַ קלײַניגקײַט, אזאַ גרויסער גאַסט, די קאַץ די געפּלעקטע, וואָס וועט אַלע מיז פון כעלעם פאַרטרייבען.

און געפרייט האָט זיך כעלעם אַ טאַג מיט אַ נאַכט, וויין האָט זיך געגאַסען אין די גאַסען און האָניג האָט גערונען איבער די מיילער. די קאַץ האָט מען אויסגעפּוצט מיט רוימע, בלויע, גרינע און אַנדערע קאָלירטע בענדלאַך און זי איז געזעסען אויבענאַן ווי אַן אמת'ע מחותנת'מע און האָט מיט'ן רוימען צינגעל געלעקט איר פעל. אז כעלעם האָט זיך אויסגעניכטערט פּונ'ם יום-טוב, האָט מען די קאַץ אַפּגעלאָזט:

— גיי, קעצעלע, נעם זיך צו דער אַרבייט אויסצורײַניגען די מיז. און די קאַץ איז געווען אַ פּלינקע, איז זי אומגעשפּרונגען פון הויז צו הויז און האָט אומעמוס אויסגעשטיקט די מיז, אין אײַנע צוויי וואָכען איז קיין זכר פון זיי ניט געבליבען.

אַך, ווי כעלעם האָט עס אַפּגעלעכט! די ווייבער האָבען אויפ-געהערט צו קוויטשען, האָבען די מענער אַרויסגענומען די וואַטע פון די אויערען, מע האָט אויפּגעהערט צו גענעצען און אומצובלאַנקען זיך גאַנצע נעכט איבער די גאַסען, הכלל, סע איז געוואָרען אַ לעבעדיגע וועלט אין כעלעם, גאַרניט די שטאָט, ניט די מענשען.

און די קאַץ איז געווען די קעניגען פון שטאָט, אַלע טירען זענען געווען פאַר איר אַפּען. אַבער אונזער קעצעלע איז אַ נאַשערין געווען, האָט זי זיך גענומען צו די טעפּלאַך. וואו אַ טעפעל, איז זי געווען, אומעמוס אַרײַנגעשטעקט די מאָרדע און געשמעקט און גענאַשט.

בא די כעלעמער באלעבאסטעס האט זיך קיינמאל נישט איינגעהאלטען
דאס פלייש אין די טעפלאך. און זאגען עפעס דער קאץ האט זיך
קיינער נישט דערוועגט, ווארים זי איז דאך עפעס די קעניגין פון שטאט.
שלעכט, וואס טוט מען? האבען זיך די כעלעמער פערזאמעלט
און סע איז בא זיי געבליבען אז די זעלבע צוויי אָנגעזעענסטע מענשען
פון שטאט זאלען די קאץ אוועקפירען. גענוג קעצעלע, געהוליעט,
זאלען אנדערע אויך הנאה האבען פון דיר.

האט מען ווידער געמאכט א פארטא, מיט געזאנגען און מיט
מוזיק. די קאץ האט מען אויסגעפוצט ווי סע פאסט פאר אזע
חשוב'ען גאסט ווי זי איז און מע האט זי ארויפגעזעצט אויף א שיינעם
קארעט. די צוויי אָנגעזעענסטע כעלעמער לעבען איר און פארט גע-
זונטערהייט.

די צוויי מענשען האבען די קאץ אוועקגעפירט און איר גע-
געבען אלצדינג צו פארשטיין, ווי מ'האט זיי אָנגעזאגט, נאר די קאץ
האט, ווייזט אויס, ליב געהאט דאס פלייש פון די כעלעמער טעפלאך,
און איז טאקע באלד צוריקגעקומען אין שטאט אריין. זי האט זיך
ווידער גענומען צו איר ארבייט: נאשען דאס פלייש פון די טעפלאך.
האבען זיך די כעלעמער ווידער פארזאמעלט און נאך א לאנגען
באראטען זיך, האבען זיי אָפגעמאכט. אז איינער א כעלעמער זאל
ארויפקרענען אויף א דאך און פון דארטען אראפשווארפען די קאץ,
וועט זי דער'הרג'עט ווערען.

האט מען אזוי געטאן. גאנץ כעלעס איז זיך צונויפגעקומען
צו זען, ווי מ'ווארפט אראפ די קאץ פונ'ם דאך. האט אבער די קאץ
שארפע נעגעל געהאט, האט זי זיך אָנגעכאפט אן א סלופ און האט
אראפגעקלעמערט אויף דער ערד, פריש און געזונט.

דאמאלסט איז ארויסגעשפרונגען איינער א יונגער כעלעמער
און האט גענומען די קאץ און איז מיט איר ארויפגעקראכען אויפ'ן
דאך. ער האט אראפגעשריען:

— איר וועט באלד זען, כעלעמער, ווי מיר וועלען פטור ווערען
פון דער קאץ...

און ער איז אראפגעשפרונגען מיט דער קאץ אינאיינעם. ער

איז דער'הרג'עט געוואָרען און די קאַץ איז געבליבען לעבען, וואַרים
זי איז געפאלען אויף אים. און די קאַץ האָט ווייטער גענאַשט דאָס
פלייש פון די טעפלאַך און די כעלעמער אידען זענען אַרומגעגאַנגען
הונגעריג.

האַט זיך כעלעם ווידער פאַרזאַמעלט און האָט אָפגעמאַכט די
קאַץ צו פאַרברענען. האָט מען זי פאַרשפאַרט אין אַ הויז און דאָס
הויז אונטערגעצונדען. האָט מען אַבער פאַרגעסען צו פאַרלייגען
דעם קוימען, איז די קאַץ אַרויסגעקראַכען דורכ'ן קוימען. האָט
מען זי פאַרשפאַרט אין אַ צווייט הויז און אונטערגעצונדען. האָט
זיך גראַד געמאַכט אַ ווינט, האָט ער צעטראַגען דאָס פּייער פון די
צוויי ברענענדיגע הייזער איבער דער גאַנצער שטאַט און גאַנץ
כעלעם האָט זיך אָנגעצונדען.

אַזוי, קינדער, האָט כעלעם אָפגעברענט.

כעלעם מאכט פרילינג אין מיטען ווינטער

כעלעמער נארטנים האָבען זיך געהאט זייערע סמנים אויף אלצדינג. אז אַ כעלעמער נאר האָט דריי מאָל אַ נאָם געטון, איז עס באַ אים געווען אַ סימן אז ער וועט אינגיכען קראַנק ווערען און ער איז אַוועקגעגאַנגען אַ היים און האָט זיך געלייגט אין בעט אַריין און געשריען אז ער איז טויט קראַנק. דאָס ווייב האָט אים שוין אַפּגעשפּראַכען, געלייגט אים הייסען וואַסס צום שטערען און גע- וויינט איבער זיין קאַפּ.

און אז אַ כעלעמער נאר איז גע- ווען געפּערלאַך קראַנק און ער האָט אַנגעפּאַנגען צו גענעצען, האָט ער געמעגט האָבען היץ אז ער זאָל אַזש ברענען, איז עס באַ אים גע- ווען אַ סימן אז ער ווערט שוין געזונט און ער האָט זיך אַנגעטון, אַרומגעגאַנגען אין גאַס גלייך מיט אַלע געזונטע מענשען און גענעסען אַלצדינג וואָס געזונטע מענשען עסען.

אַ סימן אז דער פּרילינג קומט שוין אָן, איז באַ די כעלעמער גע- ווען דאָס ערשטע ציגעלע איז געבוירען געוואָרען. אז כעלעמער האָבען דערהערט ווי אַ יונג ציגעלע האָט געמעקעט, איז ער אַרויס אין גאַס און וועמען ער האָט באַגעגענט, האָט ער דערציילט אז סע איז שוין פּרילינג, אַ סימן, אַ ציגעלע איז שוין געבאָרען געוואָרען און ער האָט אַליין, מיט זיינע אייגענע אויערען געהערט ווי סע מעקעט.

אַזוי האָט זיך דאָס גאַנצע שטעטל דערוואוסט אז אין כעלעם איז שוין געוואָרען פּרילינג. אַ גליק האָבען די כעלעמער געהאַט

וואס די ציגען פון דער שמאט האבען טאקע געבוירען זייערע ציגע-
לאך באס אַנפאַנג פונ'ם פּרילינג און זיי האָבען דערפאַר אַלעמאַל
געטראָפּען.

האַט זיך אַבער איינמאַל געמאַכט אַז איינע אַ ציג האָט גע-
בוירען אירע ציגעלאַך אינמיטען ווינטער. ס'ע זענען נאָך געווען
גרויסע פרעסט, דער שניי איז געלעגען אויף די פעלדער און אויף די
כעלעמער דעכער און די ציג, בייניש דעם מילכיגענס ציג, האָט
געבוירען צוויי ציגעלאַך. צוויי שייניקע ציגעלאַך, איינס מיט אַ
וויסען פּלעק אויפ'ן שמערען און איינס מיט אַ ווייך רויטלאַך פעלכעל.
און אַז בייניש דער מילכיגער איז אַריינגעקומען אין זיין שמאַל
און האָט דערזען די ציגעלאַך, האָט ער זיך זייער דערפרייט וואָס
ס'ע איז שוין פּרילינג און ער איז אַריינגעלאָפּען אין זיין הויז מיט אַ
געשריי:

— שוין, מע דאַרף שוין מער ניט הייצען די הרובעס, ס'ע איז
שוין פּרילינג, הערסט שיינע פייגע, ס'ע איז שוין פּרילינג.

— וואָס רעדסטו, בייניש, ביסט משוגה געוואָרען? ס'ע איז
דאָך נאָך ווינטער, אין דרויסען איז אַ ברענענדיגער פּראָסט און דער
שניי איז איבער די פיס. ס'ע האָט זיך דיר, מיינ מאַן, געמוזט הלום'ען.

— וואָס רעדסטו, שיינע פייגע, אַז איך זאָג, ווייס איך וואָס איך
רעד, אונזער ציג האָט שוין געבוירען צוויי ציגעלאַך...

— צוויי, איז שוין טאקע פּרילינג, — האָט דאָס ווייב צוגעשאָ-
קעלט מיט'ן קאָפּ און זי האָט פּאַרלאָשען די הרובע.

און באַלד האָט זיך די נייעס פּאַרשפּרייט איבער גאַנץ כעלעם
און אין אַלע כעלעמער הייזער האָט מען אויפגעהערט צו הייצען די
הרובעס און געעפענט ברייט די פענסטער. גראָד איז יענע נאַכט
אויסגעפאלען אַ גרויסער שניי, אַ גאַנצע נאַכט האָט געהוילעט אַ
זאָווערובע און די כעלעמער זענען געלעגען אין זייערע בעטען און
זענען איבערגעפרוירען געוואָרען.

— אזאָ קאַלטער פּרילינג, — האָבען די כעלעמער צו זיך אַליין
גערעדט, — מע ווערט דאָך איבערגעפרוירען...

אַבער פּאַרמאַכט די פענסטער האָט מען ניט, און די הרובעס
האָט מען ניט געהייצט, וואָרים אַז אַ ציגעלע איז געבוירען געוואָרען
און ניט נאָר איינס, נאָר גאַנצע צוויי, איז דאָך געוויס שוין פּרילינג.
אי, וואָס דער שניי פּאַלט און דער פּראָסט ברענט? איז טאָקע זייער
ניט שייך פון זיין זייט און ער מעג זיך שעמען, אָם דער בייזער ווינטער.
אויף מאַרגען זענען אַלע כעלעמער אַרומגעגאַנגען אין דרויסען
אין די הוילע רעקלאַך, די ווייבער האָבען גענומען שמירען די שמיבער,
די קינדער האָבען זיך אויסגעטון די שיד, וואָרים אַז מע איז פּרילינג
דאַרף מען גיין אָנגעטון ווי מע פּאַסט פּאַר'ן פּרילינג.

און בעריש, דער וואָס האָט געהאַט הינטער דער שטאַט אַ
שמיקעל פעלד, האָט איינגעשפּאַנט דעם אַקער און האָט געאַקערט

דאָס אייז און דעם שניי, וואָרים אַז סע איז פּרילינג דאַרף מען דאָך
אָקערען.

און דער סוף איז געווען אַז גאַנץ כעלעם האָט זיך פאַרקילט
און האָט אָנגעהויבען צו ניסען, האָבען זיי זיך אַלע געלייגט אין די
בעמען וואָרים דאָס איז דאָך באַ זיי געווען אַ סימן אַז זיי זענען
קראַנק און ווער ווייסט מיט וואָס די מעשה וואָלט זיך געענדיגט,
ווען די צוויי ציגעלאַך זאָלען ניט געווען אויפגעפרעסען ווערען פון
אַ וואָלף וואָס האָט זיך פאַר'גנב'עט צו בייניש דעם מילכיגענס שטאַל.
אַז בייניש איז אינדערפרי אַריין אין שטאַל און ניט געפונען
די ציגעלאַך, איז ער אַריינגעלאָפּען אין הויז און געמאַכט אַ געוואַלד
אַז די גאַנצע גאַס איז זיך צונויפגעלאָפּען:

— שיינע פייגע, הייץ איין די הרובע... שוין, זיי מעקען שוין

ניט...

— וואָס פלאַפעלסטו, בייניש, וואָס הייסט זיי מעקען ניט?...

— אַז איך זאָג דיר ניין, איז ניין...

און באַ אַלע כעלעמער איז געבליבען אַז בייניש דעם מילכיגענס
ציג האָט עמיצער אָפּגעטון כּשוף און דערפאַר האָט זי געהאַט אַזוי
פרי די ציגעלאַך און די ציגעלאַך זענען פאַרשוואַונדען אויך מיט
כּשוף. די ציג האָט מען דערפאַר פאַרטריבען אין שניי און אין
פּראַסט העט ווייט איבער טאַלען און איבער בערג און אין כעלעם
איז ווידער געוואָרען ווינטער. די ווייבער האָבען געהייצט די
הרובעס, די מענער האָבען אָנגעטון די שווערע פעלצען און די קינדער
האָבען זיך געגלימטשט אויפ'ן אייז.

וואָרים אַז סע איז ווינטער, דאַרף מען זיך גלימטשען.

ווי אזוי א הויז האט אפגעברענט

איר האָט דאָך געווים געהערט, אז ס'איז דאָ אַ שטאַט כעלעם, וואו אַלע מענשען זענען גרויסע נאַראַנים. מ'דערציילט זיך אַן אַ סך שיינע מעשה'לאַך פון כעלעם.

די געשיכטע, וואָס איך וויל אייך איצט דערציילען, איז זיך פאַרלאַפּען מיט איינעם אַ כעלעמער אידען, וואָס האָט געהייסען וואַלקע — פאַרצויגען פּונ'ם נאַמען וואַלק. האָט דער וואַלקע געהאַט אַ בהמה מיט אַ גרויסען ווייסען פּלעק אויפ'ן שמערען און מיט אַן אַפּגעבראַכענעם האַרן.

אַלע אינדערפרי האָט ער די בהמה אויסגעמאַלקען און זי אַרויס-געטריבען אויף דער לאַנקע, זי זאל זיך דאַרטען פאַשען. און פאַר-נאַכט איז די בהמה צוריקגעקומען אַהיים און וואַלקע האָט זי ווידער אויסגעמאַלקען.

סאַכט זיך איינמאַל, אז אויף דער לאַנקע איז געווען אויס-געשטאַמען סאַזשע און וואַלקעס בהמה האָט זיך פאַרשמירט דעם ווייסען פּלעק אויפ'ן שמערען. פאַרנאַכט, אז די בהמה איז אַהיים-געקומען, האָט זי וואַלקע ניט דערקענט, וואַרים ער האָט געהאַט אַ סימן אויף איר, אז זי האָט אַ ווייסען פּלעק אויף איר שמערען.

שטייט די בהמה כאַס טויער פון וואַלקעס הויז און מרוקעט, אַבער וואַלקע וויל זי ניט אַריינלאַזען. קלאַפּט זי מיט די הערנער אין טויער און בעט זיך מ'זאל איר עפענען, ווייל זי האָט געביינקט נאָך איר קליינעם קעלבעלע. און וואַלקע כאַפּט אַ שמעקען און פאַרטרייבט די בהמה פּונ'ם הויף.

— כ'וויל ניט אַריינלאַזען קיין פרעמדע בהמות, — האָט וואַלקע געשריען, — ס'איז מיר גענוג מיין אייגענע. גיי זיך צו דיין כאַלעבאַס...

ס'איז שוין געוואָרען גוט פינסטער אין דרויסען און וואַלקע וואַרט אויף זיין בהמה און זי קומט ניט. נעמט ער מיט זיך אַ

שמעקען און גיים צוועק הינטער'ן שמאָט, זי זוכען. און ווייל זיין
בהמה איז געווען צו אים שמאָרק צוגעבונדען, איז זי אים נאָכגע-
גאנגען אַ הונגעריגע און אַ פאַרביינקטע נאָך איר קליינעם קעלבעלע.
הינטער דער שמאָט איז געווען אַן אַלמע מיל, וואָס קיינער
האָט שוין אין איר ניט געוואוינט און די כעלמער האָבען געזאָגט,
אַז אַלע נאָכט קומען זיך אַהין צונויף שדים און טאַנצען דאָרט און
מאַכען אַלערליי קונצען. אַ כעלעמער האָט מורא געהאַט צו גיין
כאַנאַכט פאַרביי דער מיל, מאָמער וועלען אים נאָך די שדים אַרייַן-
נארען און אַפּטון אַ שפּיצעל.

און אַז וואָלקע איז צוגעקומען נאָענט צו דער מיל, האָט ער זיך
שמאָרק דערשראָקען און האָט אָנגעהויבען צו לויפען. די בהמה,
אַז זי האָט געזען, אַז איר באַלאַכאַס לויפט, איז זי אים נאָכגעלאָפען.
און אַז וואָלקע האָט זיך אומגעקוקט און האָט געזען, אַז אַ שוואַרצע
בהמה לויפט אים נאָך, איז באַ אים שוין קיין ספק ניט געווען, אַז
דאָס לויפט אים נאָך אַ שד און ער האָט אָנגעהויבען צו שרייען.

האָט זיך די בהמה זיינע דערשראָקען און האָט אָנגעהויבען
צו שפּרינגען, האָט זיך וואָלקע אַזוי דערשראָקען, אַז ער איז אַנידער-
געפאַלען אויף דער ערד. די בהמה איז געשמאַנען לעבען אים און
זיך געלאַסמאַשעט צו אים. און געריבען דעם קאַפּ אַן זיינע קליידער
און אָפּגעווישט דערווייל די סאַזשע פּונ'ם שמערען.

און אַז וואָלקע האָט אויפגעעפענט איין אויג, האָט ער צו זיין
גרויס שרעק דערזען, אַז זיין בהמה מיט'ן ווייסען פּלעק אויפ'ן שמערען
שטייט לעבען אים. האָט ער זיך אויפגעהויבען און האָט זיך געלאָזט
ווייטער לויפען, וואָרים איצט האָט ער שוין געזען באַשוינפּערלאַך
אַז די בהמה איז נישט קיין בהמה, נאָר אַ שד.

געלאָפען איז ער איצטער צוריק אַהיים און ער איז אַרייַנגע-
פאַלען אין הויז ניט טויט און ניט-לעבעדיג און האָט געמאַכט אַ
גוואַלד :

— פאַרשליסט גיכער די טיר! ער לויפט מיר נאָך... די לאַדען
פאַרמאַכט, די לאַדען...

— ווער לויפט דיר נאָך וואָלקע? — האָט דאָס ווייב געשריען. —
וואָס איז מיט דיר?...

— דער שד... די בהמה...

האַט מען פאַרשלאָסען די טיר, פאַרמאַכט די לאַדען און די
בהמה איז געשטאַנען אין דרויסען און האָט געמרוקעט און געבעטען
זיך, אַז מ'זאל זי אַרײַנלאָזען אין הויף צו איר קעלבעלע און דאָס
קעלבעלע האָט געמרוקעט און געוואָלט צו דער מאַמען.

און אַז די בהמה האָט געזען, אַז קײנער ענטפערט איר ניט,
האַט זי אָנגעהויבען צו קלאַפען אין פענסטער און האָט אויסגעזעצט
די שויבען. אין הויז זענען אַלע געווען אין איין שרעק, זיי האָבען
געצײמערט און וואַלקע מער פון אַלע.

די בהמה האָט דערווייל צעבראַכען די לאַדען און האָט אַרײַג-
געשטעקט דעם קאַפּ אין הויז. דאָס האָבען שוין די הויזמענשען
ניט געקענט אַריבערטראַגען און זיי זענען אַנטלאָפּען דורך דער
הינטער טיר און געמאַכט אַ געוואָלד:

— אונזער הויז איז פול מיט שדים... אידען, ראַטעוועט...
שדים מאַנצען אין אונזער הויז... בהמות... ווייסע פלעקען... — זיי
האַבען שוין אַליין ניט געוואוסט, וואָס זיי שרייען און בלייך זענען
זיי געווען, ווי דער טויט און די אויגען האָבען זיי געברענט.

אַלע כעלעמער זענען זיך צונויפגעלאָפּען אויף זייער בײז-וואונ-
דער און ס'איז באַ זיי געבליבען, אַז מ'דאַרף דאָס הויז אונטערצינדען,
וואַרים אַ-ניט וועלען די שדים זיך אַרײַנכאַפּען אין דער גאַנצער
שטאַט כעלעם. האָט מען געבראַכט קעראַסין און מען האָט אונטער-
געצונדען דאָס הויז מיט אַלע שפייכלערס און מיט'ן הויף.

דאָס הויז האָט אָפּגעברענט, די בהמה מיט'ן קעלבעלע זענען
אויך פאַרברענט געוואָרען און וואַלקע איז געבליבען אַ גרויסער
אַרימאָן.

כעלעמער קינדער ציילען זיך

צען קינדערלאך אין כעלעם האבען זיך אמאל געשפילט אין בלענדעניש. האבען זיי זיך געדארפט ציילען. זאגט איין אינגעלע: — איך וועל ציילען: איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זעקס, זיבען, אכט, ניין. מער ווי ניין איז נישט געווען. ציילט ער נאך אמאל, קומט אים ווידער אמאל אויס ניין. — איך ווייס פאר וואס ס'קומט אויס ניין, — האט אויסגעשריען א מיידעלע מיט א שפיציג געזעלע, — ער פארגעסט צו ציילען זיך אליין.

האט דאס אינגעלע ווייטער אנגעהויבען צו ציילען. און איצט האט ער שוין אנגעהויבען פון זיך: איינס, צוויי, דריי, פיר... און ער האט אפגעציילט עלף. ציילט ער ווידער אמאל, קומט בא אים אלץ אויס עלף, ווארים איצט האט ער אנגעהויבען און געענדיגט מיט זיך. איז איין אינגעלע געפאלען אויף א שכל:

— ווייסט איר וואס, מיר וועלען נעמען ליים און יעדער וועט אריינשמעקען א פינגער, וועלען מיר דערנאך איבערציילען די לעכער. האבען די כעלעמער קינדער אזוי געטון. זיי האבען גענומען ליים און יעדער איינער האט אריינגעשמעקט זיין פינגער. האט אבער בא איין מיידעלע געצוטערט די האנט און זי האט אומגערען אריין-געשמעקט אלע פינף פינגער מיט אמאל. איז דאך ווייטער שלעכט. האט איין אינגעלע געראטען, אז מ'זאל אריינשמעקען די נעז, האט מען אזוי געטון. איז אבער געווען א מיידעלע, וואס האט געהאט א פלאטשיג געזעלע און אז זי האט עס אריינגעשמעקט אין ליים, האט זי דערווייל אפגעווישט מיט'ן פנים אלע לעכער. און די כעלעמער קינדער האבען זיך נישט געקענט איבערציילען.

אפגעשפארט די זון

די כעלעמער נארעאנים האבען זיך אמאל ארומגעזען, אז ס'וואלט געווען א גלייכע זאך אפצושפארען א ביסעל פונ'ם זון-ליכט אויפ'ן

ווינטער, ווען די זון באהאלט זיך אַפּט אונטער די וואַלקענס.
 — פאַרוואָס זאָל עפעס די זון שיינען זומער און ווינטער זאָל
 זיין אזוי קאַלט און קיין שיינ זאָל ניט זיין? — אזוי האָבען די
 כעלעמער גע'טענה'ט אויף זייערע פאַרוואַמלונגען.
 — מיר מוזען זוכען מיטלען ווי אזוי אַפּצושפּאַרען אַ ביסעל
 זון-ליכט אויפ'ן ווינטער, מיר זאָלען ניט פּיריען אין די וואַלקענדיגע
 טעג.

און די כעלעמער האָבען געפונען אַ מיטעל ווי אזוי אַפּצושפּאַרען
 די זון. זיי האָבען געמאַכט באַ אַ טעפּער גרויסע ערדענע טעפּ, און
 אין אַ הייסען זומערדיגען טאָג זענען אַרויס אַלע כעלעמער אויף די
 גאַסען און האָבען זיך אַוועקגעשמעלט אַנטקעגען דער זון. און אז
 די טעפּ האָבען זיך גוט אָנגעהיצט, האָבען די כעלעמער זיי צוגעדעקט
 מיט דיקע שמאַמעס און שטאַרק פאַרבונדען, אז די זון זאָל ניט אַרויס.
 און איר פאַרשטייט דאָך שוין, קינדער, אז ווען ס'איז געקומען
 ווינטער און די כעלעמער האָבען אויפגעבונדען די טעפּ, האָבען זיי
 געפונען ליידגע טעפּ און אַ סך מייז אין זיי.

אפגעשמופט די שול

און איצט הערט אַ מעשה'לע מיט אַ כעלעמער שול. אין
 כעלעם האָט מען געדאַרפט בויען אַ שול און קיין פּלאַץ איז ניט
 געווען. ווייל איר ווייסט דאָך, אז אויף צו בויען דאַרף מען האָבען
 אַ סך פּריי פּלאַץ אויף אַפּצולייגען די בוימאַטעריאַלען. זענען די
 כעלעמער געפאַלען אויף אַ שכל: זיי האָבען אויסגעזוכט אַ פּריי
 פּלאַץ הינטער דער שטאָט און אויסגעשאַמען אַרבעס. דער שכל
 דערפון איז געווען, אז בויען וועט מען אויף די אַרבעס און אז די
 שול וועט פאַרטיג ווערען, וועט מען זי אַראָפּקיילען.

און אז די שול איז פאַרטיג געוואָרען, האָבען די כעלעמער
 זיך אויסגעטון די היטלען, די רעקלאַך און זענען אַריינגעגאַנגען
 אינווייניג און גענומען שטופען די ווענט. דערווייל איז אָנגעפאַרען
 אַ פּויער און ער האָט געזען, אז ס'ליגען היטלען און רעקלאַך, האָט
 ער זיי צוגענומען און איז זיך אַוועקגעפאַרען.

אז די כעלעמער האָבען זיך שוין גוט אָנגעשוויצט, זענען זיי אַרויסגעגאַנגען אין דרויסען זען ווי ווייט זיי האָבען שוין אַוועקגע- שמופּט די שול, האָבען זיי געזען, אז זייערע הימלען און זייערע רעקלאַך זענען ניטאָ, האָבען זיי אויסגעשריען:
— אַ מיר האָבען שוין ווייט אַוועקגעשמופּט אונזער שול...

אן אינזעל און א פּיט

ס'איז געווען אַמאָל באַ אידען אַ גרויסער געלערענטער מאַן, האָט מען אים גערופען רבּה בר-בר חנא, האָט ער ליב געהאַט צו דערציילען ניט געשטויגענע און ניט געפּלויגענע מעשה'לאַך. ער איז אַרומגעגאַנגען איבער די גאַסען און וואו ער האָט דערזען אַ רעדעל מענשען, איז ער צוגעקומען און דערציילט זיינע מעשה'לאַך.
איינמאָל האָט ער דערציילט אזאַ מעשה'לע:

איך בין געפאַרען אויף אַ שיף מיט נאָך מענשען. אינמיטען ים איז אָנגעקומען אַ גרויסער שטורם. ס'האַט גענומען וואַרפען מיט דער שיף, די כּוואַליעס האָבען זיך געבייזערט און דער גאַנצער ים איז באַדעקט געוואָרען מיט גרויען שוים.

מיר האָבען זיך אַלע צונויפגענומען אויפ'ן אויבערדעק פון דער שיף און מיר האָבען געוואַרט דער ים זאָל אונז פאַרשלינגען. פּלוצלינג האָט זיך אויפגעהויבען אַ כּוואַליע, העכער פון אונזער שיף און זי האָט מיט אַזאַ קראַפּט אַ קלאַפּ געטון, אז די שיף איז צע- שמעטערט געוואָרען אויף שטיקלאַך. מיר זענען אַלע אַריינגעפאַלען אין ים אריין. דאָס גליק איז געווען וואָס איך מיט נאָך צוויי האָבען זיך אָנגעכאַפּט אַן אַ ברעט.

דער שטורעם האָט געבושעוועט אַ גאַנצע נאַכט. ס'האַט אונז געוואַרפען אין דער לופּטען, אָבער מיר האָבען זיך ניט אָפּגעלאָזט פון דער ברעט. פאַרטאָג איז שטילער געוואָרען און מיר האָבען זיך אַרומגעקוקט אז מיר זענען לעבען אַן אינזעל אין מיטען ים. מיר זענען אַרייפגעקראַכען אויפ'ן אינזעל און מיר האָבען זיך געפּרייט וואָס מיר זענען גערעטעט געוואָרען פון שוים.

דאס אינזעל איז געווען באוואקסען מיט גראז און ביימער מיט
 טייערע פרוכטען זענען דארטען אויך געווען. האָבען מיר צעלייגט
 אַ פּייער און אָפּגעקאַכט עפּעס עסען. אזוי האָבען מיר אָפּגעלעכט
 אויפ'ן אינזעל אינמיטען ים גאַנצע צוויי וואָכען. מיר האָבען געגעסען
 די פרוכטען פון די ביימער און מיר האָבען אַרויסגעקוקט אויף אַ
 שיף וואָס זאָל זיך באַווייזען אויפ'ן ים.

אין איינעם אָן אינדערפרי האָבען מיר פּלוצלינג דערפּילט, אַז
 מיר שווימען. דאָס אינזעל האָט זיך גערירט און האָט גענומען
 שווימען אויפ'ן ים. מיר האָבען קיינער נישט פאַרשטאַנען ווי אזוי
 אָן אינזעל קען שווימען. דערווייל איז אָנגעקומען אַ שיף און האָט
 אונז אַרויפגענומען. און אַז מיר זענען שוין געווען אויפ'ן שיף, האָבען
 מיר דערזען ווי פון ים האָט זיך אַרויסגעשטעקט אַ שרעקלאַך גרויסער
 קאַפּ פון אַ פּיש. דאָס גאַנצע אינזעל מיט די ביימער, מיט'ן גראַז,
 מיט אַלצדינג וואָס דאָרט איז געווען, האָט זיך איבערגעדרייט און
 מיר האָבען זיך אַרומגעזען אַז די גאַנצע צוויי וואָכען זענען מיר
 געזעסען אויפ'ן רוקען פון אַ פּיש און מיר האָבען געמיינט אַז דאָס
 איז אָן אינזעל.

אַט אַזעלכע מעשה'לאַך האָט רבּה בר-בר-חנה דערציילט.

רייזעלע, דער ריז און דאס קליינע מענשעלע

רייזעלע איז געגאַנגען איין אליין אויף אַ הויכען, הויכען באַרג.
 ווי זי איז געקומען אַהער, האָט זי נישט געוואוסט. זי האָט נאָר גע-
 זען, אַז דער באַרג איז אַזאַ גרויער און איז פּול מיט שמייער און
 שמעכעדיגע גראַזען. אַ גליק נאָך וואָס רייזעלע איז געגאַנגען אין
 אירע שייכעלאַך, אַניט וואָלט זי אזוי צעבלומיגט און פאַרוואונדעט
 אירע פּיס, אַז זי וואָלט שוין נישט געקענט מאַכען קיין טראַט.
 און וואוהין זי איז געגאַנגען, האָט זי אויך נישט געוואוסט. וואָס
 ווייטער זי איז געגאַנגען, אַלץ העכער איז דער באַרג געוואקסען.
 דעם שפּיץ האָט זי נישט אָנגעזען, ווייל ער איז געווען פאַרשלונגען
 פון אַזעלכע ווייטע וואַלקענדלאַך.

רייזעלע איז שוין געגאנגען אפשר א טאג מיט א נאכט און אפשר נאך מער. און ס'איז געווען אזוי היים, עם האָט איר געברענגט דעם קאָפּ און קיין סוף צו דעם האָט זי ניט געזען. האָט זי זיך שוין געוואָלט צעוויינען, אזוי ביטער איז איר געווען אויפ'ן האַרצען.

פלוצלינג האָט זי דערזען אַ קליין מענשעלע, ווי אַ פינגער די גרויס, אָנגעמאָן אין אַ רויט מיצעלע און אַזאָ פּריילאָכס אַז רייזעלע האָט דאָס מענשעלע דערזען, האָט זי זיך שטאַרק צעלאָכט. זי האָט פּאַרנעסען אַן דעם געוויין און עם איז איר געווען פּריילאָך... און דאָס קליינע מענשעלע האָט געמאַנצט איבער די שטיינער, און דאָס רויטע מיצעלע מיט'ן פּייַערדיגען טרעלדעלע האָט זיך געטריי- מעלט באַ דעם.

און דאָס קליינע מענשעלע איז צוגעשפּרונגען צו רייזעלען און עפעס אָנגעהויבען צו מאַכען מיט'ן מויל. רייזעלע האָט פּאַר- שטאַנען, אַז דאָס מענשעלע רעדט עפעס, אָבער זי האָט ניט געהערט, וואָרים דאָס מענשעלע איז געשטאַנען ביי די קנעכלען פון אירע פיס. האָט רייזעלע זיך אָנגעבויגען און אויפּגעהויבען דאָס מענשעלע אויף די הענט. דאָס מענשעלע האָט זיך צוגעבויגען צו רייזעלעס אויער און איר געזאָגט:

— איך בין פאַרבלאַנדושעט געוואָרען פּונ'ם קאַרליקלאַך-לאַנד... האָסט עפעס צו עסען? איך גיי אויס פון הונגער...

האָט רייזעלע אַרויסגענומען אַ גרויס שטיק ברויט פון אַ קעשענע אין איר קליידעלע און עם דערלאָנגט דעם קאַרליקעל. אָבער דאָס קאַרליקעל האָט זיך צעלאָכט:

— וואָס גיסטו מיר אזוי פיעל? הונדערט טויזענט קאַרליקלאַך באַ אונז אין לאַנד קענען זיך אָנעמען מיט אַזאָ שטיק ברויט. און דאָס קאַרליקעל האָט אָפּגעבראַכען אַ בהעקעלע און גע- געסען.

דערווייל איז אָנגעקומען פון ערגעץ רייזעלעס טאָטע און גע- מאַכט אַ געוואָלד אויף רייזעלען:

— וואָס שלעפּסטו זיך אַרום אויף בערג? קום שוין אַהיים. און אַז ער האָט דערזען דאָס קאַרליקעל, האָט ער זיך צעלאָכט: — וואו האָסטו גענומען די פופע?

— דאָס איז ניט קיין פופע, פאפא, דאָס איז אַ לעבעדיג
מענשעלע... עס האָט זיך פאַרבלאָנדזשעט פונ'ם קאַרליקלאַך-לאַנד...
האַט דער טאַטע געכאַפט רייזעלען אויף די הענט און האָט
זי גענומען טראָגען מיט'ן מענשעלע אינאיינעם צוהיים. איז פון
אונטער דער ערד אויסגעוואַקסען אַ ווילדער ריז, מיט אַזאַ גרויסער
באַרד, אַנגעטאַן אין שטיקער פעל פון אַ בער און מיט הענט און
פּים ווי הונדערט-יאָריגע דעמבעס.

איידער וואָס ווען האָט דער
ריז אַנגעכאַפט דעם טאַטען,
וועלכער האָט געטראָגען רייזע-
לען אויף די הענט און רייזעלע
האַט געטראָגען דאָס קאַרליקעל
און ער האָט זיי אַלעמען אַוועק-
געשמעלט אויף איין האַנט זיי-
נער.

— וואַרט, קינדערלאַך, —
האַט דער ריז געזאָגט, — איך
וועל אייך באלד אַפּבראַטען און
אויפעסען...

כאַס טאַטען האָבען זיך די
האַר געשמעלט קאַפויר פאַר
שרעק, און רייזעלע האָט אַנגע-
הויבען צו ציטערן, נאָר דאָס
קליינע מענשעלע האָט זיך ניט
דערשראַקען און האָט שטילער-
הייט גענומען קלעמערען אויפ'ן
ריז ביז עס איז צוגעקומען צו

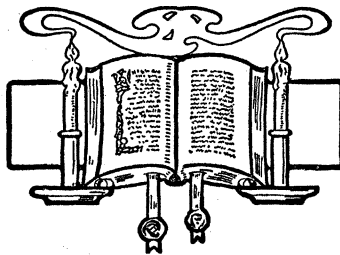
זיין נאַז. און אַז עס איז צוגעקומען צו זיין נאַז, האָט עס גענומען
מיט'ן מינדסטען פינגערעל, וואָס איז געווען דיין ווי אַ שטרוי, צו
פאַרקען באַס ריז אין נאַז.

דער ריז האָט אַנגעהויבען צו דרייען מיט דער נאַז און דאָס
קליינע מענשעלע האָט ווייטער געפאַרקעט. ביז דער ריז האָט מער

ניט געקענט אויסהאלטען און האט א נאס געמאן. דער נאס איז געווען אזא שטארקער, אז די בערג האָבען א צימער געמאן און דער טאטע מיט רייזעלען, מיט'ן קליינעם מענשעלע זענען אראפגעפאלען פון זיין האנט.

דער טאטע האט געכאפט רייזעלען און איז אנטלאָפּען און... דאָ האָט זיך רייזעלע אויפגעכאפט און געזען, אז די גאַנצע מעשה איז ניט מער ווי אַ חלום. זי איז גאַר געשלאָפּען אין איר בעטעלע.

דאס אינגאלע מיט דער בארד

פון שמענדיג אן, אז בעני האט געזען ווי דער טאטע רייכערט די גראַבע סיגארען, ווי ער זיצט זיך אזוי אויפ'ן וויגשטול, וויגט זיך און לאזט ארויס דעם רויך פונ'ם מויל, האט ער זיך געמראַכט: א, ווי גוט דאָרף עס זיין צו רייכערען!

און ער האט זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן וויגשטול, וואָס שמייט קעגענאיבער דעם טאטענ'ס און האט זיך אויך גענומען וויגען. צווישען צוויי פינגער האט ער געהאלטען אַ שטיקעל בליי-פעדער, און ער האט זיך פאַרגעשטעלט, אז דאָס איז אַ סיגאַר. ער האט געקנייטשט דעם שמערען, ווי דער טאטע, געבלאָזען דעם רויך און געוויגט זיך.

און בעני האט תמיד געוואָלט שוין זיין אַ גרויסער און קענען זיין ווי דער טאטע. אָבער ווי אזוי ווערט מען אַ גרויסער? ער איז אַלט ערשט זיבען יאָר, און ס'איז נאָך אזוי לאַנג צו וואַרטען. ווען ער זאל קענען מיט אַמאָל גרויס ווערען. איי, וואָלט דאָס געווען גוט, איי, וואָלט ער זיך צוגעכאַפט צו די סיגאַרען! אייביג וואָלט ער גערייכערט.

איינמאָל איז בעני צוגעקומען צום טיש און האט דערזען דאָס סיגאַרען-קעסטלע. ס'האט זיך אים אויסגעדאַכט אז קיינער זעט ניט, האט ער גענומען אַ סיגאַר פונ'ם קעסטלע, און אים לאַנג באַמראַכט. ער האט זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן וויגשטול, אויף וועלכען דער טאטע זיצט שמענדיג, און האט זיך פאַרגעשטעלט, אז ער איז שוין אויס-געוואַקסען, אז ער איז שוין גרויס.

אָבער דאָ איז אַריינגעקומען בעני'ס זיידע און ער האט בעני'ן צוגערופען:

— קום אַהער, בענעלע. וואָס האַלטסטו אין האַנט?

בעני האט זיך דערשראָקען און ער איז אַראַפגעשפרונגען פונ'ם וויגשטול:

— איך, זיידע, האַלט אַ בליי-פעדער...

האָם זיך דער זיידע צעלאַכט און געזאָגט :

— האָסט פּאַרגעסען, בענעלע, דו האַלמסט אַ סיגאַר. איך וועל דיר דערציילען אַ מעשה'לע פּון אַ אינגעל, וואָס האָט גערייכערט אַ סיגאַר. קום, זען זיך דאָ אויף דער קאַנאַפע. און דער זיידע האָט דערציילט :

אַמאָל איז געווען אַ אינגעלע, בערעלע האָט ער געהייסען, איז ער אַלט געווען זיבען יאָר און איז געווען פּונקט אַזוי גרויס ווי דו. האָט בערעלע געזען ווי דער מאַמע רייכערט סיגאַרען, האָט ער אויך געוואָלט רייכערען און זיין אַזוי ווי דער מאַמע. וואָס זשע האָט ער געטון? איז ער איינמאָל, שטילערהיים, צוגעגאַנגען צום מאַמע'ס סיגאַרען־קעסטל און האָט אַרויסגענומען אַ סיגאַר און אים פאַר-רייכערט.

דאָס איז געווען אין אַווענט. מער ווי צוויי מאָל האָט ער ניט געקענט אַ צי טאָן, וואָרים דער רויך איז אים אַריין אין האַלז און האָט אים גענומען שטיקען. אין די אויגען האָבען זיך אים געשמעלט טרערען און דער קאָפּ האָט זיך אים פאַרדרייט. האָט ער דעם סיגאַר אַוועקגעוואָרפען און איז אַנטלאָפען אין שלאָפּצימער און זיך געלייגט שלאָפען. אַבער דאָס איז געווען גענוג, און ווען בערעלע איז אויפגע-שטאַנען אינדערפרי, האָט ער דערזען, אז עפעס איז אים אויסגע-וואַקסען. איבערנאַכט איז אים אויסגעוואַקסען אַ באַרד, אַ לאַנגע באַרד.

האָט זיך בערעלע שטאַרק דערשראָקען און ער איז צוגעלאָפען צו דער מאַמען :

— מאַמע, גיב נאָר אַ קוק, וואָס איז באַ מיר אָט דאָ?...

האָט זיך די מאַמע געכאַפּט באַם קאָפּ :

ווי איז מיר, ס'איז דיר אויסגעוואַקסען אַ באַרד...

האָט בערעלע'ס מאַמע גענומען בערעלען פאַר אַ הענטעל און איז מיט אים געלאָפען צום מאַמען. דער מאַמע האָט אַ קוק געטון אויף בערעלע'ן און האָט אים געפרעגט :

— ווי קומט צו דיר אַ באַרד? האָסט גערייכערט מיינעם

אַ סיגאַר...

— איך האָב גערייכערט... — האָט זיך בערעלע צעוויינט. —
 כ'האָב נאָר צוויי צי געטון... הו-הו-הו... כ'האָב ניט געוואוסט אז
 ס'וואַקסט אויס אַ באַרד...

און בערעלע'ס באַרד איז דערווייל געוואָרען אַליץ ליינגער און
 ליינגער. און זי איז אויסגעוואַקסטן אזוי לאַנג אז זי האָט זיך אים
 געפלאַנטערט אונטער די פיס. ער איז געגאַנגען, און די באַרד האָט
 זיך אים נאָכגעשלעפט.

איז בערעלע אַ וויינענדיגער געגאַנגען צום באַרבער, האַכען
 אים דערזען די קינדערלאַך פון גאָס און זיי האַכען זיך אַנגענומען
 אין אַ ראַד און געטאַנצט אַרום אים, און געלאַכט פון אים און געזונגען:

בערעל, בערעל, בערעל באַ,

אין אַ מזל'דיגער שעה,

ביסט אַ זיידע שוין אַצינד,

כאַטש ביסט נאָך אַ פּיצעל קינד...

בערעל, בערעל, בערענוי...

ביסט שוין אונזער זיידענוי...

האָט בערעלע געוואָלט אַנטלויפֿען, האָט ער זיך פֿאַרטשעפֿעט
אַן זיין אייגענער באַרד און איז געפֿאַלען. האָבען אים די קינדער
אויפֿגעהויבען און האָבען ווייטער געטאַנצט אַרום אים און געזונגען:
בערעל, בערעל, בערעל, בערעל נאַר,
האָט גערייכערט אַ סיגאַר,
האָט ער שוין אַ לאַנגע באַרד,
קען ניט רירען זיך פֿון אָרט,
ליינגער איז זי פֿון אים באַלד,
און געדיכט נאָך ווי אַ וואַלד...

איז געקומען בערעלע'ס טאַטע און האָט אים אוועקגעטראָגען
צום באַרבער און מ'האָט אים אַראָפֿגענומען די באַרד...
אַט אַזוי, בענעלע, האָט זיך געטראָפֿען מיט אַ אינגעלע, וואָס
האָט גערייכערט דעם טאַמענ'ס סיגאַר.
בעני איז געזעסען שמיל, און אַז דער זיידע האָט געענדיגט
דאָס מעשה'לע האָט ער זיך אָנגערופֿען צום זיידען:
— כ'וועל, זיידעניו, קיינמאַל ניט נעמען קיין סיגאַרען פֿונ'ם
טאַמענ'ס קעסמעל.

די קעניגין-קראקאדיל

אין א וויימען לאנד האט געלעבט א קעניגין אין א וואונדער-
לאכען קרישטאָלענעם פּאלאץ. געווען איז די קעניגין אַ בייזע און
זי האט פיינט געהאט אלע מענשען פון איר לאַנד. זי האט געריסען
פונ'ם פאלק הויכע שטייערען און אַז איינער איז געווען ארים און
האט ניט געקענט באַצאלען, האט זי באַפוילען אירע דינער זיי זאלען
יענעם אַזוי לאַנג שמויסען ביז ער וועט די שטייערען אַפּצאלען און
אַז ער וועט ניט האַבען צו באַצאלען, זאלען זיי אים פאַרשמויסען
ביז טויט, זי דאַרף האַבען איר פאלק נאָר אויף אַפּצאלונגען און דעם
וואָס האט ניט צו צאלען, דאַרף זי ניט און ער מעג שטאַרבן.

קיינער פונ'ם פאלק האט נאָך קיינמאָל איר געזיכט ניט געזען
און ער האט ניט געוואוסט צי איז זי אַ יונגע, צי אַן אַלטע. מע
האט דערציילט וועגען איר אַ סך לעגענדעס. אייניגע האַבען געזאָגט
אַז זי איז נאָר אַ האַלב מענש און אַ האַלב יאַשטשערקע. אַנדערע
האַבען געזאָגט אַז זי איז נאָר אינגאַנצען אַ קראַקאָדיל און די האַרען
פונ'ם הויף האַלטען זי באַהאַלטען און טוען אַפּ אלע בייזקייטען
דעם פאלק און זאָגען אַז זי האט עס געהייסען. שולדיג זענען נאָר
די האַרען, זיי האַבען די יונגע קעניגין גע'הרג'עט און אַריינגענומען
דעם קראַקאָדיל און האַדעווען אים די גאַנצע צייט.

און אַלטע לייט האַבען דערציילט אַזעלכע געשיכטעס: זיי
געדיינקען נאָך מיט יאַרען צוריק, ווען די קעניגין איז נאָך געווען
אַ יונג מיידעלע און איר פאַטער דער גוטער קעניג האט נאָך געלעבט.
ער איז מיט איר אומעטום אַרומגעפאַרען, אויס געווען מיט איר אלע
לענדער און יעדער איינער האט די פרינצעסין דעם קעניגס איינציגע
מאַכטער, ליב געהאַט. שוין איז זי געווען ווי די זון און אַזוי גוט
איז זי געווען, אַז זי האט אויף יעדען איינעם רחמנות געהאַט.
אפילו אויף אַ פליג האט זי רחמנות געהאַט.

צווישען דעם קעניגס האַרען איז געווען איינער אַן אַלטער, איז
ער געווען שלעכט און ער האט געקענט טון כּישוף. איז אַז די

פרינצעסין איז אלט געוואָרען 15 יאָר, האָט ער זי געוואָלט נעמען פאַר אַ ווייב. פון אַלע לענדער זענען געקומען שיינע יונגע פרינצען, האָבען געבראַכט מתנות, די שענסטע זיידענשמאַפּען, די טייערסטע דימענטען און בריליאַנטען און טעפּיכער און וועבערייען האָבען זיי געבראַכט און זיי האָבען זיך געבוקט פאַר'ן קעניג און פאַר דער גומער פרינצעסין און האָבען באַפוילען זייערע דינער צו דערלאַנגען דעם קעניגס טאַכטער די מתנות. דעם קעניג האָט יעדער פון זיי געבעטען ער זאָל אים געבען די פרינצעסין פאַר אַ ווייב, וועט ער פאַר איר אויסבויען אַ פּאַלאַץ פון לויטער גאָלד מיט דימענטען באַזעצט.

— איר זענט מיר אַלע געפעלען, — האָט דער קעניג גע-
ענטפּערט, — און איך ווייס ניט וועמען פון אייך אויסצוקלייבען.
פאַר מוין טאַכטער. בעסער וועט די פרינצעסין אַליין זיך אויס-
קלייבען דעם, וואָס וועט איר זיין מער צום האַרצען און איך וועל זי
בענטשען מיט איר מאַן.

און די פרינצעסין האָט ניט געוואוסט וועמען צו נעמען, ווייל
אַלע זענען איר געווען צום האַרצען.

אַזוי איז אַוועק אַ יאָר און צוויי, דער קעניג איז דערווייל
געשמאַרבען און דאָס גאַנצע קעניגרייך איז געבליבען פאַר דער
פרינצעסין. דאַמאָלס איז געקומען דער אַלטער בייזער האַר און
האָט געזאָגט צו דער פרינצעסין:

— זיי וויסען אַז דיין פאַטער האָט מיר אָנגעזאָגט פאַר'ן טויט
אַז איך זאָל מיט דיר חתונה האָבען...

האָט זיך די יונגע פרינצעסין צעלאַכט און האָט אים פאַרטריבען
פון אירע אויגען. און צו יענער צייט איז געקומען פון אַ ווייסען
לאַנד אַ יונגער פרינץ, אַ הויכער, אַ שיינער. קיין מתנות האָט ער
מיט זיך ניט געבראַכט, קיין דינער אויך ניט, אַליין איז ער געקומען
און ווי נאָר די פרינצעסין האָט אים דערזען, האָט זי אים באַלד
ליב באַקומען און זי האָט געזאָגט אַז מיט אים וועט זי חתונה האָבען
און ער וועט ווערען דער קעניג פונ'ם לאַנד.

דער אַלטער, בייזער האַר האָט זיך אונטערגעהערט און ער
האָט צו זיך אַזוי געזאָגט: „מיר וועלען שוין זען צי דו וועסט

חתונה האבען מיט דעם יונגען פרינץ. איך וועל אייך שוין אזוי אפמאן, אז איר וועט שוין קיינמאל נישט חתונה האבען" ... און ער האט געווארט ווען ביידע וועלען זיין אינאיינעם ער זאל זיי אפמאן כישוף.

דער פרינץ איז שוין געבליבען אין פאלאץ און אלע האבען אים ליב באקומען, ווארים ער איז געווען זייער א גוטער און האט זיך נישט געהאלטען גרויס בא זיך. מיט איםלאכען איז ער געווען פריינט-לאך און גוט.

איינמאל, ווען דער פרינץ מיט דער פרינצעסין זענען געזעסען אין פרוכטגארטען אונטער אן עפעלבוים און האבען צווישען זיך גערעדט, איז געקומען צופליען א ראב און האט זיך געזעצט פונקט איבער זייערע קעפ און האט גענומען קראקען מיט אזא געוויינ אז סע האט אזש פארקאפט כאס הארצען. האט זיך די פרינצעסין אנגערופען:

— סע איז א רחמנות אויפ'ן ראב. זע נאָר ווי נאָס ער איז, דורכגעווייקט. ער איז געוויס געקומען פון ערגיץ ווייט און ער איז מיד און הונגריג. לאָמיר אים אַריינגעמען אין הויז און אַנוואַרעמען און גיבען עסען.

איז עס דעם פרינץ זייער געפעלען געוואָרען וואָס די פרינצעסין האט אזא גוט האַרץ און ער האט געזאָגט:

— דו ביסט די בעסטע פון אלע מיידלאַך וואָס איך האב געזען. מיר וועלען דעם ראב אַריינגעמען אין פאלאץ.

און ער האט זיך אַרויפגעשמעלט אויף דער מאַרמאָרנער באַנק און האט אַראַפגענומען דעם ראב. די פרינצעסין האט אים צוגע-טוליעט צום האַרצען און זיי זענען ביידע אַריינגעגאַנגען אין פאלאץ. באַנאָכט האט די פרינצעסין אין איר צימער דערהערט ווי אַ ווינט האט זיך אַרומגעיאָגט און זי האט אויך געהערט ווי הינט האַבען געוואָיעט. און אז זי האט אויפגעעפענט די אויגען, האט זי געזען אז איבער איר בעט, אויפ'ן קאַפּשטיק שטייט דער ראב און קראַקעט. האט זי אויסגעשטרעקט די הענט אים נעמען, איז ער פלוצלינג אַראַפגעשפרונגען און סע איז פון אים געוואָרען אַ מענש. און געווען

... און א שווארצער ראָב האָט זיך געזעצט אויפ'ן בוים איבער
זייערע קעפּ און געקראַקעט און געשראַקען די יונגע פּרינצעסין.

איז עס דער אלטער ביוזער האר. זי האט געוואלט שרייען, אבער
ער האט אויף איר גענומען ווארפען גרויע פעדערען פון א ראב און
זי איז געווארען אלט און מיאוס און באלד איז זי גאר געווארען א
קראקאדיל.

און באס פרינץ אין צימער האט אויך דאס זעלבע געטראפען,
נאר אים האט דער כישוף מאכער פארווארפען ווייט און אז ער האט
זיך אויפגעכאפט, איז ער געווען אין געדיכטען וואלד, צווישען ווילדע
חיות און אזעלכע באשעפענישען וואס ער האט אזעלכע אויף זיין
לעבען קיינמאל ניט געזען.

און פון דאמאלסט אן ווערט די קעניגין אלע אינדערפרי א
קראקאדיל און באטאג איז זי אן אלטע פרוי. און זי איז שלעכט
און בייז און קיינעם וויל זי ניט זען. זי גייט ניט ארויס פון איר
צימער, נאר זי גיט אירע באפעלען דורך דער טיר. דער אלטער ביוזער
האר איז שוין געשטארבען און סע איז נישטא ווער סע זאל פון איר
דעם כישוף אראפנעמען. זי וועט שוין אזוי זיין ביז די לעצטע טעג
פון איר לעבען.

אזוי דערציילען די אלטע לייט פונ'ם לאנד, אבער מיינער ווייסט
ניט, צי די רייד זייערע זענען אמת'ע.

איינמאל איז אין דער קרוינשמאט געקומען א מאן, א פאר-
וואקסענער, אנגעטון אין א גראבען מאנטעל, אין גרויסע שווערע
שטיוועל און מיט א שמעקען אין האנט. ער איז געקומען און
האט זיך גענומען נאכפרעגען אויף דער קעניגין פון לאנד און געזאגט
אז ער וויל זי זען. האבען אלע געלאכט פון אים:

— וואס זאגסטו, ווי וועסטו קענען זען די קעניגין? מיר
וואוינען שוין דא יארען און מיר האבען זי נישט געזען.

— זאל אייך ניט ארען, — האט דער פארוואקסענער מאן גע-
זאגט, — איך וועל זי זען און דערנאך וועט איר זי אלע זען און זי
וועט ווערען גוט אז איר וועט זי אלע ליב באקומען.

און דער פרעמדער האט אריינגעשיקט דער קעניגין א קעסטעלע
דורך אירע דינער. אז די קעניגין האט אויפגעפענט דאס קעסטעלע,
האט איר געזיכט אויפגעשיינט און זי האט געהייסען בריינגען צו
זיך דעם מאן. סע איז געווארען א רעש אין שמאט און איבער'ן

גאנצען לאנד: די קעניגין האט געהייסען בריינגען צו זיך א פרעמדען
מאן!...

און אין צוויי מעג ארום האט די קעניגין געמאכט א גרויסע
סעודה אין איר גארטען און צונויפגערופען דאס גאנצע פאלק און
זי האט דערציילט די געשיכטע פונקט ווי די אלטע לייט האבען
דערציילט. און דער פרעמדער איז געווען דער פרינץ, וואס דער
אלטער כישוף מאכער האט אים פארווארפען אין א געדיכטען וואלד.
און אין קעסטלעע איז געלעגען אירער א בראסלעט וואס זי האט
געגעבען דעם פרינץ א מתנה. אז זי האט דערזען דאס קעסטלעע,
האט זיך פון איר אפגעטון דער כישוף און זי איז געווארען א מענטש
כיט אלעמען גלייך.

פון דעמאלסט אן איז די קעניגין געווארען א גוטע און אלע אין
לאנד האבען זי געבענטשט און געלויבט. דאס פאלק האט מער קיין
שטייערען ניט געצאלט און די הארען האבען קיינעם נישט געשמיקען.
און זיי איז גוט און אונז איז נאך בעסער, מיר עסען האַניג מיט
די לעפלען, זיי אויפ'ן שפיץ מעסער.

זעלדע און גאלדע

זעלדע און גאלדע זענען געווען חבר'מעס. זיי האָבען געוואוינט איין הויז לעבען אנדערען און זיי פלעגען שמענדיג זיך שפילען צו-זאמען. ווינטער פלעגען זיי זיך גלימשען אויף די שלימעלאך און זומער פלעגען זיי זיך גלאט אזוי אומשלעפען איבער די גאסען, אָדער שפילען זיך מיט „מארבעלס“, צי מאַנצען איבער אַ שטריק.

און אז טאָמער האָבען זיי זיך אַמאל צעקריגט איבער אַ שפיעל-אַכעל, צי איבער אַן אנדער זאך, זענען זיי ביידע אַרומגעגאַנגען טרויעריגע און געביינקט איינע נאָך דער אנדערער.

— ווען זעלדע זאל איצטער צוקומען צו מיר, — האָט גאלדע געטראַכט, — און וואָלט מיר געזאָגט נאָר איין וואָרט, וואָלט איך זיך באלד איבערגעבעמען, וואָרים איך טראָג אויף איר ניט קיין האַרץ..

און זעלדע האָט אויך דאָס זעלבע געטראַכט. אָבער אַמאל האָט געקענט נעמען אַ גאַנצען טאָג און זיי זאָלען זיין ברוגו, וואָרים ביידע האָבען זיי געוואָרט אז די אנדערע זאל קומען. און אז סע איז שוין געקומען פאַרנאַכט און באַ ביידע זענען שוין די הערצער אויס-געגאַנגען, האָבען זיך ביידע געלאָזט לויפען איינע אַקעגען דער אנדערער מיט אויסגעשמרעקטע הענט און מיט אויסגעשרייען:

— זעלדע!

— גאלדע!

— זעסט מײן מאַמע האָט מיר געקויפט אַ פייפּעלע מיט אַ ביינערן פייסקעלע. ווילסט, זעלדע, פייפען?

— און מײן אַנקעל האָט מיר געקויפט אַן אויטאָמאָביל, וואָס מע דרייט אים אָן. ווילסט אַנדרייען?

און ביידע קינדער האָבען שוין ווידער זיך געשפּילט צווישען זיך און זיי האָבען אַפּגעמאַכט קיינמאַל מער ניט צו קריגען זיך. נאָר שלעכטע קינדער קריגען זיך. גוטע קינדער לעבען אַלעמאַל גוט צווישען זיך און ווערען ניט ברוגו...

אויף דער גאס לעבען די הייזער, וואו ביידע קינדער האָבען
געוואוינט, איז אלע מאל געשטאנען אן אלטער מאן און האָט פאר-
קויפט אלערליי זאכען: בענדלאך צו שיד, האָר נאָדלען, שטיקלאך
זייף און אזוינע שיינע פלעשעלאך מיט שמעקעדיג וואסער אין זיי.
און דער מאן איז געווען אזא גוטער און ער פלעגט אלעמאל דער-
ציילען זעלדעלען און נאָלדעלען אזעלכע שיינע מעשה'לאך. האָבען
אים די קינדער שטארק ליב געהאט און זיי פלעגען אים רופען „זיידע
מאמעל“, כאָטש ער איז גאר זייער זיידע קיינמאל נישט געווען.

איינמאל זענען די מאמעס פון ביידע קינדער ערגעץ אוועק-
געגאנגען און זיי האָבען זיי אָנגעזאָגט:

— איר זאלט זיך, קינדערלאך, שפילען אין גאס ביז מיר וועלען
קומען און מיר וועלען אייך בריינגען שיינע זאכען.

און די קינדער זענען געבליבען אליין. א גאנצען טאג האָבען
זיי זיך געשפילט און אז סע איז געוואָרען שוין נאָכט און די מאמעס
זענען נאָך אלץ נישט געקומען, איז זיי געוואָרען עפעס אזוי אומעטיג
אז סע האָט זיך זיי געוואָלט וויינען. זיי האָבען זיך אָנגענומען פאר
די הענטלאך און זענען אזוי אומגעגאנגען אַהין און אַהער.

— ווייסטו וואָס נאָלדעלע, — האָט זעלדעלע געזאָגט, לאָמיר
צוגיין צום זיידע מאמעל, וועט ער אונז עפעס דערציילען ביז דיין
מאמע און מיינע וועלען אַהיימקומען.

— ביסטו טאָקע גערעכט, זעלדעלע, זיידע מאמעל וועט אונז
דערציילען אַ סך שיינע מעשה'לאך.

— און אז טאָמער וועט מיין מאמע גאר אין גאנצען נישט
אַהיימקומען?

— און אז טאָמער וועט מ י י נ מאמע נישט אַהיימקומען?

— וועל איך וויינען...

— און איך וויין שוין...

און זיי האָבען זיך ביידע צעוויינט אויפ'ן קול און זענען אזוי
צוגעקומען צום זיידע מאמעל, וועלכער האָט שוין געוואָלט אַהיימגיין.
אז ער האָט זיי דערוען פון ווייסענס ווי זיי קומען וויינענדיגע, האָט
ער זיך אָפגעשטעלט און זיי צוגערופען:

— קומט אהער, קינדערלאך, וואָס איז עפעס פאַר אַ געוויין אויף אייך? זע נאָר ווי זיי גייען עס אום באַרוויסע און וויינען...

— זיידע מאַמעל, זיידע מאַמעל, האַבען זיי ביידע אויסגעשריען און ווייטער ניט געקענט רעדען פון געוויין.

— וואָס זיידע מאַמעלס איר אַזוי פיל? וואָס איז מיט אייך געשען? נו, דערציילט גיכער, איך

האַב קיין צייט ניט.

און זיי האַבען ביידע דערציילט וואָס מיט זיי איז געשען אַז די מאַמעס זענען אַוועקגעגאַנגען און ניט צוריקגעקומען.

— זייט ניט קיין נאַרישע קינדער די מאַמעס אייערע האַבען זיך מסתמה ערגעץ פאַררעדט. נו, הערט אויף צו וויינען, וואַרים אַניט וועט די בת מלכה פון בלומענלאַנד מער ניט קומען צו אייך. זי האָט פיינט וויינענדיגע קינדער...

דאָס איז אַזא מעשה'לע וועגען אַ בת מלכה פון בלומענלאַנד וואָס קומט צו גומע קינדער און בריינגט זיי מתנות. און אַז די קינדער האַבען דאָס דערהערט, האַבען זיי אויסגעווישט די אויגען און שוין מער ניט געוויינט. דער זיידע מאַמעל האָט זיי געקויפט צו שטיקלאַך שאַקאַלאַד און האָט גענומען זיין קויש מיט די בענדלאַך און אַנדערע זאַכען און אַנזאַגענדיג זיי צו וואַרמען און ניט שרעקען זיך, איז ער אַוועקגעגאַנגען.

אַבער די קינדער האַבען באַלד פאַרגעסען וואָס זיידע מאַמעל האָט זיי אַנגעזאָגט און זיי האַבען ווייטער אַנגעהויבען צו וויינען. איבער דער גאַס געאַנגען אַנגענומען פאַר די הענטלאַך און געוויינט אויפ'ן קול. אַלע האַבען זיך אָפגעשמעלט און געקוקט און אייניגע האַבען אפילו געוואָלט זיי טרייסמען, געפרעגט וואָס זיי וויינען, אַבער זיי האַבען ניט געוואָלט ענטפערען.

איז זיי אקעגען געקומען אן אלטע אידענע מיט א קויש מיט
 בייגעל. און די אלטינקע האט זיי אפגעשמעלט און געזאגט:
 — וואס וויינט איר, קינדערלאך, אייניקלאך קליינינקע? ווער
 האט אייך שלעכטס געטון, פייגעלאך?
 האבען זיך די קינדערלאך אפגעשמעלט און דערציילט דער אל-
 טינקער אז זייערע מאמעס זיינען אוועק געגאנגען און זענען נישט
 צוריקגעקומען און ווער ווייסט צי זיי וועלען צוריק קומען, צי דער
 ריז מיט איין אויג האט זיי נישט אויפגעגעסען...

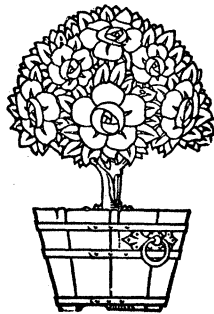

— זייט נישט קיין נארעלאך, קינדערלאך, עס איז נישטא קיין
 ריז מיט איין אויג, דאס איז נאר א מעשה'לע זאג...
 — אבער וואו איז מיינ מאמע? — האט זעלדעלע געכליפעט
 און האט אזש געצימערט פון געוויין.
 — און וואו איז מיינ מאמע? — האט גאלדעלע אונטערגע-
 האלטען. — סע איז מיר קאלט און איך בין הונגעריג...
 — אייערע מאמעס האבען זיך ערגעץ פאררעדט, — האט די
 אלטימשקע געזאגט, — נאט אייך צו בייגעל און גייט זעצט זיך
 אוועק אויף די טרעפלאך פונ'ם הויז און ווארט אויף אייערע מאמעס.

די קינדער האבען גענומען די
 בייגעל און זענען געגאנגען צום
 הויז וואו זעלדע האט געוואוינט
 און האבען זיך אוועקגעזעצט
 אויף א טרעפעל און האבען זיך
 איינגעטוליעט איינס אין אנדער-
 צו-אנדער.

— ווייסט, זעלדעלע, — האט
 זיך גאלדעלע שמילערהייט אנגע-
 רופען, — איך וואלט געוואלט
 דער רייז זאל קומען און מיך
 אויפעסען. זאל די מאמע מיינע
 וויינען. זאל זי וויסען ניט א
 וועקצוגיין און מיך לאזען אליין...
 — שא, זעלדעלע. רעד ניט
 אזוי מע מאר אזוי ניט רעדען...
 און אזוי איינגעטוליעטערהייט זענען זיי ביידע אנשלאפען גע-
 ווארען.

שמול'עק אין פאם

פאר פסח. דער שניי איז שוין צעגאנגען. די זון האט שוין אויסגעטרוקענט די בלאטע און אין שמעטעל האט מען זיך גענומען שמירען די הייזער, ווישען די פענסטער און שייערען און סקראכען די טירען און די דילען.

אך, ווי גוט מע איז פאר פסח אינ'ם שמעטעל! מע איז ווארים און ליכטיג, ווארפסט אראפ פון זיך די שווערע ווינטערדיגע קליידער און אז מע שיינט גוט די זון, טוסטו זיך אויך אויס בארוויס און דו מאנצסט ארום אויף דער ווייכער, נאך אביסעל פייכטער ערד. און אז דו גייסט ארויס הינטער'ן שמעטעל, זעסטו ווי דער בארג איז שוין גרין און ציגעלאך שפרינגען ארום אויף אים מיט פארריסענע עקעלאך און הינטעלאך לויפען זיי נאך און בייסען זיי אויף קאמאזועס.

און אז מע גייט א ווארעמער רעגען, הייבען אן צו לויפען בא די זיימען פון די געסלאך, אין די רינשטאקען, שטורעמדיגע שטראמען און מע דאכט זיך דיר אויס אז זיי פלאפלען און דערציילען דיר עפעס א שיינ מעשה'לע וואס דו וואלטסט עס געהערט א גאנצען טאג, כאטש דו פארשטייסט ניט וואס מע מיינט. די ביימער ווערען גאדעלדיג און מע הייבען אן ארויסצושפראצען אויף זיי קליינינקע בלעטעלאך. די פייגעלאך קומען צופליען און מיט געזאנג הייבען זיי אן צו בויען נעסטען פאר זיך פון בלאטע און שטרוי אונטער די דעכער.

אלע קינדער האבען ליב דעם פאר פסח, ווארים זיי הערען אויף צו גיין אין חדר א גאנצען חודש און זיי קענען זיך שפילען אין דרוי-סען וויפיל זיי ווילען. שפילען זיי אין ניס, אין פילקע, אין „קומש" און אין אנדערע שפילען. איבער די גאסען טראגט מען מצה אין ליילאכער און די קינדער לויפען נאך און כאפען צו שטיקלאך מצה און קוויקען זיך: אי, ווי גוט, א גאנץ יאר וואלטען זיי געגעסען מצה... שמואל'עק איז נאך אין חדר ניט געגאנגען, ווייל ער איז נאך געווען גאר אפיצעל, אבער געפרייט האט ער זיך מיט'ן פאר פסח

גלייך מיט אלע קינדער. ער האָט ליב געהאַט נאַכצוטון עלטערע
 קינדער און ער האָט זיך שטענדיג געפלאַנטערט אונטער די פים.
 אַז אַ אינגלעך האָט געוואָרפֿען אַ פּילקע אין דער לופטען און פאַר-

ז. מאיך

ריסען דעם קאַפּ אין דער הויך צו זען ווי ווייט זי איז געפלויעגען. איז
 שמואל'עק באַלד אויסגעוואַקסען און האָט אויך פאַרריסען דעם קאַפּ

און אויך אויסגעשטרעקט די הענט אויף ארויף צו כאַפּען די פילקע
און דערביי האָט ער אונטערגעמאַנצט און אונטערגעזונגען.

ניט איימנאָל האָט ער געכאַפּט אַ מיאוסען אָפּשניט, די קינדער
האַבען אים דערלאַנגט גוטע קלעפּ פאַר שמופּען די נאָז וואו מען
דאַרף ניט, אָבער אים האָט עס ניט געאַרט, ער האָט זיך ווייטער
געטון זיינס און געפּלאַנטערט זיך אונטער די פּיס און פאַרלאַפּען
יעדען דעם וועג.

און אין הויז איז געווען ניט בעסער. די מאמע איז פאַר פּסח
געווען פאַרנומען מיט'ן ראַמען, וואַשען און שויערען און זי האָט אים
געטריבען פון זיך ער זאל איר ניט שמערען אין דער אַרבייט און ער
איז דוקא יאָ געקראַכען. און אַנגעמאַכט האָט ער שאַדען, און אויס-
געגאַסען, און איבערגעקערט, און צעבראַכען.

די מאמע שטייט אין אַלקער און ווישט די פענסטער, פּלוצלינג
הערט זי — טראַך! וואָס האָט געטראַפּען? גאַרניט, שמואל'עק
האַט צעבראַכען אין קיך אַ פּסח'דיגע מאַקערטע, אין וועלכער די
מאמע האָט איינגעוויקט געזען שמאַליץ. „אַ ווינד איז מיר, אַ בראַך
איז מיר וואָס האָסטו געטון? אַ נייע מאַקערטע“...

— איך האָב געוואָלט אַוועקטרייבען די קאַץ, האָב איך געכאַפּט
אַ שטעקען...

אָדער אַמאָל קומט ער גאַר אַריין צו דער מאמען אַן אָפּגעטונקע-
נער אין קאַלך, אינגאַנצען אַ נאַסער און ער ציטערט און פּלאַטערט.
די מאמע הייבט אָן צו געוואַלדעווען:

— וויי איז מיר, וואו ביסטו שוין געקראַכען? אַז דאָס איז
גאַרניט קיין קינד, נאָר אַ טייוועל, אַ שד, אומעטום איז עס פּול,
קריכט אין אַלע לעכער —

און שמואל'עק פילט זיך שולדיג, שווייגט ער דערפאַר, נאָר די
אויגען זיינע, די שוואַרצע לאַכעדיגע אויגען, לויפּען אום הין און
הער און לאַכען...

— אַז סע קומט דער פאַר פּסח, קען איך גאַר פון אים ניט אויס-
האַלטען, — קלאַגט זיך די מאמע, — איך מענה צו אים, גיי אין
דרויסען שפילען זיך און ער וויל ניט...

א טאג פאר פסח האָט די מאַמע אַראָפּגענומען דאָס פּסח'דיגע געפּעס פּונ'ם כּוידעם און שמואל'עק איז געקראַכען אויפ'ן לייטער, געטראָגען טעפּלאַך און טעלער און דערווייל צעבראַכען עטליכע גלעזער און שאַלעכלאַך. די מאַמע האָט אים פּאַרטריבען, האָט ער זיך געמאַכט ניט וויסענדיג און איז ווייטער געקראַכען.

און אז די מאַמע איז פּאַרטיג געוואָרען מיט'ן געפּעס, איז זי אַרויסגעגאַנגען אויפ'ן הויף, געמאַכט אַ לענגעכיג גריבעל אַריינגע-גאַסען זודיג וואַסער אין דעם און גענומען אַפּטונקען די זילבערנע לעפעל אין דעם. שמואל'עק איז געשטאַנען מיט פּאַרוואַנדערטע אויגען — סע איז אים זייער געפעלען געוואָרען ווי דאָס וואַסער אין גריבעל האָט געזאַמען.

— וואָס טוסטו, מאַמע — האָט ער געפרעגט און די אויגען האַכען אים געברענט.

— איך קאַשער די לעפעל. אויף פּסח טאָר מען ניט נוצען אזוי די לעפעל, מע דאַרף זיי פּריער אַנקריידען און דערנאָך אַפּקאַשערען אין היים וואַסער.

כאָ דער זייט איז געשטאַנען אַ פּרוי, האָט זי זיך אַנגערופּען :

— דו ווייסט, שמואל'עק מע דאַרף דיך אַליין אויך קאַשערען, אַניט וועסטו זיין חמץ'דיג אויף פּסח און דו וועסט ניט טאַרען עסען קיין מצה און קיין קניידלאַך...

האָט זיך שמואל'עק דערשראַקען : וואָס הייסט, ער וועט ניט קענען עסען קיין קניידלאַך! ... סע איז דאָך גאָר אַן אומגליק. און ער איז אַ לאַנגע צייט געשטאַנען אַ טרויעריגער, מיט אַ פינגער אין מויל אז אַט באַלד און ער וועט זיך צעוויינען.

— מאַמע, — איז שמואל'עק צוגעקומען, — איך וויל דו זאָלסט מיך אויך קאַשערען...

— נאָך וואָס דאַרפסטו איך זאָל דיך קאַשערען? קענסט ניט זיין חמץ'דיג? וועסט זיך באַגיין אַן קאַשערען, נישט'קשה...
האָט זיך שמואל'עק צעוויינט אויפ'ן קול :

— איך וויל עסען קניידלאך און לאמקעס, מיט א חמץ'דיג מויל
וועל איך ניט טארען עסען, הו-הו-הו! ... קאשער מיך, מאמע, איך
וויל זיין פסח'דיג...

— גיי שוין גיי, מאך זיך ניט נאריש, — האט אים די מאמע
געזאגט.

אבער שמואל'עק האט דער מאמען ניט געגלייבט, ווארים ער
האט טאקע אויף אן אמת געמיינט אז קינדער דארף מען קאשערען.
די גאנצע נאכט איז ער שוין ניט געשלאפען און ער האט אלץ גע-
טראכט ווי אזוי ער זאל קאשערען זיין מויל און זיך אינגאנצען און
ער זאל ווערען פסח'דיג.

גאנץ פרי האט ער געהערט ווי די מאמע שרייט צום טאמען :

— גיי ארויס קאשערען דאס פאס מען וועט באלד בריינגען
וואסער.

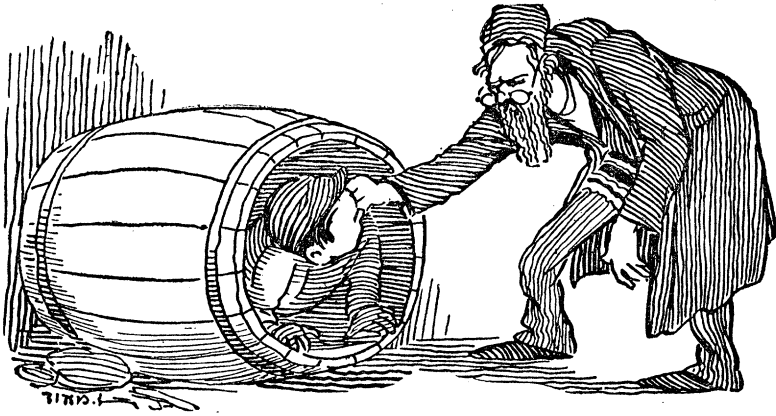
האט זיך שמואל'עק ארויסגעכאפט אין דרויסען און ער איז
אריינגעקראכען אין פאס און האט זיך באהאלטען. געטראכט האט
ער זיך : דער טאמע וועט קומען קאשערען דאס פאס, וועט ער מיך
שוין אויך קאשערען און איך וועל זיין פסח'דיג און איך וועל קענען
עסען מצה און קניידלאך, און לאמקעס און כרעמזלאך און אלע
גוטע זאכען...

דער טאמע איז געקומען און האט גענומען קייקלען דאס פאס
און שמואל'עק האט זיך מיטגעקייקעלט. סע האט אים געקלאפט אין
די זייטען, אבער סע האט אים ניט געארט, ווייל ער וועט דאך
ווערען געקאשערט.

דערנאך איז דער טאמע אוועקגעגאנגען אויף עטליכע מינוט און
ער איז צוריקגעקומען. שמואל'עק האט זיך געפרייט, דאס הארץ
האט אין איםגעטאנצט פאר פרייד און ער האט אזש אויסגעשריען :

— א, איך וועל זיין א פסח'דיגער !

אז דער טאמע האט דערהערט דאס געשריי, האט ער זיך אנגע-
בויגען צום פאס און האט פון דארט ארויסגעשלעפט שמואל'עק'ען :

— ארויס פון דאנעם, שייגען איינער, וואָס מוסטו דאָ ?
— איך... וויל... קאָשער מ'ך, טאָמע...
דער טאָמע האָט זיך צעלאַכט :

— ביסט אַ נאַר, שמואל'עק, קיין מענשען דאַרף מען ניט
קאָשערען. גיי, וואָש זיך אויס דאָס מויל, וועסט דו שוין זיין פּסח'דיג.
און שמואל'עק איז אַרײַנגעלאָפּען אין הויז און אַ גאַנצע שעה
האַט ער זיך געוואָשען דאָס מויל...

הענדעלע מיט'ן פענדעלע

דער זיידע האָט אויפ'ן „פּייער עסקיפּ" געמאַכט אַ סוכה. פון עטלעכע ברעטלאַך האָט ער די סוכה צונויפגעקלאַפט און אינווייניג האָט ער זי אַרומגעהאַנגען מיט זעק און פון אויבען האָט ער זי צו-געדעקט מיט ראָר. אַז ער האָט געוואָלט עסען, איז ער אַריינגע-קראַכען אין סוכה דורכ'ן פענסטער און האָט זיך אַוועקגעזעצט באַם קליינעם טישעלע. אויפ'ן טישעלע האָט געברענט אַ גרויס ליכט און סע איז געווען דאָרט אַזוי שוין. אַבער קיינער אויסער דעם זיידען האָט אַהין נישט געקענט אַריינקומען, וואָרים סע איז געווען דאָרט איינג און דער זיידע אַליין האָט זיך נישט געקענט אויסדרייען. דאָס עסען האָט אים די מאַמע דערלאַנגט דורכ'ן פענסטער און די קינדער זענען געשטאַנען אין הויז און אַריינגעקוקט צום זיידען אין סוכה און האָבען אים מקנא געווען.

אַז דער זיידע האָט אָפּגעגעסען, זענען די קינדער אַריינגע-קומען און האָבען זיך אַוועקגעזעצט באַם טישעל, אַבער זיי האָבען מורא געהאַט צו רירען זיך, מאַמער וועלען זיי אַראַפּפּאלען, אַדער נאָך איינצואַרפּען די סוכה. זענען זיי געזעסען ווי געשמידטע אין קייטען און האָבען זיך נישט באַוועגט. בענדעלע האָט געמאַכט ווי ער זינגט נאָך דעם זיידען און הענדעלע האָט צוגעבאַמקעט און צוגע-טראַלעט. אָפּגעזעסען אַזוי עטליכע מינוט, האָט זיך בענדעלע אַנד גערופּען:

— דו ווייסט, הענדעלע, ווען איך וועל זיין אַ זיידע, וועל איך מאַכען אַ גרויסע סוכה, אַלע זאָלען קענען זיצען.

— אַז דער „פּייער עסקיפּ" איז אַ קליינער, — האָט הענדעלע

געזאָגט, — מען קען זיך דאָ נישט רירען פון דאַנען אַהער.

די קינדער איז נמאס געוואָרען צו זיצען דאָ און גאַרנישט טון, זענען זיי אַרויסגעקראַכען און זיך גענומען שפּילען אין נים. בענדעלע האָט די נים געקייקעלט אויפ'ן דיל און הענדעלע האָט געקוקט צי אַ נוס שלאָגט זיך אָן אָן אַן אַנדערער.

— דו ווייסט, בענדעלע, סע איז גוט צו עסען אין סוכה, — רופט זיך פלוצלינג אן הענדעלע און זי באלעקט זיך אױש.

— אָבער אז איך וועל ווערען א זיידע, וועל איך אויך עסען אין סוכה און דו וועסט קיינמאל ניט עסען, — האָט זיך בענדעלע גענומען רייצען מיט הענדעלען, — נאָר זיידעס עסען אין סוכה און ניט קיין באַבעס.

האָט זיך הענדעלע אָנגעבלאָזען, אין די אויגען האַבען זיך איר געשמעלט מרערען און זי האָט אַרויסגעשמעקט דאָס צינגעל:

— אַזוי, איך וועל אויך עסען אין סוכה אז איך וועל זיין אַ באַבע, דער זיידע האָט געזאָגט אז די באַבע פלעגט אויך עסען אין סוכה. געדיינקסט, דער זיידע האָט אונז דערציילט פון דער באַבען אז זי איז געווען אַ גוטע און אז זי האָט געגעסען אין סוכה.

— ווי וועסטו קענען עסען אין סוכה, אז דער „פּייער עפּקייפּ“ איז אַזאַ קליינער און מער ווי איין מענש קען ניט זיצען?

— דער זיידע האָט דערציילט, אז ווען די באַבע האָט געלעבט. האָט ער געמאַכט אַ גרויסע סוכה, אויף דער ערד...

אַזוי איז אַוועק דער סוכות און סע איז געקומען שמחת תורה. דער זיידע האָט די קינדער געבראַכט פּאַנען, אַך, וואַסערע שיינע, מיט לייבען אויף זיי און מיט אידען וואָס טאַנצען און האַלמען תורות אין די הענט. הענדעלע האָט דעם גאַנצען טאַג אַרומגעטאַנצט מיט'ן פענדעלע און האָט זיך אַזוי געפּרייט. זי האָט אַלעמאָל געוויזען בענדעלען:

— זעסט, בענדעלע, מיין פענדעלע איז שענער פון דיינעם. מיינע לייבען האַבען אַפענע מיילער און גרויסע וואַנסעס...

דער טאַטע האָט אויסגעשניצט צוויי שמעקלאַך און האָט צו-געקלעפט די פענדעלאַך צו זיי, און די שפיצען פון די שמעקעלאַך האָט ער פאַרשארפט אַרויפצוועצען עפעלאַך אויף זיי. די מאַמע האָט געבראַכט צוויי רויטע עפעלאַך און אַרויפגעזעצט זיי אויף די שמעקע-לאַך. פון אויבען האָט זי די עפעלאַך אויסגעהוילט און אַריינגע-שמעקט וואַקסענע ליכטעלאַך.

הענדעלע איז ארויסגעקומען אויפ'ן גאס און האָט אימלאַכען גע-
וויזען איר פענדעלע מיט'ן עפעלע און מיט'ן ליכטעלע. האָבען זי
די קינדער מקנא געווען און געוואָלט צערייסען דאָס פענדעלע. האָט
הענדעלע געמאַכט אַ געשריי, זענען זיי אַנמלאַפּען.

איין אינגעלע האָט זיך צעוויינט פאַרוואָס ער האָט קיין פענדעלע
ניט און דערנאָך האָט ער אויסגעשריען: „הענדעלע מיט'ן פענדעלע!
איר הערט, קינדער, פון היינט אָן הייסט זי שוין הענדעלע מיט'ן
פענדעלע. שרייט זשע אַלע: הענדעלע מיט'ן פענדעלע..."

— מיך אַרם ניט, — האָט הענדעלע געענטפּערט, — אַבי איך
האַב אַ פענדעלע און איר האָט ניט...

פאַרנאַכט האָט דער זיידע מיטגענומען ביידע קינדער אין שול
אַריין. דאַרמען איז געווען אזוי פּריילאָך. סע האָבען געברענט אזוי
פיל לאַמפּען, אַלע זענען געווען אויסגעפּוצט און סע זענען געווען אַ
סך קינדער מיט פּאַנען. בענעלע איז פאַרשוואַונדען געוואָרען און
הענדעלע איז געבליבען אַליין. זי האָט אַנגעצונדען דאָס ליכטעל אין
עפעלע און סע איז איר געווען גוט. דער זיידע האָט זי צוגערופּען
צו זיך און האָט איר געזאָגט אַז אָט באַלד וועט מען גייען מיט די
הקפּות, וועט זיין שוין.

הענדעלע איז געווען דאָס איינציגע מיידעלע אין שול וואָס
האָט געהאַט אַ פענדעלע און די אינגעלאַך האָבען זיך מיט איר ניט
געוואָלט אַנקערען. האָט עס הענדעלען פאַרדראַסען און זי האָט זיך
די גאַנצע צייט געהאַלטען לעבען זיידען. אַז די אינגעלאַך ווילען
זיך מיט איר ניט שפּילען, האָט זי זיך איר זיידען און זי דאַרף קיינעם
ניט. דער זיידע וועט איר אַלץ דערציילען.

דערווייל האָט מען אַנגעהויבען צו גיין מיט די הקפּות און
הענדעלע האָט אויפגעעפּענט מויל און אויגען. אידען האָבען זיך
אויסגעשטעלט אין אַ ריי ווי סאַלדאַטען, יעדער איינער פון זיי האָט
געטראָגען אַ תּורה אין די הענט און פאַרויס איז געגאַנגען איינער
איינגעוויקעלט אין אַ מלית און האָט געזונגען. און אַלע האָבען גע-
קושט די תּורות און געזאָגט עפּעס.

— קוש אויך די תּורות, הענדעלע, — האָט דער זיידע צו איר
געזאָגט, — און זאָג דערלעכט איבער אַ יאָר, דער לעכט איבער אַ יאָר.

האַט הענדעלע געטון ווי דער זיידע האָט איר געהייסען: גע-
קושט די תורות און געזאגט דער לעבט איבער אַ יאָר.

דער זיידע האָט גענומען אַ תורה און האָט זיך אַוועק-
געשטעלט אין דער ריי. הענדעלע איז אים נאָכגעגאַנגען און זי האָט
זיך געשפּילט אַזוי שטאַלין, אַזוי גליקלאַך. איינער אַ אינגעלע האָט
זי געוואָלט אַוועקשטויסען, האָט זי געמאַכט אַ געוואָלד אַז סע איז
איר זיידע און זי מעג אים נאָכגיין. און אַלע מאָל איז זי צוגעלאָפּען
צום זיידען און געקושט זיין תורה און געשריען „דער לעבט איבער
אַ יאָר“... „דער לעבט איבער אַ יאָר“...

דערווייל איז צוגעקומען דאָס אינגעלע וואָס האָט איר אַ נאָמען
געגעבען „הענדעלע מיט'ן פענדעלע“ און ער האָט איר אַ שטויס געטון
און דאָס ליכטעל איז באַ איר אַרויסגעפּאלען פּונ'ם עפעלע און האָט
זיך פּאַרלאָשען. האָט הענדעלע געוואָלט צוריק אויפהייבען דאָס
ליכטעל, אָבער דאָס אינגעלע האָט גענומען טופּען אויף דעם מיט
די פּיס און האָט עס אינגאַנצען צעטראָמען. הענדעלע האָט זיך
צעוויינט, אָבער דאָס אינגעלע האָט איר אַרויסגעשטעקט אַ צונג:

— ע, הענדעלע מיט'ן פענדעלע, איך האָב דיר צעטראָמען דיין
ליכטעל. האָסט שוין מער ניט קיין ליכטעל...

— אָבער אַ פענדעלע האָב איך, — האָט הענדעלע געכליפעט. —
מיט אַן עפעלע און אַ שטעקעלע...

— אָבער וועמען רופּט מען „הענדעלע מיט'ן פענדעלע“? —
האָט זיך דאָס אינגעלע מיט איר גערייצט, — אַלע קינדער ווייסען
שוין ווי דו הייסט...

די אידען האָבען זיך צונויפגענומען אין ראָד און האָבען גע-
טאַנצט. די אינגעלאַך זענען אַריין אינמיטען ראָד און האָבען אויך
געטאַנצט און הענדעלע האָט געוואָלט אַריין אימיטען, האָבען די
קינדער זי ניט געוואָלט לאָזען. איז זי שוין געשטאַנען איינע אַליין
און סע איז איר געווען אַזוי טרויעריג אויפ'ן האַרצען. דאָס ליכטעלע
האָט דאָס שלעכטע אינגעלע צעטראָמען, הענדעלע מיט'ן פענדעלע
רופּט מען זי און אין ראָד לאָזט מען זי ניט אַריין. אַך, ווען די לייבען
אויף איר פּאַן וואָלטען געווען לעבעדיגע, וואָלט זי זיי אָנגערייצט
אויף די אינגעלאַך און זיי זאָלען זיי אַלע צערייסען אויף שטיקלאַך.
נאָר איר בערעלען זאָלען זיי לאָזען לעבען.

די פאן אירע האט זיך גענומען רירען און באוועגען זיך און די לייבען זענען לעבעדיג געווארען און זענען אראפגעקראכען אויפ'ן דיל. אלע לייבען מיט אפענע מיילער און מיט אזעלכע גרויסע שארפע ציין, אז סע כאפט אזש אן א גרויל. און די לייבען האבען גענומען שפרינגען און ברילען אז בא הענדעלען האט דאס הארץ אזש אנגע-הויבען צו ציטערען. דערנאך האט זי זיך אבער דערמאנט אז זי ווילאגנרייצען די לייבען אויף די אינגעלאך, האט זי זיך אויפגעשטעלט און געוויזען די לייבען אויף די אינגעלאך. האבען זיי זיך א ווארף געטון אויף די קינדער מיט אזא געבריל און מיט די שארפע ציין גענומען זיי בייסען. און הענדעלע איז געווען אזוי גליקלאך, אזוי רעכט אויף זיי, זאלען זיי ניט זיין קיין שלעכטע און ניט לאזען מיך אין ראד און רופען נעמען.

און פלוצלינג האט הענדעלע דערזען ווי א לייב האט אנגעכאפט איר בערעלען. אוי, ער וועט באלד צערייסען איר ברודער.

— זיידע, מאמע!... — האט הענדעלע געמאכט א געוואלד, —

דער לייב וועט צערייסען בענעלען...

און דער זיידע איז געקומען:

— וואס שרייסטו, הענדעלע? ביסט זיך גוט אויסגעשלאפען?

נו, קום אהיים, סע איז שוין נאך די הקפות...

פרינץ און פעם

פרינץ און פעם האָבען ביידע געלעבט אין איין הויז. פרינץ איז געווען אַ גרויסער הונט מיט ווייסע און שוואַרצע פלעקען אויף זיין סאַמעט-ווייכער פעל און פעם איז געווען פיל קלענער פון אים. אָבער ברייטער און שטיפערישער.

די גאַס וואו זיי האָבען געוואוינט איז געווען ניט ווייט פון בראָדוועי. אַ גאַנצען טאָג פלעגען די צוויי הינט אַרומלויפֿען צו-זאַמען איבער דער גאַס, יאָגען זיך איינער נאָכ'ן אַנדערען און שפּילען זיך. אז אַ ווייטיגער הונט פלעגט אַמאָל צוקומען און נעמען באַ-שמעקען פעם'ן, אָדער פרינצען, פלעגען זיי זיך ביידע אַרויפּוואַרפען אויף אים, גוט אים צעבייסען און פאַרטרייבען.

צום ערשטען מאל האָבען זיי זיך באַגעגענט אין איינעם אַ טאָג לעבען בראָדוועי. עס איז געווען אַ שיינער ליכטיגער זומער טאָג, אויף בראָדוועי איז געווען רוישיג, די אויטאָמאָבילען זענען געלאָפֿען הין און צוריק, מענשען האָבען זיך געאיילט און די גרינע קאַרס האָבען אַלעמאָל געקלונגען און פאַרטויבט די אויערען.

פרינץ איז געשטאַנען אויפ'ן קאַרנער און האָט געקוקט אויף דער רוישיגער בראָדוועי. פלוצלינג האָט ער דערזען ווי אַ הונט שלעפט זיך אַרום מיט אַן אַרויסגעשמעקטער צונג, אַן אויסגעמאַטער-טער, אַ פאַרהונגערטער, איז פרינצען דער הונט געפעלען געוואַרען. ער האָט אים גענומען אַרומשמעקען, אַרומלעקען און בילען צו אים פריינטלאַך. דער אויסגעהונגערטער הונט האָט אים געענטפערט מיט אַ וויינענדיגען קוויטש און פרינץ האָט גענומען לויפען, מיט-רופענדיג דעם נייעם חבר זיינעם.

זיי זענען אַזוי אָפּגעלאָפֿען אַ שטיק וועג און לעבען אַ רייך הויז האָט פרינץ זיך אָפּגעשמעלט. דער הונגעריגער הונט איז גע-בליבען שטיין אַביסעל צעשראַקען, אָבער פרינץ האָט געבולען אַזוי פריינטלאַך צו אים, אז ער האָט באַקומען מוט און איז אים נאָכגע-גאַנגען. זיי זענען אַריינגעקומען אין האַל פּונ'ם הויז און אַן אויס-

געפוצטע פרוי איז זיי אנטקעגענגעקומען. פרינץ האָט זיך געשטעלט אויף די הינטערשטע פיס און מיט די פאָדערשטע פיס האָט ער זיך גענומען דראַפּען אויף איר און בילען און לאַשטשען זיך צו איר. די פרוי האָט אים אַזוי גוט געגלעט איבער'ן קאָפּ, איבער דער גאַנצער פעל און דער אַנדערער הונט איז געשטאַנען באַ דער זייט מיט דער אַרויסגעשטעקטער צונג און מיט ברענענדיגע הונגעריגע אויגען.

— ווער איז דאָס? — האָט די פרוי געפרעגט.

פרינץ איז אַראָפּגעשפרונגען און האָט גענומען אַרומשפּרינגען אַרום זיין נייעם חבר און באַווייזען דער פרוי אַז ער האָט אים ליב, אַז זיי זענען פריינט.

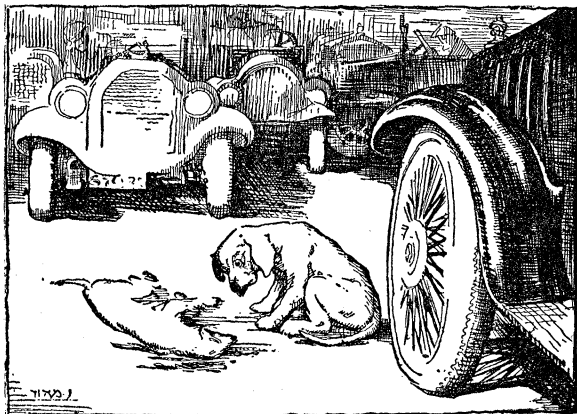
— אַזוי, — האָט די גוטע פרוי זיך אָנגערופּען, — סע איז דיינער אַ פריינט? אַ פיינער הונט. גוט, פרינץ, ער וועט זיין מיט דיר שטענדיג. קום אַרויף אין הויז.

און פון דאַמאַלסט אָן זענען זיי ביידע געווען אינאיינעם און געלעבט זיך גליקלאַך. דעם נייעם הונט האָט מען גערופּען פעט און ער האָט געקענט מאַכען פאַרשיידענע קונצען. ער איז געוואָרען פעט, אויסגעקייילעכט און אַז ער האָט זיך גענומען קייקלען אויפ'ן דיל, אָדער אַוועקלייגען זיך מיט'ן בויך אַרויף און אויסשמרעקען די פיס אין דער לופטען און באַמבלען מיט זיי, פלעגען די מענשען לאַכען און האַבען גרויס פאַרגעניגען געהאַט, ווייל ער האָט אויסגעקוקט קאַ-מיש. און פרינץ איז געשטאַנען און האָט אויך אַרויסגעוויזען זיין הנאה מיט דעם וואָס ער האָט קוויטשענדיג געבולען און געדרייט מיט'ן קורצען עק זיינעם.

און אַז פרינץ האָט געמאַכט זיינע קונצען, האָט פעט אָנגע-קוואַלען און האָט געבורטשעט און אונטערגעטאַנצט.

אינמאַל זענען ביידע הינט אַרויסגעגאַנגען אויף בראַדוועי. זיי איז געווען פריילאך און זיי האַבען זיך פאַרגעסען צו היטען פאַר די אויטאָמאָבילען. און עס איז אָנגעקומען אַן אויטאָמאָביל און האָט איבערגעפאַרען פעט'ען. אין איין מינוט איז דער הונט געלעגען אַ צעקוועטשטער און האָט זיך ניט געקענט רירען.

און אז פרינץ האָט דערזען ווי זיין פריינט פעט ליגט אינמיטען
 גאָס און רירט זיך ניט, האָט ער זיך אַוועקגעזעצט לעבען אים און
 האָט אָנגעבויען דעם קאַפּ און אין זיך געוויינט.
 ס'ע זענען אָנגעקומען אויטאָמאָבילען, אָבער זיי האָבען ניט
 געקענט דורכפֿאַרען. גאַנץ בראָדוועי איז פאַרשטעלט געוואָרען מיט
 אויטאָמאָבילען און וואָס מע האָט פרינצען ניט געטריבען, האָט ער
 אַליץ ניט געוואָלט אַוועקגיין

— וואָס איז דאָ? — האָבען מענשען געפרעגט איינע באַ די
 אַנדערע.
 — אַ הונט... מע איז איבערגעפֿאַרען זיין פריינט, וויינט ער
 איבער אים... אָן איינפֿאַל פֿון אַ הונט.
 — היינטיגע צייטען זענען הינט געטרייער פֿון מענשען...
 ס'ע האָט גענומען אַ פֿאַר שעה ביז מע האָט פעט'ען צוגענומען
 פֿון דעם מיטען גאָס און די גאַנצע צייט איז פרינץ געזעסען אַזאַ
 טרויעריגער, אַז דאָס האַרץ האָט געקענט צעריסען ווערען. מע האָט
 אים געוואָרפען שטיינער, געשלאָגען מיט שמעקענס און ער איז גע-
 זעסען.
 און אז מע האָט פעט'ען צוגענומען אויף אַ וואָגען, איז פרינץ
 אַרויפגעשפרונגען און האָט זיך ווייטער אַוועקגעזעצט לעבען זיין
 גע'הרג'עמען פריינט. און אזוי איז ער לעבען אים אויסגעגאַנגען.

די צייגערין

ניט ווייט פון שמעטעלע איז א שטיבעלע געשמאנען. אלט און אפגעלאזען איז דאס שטיבעלע געווען און געדאכט האט זיך אז אט באלד און סע פאלט איין. די פענסטער זענען געווען צעבראכען און פארשמעקט מיט שמאמעס. די מיר האט געהאנגען אויף לעדערנע פעטליעס און אז מע פלעגט זי אויפמאכען, האט זי אזוי געסקריפעט אז אויף עמליכע גאסען ארום האט מען געהערט דאס סקריפעריי.

געוואוינט האט אין שטיבעלע די אלטע צייגערין יעוודאכא. אן איינגעבויגענע איז יעוודאכא געווען. א פנים האט זי געהאט, איז עס געווען הוילע קנייטשען און אויף די פיס האט זי קוים געקענט גיין. דערפאר האט זי שטענדיג געטרעגען אין די הענט א שווערען יאדלענעם שמעקען, וואס אויף אים פלעגט זי זיך אנטפארען גייענדיג. נאך איר האט זיך אלעמאל נאכגעשלעפט אן אלטער הונט מיט א פעל א שווארץ-גרויער און מיט אויגען בייזע און פיס אויסגעדראמע אז קוים זיי האבען זיך ניט איינגעבראכען.

אלע קינדער האבען פאר יעדוואכא'ן מורא געהאט ווארים מע האט דערציילט אויף איר אזעלכע זאכען, אז די האר האבען זיך געשמעלט קאפויר. אז יעוודאכא וויל, האט מען דערציילט, קען זי מאכען אז אינמיטען זומער זאל אויספאלען א שניי. זי האט אזעלכע שפיולאך, וואס זענען שוין אלט אפשר טויענט יאר, און אז זי נעמט זיך שטריקען מיט אט די שפיולאך זאקען און פארלירט אן אייגעל, הייבט אן צו פאלען א שניי און נאך וואס פאר א שניי, ביז איבער די קניע.

ווייטער האט זי א שפינראד, דרייט זי וואל אויף דעם, איז קען זיך אמאל מאכען זי זאל איבעררייסען א פאדעם און סע ווערט אין גאנצען געגענט א שטורעמווינט. איז עס ווינטער, צעהוליעט זיך א זאווערוכע און סע הייבט דעם שניי-שטויב ביז'ן אונטער'ן הימעל; איז עס זומער, ווערט אן איבערקערעניש אויף די פעלדער. ביימער רייסט דער שטורעמווינט אויס. ער צעלייגט אלע ברויטען און ווארפט

אום הייזער. און דאס איז נאָר צוליב יעוודאָכאָ'ס איבערגעריסענעם פּאָדעם וואָל אויפ'ן שפינראָד.

און היינט אז זי נעמט קעמען אירע צעפּ. זי האָט אַזעלכע אייזערנע קעמלען וואָס יעדער צאָן אין זיי איז ווי אַ גרויסער טשוואַק. זעצט זי זיך אַזוי אַוועק איינמאַל אינמיטען דערנאַכט און נעמט קעמען אירע גרויע צעפּ וואָס האָרט זענען זיי ווי חוּר-האַר. ווערט איבער'ן גאַנצען שמעטעל אַ וואַיעריי פון הינט אַז מע קען פון זינען אַראָפּ. פון אַלע זייטען קומען זיך צונויף אַזעלכע מורא'דיגע הינט. פון אונטער דער ערד וואַקסען זיי אויס און אַלע זענען זיי שוואַרצע גרויסע, מיט הונגעריגע אויגען און לידיגע בייכער.

אַט אַזעלכע מעשיות האָט מען פון דער ציגינערין יעוודאָכאָ דערציילט. זי פלעגט וואַרפען קאַרטען און ווער סע האָט נאָר ניט געשראַקען זיך, איז צו איר געקומען. און געטראַפען האָט זי, זאָגט מען, גלייך ווי זי וואָלט דערביי געווען. אַ קוק געטון אייב די קאַרטען און געזאָגט.

אין שטיבעלע כאַ איר האָט געברענגט אייביג אַזאַ טאַפּ מיט קוילען און סיי זומער, סיי ווינטער איז זי געזעסען באַ דעם דאָזיגען טאַפּ און האָט געשמופּט אין אים אירע דאַרע, בייניגע פינגער וואָס האָבען אויסגעזען ווי צווייגען אויף אַן אַלמען בוים אין הערבסט. איינער, וואָס איז באַ איר געווען און זיך געוואַרפען קאַרטען, דערציילט אַז ער האָט אַליין געזען ווי פון דעם דאָזיגען פייערטאַפּ האָבען אַרויסגעטאַנצט מענשעלאַך אין רויע הייזען.

איינמאַל האָט די אַלמע ציגינערין יעוודאָכאָ גענומען אַן איי פון אַ קראַקאָדיל, צונויפגעמישט מיט הינערשע אייער און אויפגעזעצט אויף זיי אַ הון. געזעסען איז די הון דריי וואַכען צייט אויף די אייער. באַמאָג און באַנאַכט איז זי געזעסען און אַז סע איז געקומען אויפ'ן איין און צוואַנציגסטען טאַג און די הינדעלאַך האָבען זיך גענומען אויספיקען פון די אייער, איז די די הון געווען אַזוי גליקלאַך. זי האָט אַלעמאַל אַ קוק געטון ווי סע האַלט מיט די הינדעלאַך, וויפיל פון זיי סע האָבען זיך שוין אויסגעפיקט און וויפיל פון זיי ליגען נאָך אין די אייער און שמעקען נאָך אַרויס די קעפעלאַך. אויסבריען הינדעלאַך

איז דאך דאס גרעסטע גליק פאר א הון און היינט אז זי האט אויס-
געברייט גאנצע 26 הינדעלאך.

נאך איין איי האט זיך עפעס ניט געפיקט. די הון האט געפילט
אז אינווייניג איז דא א לעבעדיג באשעפעניש, נאך מע דארף אויף
דעם זיצען נאך א טאג און אפשר נאך צוויי. איז זי געזעסען נאך
צוויי טעג און אויפ'ן דריטען טאג האט די ארימע הון דערזען ווי
פונ'ם איי האט זיך גענומען אויספיקען עפעס א מאדנע באשעפעניש
מיט א גרינעם קאפ. איז זי אויפגעשפרונגען, די פעדערען האבען זיך

איר צעשוויבערט און זי האט ווילד
געקוואקעט. און דאס קראקאדיל-
ליכעל איז ארויסגעקראכען פונ'ם
איי און האט זיך גענומען רוקען
אויפ'ן בויך. אין עטליכע טעג
ארום האט עס גענומען נאכרוקען
זיך דער הון און געוואלט זי בייסען
און יעוודאכא איז דערביי געשטא-
נען און האט געלאכט מיט אזא
געלעכטער ווי א פיקהאלץ וואלט
געקראקעט אין וואלד. פון דא-

מאלסט אן האדעוועט זי דעם קראקאדיל.

מע דערציילט זיך אן נאך א סך מעשיות וועגען יעוודאכא'ן.
נאך איינע וויל איך אייך איצט דערציילען. אין שטעטעל איז דא
א בוים איז ער א פארדארטער, א נאקעטער, קיינמאל וואקסט אויף
אים קיין בלעמעל ניט ארויס. ווייסט איר ווי סע קומט וואס דער
בוים איז אזוי געווארען? יעוודאכא האט עס געטון מיט איר כישוף.
אזוי דערציילט מען.

זי איז געווען צעקריגט מיט איינעם א ציגיינער. לעבען יענעם
הויז איז געשטאנען א בוים מיט ברייטע צווייגען און אז סע פלעגט
קומען זומער, פלעגט ער זיך צעבליען א וואונדער. איז איינמאל
אין א נאכט האט זיך אויפגעהויבען א שטורעמווינט, סע האט
געדרייט און געהודזשעט א מורא, דער ציגיינער האט פאר-
שטאנען אז דאס איז יעוודאכא'ס ארבייט, איז ער אויפגעשטאנען

פון געלעגער און איז ארויס אין דרויסען. האָט ער אליין געזען מיט זיינע אייגענע אויגען ווי יעוודאָכאַ איז געקומען מיט'ן ווינט, געדרייט זיך און געקנוילט זיך אינ'ם שמורעם און נאָר אַרום דעם בוים. און פלוצלינג האָט זי געגעבען אַ שפּיי, איז ווי אַ שטיק פּייער וואָלט זי אויסגעשפּיגען. און שוין, פון דאמאלסט אָן האָט דער בוים אָנגע-הויבען צו דארען און ער קען שוין מער ניט בליען.

איינמאָל אין אַ נאַכט איז צו יעוודאָכאַ'ן געקומען ביילקע די יתומה. זי האָט זיך אַרויסגע'גנב'עט פּונ'ם הויז און מיט אַ קלאַפענ-דיג האַרץ איז זי געלאָפען צו דער ציגיינעריין. סע איז געווען סוף חודש, איז די לבנה אויפגעגאַנגען שפּעט און סע איז דערפאַר געווען פינסטער. און ביילקען האָט זיך די גאַנצע צייט געדאַכט אַז עמיצער לויפט איר נאָך, אַז אַט אַט און ער כאַפט זי כאַס גאַרגעל און הייבט זי אָן צו שטיקען. און וואָס גיכער זי איז געלאָפען, אַלץ נענטער איז געקומען צו איר דער וואָס איז איר נאַכגעלאָפען און דאָס האַרץ איז איר שיעור ניט אַרויסגעפאַלען.

און אַז זי איז צוגעקומען צו יעוודאָכאַ'ס שטיבעלע, האָט זי געהערט ווי אינווייניג וויינען אפשר טויזענט מענשען און סע לאַכען אויך אפשר טויזענט מענשען. און הינט בילען און הענער קרייען

און קעץ מיטאוקען און העכער פון אלעמען הערט זיך דאס קראקען
פון א פיקהאלץ. האט שוין ביילקע געוואלט אנטלויפען צוריק, אבער
פון פענסטער האט זיך ארויסגעשטרעקט א דארע האנט און האט זי
אריינגעשלעפט אין שטיבעל. אז זי האט זיך ארומגעקוקט, האט זי
דערזען אז זי זיצט אויף א הינקענדיג ביינקעל און אנטקעגען איר
זיצט יעוודאכא.

— וואס ווילסטו, ביילקע? — האט יעוודאכא זי געפרעגט און
האט געלאכט מיט איר טרוקענעם געלעכטער — נא, ווארים זיך
אן אן פייער...

— איך וויל זאלסט אפטון כישוף מיין שטימפאמען. זי איז
אזוי שלעכט צו מיר, זי מאכט מיר ניט קיין קליידער און איך גיי
אנגעטון אין שמאטעס...

— אזוי, גוט וואס ביסט געקומען צו יעוודאכא'ן, דיין שטימפ-
מאמע וועט שוין מער קיין שלעכטס דיר ניט טון. נא דיר אט די
קרייטיכער און ווארף זיי אליין אריין אין פייער און זאג מיר נאך
ווארט בא ווארט. דימבא דימבא ווינטען בייזע, שלאנגען גרינע,
קעץ און כלבים...

און ביילקע האט אריינגעווארפען די קרייטיכער און האט נאך-
געזאגט יעוודאכא'ן ווארט בא ווארט און דאס קול האט בא איר גע-
ציטערט און די אויגען זענען איר שיעור ניט ארויסגעקראכען פון
זייערע לעכער, און דאס הארץ האט זיך איר געהויבען אין דער
לופטען. און זי זאגט און זאגט...

פלוצלינג האט דאס פייער אנגעהויבען צו טרעשמשען, סע איז
ארויסגעשפרונגען פון דארטען יעוודאכא'ס קראקאדיל און האט זיך
ארומגעוויקעלט ארום איר האלז. הינט האבען זיך גענומען ווארפען
אויף איר מיט אויסגעשטשירעטע ציין און מיט ברענענדיגע אויגען
און קעץ האבען זי געדראפעט מיט זייערע שפיציגע נעגעל. און
יעוודאכא אליין איז געשטאנען און געלאכט מיט א געלעכטער ווי
דאס קראקען פון א פיקהאלץ.

און פלוצלינג האט זיך יעוודאכא אויפגעזעצט רייטענדיג אויף
א בעזים און צום עק האט זי צוגעבונדען ביילקען און איז מיט איר
אזעקגעפלויען. וואו איז זי מיט איר דען ניט אויסגעווען? איבער

בערג און איבער טאלען זענען זיי געפלוויגען, אונטער די כמארעם
און נאך העכער זענען זיי געווען. און דערנאך האט יעוודאכא אפגע-
לאזט ביילקען און זי איז אראפגעפאלען אינמיטען שמעטעל אויפ'ן
מארק-פלאץ.

האט ביילקע אָנגעמאַכט אַ געשריי, האָט זיך דאָס גאַנצע
שמעטעל אויפגעכאַפט און מע האָט זי געפונען אַ צע'הרנ'טע, אַ
פאַר'חלש'טע, קוים וואָס זי האָט גערעדט. ערשט אויף מאַרגען, ווען
זי איז געקומען צו זיך, האָט זי דערציילט אַלץ וואָס מיט איר האָט זיך
פאַרלאָפּען.

און פון יענעם טאָג אָן איז יעוודאָכא פאַרפאַלען געוואָרען און
קיינער ווייסט נישט וואו איר געביין איז אַהינגעקומען.

אַט אַזוי דערציילט מען וועגען יעוודאָכא'ן. דאָס שטיבעלע
שטייט איצט פּוסט. באַנאַכט גייט קיינער דאַרטען נישט פאַרביי,
ווייל מע זאָגט אַז אַלע באַנאַכט קומט יעוודאָכא צוריימען אויפ'ן
בעזים און צינדט אָן די קוילען אין טאַפּ און זעצט זיך אוועק באַם
פייער און שעפּטשעט עפעס מיט אירע דאַרע ליפּען.

און דאָס שטיבעלע פאַלט שוין באַלד איין, דער דאָך, אַז מע
קומט אַ ווינט, וואַקעלט זיך און די טירען סקריפען און קלאַנגען.
מע זאָגט אויך אַז דער קראַקאַדיל וואוינט אין שטיבעלע אין אַ לאַך.

וויליס א מאג

(א מעשה'לע פון 25 יאָר אַרום)

די מאמע האָט געשיקט דעם קליינעם ווילי'ן אין גראַסערי סמאָר
איינקויפּען 2 פונט צוקער, א טויף אייער, א פּלעשעל בוימעל און 3
קעסטעלאַך סאַדאָ-קרעקערס. ווילי איז געווען אַ קלוג אינגעלע, מע
האַט זיך געקענט אויף אים פאַרלאַזען, קיין סך האָט מען ניט באַ-
דאַרפט צו אים רעדען, ער האָט פאַרשמאַנען אויפ'ן וואונק וואָס מע
וויל פון אים.

און אז די מאמע האָט אים נאַכאַמאָל געוואַלט איבערזאָגען
וואָס ער דאַרף איינקויפּען אין גראַסערי, האָט ער אויסגעשריען:
— צו מיר דאַרף מען קיין סך ניט רעדען, מאַ, איין מאָל איז
גענוג.

און ווילי איז אַנטלאָפּען פּריילאָך אין גראַסערי. ער האָט גע-
קויפט אַלצדינג, אַבער ווען ער האָט גענומען איבערצוילען די פעקלאַך,
האַט ער געזען אז ער האָט נאָר דריי און געדאַרפט האָט ער האַכען
פיר. דאָס האָט ער גוט געדיינקט. וואו זשע איז נאָך איין פעקעל?
הייסט עס אז ער האָט איין זאָך פאַרגעסען צו קויפּען. אַבער וואָס
ער האָט פאַרגעסען, האָט ער ניט געוואוסט. ער לייגט איבער די
פעקלאַך נאַכאַמאָל און נאַכאַמאָל, דרייט זיי אַהין און דרייט זיי
אַהער און ער קען זיך ניט דערמאַנען. צוקער האָט ער, בוימעל און
סאַדאָ-קרעקערס אויך, — וואָס זשע פעלט אים פאַרט? קלאַפט ער
זיך אין שטערען: „וואָס פעלט מיר?“

און אז ווילי האָט זיך ניט געקענט דערמאַנען, איז באַ אים
געבליבען אַנצופּרעגען באַ דער מאמען. אַבער גיין אַהיים איז אַ
שאַד געווען אי די צייט, אי די שיד, וואָרים פון גיין טראַגט זיך אַפּ
די לעדער. האָט זיך ווילי באַרעכענט אז סע איז גלייכער אַפּצורופּען
די מאמען אין ראַדיפּאַן. האָט ער אַרויסגענומען פונ'ם וועסט קע-
שענע אַ קליין צונויפּגעלייגט מאַשינקעלע, האָט עס געעפענט און אַ
קוועטש געטון אַ קליין ווייס קנעפעלע. אין אַ סעקונדע אַרום האָט
ער דערהערט דער מאמעס שטים:

— העלאָה, ווער רעדט עס ?
 — מאַ, ווילי רעדט. וואָס האָסטו מיר געהייסען קויפֿען אין
 גראַסערי ? כ'האַב איין זאָך פאַרגעסען...
 — אַ, איך האָב דיר געזאָגט דו וועסט פאַרגעסען...
 — איך פאַרגעס קיינמאָל נישט, מאַ, אָבער איצט...
 — גוט, ווילי, האָסטו באַדאַרפט קויפֿען 2 פּונט צוקער, אַ טויז
 אייער...
 — גענוג, מאַ, — האָט ווילי אויסגעשריען, — איך האָב זיך
 שוין דערמאָנט וואָס איך האָב פאַרגעסען. אייער, אַ טויז אייער...
 גוד באַי, מאַ...
 — גוד באַי, ווילי, קום באַלד אַהיים, דאַרפסט נאָך גיין צוריק
 אין סקול.
 ווילי האָט צונויפגעלייגט זיין ראַדיפּאָן, האָט אים אַריינגעלייגט
 אין קעשענע און איז אַריינגעגאַנגען צוריק אין גראַסערי. ער האָט
 געקויפט אַ טויז אייער און איז געגאַנגען אַהיים.
 אַז ווילי איז אַהיימגעקומען, האָט ער געטראָפֿען די מאַמען אַ
 צעמטראַגענע און אַ פאַרוויינטע. האָט עס אים פאַרקלעמט באַם
 האַרצען.
 — וואָס וויינסטו, מאַ, וואָס האָט געטראָפֿען ? — האָט ער
 געפרעגט און סע האָט זיך געדאַכט אַז ער וועט זיך באַלד אַליין
 צעוויינען.
 — מע האָט מיר ערשט ראַדיפּאָנירט אַז דער זיידע דיינער,
 מיין מאַמע, האַלט באַם שטאַרבען. מע דאַרף אים אַפּראַמעווען מיט
 דער "לעבענס מאַשין". און באַ זיי איז אַזאַ מאַשין נישטאַ.
 — וואָס זשע וויינסטו, וועלען מיר ברײַנגען אַהין די מאַשין
 און אים לעבעדיג מאַכען. איך קען אַרבייטען אויף דער דאָזיגער
 מאַשין.
 — אָבער מיר האָבען דאָך נישט קיין עראַפּלאַן, דער מאַמע איז
 דאָך אַוועקגעפּלויגען צו דער אַרבייט און ער וועט ערשט צוריק-
 קומען פאַרנאַכט.
 — אַזוי, איך האָב מיין קידי-פּלאַן, איינס און צוויי וועל איך
 דאַרט זיין.

— ביסט טאקע גערעכט, ווילי, אבער מאך עס גיכער, וויל מע
האלט שמאל מיט'ן זיידען. קענסט נאך אנקומען צו שפעט, ווי
איז מיר.

— ווי דו קוקסט מיך אן, — האט ווילי געזאגט, — בין איך
שוין פארטיג.

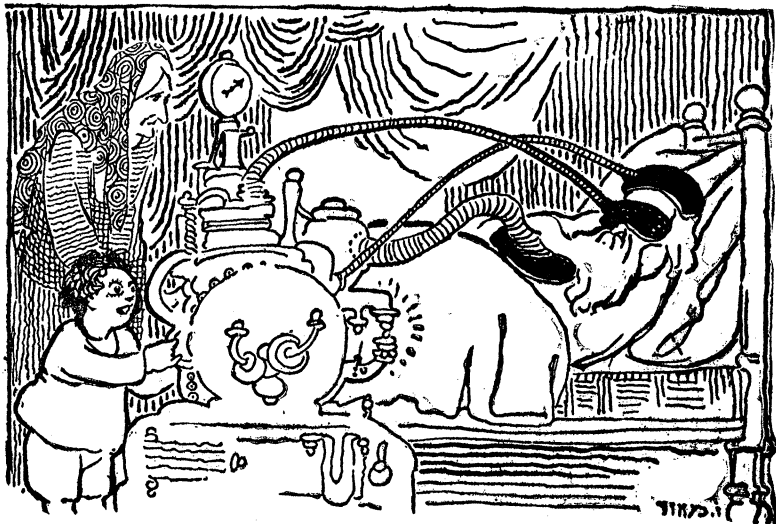

ווילי האט גענומען זיין קידי-פלאן, די מאמע האט געעפענט
דאס פענסטער און איידער מע האט זיך ארומגעקוקט, איז שוין ווילי
געזעסען אין זיין קידי-פלאן, די פליגלען האבען זיך שוין געדרייט
— און —

— גוד באי, מא, — האט ווילי א פאך געטון מיט'ן היטעל.
— גוד באי, ווילי, בריינג דעם זיידען צו אונז אויף מיטאג.
דער וועג צום זיידענס הויז האט ווילי'ן גענומען גאנצע 5 מינוט,
ווארים מע איז געווען אריבער 100 מייל. ער איז פארבייגעפלויעגען
עטלאכע שטעט און שטעטלאך און אז ער איז געווען ניט ווייט פונ'ם
הויז, האט ער ארויסגענומען זיין ראדיפאנדעל און א קוועטש געטון
א קליין ווייס קנעפעלע.

— העלאָ, באַבע, עפען דאָס פענסטער פונ'ם פראַנט צימער,
 איך פלי אויף מיין קידי-פלאַן און פיר די „לעבענס מאַשין“.
 — זייער גוט, ווילי, דער זיידע האַלט נאָך אַפען איין אויג...

אין אַ סעקונדע אַרום איז ווילי אַריינגעפלוויגען אין פראַנט
 צימער, האָט זיך אַרומגעדרייט אַ ביסעל אין הויז אויף זיין קידי-פלאַן
 און האָט זיך אַראָפגעלאָזט אויפ'ן דיל. ער האָט קיין איין ווייל ניט
 פאַרלוירען און האָט באַלד זיך גענומען אַרויסנעמען דאָס לעבענס-
 מאַשינדעל. גרויס איז עס געווען ווי אַ קעסמעל פון שוועבעלאַך, אַבער
 אז מע האָט עס צענומען, איז עס געווען פיל גרעסער. סע האָט
 געהאַט דריי קליינע רערלאַך און איינע אַ גרויסע רער. די קליינע

רערלאַך האָט ווילי צוגעלייגט צום זיידענס שוין האַלב פאַרגליווערטע
 אויגען און צום שמערען און די גרויסע רער האָט ער צוגעלייגט צום
 זיידענס האַרץ וואָס האָט שוין אויפגעהערט צו קלאַפען. ער האָט
 אַ קוועטש געטון אַ קנעפעל און דאָס מאַשינדעל האָט אָנגעהויבען
 צו אַרבייטען. סע האָט געזשומעט ווי אַ פליג וואָלט דורכגעפלוויגען.
 דער זיידע האָט זיך גענומען רירען, אין געזיכט איז אים גע-
 קומען קאַליר, די אויגען האַבען זיך אים געעפענט און די פאַרבליומע

ליפען זענען רויט געוואָרען. ער האָט אויפגעהויבען די רעכטע האַנט
און אַ גלעט געטון ווילי'ן איבער'ן קאָפּ.

— גענוג, ווילי, נעם שוין אַראָפּ די רערלאַך, איך בין שוין
לעבעדיג.

ווילי האָט אָפגעשטעלט דאָס מאַשינדעל, האָט אַראָפגענומען
די רערלאַך פּונ'ם זיידענס האַרץ, אויגען און שטערען און געזאָגט:

— מו זיך אָן, זיידע, און קום צו אונז עסען מיטאַג. די מאַמע
האָט מיר אָנגעזאָגט.

— נו, און די באַכע וועט ניט פאַרען? — האָט דער זיידע
געפרעגט.

— איך קען אויף מיין קידי-פּלאַן נעמען נאָר איין מענשען.
— מיר האַבען אָן אייגענעם עראָפּלאַן, — האָט דער זיידע
געזאָגט און איז אויפגעשטאַנען פּונ'ם בעט, — צוליב'ן מלאך המות
האַב איך זיך נאָך היינט אַפילו ניט פאַרקעמט, זע ווי צעבאַרשטען
איך בין.

דער זיידע האָט זיך פאַרקאַמט די לאַנגע גרויע באַרד, די באַכע
האָט זיך פאַרפּוצט אין אַ פיין זיידען קלייד און ווילי האָט דערוויל
צורעכט געמאַכט זיין קידי פּלאַן, צונויפגעלייגט דאָס „לעבענס
מאַשינדעל“ און אָפּגערופען די מאַמען אויפ'ן ראַדיפּאָן און דערציילט
איר אַז דער זיידע מיט דער באַכען קומען מיט אים צוזאַמען אויף
מיטאַג.

צוריק זענען זיי געפּלויגען שוין פאַמעלאַך, וואַרים זיי האַבען
זיך ניט געהאַט וואָס צו איילען. ווילי איז געפּלויגען פאַרויס אויף
זיין קידי-פּלאַן און דער זיידע מיט דער באַכען זענען געפּלויגען הינטער
אים. די גאַנצע צייט האַבען זיי צווישען זיך גערעדט אויף זייערע
ראַדיפּאַנדלאַך.

— אַי, זיידע, — האָט ווילי געזאָגט, — סע איז שוין צייט זאָלסט
ניט זיין איינגעשפּאַרט און זיך איינשפּריצען דעם „יוגענט עליקסיר“.
וויפּיל איז דער שיעור צו שטאַרבען? ביסט שוין היינטיגען זומער
געשטאַרבען מער ווי 8 מאַל.

— אַט דאָס טענה איך דאָך מיט אים, — האָט זיך די באַכע
אַריינגעמישט, — נעם און שפּרייז זיך אַריין דעם „יוגענט עליקסיר“

און ווער פטור פונ'ם מלאך המות אויף א פאך צענדליג יאָר, און ער
לאָזט זיך ניט איבעררעדען.

— איך ווייס, — האָט דער זיידע געזאָגט, — איך האָב עס אַלץ
אָפגעלייגט, אָבער איצטער וועל איך שוין איינשפּריצען. נאָך היינט
נאָכמיטאָג.

דערווייל האָט ווילי געוואַלט אַ שטיקעל שאַקאַלאַד און געווען
איז ער מיט זיין קידי־פּלאַן 2000 פּנס הויך, האָט ער אַרויסגעלאָזט
אַזאַ שטיקעל דראַם, מיט אַ פעני אַנגעשטעקט באַס עק און האָט
דורכ'ן ראַדיפּאַנדעל אַנגעזאָגט אַ מאַן, וואָס פאַרקויפט שאַקאַלאַד,
ער זאָל אים צושטעפען אַ שטיקעל שאַקאַלאַד. אין אַ סעקונדע אַרום
האָט שוין ווילי געגעסען שאַקאַלאַד און האָט זיך געקוויקט. דעם
זיידען האָט ער געזאָגט:

— איך האָב שטענדיג ליב צו עסען שאַקאַלאַד פּונ'ם שמעטעל
קענדיסוויל...

זיי זענען געקומען אַהיים, האָבען אָפּגעגעסען מיטאַג און ווילי
איז אַוועקגעגאַנגען אין סקול. דאַרטען האָט ער געשפּילט אַ בייז-באַל
געיס אויף עלעקטריק און האָט געמאַכט גימנאַסטישע איבונגען אויף
ראַדיאָדראַטען. דערנאָך האָבען זיך די קינדער פאַרוועט אין פּליען,
אין שפּרינגען אויף „דינאַמאַקאַטען“ און זיי האָבען זיך געשפּילט אין
קאַמער-קאַמער שטראַל. די שפּיל איז באַשטאַנען אין דעם וואָס
יעדער קינד האָט געדאַרפט כאַפּען אין אַזאַ מאַשינדעל שטראַלען
פון דער זון און דאָס קינד, וואָס האָט געכאַפט מער שטראַלען, דאָס
קינד האָט געוואונען. ווילי האָט געכאַפט מער שטראַלען פון אַלע
אַנדערע קינדער און ער האָט געוואונען.

און אַז ווילי איז אַהיימגעקומען, האָט ער שוין געטראַפּען דעם
זיידען אַ יונגען, אַ קרעפּטיגען און דאָס האָט אים זייער געפּרייט. ס'ע
איז גוט צו האָבען אַ יונגען זיידען, וואָס האַלט ניט אַלעמאַל באַס
שטאַרבען.

— נו, זיידע, וואָס זאָגסטו? איז ניט גוט נאָך דער איינשפּריי-
צונג פּונ'ם „יוגענט עליקסיר“? איך האָב דיר שוין לאַנג געזאָגט
און דו האַסט ניט געהערט.

פּלוצלינג האָט זיך דערהערט אַ רוישען פון אַן עראַפּלאַן און

ווילי האָט אַזש אָנגעהויבען צו מאַנצען פאַר פּרייד און צו פאַטשען
אין די הענט :

— דער טאַטע איז געקומען, דער טאַטע איז שוין דאָ... ער האָט
מיר עפעס געבראַכט אַ שיינע זאַך... ווייז, טאַטע, וואָס האָסטו מיר
געבראַכט.

— גאַרנישט, אַ נאַריש שפּילכעל. אַז דו שמעלסט זיך אַרויף
אויף דעם, שפּרינגסטו אַרויף 1000 פּוס אין דער לופטען און דערנאָך
פאַלסטו צוריק. אַז קיין בעסערע זאַך איז ניט געווען צו קויפּען...
ווילי האָט גענומען באַס טאַטען דאָס מאַשינדעל, איז אַרויפגע-
גאַנגען מיט דעם אויפ'ן דאַך און האָט זיך אַרויפגעשמעלט אויף
דעם, ער איז אַרויפגעשפּרונגען העט ווייט ביז אונטער די וואַלקענס
און איז צוריקגעפאַלען.

— נו, ווי געפעלט דיר עפעס, דאָס מאַשינדעל? — האָט דער
טאַטע געפרעגט ווילי'ן ווען ער איז צוריק אַריינגעקומען אין הויז.
— אויף באַנאַכט טויג עס ניט, ווייל אונטער די וואַלקענס איז
קאַלט, מע קען פאַרפּרויען ווערען. נאָר אויף באַטאַג איז עס ניט
קיין שלעכט שפּילאַכעל...

ווילי האָט זיך געזעגענט מיט'ן טאַטען און מיט דער מאַמען,
מיט'ן זיידען און מיט דער באַבען און האָט זיך געלאָזט אַרויסגיין פון
צימער. אויף דער טיר איז ער געבליבען שטיין :

— איר ווייסט נאָר וואָס, — האָט ער געזאָגט, — אַזוי ווי סע
איז אַ הייסע נאַכט, וועל איך שלאָפען ניט אין דער היים, נאָר אין
אונזער וויינגאַרטען. דאַרטען איז קיל און גוט צו שלאָפען.

דער וויינגאַרטען איז געווען 160 מייל ווייט און ווילי האָט זיך
אויסגעטון, האָט זיך אַריינגעלייגט אין בעט און אַ קוועטש געטון אַ
קנעפעל. סע האָט אים גענומען טראָגען און טראָגען און אין עטליכע
מינוט אַרום האָט ער זיך אַראַפּגעלאָזט אין גאַרטען, דאַרטען איז פאַר
אים געווען אָנגעגרייט אַ ביידעל געפלאַכטען פון בלעטער און ער
האָט זיך אַוועקגעלייגט שלאָפען.

וואס אין בוך געפינט זיך:

זייט

5	— — — — —	משה
52	— — — — —	שמשון הגבור
91	— — — — —	מנחם
116	— — — — —	די גאלדענע האר
124	— — — — —	אין א רעגענדיגען אווענט
128	— — — — —	דאס גאלדענע קעלבעלע
132	— — — — —	ביימעלע, ביימעלע
138	— — — — —	דאס רוימע אינגעלע
142	— — — — —	סע לויפט
145	— — — — —	פערעלע די קליינע
148	— — — — —	שרעמעלע
153	— — — — —	די קליינע שיק פוצער
158	— — — — —	פומים ערשמער ארויספאר איבער דער וועלט
163	— — — — —	די שווארצע קאץ
166	— — — — —	אין א חנוכה נאכט
176	— — — — —	דער פורים שפילער
179	— — — — —	א מעשה מיט א סוכה-שער

183	דעם ווינטערס שטאפעמען
187	אויפ'ן גליטש
191	יאסעלע מיט די ציגעלאך
194	ווי אזוי כעלעם האָט אָפגעברענט
198	כעלעם מאַכט פּרילינג אינמיטען ווינטער
202	ווי אזוי אַ הויז האָט אָפגעברענט
205	כעלעמער קינדער ציילען זיך
205	אָפגעשפּאַרט די זון
206	אָפגעשטופט די שול
207	אַן אינזעל און אַ פּיש
208	רייזעלע, דער ריז און דאָס קליינע מענשעלע
212	דאָס אינגעלע מיט דער באַרד
216	די קעניגין-קראַקאַדיל
221	זעלדע און גאַלדע
226	שמואל'עק אין פּאַס
232	הענדעלע מיט'ן פענדעלע
238	פּרינץ און פעט
242	די ציגיינערין
248	ווייליס אַ מאַג

